

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS
DE VICTVS RATIONE IN MORBIS

ACVTIS COMMENTARII QVATVOR,

Ioanne Vasseo Meldensi interprete;

Ab Augustino Gadaldino recogniti.

ARGVMENTVM.

Pertractat de ijs quæ ueteribus medicis in acutorum morborum uictu
controuersa erant; ac in primo quidem libro agit de Ptiffana.

Vi gnidias appellatas sententias conscripserunt, hi sanè quæ ægri in morbis singulis patiuntur, et quonam modo nonnulla his eueniant recte scripserunt: atq; ea quoque quæ medicinæ imperitus quispiam scribere potuisset, si ab ægro inoquoque qualia patitur probe intellexisset. Verum quæ medicum non referente ægro ipso perdiscere oportet, multa ex his sunt prætermissa, alia in alijs; et quedam ad coniecturalem cognitionem (τέκμαρσιν græce dicunt) peropportuna.

Non solum nihil eorum quæ ægri patiuntur, prætermiserunt qui gnidias scripserunt sententias: verum quoq; & ultra id quod iustum est, de quibusdam mentionem fecerunt: ut paulo post ostendam. Neq; id artis opus est, si nihil prætermiserint eorum quæ à plebe ipsa cognosci possunt. Non etenim is artificis est scopus, sed quæ ad curationem idonea sunt omnia scribere. Quapropter sæpius nonnulla adijcere quæ vulgus non nouit, erit opus: & multa quæ huic nota sunt auferre, si nihil ad finem artis conferre videantur.

2 Et quedam ad coniecturalem cognitionem (τέκμαρσιν dicunt) peropportuna.

Τέκμαρσις est quæ per τεκμήριον fit cognitio. τεκμήριον autem appellant veteres syllogisticum signum, non autem simpliciter signum omne, ut in opere de coniectura & signo est demonstratum. Quæ igitur medicis ad huiusmodi cognitionem tum necessaria tum utilia existunt, non omnia ait gnidijs in sententijs scripta esse: sed prætermissa pleraq;.

3 Cum autem ad coniecturalem cognitionem dicatur quonam modo curare singula oporteat, in his multa aliter quam illi enarrauerunt, sentio.

Ex quo multa quæ ad coniecturalem cognitionem expedita & idonea existunt, à gnidijs medicis prætermissa esse dixit, quam nam dicat coniecturalem cognitionem ipse deinceps docuit inquit, Quonam modo curare singula oporteat. Nempe quod ad horum inuentionem utile fuerit, id ex arte est. Sed forsitan quis opinabitur prætermittas esse quæ tum ad dignotionem, tum ad prænotionem conferunt coniecturas. Verum res non ita habet, cum de necessitate in his quæ ad curationem idonea sunt, hæ contineantur. Si enim ad optime curationis inuentionem nihil conferrent morborum dignotio, & futurorum prænotio, prorsus hæ superuacarent. Nunc autem quod conferant, ob id commodæ existunt. Ergo quod affectuum dignotio ad curationem valde necessaria sit, recensere non est opus. Nam in primis quisnam sit morbus dignoscere oportet, deinde curationem ipsius ita aggredi. Quod vero prænotio ad curationem quoq; commoda sit, demonstrauit in præfatione prognostici Hippocrates. Qui ergo omnia quæ ad medicinam spectant, commoda ea vel ad dignotionem vel curationem vel prænotionem esse dixerit, virtute idem dicit. Curatio siquidem per se à medicis exercetur: Prænotio autem, & di-

Septima Classis,

000000 iij gnotio

ignotio propter curationem. Quo fit vt nemo finem artis dignotionem vel pranotionem sicuti E
curationem asseuerauerit. Intellige autem impresentiarum curationem, sublationem morbi, nō
eam quidem quæ adhuc sit, sed quæ iam facta sit. Sed de omnibus abunde est scriptum in eo li-
bro qui de fine medicinæ agit. Nec expedit vt impresentiarum quippiam prapostere & præ-
ter institutum faciamus. (græce παράρρητον, ἔργον πρὸς ἄλλου dici solet) vtpote qui iam veteris men-
tem vel sine exquisito finis examine cognouerimus. Verum cum & modo alio dictio præsens
plerisq; in exemplaribus, fide etiam dignis scripta sit, de ea mentionem facere non intempesti-
uum fuerit. Differt autem ab ante scripta dictione litera vna videlicet, ἢ, id est vel, vt adhuc mo-
dum græce sit. ὁ νόσος δὲ εἰς τὴν κλινικὴν λέγεται, ἢ ὡς χεῖρ ἐκαστῶν ἰατρῶν, id est, Cum aut quippiā ad
coniecturalē cognitionē dicatur, vel quonā modo curare singula oporteat. Qui ita scribunt, per
τὴν κλινικὴν dignotionē & pranotionē intelligūt, & p verba hæc ὡς χεῖρ ἐκαστῶν ἰατρῶν, id est quonā
modo curare singula oporteat, curationē: nolētes eā in τὴν κλινικὴν noīe cōtineri. Quod si ita ha-
bet, in antescrpta dictioe qua dicit, Multa p̄termissa sunt alia in alijs, & nōnulla ad coniecturalē
cognitionē p̄oportuna, nō recte sanatoriā artis partē p̄termisisse videt̄ Hippocrates. Sed q̄ hi
respōdeāt ob id resumptā scriptamq; quæ seq̄tur dictionē, vt quod sanatoriū est adijceret, nemo F
est qui ignoret. Verum qm̄ de re ad curationē congrua disceptatio nō sit, ob eas res sermonem
protrahere est superfluum. Pergamus igitur ad ea quibus quæ ad sanationē vtilia sunt, docet.

Atq; non ob id solum non laudo: uerū q̄ & paucis numero sint usi medicamentis. Nepe maximus numerus medi- 4
camentorū, quibus in morbis non acutis usi reperiuntur, est tempestiue exhibitorum tum elaterij, tum serij, tum lactis
{quæ si bona essent, morbisq; quibus dari censerent, congruerent, multo sanè digniora laude erant, q̄ paucissimi satis
facerent. Sed res impresentiarum non ita habet.}

Paucis quoq; numero auxilijs vfos eos ait, nisi in acutis morbis. quasi in his multa dixerint. Al. re vera con-
quod sanè fecerunt. Quæ vero longis in morbis dixerunt, hæc {vere sunt.} Nam & per tēpesti- tra se habent.

Qui uero secundum adornaerunt librum. hi medice magis quæ singulis exhibenda sunt, percuerunt. 5

Liber secundus à primo scriptus adornatus digestus q̄ dicitur, cum institutum habens idem, G
plurimas dictionū eadē, nōnulla quidē eorū quæ in priore erāt, abstracta habet, alia autē adiecta,
& alia permutata. Exemplū rei huius si p̄spicitatem desideras, secundū Eupolidis Autolicum
ex priore adornatū digestumq; habes. Sic & gnidias sententias à primis secundas gnidij edide-
runt medici. quæ nōnulla quidē haberent eadē oīa, alia uero adiecta, & alia sublata, veluti & alia
permutata, secundum igitur hunc librum, Hippocrates priore medicinalem magis esse asserit.

Sed de diæta, id est uictus ratione, nihil quod effatu dignum sit conscripserunt ueteres: quanquam id magnū esset. 6

Is curationis ductus contextusq; qui per consuetā materiā efficit, diæta, id est uictus ratio, nū-
cupat: vt qui per consuetas tum sectiones, tum aduersiones, & quæcunq; alia manu fiūt chirurgia.
tertiam ab his medicinæ partem pharmaceuticam dicunt: quæ scilicet per medicamenta abiol-
uitur perficiturq;. Accusat autem prisicos Hippocrates, q̄ de uictus ratione nihil effatu dignum
conscripserint: idq; dixit, non q̄ nullum quod ad uictus rationem spectaret theorema conscri- 8
pserint, sed q̄ non effatu dignum. Qualenam autem sit effatu dignum, docebit in sequentibus.

Fuerunt uero qui uarios morborum singulorum modos, diuersasq; horum sectiones diuisionesq; non ignorauerint. 7

Non solum uarios morborum modos non ignorauerunt, uerum quoq; & ultra quàm decet H
de his scripserunt: vt ostendam in sequentibus.

Verum morborum singulorum numeros clare pronunciare uolentes non recte scripserunt, quippe cum nō facile nu-
merari queant, si quis lægentium morbos alterum ab altero quadantenus differre, nullumq; morbum eundem uideri,
quin idem quoq; nomen habeat, coniectauerit: {Mibi uero placet omni in arte animū tū conuertere tum appellere.
Nam quæ probe uel recte procedunt officia, probe & recte singula peragere oportet. Quæ item celeritatem desiderat,
celeriter adimplere: & quæ sinceritatem, sincere: & quæ sine dolore administrari postulant, citra dolorem omnē ad-
ministrare. Cetera quoq; huiusmodi omnia {secus quàm hi qui rem propius sunt contemplati} ad meliorem for-
mam nos redigere conuenit. Maxime autem medicum laudauero, qui in morbis acutis, ut quorum plurimi hominum
enecantur, {secus quàm ceteri} in melius procedat. Sunt igitur acuti morbi, quos prisici nominatim perstrinxerunt,
pleuritis, peripneumonia, p̄hrenitis, lethargus, causus, & quicunq; alij hos consequuntur morbi: quorū febres p̄orsus
continue interficiunt.}

ut in p. aph. com. 1. 2. b.
ca. 2. ep. ca. 2. d. d. b. b.
ten. cap. 1. ca. 3. ubi.

Dixi paulo ante gnidios medicos confestim ab initio de morbis plusquam oportet scripsisse. 8.
Scripserunt siquidem bilis morbos septem: Parī modo & paulo infra uelice duodecim: Renum
quoque quatuor: Stranguriæ quatuor: Deinde tetanos tres: Morbi præterea regij genera qua-
tuor: Atq; tandem phthiles tres. Nempe ad corporum uarietates, quæ multas ob causas permuta-
bantur,

† Quāuis hæc non legant̄ in aliquibus antiq; codicib; a Carleno tñ comē. g. istius primū libri citant̄, ut ab Hippocra- crate hoc ī lo co scripta.
* τὸν τὴν αὐ τ̄ insigniter pr̄g alijs
† insigniter pr̄g ceteris
* Al. sympto- matum

A stamq;. Talia quodq; in aruspicina (quam *ἱεροσκοπίαν* dicunt) videntur, alia in alijs: sed uaticinantium nonnulli contraria sentiunt. Sico autem speculationem hanc esse & pulcherrimam & germanam, propter quamplurima & cōmodissima quæ in arte comperiuntur. }

Μαντικὴν appellauit Hippocrates, *οἰωνιστικὴν*: *ἱεροσκοπίαν* vero, *θυτικὴν* à plerisq; appellatā, quā vere antiqui etiam alij *ἱεροσκοπίαν* vocant, quod *ἱερεῖα*, id est hostias suspicientes, qui in ea scientia graues & præstantes sunt, ex ipsis ventura prænunciant. *ἱερεῖα* autē scimus appellari omnia quæ dijs ad honorem exhibemus, quales sunt quæ litantur victimæ, quarum exta inspicientes *ἱεροσκοποῖ*, id est aruspices, prædicunt. Eos vero qui ex auium volatu augurantur, quos *οἰωνιστὰς* & *οἰωνοσκοπούς*, id est auspices appellant, nunc *μάντιες*, id est augures, appellauit Hippocrates. quāquam *μάντιος* nomen & *μαντικῆς* de omnibus quæ ita prædicunt artibus proferatur. Nempe *μάντιες* vocantur, & *ἱεροσκοποῖ*, & *οἰωνιστὰς* & qui appellantur *γενεθλιακοῖ*, & qui per notas & victimas, futura prædicunt, præterea & *χρησολόγοι*, id est fatidici, & *θεομάντιες*, id est diuini vates. Sunt qui & *ὄνειροπόλους*, id est somniorum interpretes à poeta appellatos inter *μάντιες*, id est vaticinantes, collocant. Sed constat Hippocratem solos *οἰωνιστὰς* appellare *μάντιες* vt poeta appellauit. Nā is in ple-

B risq; sui operis poetici partibus *οἰωνιστικὴν* artem venturorum prænotionem esse demōstrat. Quo mō & in primo Iliados circa initia ait, *ἀλλὰ γὰρ δὴ τῶνα μάντιν ἔρεομεν ἢ ἱερεῖα, ἢ καὶ ὄνειροπόλον, καὶ γὰρ τὸ ἄναρ ἐκ θεοῦ ἐστὶ*, id est, Consulamus itaq; augurem quempiam, aut aruspicem, aut somniorū interpretem. Nempe & ab Ioue ostenduntur in somnia. *ἱερεῖα* quidem dicens, *ἱεροσκοποῖ*: *ὄνειροπόλον* vero qui circa somnia versatur, *μάντιν* autem *οἰωνιστὴν*, id est augurem aruspicemq;. Sapius etenim in suo opere poetico huius meminit in maximis rebus, diuinandi etiam arte per alites vsus. Sed forsā hæc & quā decet plura de huius nominis *μάντιος* appellatione dicta à nobis sunt, atq; ob id ad quod dicitur transire iam est tempestiuum. Quod enim ait Hippocrates, tale est.

C Qui diuinatorias artes prosequuntur in particularibus multis nihil minus quā medici discordant. Vidi equidem aliquando augures in volatibus ipsis quos dextros & sinistros memorauit Hippocrates, discordantes. Alter arabs erat, alter græcus, atq; ex Asia nostra. Arabs dicebat dextram alitem, laborantes mulieres seruare: sinistram viros. Qui vero ex Asia nostra erat, dextrā alitem in virorum morbis apparentem, interrogantibus ipsis si seruarietur, asruere interrogatio nem recensebat, sinistram vero de negare. Interrogabam igitur eos si quomodocunq; volantem vel dextram, vel sinistram alitem pollere eadem significandi facultate dicerent, nihilq; differre putarēt, si aut celsissima aut terrē propinquissima, aut media volaret. Et si media, an si propius vel celsissimam, vel infimam, vel adhuc inter has mediā. Pari modo & si auis vel propinqua vel longinqua volaret, an ne in his nulla foret distinctio. Arabs eas nihil ea q̄ vel in altitudinem vel longitudinem vel latitudinem esset distantia discrepare respondebat. Græcus vero de symmetro distinguēbat, dextro & sinistro, asserēbatq; ab auguribus hæc scripta esse, atq; immoderatas distantias moderatis contrarias, testesq; in eam rem libros Apollētis, Athenæi, Cheramonis, Artemidori Phocæ, atq; aliorum multorum qui in augurandi arte clari essent, proferebat. Deprehēdit proculdubio Arabem & confusum & à distinguendi arte alienum: Græcum vero distincte loqui & artificem esse. Nempe artis quæ suorum theorematum iudicium per experimenta habet, dissidentia ex distincta & indistincta rerum explicatione oritur. Quod ab Hippocrate edoctus græcum augurem in auium volatu artificiosum magis videri iudicauit: quippe qui & ex abundantia q̄ celebratissimos augurum testes exhiberet, fide dignus magis erat. Cum vero Arabs plurimos ægrotantium quibus vera prædixerat, testes citaret, succedentis vt plurimum eucti subsecuti causam pronunciaui. Nempe si auis dextra moderate distans viros seruat, immoderate vero distans fœminas: sint autem plures quæ immoderate distent, vna vero duntaxat quæ moderate: iure quidem multis succedet ex animi sententiā, paucis vero non succedet. Græcus autem alias adijciebat distinctiones, quibus etsi dextra auis immoderate distaret, interdum tamē seruandum virum laborantem declararet. Nempe qui molle & muliebre studium exerceret, veluti & sacrificiū mulieris schemate seruari dicebat, rursumq; et id ab optimis scriptum esse auguribus demonstrabat. Adde quod & alias quasdam adijciebat distinctiones, in quibus Arabs nihil intelligere videbat. Retuli hæc propter sequentem dictionem, quam nemo conuenienter exposuit, sicuti neq; eam quæ ante scripta est, vbi ait: Quæstiones sanē huiusmodi proponere non consueuerunt medici, neq; forsā si proponantur solui reperiuntur. Nam cum inquit græce *τοιαύδε*, latine huiusmodi. i. quæ ita dissident, quidam de ptiffana sola perperam intellexerunt: alij autem paulo his melius de victu acutorum, alij de omni simpliciter victu, alij vero de curatione vniuersa prioribus quidem melius, sed neq; adhuc absolute. Causam autem totius dissidij quæsiuit Hippocrates in oī arte quæ experimētis iudicari possit. Quod autē id ita habeat, manifeste per sequentē condiscēs orationē.

D

17. Nempe et ægris omnibus ad sanitatem magnum quippiam potest, sanisq; ad securitatem, seseq; exercitantibus ad bonum habitum, atq; ad quod quilibet uoluerit.

Sermo præfens eos arguit, qui Hippocratem existimant præscriptam dictionem de ptiffana sola

ναλ. οἰωνοποιῶν
id est ianificū.
& ita tralatio
Vetus.

sola proposuisse: eosque qui de victus ratione siue acutorum morborum, siue simpliciter vniuersa factum id putant: pari modo & eos qui de curatione vniuersa problema esse existimauerunt. Nēpe prior oratio quæ ita habet, Nempe & ægris omnibus ad sanitatem magnū quippiam potest, eos arguit qui de ptissana, atque alios qui de sola vel acutorum vel morborum aliorū victus ratione antecedentem orationem esse opinantur. Neque enim ægri omnes à sola victus ratione curantur: cum multi sint, qui manuum opera & medicamentorum administratione indigeant, adhuc vero magis neque à ptissana sola. Neque igitur de diæta sola acutorum, neque de diæta simpliciter quæ est in omnibus morbis, sermo Hippocrati existit, neque de sola ea quæ ex his oritur controuersia: sed de omni simpliciter arte, quæ experimentis tum discerni, tum iudicari nata sit. Qui etenim cōmune vniuersaleque iudicandi instrumentum reperit, per id quæ particularia sunt iudicat. Particulare autem vnum est & quod de ptissana medicis in cōtrouersiam venit: sicuti & quod de victus ratione non acutorum modo, verum quoque & morborum aliorum: atque et quod generalius est de curatione vniuersa: & quod adhuc hoc generalius vniuersaliusque est de omni corporis prouidentia, & si sanorum ea fuerit. Nēpe & hi ea indigent arte, non quæ ad consequendam sanitatem præcepta tradat, sed præsentem conseruandam. Quod non pretermisit Hippocrates cum inquit, Sanisque ad securitatem. Nēpe ut talis seruetur, securitate est opus. Vitile quoque ait esse speculationem & his qui exercitantur ad habitum bonum. ut enim agrorum curatio ea quæ nunc ab Hippocrate proposita est speculatione indiget: sic & sanorum securitas, ut præsens sanitas conseruetur. Sic & sese exercitantium prouidentia ut bonum habitum consequantur. Hæc igitur omnia artis quæ circa corpus versatur, sunt. Sed quod serie cōtinuata dicitur, ad omnem extenditur artē. Quidnam etenim est quod ait, Et ad quod qui libet voluerit: Nēpe augur, aruspex, musicus, rhetor, & artifex omnes simpliciter causam eius quæ in sua arte reperitur, controuersiam vnam esse existimat: cum scilicet vnusquisque ex particulari vniuersale facit. Ita sanè & in auguribus factam cōtrouersiam deprehendi: eumque qui veriora loquere, iudicauit: atque ob id augurum memini Arabis & Græci. Nempe artis omnis constitutio ex priorum à cōmunibus distinctione oritur. Qui enim hæc distinguere potest, is optimus censetur artifex. Ut autem constitutio, sic & iudicatio in distinctione subsistentiam habet. Nempe falluntur quætes constituunt, cum quod cuiusdam contigit, id vel in omnes vel in plures que oportet, extendunt. Quod si liquidem nulli prorsus contigit, nemo id in tali arte persuadet sibi verum esse. Nam hoc vere oritur controuersia, cum vnus cuiusque rem sibi persuadet, non circa illud quod assumitur cōfingiturque contentiose litigans. quo modo nonnulli de quibusdam secus que sentiebant, fecerunt, quo modo & qui proponunt ambiguū esse verum vigilamus dormimusue, aut sapimus insanimusue. Quod si manifestum esse id indulgeatur, vtri sanè magis vera loquuntur, anceps inquirunt esse, an qui vigilant his qui dormiunt, vel que insanientes qui non insanunt. Nullus si quidem qui sibi rem persuaserit, aut qui secum opinatus fuerit, ita sermones facit: sed qui contentiose litigat, secusque que sentiat facit. Quidam autem in arte medicinali res nouas quidem sunt aggressi, cum rebus prioribus melius quippiam inuenire nequiverunt, sed vulgi affectionem, quam Hippocrates recensuit, intellexerunt. Nempe quod externum inusitatumque est, & nondum si vitile est intellectum, laudant magis que assuetum quod vitile esse est cognitum. Sunt qui ob victus suauissimi affirmationem persuadentes ægros alliciunt, doli vafriatque non ignari: sed id propter lucri glorieque cupiditate, aggressi diuntur. Dicta ergo ea quæ verbis fit controuersia, quam viri huiusmodi inter se habent, que sem rei veritatem est controuersia: ea oritur quod enunciatio non distinguatur, sed de pluribus quam oportet, vel omnibus tanquam similiter habentibus efferatur. Atque ob id iuste laudandus venit Hippocrates, qui de sola sem rei veritatem meminit controuersia: quam qui astituerent aliquam volunt patiuntur, cum secum suaque in anima differenter opinantur, & non verbis subdole simulatis id agunt ob gloriæ vel lucri cupiditatem. Nullus enim qui animi consilia vere per experientia iudicat, Petrone victus rationem recipiet, carnes assas administrans, vinumque nigrum in his qui acuta laborant febre, neque in tant: liti ita temperans, ut cotulæ aquæ vigesimam porrigat partem. Talia siquidem diætaemata absurda sunt: duorumque alterum existit: Nempe aut que externa sunt, vafri ab hominibus exercitantur paranturque: aut summam propter stupiditatem id agunt, si plene soli veritatem reperisse existimauerint. Quæ vero ab Hippocrate scripta sunt, ea in prudentibus viris, qui vere artem constituere student, reperiri possunt, cum non maxima sit lætio, quando quibus non oportet offeruntur. Talia igitur distinctu difficilem habent eam quæ experimentis conficitur iudicationem: quæ autem valde differunt, facilem. Controuersiam igitur in his que parum inter se exuperant, iudicare, & quibusnam ptissana sola exhibenda in acutis morbis sit, et quibus hordeacea, & quibus nullo pacto id faciendum sit, sed potus solus ad iudicationem vsque porrigendus sit, demonstrare, Hippocratis intelligentia est dignum.

Ptissana igitur frumentaceis gustamentis recte præferri mihi videntur in acutis morbis, eosque qui eam prætulissent, laudo. Nēpe viscositas eius leuis, cōtinua, iucunda, lubrica, et mediocriter humens, sitim minime infert: et siquid abluuii eget, sepe abluuii. Non astrigit, non male turbat, neque in ventre tumescit. Nēpe inter coquendum quoad maxime potuit itumuit.

Orationem hanc tantummodo legisse mihi videntur qui librū hunc de ptissana inscripserunt, veluti

vid. c. 5. cōm. 13. F.

* In antiquis loco dictionis ενεμπλυντον legitur ενεμπλυντον, et sic in cōm. ut sit inter ptissana, et si quod excerni facile ipsa excernit. * Vox hæc ενεμπλυντον quæ iterps mō coctiōem,

18. mō decoctiōem, mō cocturam vertit, ab aliis elixatiofis delius vertit,

A veluti proœmij partem primam qui aduersus gnidias sententias titulum fecerunt. Nam Hippocrates in secunda proœmij parte non amplius contra gnidios medicos agere: sed sese ad curationis acutorum morborum exercitationem conuertere est visus. Tertia autem proœmij pars quã hucusq; percurrit, ad eam quã victum morbis acutis præscribit, artem spectat. Neq; tñ ad eam solam est accõmoda, verum quoq; & alteri, qui vniuersalior sit, subiecta est sermoni. Demonstrauimus aut in his quos in scripta de fracturis articulisq; parauimus cõmentarijs, Hippocrate subiectos {specialesq;} sermones, pro alijs quibusdam vniuersalioribus obsignare consueuisse: doctri namq; vniuersalium ex ipsis, quã tanq; exempla constituit, efficere. Neq; enim ita ab istituto recedit, neq; sapius præcipit quod multorum cõmune existit. Quo aut modo in ptissana sermonẽ fecit, causam eius quã de ipsa est, contentionis tum vestigans tum decernens, sic & de omni acutorum morborum victu rectam tulit sententiam. Nam & de venã sectione, & purgatione, & tñ glãdis tum clysteris vsu: de cataplasmatis item, fotibus, vino, aqua mulsã, oxymelite & balneo, nõ parua inter medicos exorta est cõtrouersia. Quã omnia libro in hoc percurrit Hippocrates methodo vna quam nuper dixi. vim cuius etiam nouisse visi sunt, qui se empiricos nominauerunt, diorsimis. i. distinctionibus propria à cõibus separantes. Consueuerunt autem diastolas magis q̃ diorsimos appellare sermones eos, qui quod proprium est, à cõmuni separant distinguuntq;. **I**am ergo quã ab Hippocrate de ptissana dicuntur, videamus. Videntur ergo mihi (inquit) priores medici frumentaceis gustamētis prætulisse in acutis morbis ptissanam. Frumentacea gustamenta intelligit quã ex frumento fiunt, frumentum aut græce σίτον homines appellat, maxime quidem triticum, sed iam tum hordeum ipsum, tñ zeam σίτον appellant. Appellationem vero ad plura extendentes, σιμητικα quoq; i. cerealia appellata semina connumerant, lentem videlicet, fabã, lupinum, cicerculam, panicum, milium, pisum, foenum græcum, auenam, tiphã, cicera, & quacũque id genus alia. Horum igitur omnium frumentaceorum gustamentorum, cetera quidẽ vulgo damnantur, q̃ protinus magnum inferant detrimentum. Panis aut vnus, & chondrus in acutis administrantur morbis. & cum his solis ptissana est cõferenda. Lens liquidẽ, & milium, & foenum græcum tanquam medicamenta ob quosdam ventris morbos exhibentur, & non tanq; nutritura cibaria. Ptissanam igitur recte prælatam esse ait frumentacijs edulijs, pani scilicet, chondro, & zeã, ex qua fit tragus appellatur. Nẽpe eorum qui chondrum t̃pibus Hippocratis nondũ fuisse existimant, ignorantiam argues tum ex quibusdam antiquis comicis qui chondri meminerunt, tum etiam ex Hippocrate ipso, qui in libro de victu salubri de chondro ipso m̃tionem fecit. Nã et si liber ille Hippocratis non sit, sed vel Euriphontis, vel Phaontis, vel Philistionis, vel Aristonis, vel alterius cuiuspiã ex antiquis (nempe ad multos librum hunc referunt) sanẽ omnes hi veteres viri sunt, atq; ex eis quidam & Hippocrate antiquiores, alij vero tempore ipsius vixerunt. Loquor autem de Hippocrate Heraclidæ filio, qui librum hunc confecit. Nam auus ipsius Gnosidici filius Hippocrates, quorundam iudicio nihil omnino scripsit, aliorum vero sententia duos scripsit de fracturis, & articulis. Quare autem ptissana frumentaceis edulijs non perperam anteposita sit, demonstrabitur per ea q̃ ipse infert in quibus. Quacũq; etenim ad acutorũ morborũ sanationem insunt bona, nulli alteri inesse comperies. Recte autem iudicabis, si & acutorũ morborum naturam & ptissana vires cognoueris. Natura igitur acutorum morborũ est, vt ipse paulo ante dixit, vt horum febres omnino sint cõtinuæ, febris vero ortus, caloris natui ad igneum est conuersio, vt alibi demonstrauit, & nunc manifestabit in quibus, ex thorace quidem incipere, ad caput vero flammã mittere. Præterea in libris vulgarij morborum, febrem magnam, ignẽ vocare consuevit: quasi non aliam habeat naturam præter quã ignis substantiam. Si igitur contraria contrariorum remedia existant, sanẽ febris peculiare remedium vt virtute tum refrigerante, tum humectante sit, oportet. Id nanque febris naturã quã & calida & sicca est, contrarium erit.

D Talis siquidem nature est ignis. Præterea cum febres & ex humorum putredine oriant, non paruum diligentiam adhibere oportet, vt quicquid ex ipsis concoqui possit, concoquatur: & quod iam exutum sit, neque amplius concoqui possit, euacuetur. Quod si febricitantibus ipsis cibi vsus sit, qui hæc efficere queat, si etiam facile tum coquitur, tum distribuitur, iam omnia hæc quibus est opus, habuerit. Quanam igitur sit ptissana virtus, ex Hippocrate audiamus. Viscositas, inquit, læuis est. Læue, exasperanti opponitur. Exasperant autem acria, acida, & astringentia. Acria sanẽ omnia calfaciunt, vt eruum, foenum græcum. Acidorum cetera quidem dimittere oportet: de oxymelite vero est duntaxat agendum. Dimittantur pari modo ex astringentibus pira agrestia, & mespila, & quacũque huiusmodi, atque ex frumentaceis lens & similia. Exasperantium igitur malitiam ptissana effugit, vt pote quã leuorem non tactu solum, verum quoq; & facultate habeat. Est item & viscositas eius continua. Et siquidem in omni parte sibi ipsi similis propter exactam coniunctionem. † quod zeã nullo inest pacto. Laudatur præterea non parum quod in ptissana iucundum & mite existit, quod immitti iniucundoq; opponitur, id est, quod dum sumitur, insuauitatem quandam facit. Sicut denique & panis insuauis est, dum sumitur, nisi abunde ipsum maceraueris madefecerisq;. Immo & ita superatur ab ea quã in ptissana est iucunditate, quã mandi non indigeat, sed potuum instar forberi possit. Neque parua est conditionis

in libro de victu salubri
cap. 13. H. 2. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100. c. 101. c. 102. c. 103. c. 104. c. 105. c. 106. c. 107. c. 108. c. 109. c. 110. c. 111. c. 112. c. 113. c. 114. c. 115. c. 116. c. 117. c. 118. c. 119. c. 120. c. 121. c. 122. c. 123. c. 124. c. 125. c. 126. c. 127. c. 128. c. 129. c. 130. c. 131. c. 132. c. 133. c. 134. c. 135. c. 136. c. 137. c. 138. c. 139. c. 140. c. 141. c. 142. c. 143. c. 144. c. 145. c. 146. c. 147. c. 148. c. 149. c. 150. c. 151. c. 152. c. 153. c. 154. c. 155. c. 156. c. 157. c. 158. c. 159. c. 160. c. 161. c. 162. c. 163. c. 164. c. 165. c. 166. c. 167. c. 168. c. 169. c. 170. c. 171. c. 172. c. 173. c. 174. c. 175. c. 176. c. 177. c. 178. c. 179. c. 180. c. 181. c. 182. c. 183. c. 184. c. 185. c. 186. c. 187. c. 188. c. 189. c. 190. c. 191. c. 192. c. 193. c. 194. c. 195. c. 196. c. 197. c. 198. c. 199. c. 200. c. 201. c. 202. c. 203. c. 204. c. 205. c. 206. c. 207. c. 208. c. 209. c. 210. c. 211. c. 212. c. 213. c. 214. c. 215. c. 216. c. 217. c. 218. c. 219. c. 220. c. 221. c. 222. c. 223. c. 224. c. 225. c. 226. c. 227. c. 228. c. 229. c. 230. c. 231. c. 232. c. 233. c. 234. c. 235. c. 236. c. 237. c. 238. c. 239. c. 240. c. 241. c. 242. c. 243. c. 244. c. 245. c. 246. c. 247. c. 248. c. 249. c. 250. c. 251. c. 252. c. 253. c. 254. c. 255. c. 256. c. 257. c. 258. c. 259. c. 260. c. 261. c. 262. c. 263. c. 264. c. 265. c. 266. c. 267. c. 268. c. 269. c. 270. c. 271. c. 272. c. 273. c. 274. c. 275. c. 276. c. 277. c. 278. c. 279. c. 280. c. 281. c. 282. c. 283. c. 284. c. 285. c. 286. c. 287. c. 288. c. 289. c. 290. c. 291. c. 292. c. 293. c. 294. c. 295. c. 296. c. 297. c. 298. c. 299. c. 300. c. 301. c. 302. c. 303. c. 304. c. 305. c. 306. c. 307. c. 308. c. 309. c. 310. c. 311. c. 312. c. 313. c. 314. c. 315. c. 316. c. 317. c. 318. c. 319. c. 320. c. 321. c. 322. c. 323. c. 324. c. 325. c. 326. c. 327. c. 328. c. 329. c. 330. c. 331. c. 332. c. 333. c. 334. c. 335. c. 336. c. 337. c. 338. c. 339. c. 340. c. 341. c. 342. c. 343. c. 344. c. 345. c. 346. c. 347. c. 348. c. 349. c. 350. c. 351. c. 352. c. 353. c. 354. c. 355. c. 356. c. 357. c. 358. c. 359. c. 360. c. 361. c. 362. c. 363. c. 364. c. 365. c. 366. c. 367. c. 368. c. 369. c. 370. c. 371. c. 372. c. 373. c. 374. c. 375. c. 376. c. 377. c. 378. c. 379. c. 380. c. 381. c. 382. c. 383. c. 384. c. 385. c. 386. c. 387. c. 388. c. 389. c. 390. c. 391. c. 392. c. 393. c. 394. c. 395. c. 396. c. 397. c. 398. c. 399. c. 400. c. 401. c. 402. c. 403. c. 404. c. 405. c. 406. c. 407. c. 408. c. 409. c. 410. c. 411. c. 412. c. 413. c. 414. c. 415. c. 416. c. 417. c. 418. c. 419. c. 420. c. 421. c. 422. c. 423. c. 424. c. 425. c. 426. c. 427. c. 428. c. 429. c. 430. c. 431. c. 432. c. 433. c. 434. c. 435. c. 436. c. 437. c. 438. c. 439. c. 440. c. 441. c. 442. c. 443. c. 444. c. 445. c. 446. c. 447. c. 448. c. 449. c. 450. c. 451. c. 452. c. 453. c. 454. c. 455. c. 456. c. 457. c. 458. c. 459. c. 460. c. 461. c. 462. c. 463. c. 464. c. 465. c. 466. c. 467. c. 468. c. 469. c. 470. c. 471. c. 472. c. 473. c. 474. c. 475. c. 476. c. 477. c. 478. c. 479. c. 480. c. 481. c. 482. c. 483. c. 484. c. 485. c. 486. c. 487. c. 488. c. 489. c. 490. c. 491. c. 492. c. 493. c. 494. c. 495. c. 496. c. 497. c. 498. c. 499. c. 500. c. 501. c. 502. c. 503. c. 504. c. 505. c. 506. c. 507. c. 508. c. 509. c. 510. c. 511. c. 512. c. 513. c. 514. c. 515. c. 516. c. 517. c. 518. c. 519. c. 520. c. 521. c. 522. c. 523. c. 524. c. 525. c. 526. c. 527. c. 528. c. 529. c. 530. c. 531. c. 532. c. 533. c. 534. c. 535. c. 536. c. 537. c. 538. c. 539. c. 540. c. 541. c. 542. c. 543. c. 544. c. 545. c. 546. c. 547. c. 548. c. 549. c. 550. c. 551. c. 552. c. 553. c. 554. c. 555. c. 556. c. 557. c. 558. c. 559. c. 560. c. 561. c. 562. c. 563. c. 564. c. 565. c. 566. c. 567. c. 568. c. 569. c. 570. c. 571. c. 572. c. 573. c. 574. c. 575. c. 576. c. 577. c. 578. c. 579. c. 580. c. 581. c. 582. c. 583. c. 584. c. 585. c. 586. c. 587. c. 588. c. 589. c. 590. c. 591. c. 592. c. 593. c. 594. c. 595. c. 596. c. 597. c. 598. c. 599. c. 600. c. 601. c. 602. c. 603. c. 604. c. 605. c. 606. c. 607. c. 608. c. 609. c. 610. c. 611. c. 612. c. 613. c. 614. c. 615. c. 616. c. 617. c. 618. c. 619. c. 620. c. 621. c. 622. c. 623. c. 624. c. 625. c. 626. c. 627. c. 628. c. 629. c. 630. c. 631. c. 632. c. 633. c. 634. c. 635. c. 636. c. 637. c. 638. c. 639. c. 640. c. 641. c. 642. c. 643. c. 644. c. 645. c. 646. c. 647. c. 648. c. 649. c. 650. c. 651. c. 652. c. 653. c. 654. c. 655. c. 656. c. 657. c. 658. c. 659. c. 660. c. 661. c. 662. c. 663. c. 664. c. 665. c. 666. c. 667. c. 668. c. 669. c. 670. c. 671. c. 672. c. 673. c. 674. c. 675. c. 676. c. 677. c. 678. c. 679. c. 680. c. 681. c. 682. c. 683. c. 684. c. 685. c. 686. c. 687. c. 688. c. 689. c. 690. c. 691. c. 692. c. 693. c. 694. c. 695. c. 696. c. 697. c. 698. c. 699. c. 700. c. 701. c. 702. c. 703. c. 704. c. 705. c. 706. c. 707. c. 708. c. 709. c. 710. c. 711. c. 712. c. 713. c. 714. c. 715. c. 716. c. 717. c. 718. c. 719. c. 720. c. 721. c. 722. c. 723. c. 724. c. 725. c. 726. c. 727. c. 728. c. 729. c. 730. c. 731. c. 732. c. 733. c. 734. c. 735. c. 736. c. 737. c. 738. c. 739. c. 740. c. 741. c. 742. c. 743. c. 744. c. 745. c. 746. c. 747. c. 748. c. 749. c. 750. c. 751. c. 752. c. 753. c. 754. c. 755. c. 756. c. 757. c. 758. c. 759. c. 760. c. 761. c. 762. c. 763. c. 764. c. 765. c. 766. c. 767. c. 768. c. 769. c. 770. c. 771. c. 772. c. 773. c. 774. c. 775. c. 776. c. 777. c. 778. c. 779. c. 780. c. 781. c. 782. c. 783. c. 784. c. 785. c. 786. c. 787. c. 788. c. 789. c. 790. c. 791. c. 792. c. 793. c. 794. c. 795. c. 796. c. 797. c. 798. c. 799. c. 800. c. 801. c. 802. c. 803. c. 804. c. 805. c. 806. c. 807. c. 808. c. 809. c. 810. c. 811. c. 812. c. 813. c. 814. c. 815. c. 816. c. 817. c. 818. c. 819. c. 820. c. 821. c. 822. c. 823. c. 824. c. 825. c. 826. c. 827. c. 828. c. 829. c. 830. c. 831. c. 832. c. 833. c. 834. c. 835. c. 836. c. 837. c. 838. c. 839. c. 840. c. 841. c. 842. c. 843. c. 844. c. 845. c. 846. c. 847. c. 848. c. 849. c. 850. c. 851. c. 852. c. 853. c. 854. c. 855. c. 856. c. 857. c. 858. c. 859. c. 860. c. 861. c. 862. c. 863. c. 864. c. 865. c. 866. c. 867. c. 868. c. 869. c. 870. c. 871. c. 872. c. 873. c. 874. c. 875. c. 876. c. 877. c. 878. c. 879. c. 880. c. 881. c. 882. c. 883. c. 884. c. 885. c. 886. c. 887. c. 888. c. 889. c. 890. c. 891. c. 892. c. 893. c. 894. c. 895. c. 896. c. 897. c. 898. c. 899. c. 900. c. 901. c. 902. c. 903. c. 904. c. 905. c. 906. c. 907. c. 908. c. 909. c. 910. c. 911. c. 912. c. 913. c. 914. c. 915. c. 916. c. 917. c. 918. c. 919. c. 920. c. 921. c. 922. c. 923. c. 924. c. 925. c. 926. c. 927. c. 928. c. 929. c. 930. c. 931. c. 932. c. 933. c. 934. c. 935. c. 936. c. 937. c. 938. c. 939. c. 940. c. 941. c. 942. c. 943. c. 944. c. 945. c. 946. c. 947. c. 948. c. 949. c. 950. c. 951. c. 952. c. 953. c. 954. c. 955. c. 956. c. 957. c. 958. c. 959. c. 960. c. 961. c. 962. c. 963. c. 964. c. 965. c. 966. c. 967. c. 968. c. 969. c. 970. c. 971. c. 972. c. 973. c. 974. c. 975. c. 976. c. 977. c. 978. c. 979. c. 980. c. 981. c. 982. c. 983. c. 984. c. 985. c. 986. c. 987. c. 988. c. 989. c. 990. c. 991. c. 992. c. 993. c. 994. c. 995. c. 996. c. 997. c. 998. c. 999. c. 1000.

in libro de victu salubri
cap. 13. H. 2. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100. c. 101. c. 102. c. 103. c. 104. c. 105. c. 106. c. 107. c. 108. c. 109. c. 110. c. 111. c. 112. c. 113. c. 114. c. 115. c. 116. c. 117. c. 118. c. 119. c. 120. c. 121. c. 122. c. 123. c. 124. c. 125. c. 126. c. 127. c. 128. c. 129. c. 130. c. 131. c. 132. c. 133. c. 134. c. 135. c. 136. c. 137. c. 138. c. 139. c. 140. c. 141. c. 142. c. 143. c. 144. c. 145. c. 146. c. 147. c. 148. c. 149. c. 150. c. 151. c. 152. c. 153. c. 154. c. 155. c. 156. c. 157. c. 158. c. 159. c. 160. c. 161. c. 162. c. 163. c. 164. c. 165. c. 166. c. 167. c. 168. c. 169. c. 170. c. 171. c. 172. c. 173. c. 174. c. 175. c. 176. c. 177. c. 178. c. 179. c. 180. c. 181. c. 182. c. 183. c. 184. c. 185. c. 186. c. 187. c. 188. c. 189. c. 190. c. 191. c. 192. c. 193. c. 194. c. 195. c. 196. c. 197. c. 198. c. 199. c. 200. c. 201. c. 202. c. 203. c. 204. c. 205. c. 206. c. 207. c. 208. c. 209. c. 210. c. 211. c. 212. c. 213. c. 214. c. 215. c. 216. c. 217. c. 218. c. 219. c. 220. c. 221. c. 222. c. 223. c. 224. c. 225. c. 226. c. 227. c. 228. c. 229. c. 230. c. 231. c. 232. c. 233. c. 234. c. 235. c. 236. c. 237. c. 238. c. 239. c. 240. c. 241. c. 242. c. 243. c. 244. c. 245. c. 246. c. 247. c. 248. c. 249. c. 250. c. 251. c. 252. c. 253. c. 254. c. 255. c. 256. c. 257. c. 258. c. 259. c. 260. c. 261. c. 262. c. 263. c. 264. c. 265. c. 266. c. 267. c. 268. c. 269. c. 270. c. 271. c. 272. c. 273. c. 274. c. 275. c. 276. c. 277. c. 278. c. 279. c. 280. c. 281. c. 282. c. 283. c. 284. c. 285. c. 286. c. 287. c. 288. c. 289. c. 290. c. 291. c. 292. c. 293. c. 294. c. 295. c. 296. c. 297. c. 298. c. 299. c. 300. c. 301. c. 302. c. 303. c. 304. c. 305. c. 306. c. 307. c. 308. c. 309. c. 310. c. 311. c. 312. c. 313. c. 314. c. 315. c. 316. c. 317. c. 318. c. 319. c. 320. c. 321. c. 322. c. 323. c. 324. c. 325. c. 326. c. 327. c. 328. c. 329. c. 330. c. 331. c. 332. c. 333. c. 334. c. 335. c. 336. c. 337. c. 338. c. 339. c. 340. c. 341. c. 342. c. 343. c. 344. c. 345. c. 346. c. 347. c. 348. c. 349. c. 350. c. 351. c. 352. c. 353. c. 354. c. 355. c. 356. c. 357. c. 358. c. 359. c. 360. c. 361. c. 362. c. 363. c. 364. c. 365. c. 366. c. 367. c. 368. c. 369. c. 370. c. 371. c. 372. c. 373. c. 374. c. 375. c. 376. c. 377. c. 378. c. 379. c. 380. c. 381. c. 382. c. 383. c. 384. c. 385. c. 386. c. 387. c. 388. c. 389. c. 390. c. 391. c. 392. c. 393. c. 394. c. 395. c. 396. c. 397. c. 398. c. 399. c. 400. c. 401. c. 402. c. 403. c. 404. c. 405. c. 406. c. 407. c. 408. c. 409. c. 410. c. 411. c. 412. c. 413. c. 414. c. 415. c. 416. c. 417. c. 418. c. 419. c. 420. c. 421. c. 422. c. 423. c. 424. c. 425. c. 426. c. 427. c. 428. c. 429. c. 430. c. 431. c. 432. c. 433. c. 434. c. 435. c. 436. c. 437. c. 438. c. 439. c. 440. c. 441. c. 442. c. 443. c. 444. c. 445. c. 446. c. 447. c. 448. c. 449. c. 450. c. 451. c. 452. c. 453. c. 454. c. 455. c. 456. c. 457. c. 458. c. 459. c. 460. c. 461. c. 462. c. 463. c. 464. c. 465. c. 466. c. 467. c. 468. c. 469. c. 470. c. 471. c. 472. c. 473. c. 474. c. 475. c. 476. c. 477. c. 478. c. 479. c. 480. c. 481. c. 482. c. 483. c. 484. c. 485. c. 486. c. 487. c. 488. c. 489. c. 490. c. 491. c. 492. c. 493. c. 49

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

conditionis pituitae lubricitas, praesertim cremoris. Pertransit enim thoracē, in nulla ipsius parte quippiam, dum transit, relinquens, veluti faciunt quae in meatibus infarcta adeo obstruant, ut vix absolui possint, quod accidit viscosis serē omnibus excepta pituitana. Hinc sanē quae ex chondro fit forbitio, quod quidem viscosum sit, habet: sed lubrico est destituta. Pituitana autem inest & lubricum & detergens. Quapropter medici ad detergendum eum qui in vētre infarctus est humorem, vomitibus, exhibitio pituitanae cremore veluti & aqua mullā, vtuntur. Crudam quoque conterunt pituitanā puerorū mangones, faciesque vt vitiosos cutis exterant colores, illinunt. Quod autē in ea deterforium existit, id & ad deiectionē est idoneum, distributionēque, praesertim vbi ex sima hepatis ad gibbā transire debeat quae distribuit alimonia. Hic etenim infarciunt quae crassi succi sunt, & quae tenaciter collae modo adherent. Atque ob id chondrus non in affectis siccinore solum maxime nocet: verū quoque & in his qui viscus hoc nullo quidem pacto laesum, sed cum meatu angustia naturaliter asformatū habent. Qui igitur ita natura affecti sunt, ipsis tum tenacia tum crassi succi oīa infarciuntur, atque opplent, atque ob id gravitatem in eo viscere sentiunt, cū haec distribuitur. Praeterea pituitanae viscositas humens est: sed non vehemēter, vt aqua & melicratum, forbitio ite supinant, vt subuersum ipsum esse existiment. Verum pituitana humectare quidē valet: sed stomachum subvertere non potest. Stomachum autē hoc in loco intelligere oportet, vt huiusce temporis homines dicere consueuerunt, non meatū tantummodo, verum quoque & os ventriculi. Cum igitur id imbecillum fuerit, atque exolutum, manet diutius in eo quod ingestū est supernatans. Sed contrarium vsu euenire natū est, vbi à cibo aliquo boni succi reductum, quod continetur expellit. Nempe humor protinus ab ipso recedit, & coquitur, atque quod ita expulsum est deijcitur. Sicuti si crudū manet, tardeque cedit quod in ore ventris supernat. Nempe partis huius munus est appetere, non concoquere. Quae igitur astringunt edulia, vt ventriculi nos roborat, sic & plus iusto exiccant. Pari modo & quae ex chondro paratur forbitio, vt humectat, ita & supinare nata est. Pituitana igitur humectatiū vim assecuta, malitiam effugit. Deinceps pituitanā sitim minime inferre ait Hippocrates, maximū quippiam & hoc esse in his qui corpus tum exurunt tum siccant morbis testatus. Hac sanē occasiōe pituitana quae aqua mullā longe melior existit, quanquam abluēdi bonitatē quam deinceps huic inesse ait, similiter aquae mullae nata fuerit, imo si pituitanam aquae mullae comparaueris, pituitanam ipsam in acutis morbis & superiorem & melioris conditionis esse reperies, quod precedente ostēdam sermone. Nam de pituitana sermone absolute est tepestium.

** probe* Proinde siquidem abluere dixit cum adiectione. Siquid abluere egeat, quasi non in oibus acutis morbis probe abluente vtamur edulio. Nempe caetera oīa quae de pituitana dicuntur bona, morbis oīno profunt acutis: sed abluēdi bonitas, quibus ventrē subducere volumus, vbi cibus in via moratur, & idonea. Probe igitur abluere febrili affectioni neque tanquam contrarium, neque tanquam familiare auxiliū vnum vtile existit: sed bene tanquam symptomatis alicuius emendatorum correctoriūque. Deinceps inquit, Neque astringit, neque male turbat, viscositas scilicet pituitanae, sic etenim sermone de ea inchoauit. Non astringere autē quibusdam maxime bonum existit. Nemo siquidem astringentibus vtitur cibus, nisi vel pro symptoma quod animi deliquium inducat, vel pro immoderatum ventris profluuium. Cogunt siquidem constringuntque corpora, viasque tum distributionis, tum alimoniae, tum eius quae foras fit perspirationis conuiuere faciunt, quas reclusas apertasque esse conducit. Quod autē non turbet, id nullam dum concoquitur faciat perturbationē, in laudem & ipsum praestat pituitanae. Perturbatio autem huiusmodi ex multis paritur edulij: his quidem ventrem mordentibus, alijs vero infantibus, alijs item quae pugnantibus facultate partibus constant: quod tū in lenticula, tum in brassica reperitur. Nempe solidum ipsarum corpus ventrem cohibet, ius autē ipsum proritat, subducitque. Sic & qui cerebrum cum oleo & garo condiunt totum ex ipsis tum dissimulare, tum sibi ipsi pugnas efficiunt: cerebro quidem stabili & tarde meante, mistis vero ipsi ad deiectionem excitare idoneis. Pari modo & de ovo dicendum, siue cum melle, siue cum sale, siue cum garo assumatur. Nempe quod ex ipsis constat, differētes habet facultates. Iura item serē oīa. Quapropter & circa sermonis initia viscositatem pituitanae laudans inquit, continua, quod sanē citra totius in partibus omnibus similitudinem non fit. Verum in praesentia huic verbo / turbat / adiecit hoc aduerbium / male / (sic graece οὐτρε ἀγαθὸν κακόν) pituitanam non turbare haudquaquam simpliciter asserens, sed / male / adijciens. Nihil enim ciborum concoctioni quae hoc ipsum aduersat magis. Quo fit vt qui de concoctione scripserunt, ciborum varietatem, praesertimque vbi varijs constant facultatibus, nocentissimam dixerint, vt pote quae ingesta ipsa probe concoqui prohiberet. Observant id maxime tum qui luctantur, tum qui legitime certant. Praedictio siquidem panem duntaxat edunt, in coena vero carnē. Plura de his enūciare, nisi scirem te inuenire ipsa posse, qui ex his quae de concoctione in cōmentarijs de facultatibus naturalibus dicuntur sis instructus. Cōmentarios autem huiusmodi si neglexeris, frustra in his versaris. Quapropter de perturbatione huiusmodi super sedens, ad omnium vltimum me transferā, quod ab Hippocrate de pituitana adhuc loquēte dicit, Neque in ventre tumescit. Nempe multos pituitanā quae flatuosa esset dānātes, haudquaquam ignorās, non abs re adiecit. Nam inter coquēdū quoad maxime potuit, intumuit. Qua sanē adiectione crimen,

E

F

† Cod. impres-
si habent, vbi
a cibo aliquo
cacostomacho
subuersū: ma-
nuscripti hnt,
vbi a cibo ali-
quo eustoma-
cho subuersū.
vetus trāslatio
hnt. Sed qñ cō-
fortaf p quod-
dā cibos cōfor-
tatuos conue-
nientes stoma-
cho &c. quam
lectionē secuti
ē est interpres
noster.

G
* Al. vna cum.

H

vit. p. d. alion. facula. cap. 1.
vs. lib. 2. cap. 9. 9. vs. 7.
et simpl. mod. facula. cap. 15.

vit. 6. d. san. au. cap. 1.

A crimen, controuersiamq; simul & purgationem significauit, elixationēq; edocuit. Scribit quādā & nihilominus de coctione in sequentibus: sed in presentia tantillum hoc sermone de ptissana adijciam. Ptissana si plurimū coxeris, cibū haudquaquē flatuosum efficies. Et nos autē fabaceum (ita Græci dicunt) neq; si tribus coxeris diebus, flatu viduum orbatumq; reddideris. Nēpe ex propria substantia quod flatuosum est, habet, nō autē ob diminutam coctionem, veluti ptissana. Sunt qui ab ipsius coctione ocys recedere consueuerunt, potissimumq; diuitum coqui. Terūt liquidem crudam eam, atque deinde parum calfaciunt. Non enim coctam dominis offerūt. Sed de coctione ptissanę vt dixi rursus dicetur. Nūc autem posteaquam vires ipsius demonstrauit, deinceps vsus distinctiones docebit, ad quem & ego me conferam, vbi me in sequentibus absoluturū sermonem de ptissanę ad aquam mullam & alia, comparatione, præmonuero.

19.
† In antiquo additur ἄλλ. i. tota.
Qui autē in huiusmodi morbis ptissana utetur, ne uno quidem die nasa, ut ita dicam, inaniri permittat, sed ab usu eius nequaquam desistat, nisi vel propter medicamentum vel clysterem, eum desistere opus sit.

Soluere hoc in loco incipit quod quaeritur. Sed quoniam dictionem ipsam non exacte interpretatus sit, ob id obscurum ambiguumq; reddidit sermonē. Quapropter vt quoniam maxime expositus modo nihil obscuritatis habeat, referre conabor. sermonemq; ab initio hoc repetā pacto. Quenam est causa discordiæ cur in acutis morbis alij quidem ptissana hordeacea vtantur, alij solo ptissanę cremore, alij ne hoc quidem ad morbi vsq; iudiciōem: hoc sanē est problema. Sed solutionē deinceps audi. Qui acutis laborant morbis, alij quidē a cremore solo, alij a ptissana ipsa, alij ab horum neutro iuuantur. Sed sanē immodestius de omnibus morbo acuto laborantibus tulit medicorum vnusquisq; sententiam, nō considerata ea quæ in omnibus esse debuit experiētia. Sed distinguam ego, demonstraboq; quinam a ptissana iuuantur, quinā a cremore solo, & quinā neutro indigeant. Tota igitur ptissana vt debēt ex acuto morbo laborantibus, qui neq; alio quopiam ante vtūtur remedio, quale vel per sectam venam, vel ventris subductionem, vel quippiā simile fieri solet, neq; et eis ilit quod periculum minetur symptoma. Cremore autē, qui aliquid tū fallacius, tum periculi magis particeps habent. Quos vero vel sanguinis missione, vel purgatiōe vacuare expedit, vel etiam dolores sedare: his nō ante vel ptissanam, vel cremorem dabis, quam quippiam eorum quæ dixi feceris. Sanē hæc Hippocratē præscripsisse oportuit, & ab vno quoq; singularium incepisse: atq; hoc pacto futurum sermonē obscuritate omni viduum priuatumq; fecisse. Verum quoniam id nō fecit, non absq; causa obscurus abiecto conveniente ordine est effectus. Nos autē dictiones ipsius secuti, reducamus vnāquanc; ad ea quæ ante dicta sunt capita. atq; in primis diligentia adhibita præsentem exponamus dictionem. Quare me latius explicantē Hippocratis dictionē, simulq; & verba aliqua gratia perspicuitatis adijcientē audito. Qui igitur ægotantes ptissana in his morbis reficit (dicam autem paulopost quinam ea vtantur) ijs quidem nulla die vasa inaniri (vt ita dicā) permittat, nisi desistere debeat vel propter medicamentum vel propter clysterem. His ergo si bis dederis, cum opus habuerint, bene facies, atq; quātum corporis tolerat virtus. Explicabo autē tibi scopos, quibus attentus vel per vētrē vel per venas ipsos euacuabis, aut fortibus cataplasmatīs ue vteris. Quos si prædixisset, deinde vnumquenq; seriatim resumens conuenienti exposuisset ordinē: non obscurus fuisset sermo ipsius. Nunc autem quod interrepit, interlabiturq; semper, ad finem vsq; persequi cupiens, vbi sermonem nō parum suspensum esse voluit, iure obscurum fecit. Vera autē me loqui deprehēdes, si dictiones singulas omnes claras manifestasq; inueneris: orationem vero totam incompositam, & ob id obscuram.

*vt in lib. de ptiss. cap. 6
ce Anic. p. q. v. ca. 2. ca
g. ca. 7. com. 32. g. ca. 33. d*

C παραφράσις
74.
† Ex antiquis græcis ita legēdum, Verū, cū paulo superius medio scriter ægotantes ab ipso ita cibari prædixēti, paulo post &c.
Proinde qui bis die cibari consueuerūt, bis ptissanam dare oportet: qui semel, semel quidem primo die detur: deinde ex πρὸς αὐτῶν, id est sensim paulatimq; si fieri potest, bis quoque detur siquid putes adijciendum.

20.
D Bis cibandos ipsos inquit qui bis cibari consueuerūt, cum vero necessitas fuerit eis, qui semel cibari consueuerūt, bis assumendū cibum: ptissanam bis dabis, ab ipso quidem semel incipiēs, sed paulatim ad bis ipsum procedens, nēpe ex πρὸς αὐτῶν, id est sensim, id declarat. Fitq; res hoc pacto. Semel quidem dabis, quod satis sit: sed minimum sit quod secundo exhibeas. Deinde paulatim augebis: idq; efficies donec ambas æquari alimonias continget. Sed nondum sermonis huius fides huic patet qui librum hunc Hippocratis legit, q; neq; ab ipso est præmonstratum quinā sint qui commode ptissana vtantur. Verum vbi mediocriter ægotantes ab ipso ita cibari prædixēti, paulo post & Hippocratem ipsum velle id demonstrabo. Atq; hæc tibi sit presentis huius dictionis expositio. Sunt autem pleriq; qui dictionem hoc scribant pacto, Qui semel cibari consueuerunt, semel quidem prima die dandum sensim paulatimq; quod si fieri potest, bis quoque detur siquid adijciendum putes: Sed mente caret dictio hæc. Nam, quod prima detur die sensim paulatimq; fieri non potest, cum sensim ipsum pluribus ingestionibus fieri natum sit: non semel neq; statim in prima.

21.
Verum inter initia neq; multam, neq; crassam admodum dare oportet: sed quantum et ob consuetudinem, et ne multa nasorum inanitio fiat, ingerere conuenit.

Qui

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

Qui Hippocratem replere egrotantes asserunt, q̄ his qui citra periculum agunt, bis quotidie ptissanam dare iubeat, si quod in dictione retulit, cōsiderarent, seip̄os condēnarent. Tantum si quidem sorbitionis dari pr̄cipit, quantum alimonix corpori & ob consuetudinem, & non multa fiat vacuatio, administrari conuenit. Si igitur ptissanę oxybaphum, (id est cotule quartam partem) quę quotidie ad septimam vsq; vel nonam diem exhibetur, minoris esse facultatis, quā id quo alunt nutrimentum faterentur, mea sententia a nugis sese cohibuissent. Sed paulo post id declarabo, atq; in presentia verbum hoc inter initia, quod Græci dicūt κατ' ἀρχάς, exponam. Neq; enim morbi principium id significat. Sed ex eo generalius adhuc audi significatum. Nempe cū egrotans primum ptissana egere videbitur, tunc protinus neq; multam, neq; admodum crassam dato. A multa siquē & subita tum repletionē, tum vacuationē semper abstinuit Hippocrates.

Verum dandę sorbitionis quantitas augenda hoc obseruabitur pacto. Nempe si morbus siccor, quā uel quisp̄iam existimet, fuerit, non multum dare oportet: sed ante sorbitionem, uel mulsam, uel uinum, utrum magis auxiliatum pu taueris, propinare conuenit, quod autem modis singulis iuuare possit, dicitur.

ut cū in lib. de ptissana cap. ultimo. 2. fo. 98.

Morbus siccor varijs dignoscitur modis, quanquam vniuersalem cōmunemq; rationem habeant eandem. Peripneumonia quidem, & pleuritis atq; omnino qui tum pulmonem, tum arteriam infestant morbi, cum nihil ab affectis expuitur partibus, iecinoris uero, vel mesaræ, vel ventris, vel ieiuni, vel intestinorum, uel lienis, ubi aluus pror̄sus cohibita sit, aut p̄ necessitate excernat tum sicca, tum dura, & in sese conuoluta spirasq; referentia, excrementa. Morbi sicci tum arteriarum tum venarum dignoscuntur lingua siccate, & ea quę totum corpus occupat ariditate. Plegmonę pari modo sunt sicce in his quę tum foris tum conspicue apparent uel ceribus, ubi scilicet nulla ex ipsis sanies effluat. Sepius & in oculis phlegmonę etiam sicce oriuntur nihil excernētes. Cerebri præterea ægritudines quę neq; per nares neq; per palatum expurgantur, iure optimo sicca dicuntur. Et sanę superfluitatum nihil excernere, siccorum oīum morborum notam esse non ignoras. Non immerito igitur Hippocrates humectantium aliquid ante ptissanam assumi iubet, ut uel aquam mulsam, uel uinum, tanquam hæc quę aqua magis humectet. Sed quoniam vires ipsorum sese enarraturum pollicetur, ob id & nos eorum quę ad aquam est comparationem, in eam differemus libri partem quę horum vires edocet.

At si os madefiat, & quę a pulmone expuuntur, talia sint qualia esse oportet, sorbitionis quantitatem, & ut dicam summam, augere conuenit. Nempe quę citius magisq; madescunt, iudicationis denuntiant celeritatem, quę uero tardius minusq; tardiores significant iudicationem.

A morborum siccorum genere ad eos qui contrario pugnant modo cōuersus: deinde memorato citra omnium adiectionem vno, narrationem eius cōmune omnium eiusdem generis exemplum ratus, nō absq; causa obscuritatē fecit. Nepe os madescere, & talia a pulmone expui qualia oportet, morbi non simpliciter sunt humidī notę, qui omnino in omni sit corporis parte: sed cum cuiuspiam eorum quę respirationi subseruiunt, instrumentorum affectione. Ob eam rem, ut dixi, dictione Hippocratis obscurior est reddita. Sed quod ab eo enuntiat, uerum oīno ē: q̄ scilicet quę per sp̄ta qualia esse oportet, excreta expurgantur, celeriter iudicantur. Contraria uero duorum alterum subeunt: Nempe aut in perniciem, aut in longum finiuntur tempus. Ergo qui probe expurgantur, his ptissanam dare oportet, ut nō ut uirtutem roboret modo: uerū quoq; & his quę per tusses ex pulmone fiunt humidiorū expuitionibus opem ferat. Nepe uerba hæc, qualia esse oportet, coctionis habent notas, de quibus absolute diximus tum in his quos de crisibus tū illis quos de temporibus morborum fecimus commentarijs: præterea & in expositione aphorismi illius, ubi Hippocrates quonam oporteat modo ex apparentibus prænotiones facere ostendens, sermonis exemplum pleuritidem scripsit hoc pacto. Veluti in pleuriticis si sputū inter initia protinus appareat, morbum breuiat: si uero postea appareat, producit.

p. aph. vi.

Et hæc quidem per se talia parte plurima existunt, Sed multa quoque & alia peropportuna quę præmonstranda sunt, prætermittuntur, quę postea dicentur.

Dixi & ego sermoni huic deesse non pauca quę ad distincte definiteq; loquēdum commoda existunt, de quibus & ipse agere pollicetur. Sed in presentia de his solum uult intelligere quę dicta sunt. Ea siquidem per se talia sunt, qualia ipse percurrit.

Et quanto copiosior fuerit expurgatio, tanto magis ad iudicationem usq; dare oportet: sed maxime duos ab iudicatione dies, quibus utiq; uel quinto, uel septimo, uel nono fieri debeat morbi iudicatio, quasi dierum tū paritas tum imparitas perpendenda sunt. Post hoc autem mane sorbitionem dabis, sero autem ad cibaria tete confers.

idem 7. lib. 2. cōm. 15.

Kolo u, id est iudicationem, nūc dixit uel perfectam morbi solutionem, uel permutationem eā quę vsq; adeo insignis sit, ut æger periculum omne euaserit. Duos autē ab iudicatione iubet annotari dies, ut & eos qui diebus tum paribus tum imparibus fiant accessionum circuitus obseruemus. Contingit siquidem interdum ut tanquam soluto exacte morbo ægri confidant, cibetur deinde

34.

22.

F

† στυπαδὸν caprarum ster cori similia. † At totam curtim

23.

G

† In græcis antiquis legitur, ἵνεκα τοῦ βῆσ σθῆσαν τῶν δύναμιν, ἵνα κεν τὰς δυνάμεις τῶν βυχῶν γινώμιναί τῶν πτύσσει τῶν ἐκ τοῦ πνεύματος ὑγρῶν, i. ut roborata uirtu sufficiat his quę pusses ex pulmone sūt humidorum expuitionibus.

25.

A deinde negligentius, & eius quæ per circuitum repetat accessionis occasionem præbeant. Tutū
 Nota. igitur est etiam si morbus iam videatur iudicatus, ad duos vsq; dies diligentem victus rationem
 quæ æger vsus fuit, seruare. Præteritis autē ab iudicatione diebus duobus, iam securum est plenius
 cibare: sic vt neq; mutationē eam quæ vniuersim subitoq; fit, efficiamus: sed mane qdem forbi-
 tionem demus: postea vero dimittente die iam & frumentacea exhibeamus alimenta. Constat
 igitur Hippocratem languentibus ipsis neq; aliud quippiam ante præfinitum tps nuper dictum
 dare, neq; panem, sed ptissana oīno contentum. Quod ægrum satiantis replentisq; non est, sed
 potius, si quis vitio vertere voluerit, tenuius q̄ oportet cibantis. Verum ita cibare neq; tenuius
 iusto est, neq; plenius q̄ oportet: sed exuperatū exacte est mediū, & maxime laudabile. Quod
 autem ita cibare sit mediū, demonstrat & eorū qui contraria vitio vertunt, contentio. Quo ē nu-
 mero Thessalus eiusq; sequaces, tanq̄ egros replentē accusant Hippocratem: Erasistratus vero,
 tanquā fame necantem. Nempe quæ ab Erasistrato in primo de febribus aduersus Apollonium
 Dexippumq; Hippocratis discipulos dicunt, calūniā habēt eius qui per famē fit cruciatus, qui
 ad Hippocratem magistrum referit. Sed sanē Erasistrato ignoscendū magis, vtpote qui verisimilia
 dicat: ceteros vero q̄ Hippocratem egros replere aiūt, viros Thessalo dignos esse est existimādū:
B qui neq; aliud quippiam scriptorū Hippocratis, neq; quæ de victus ratione pferunt, nouerunt.

26 Talia autem magna ex parte profunt ijs qui protinus tota utuntur ptissana.

Siue totam, siue hordeaceam, siue ptissanam simpliciter dixerit: vnū & idem ex tribus his si-
 gnificatur vocabulis, ptissanam vnoquoq; non colatam significante. Nempe si à decoctione q̄
 ipsam colauerit, deinde cremorem separauerit, dederitq; is neq; tota, neq; hordeacea, neq; sim-
 pliciter dicta vti ptissana dicitur, sed solo ptissanæ cremore. Rursus autē impresentia memorabo
 quinam sint, q̄ ptissana tota ab initio vti debēt. breuisq; erit memoratio, nisi segniter desidioseq;
 quæ prædicta sunt, audieris. Si ergo quæ expuunt vtilia fuerint, ægerq; neq; medicamēto, neq; cly-
 steri egere videat, ptissana hunc cibare iubet. Sed rationē consilij adiecit inquiring.

27 Dolores siquidem pleuriticorum cōfestim sponte desinunt, ubi aliquid effatu dignum tum expui, tum expurgari cō-
 perit. Nempe expurgatiōes longe perfectiores existunt, minusq; purulenti ita fiunt, q̄ si quis aliter cibaret. Præterea iu-
 dicationes simplices facilioresq; et minus reuersoria.

C Probe autem hæc oīa à ptissana fiunt, tum q̄ humectet, mediocriterq; incidat quæ expui de-
 bent humida, tum demum q̄ virtutem roboret. Concurrentibus siquidem vtriusq; ocyus expur-
 gantur, qui respirationis instrumenta infestant humores, quos quidem & humectare & secare
 potest ptissana modo aqua mullā: sed virtuti robur non addit. Contraria autē pollent facultate &
 panis, & chondrus, nempe virtutē qdem roborant: sed neq; humectant, neq; secant. Quod neq;
 alteri cuiquam inest eorum quæ medici languentibus dare consueuerunt, verbi gratia, ouis, gal-
 lorum telticulis, alis, piscibus, iuuenibus columbis, & quæcunq; id genus sunt. Quare qui lenti-
 culam ex aceto confectam pleurítico in ea morbi declinatione quæ nihil aliud q̄ coctorum ex-
 puitionem desideraret, exhibuit, is non imerito languenti ipsi, qui sequenti nocte suffocatus est,
 mortis occasione dedit se visus. imo lenticulā nemo qui mentis cōpos fuerit, dederit. Quod si
 æger aquam mullam ptissanamq; fastidierit, pisces saxatiles sunt maxime idonei, ex aqua scilicet
 & porro, & anetho, & sale, & modico oleo parati: atq; ex nō saxatilibus aselli. Sed antea oxymeli
 propinare oportet, neq; enim id stomacho aduersatur, nisi affectis in languente neruis, & in mu-
 liere, vtero. Quod si oxymelitis loco medicamentū aliud dare volueris, dabis eam quæ ex mar-
 rubio, & iride fit, confectioem. Nempe hæc etiam si per se cum mullā bibatur, maturat probe
D quæ tum in thorace tum in pulmone sunt superflua, atq; ad expuitiones præparat.

28 Ptissanam autem ex optimo confectam esse hordeo oportet, atq; quam probissime coctam, et maxime si non solo
 uti debeas cremore.

Probatissimum hordeum prius, q̄ experiaris, ex eo solum q̄ & plenum sit, & nihil rugosum
 in se habeat, iudicabitur. Sed experientia iudicatum per decoctionē deprehendetur, vbi scilicet
 plurimū intumescat, & succū faciat plurimū. quod stabile ratumq; facultatis ipsius est argumētū.
 Nēpe quodq; ab alendi bonitate sumitur, id scientificum non est, neq; perpetuo verum, quanq̄
 magna ex parte insigne egregiumq;. Ptissanam autē ppetuo optimā esse iubet: sed maxime si nō
 solo vti cremore velimus, verū & ipsa tota. Quare autē id præcipiat, manifeste declarauit cū inqt,

idem q̄ passis. cap. 3. b.

29 Nam præter reliquas ptissana facultates lubricitas eius ne hordeum cum deuoratur noxam inferat, efficit, neq; nō
 adheret, neq; in recto thoracis manet tramite, q̄ in eum nocent.

Hippocratem q̄ magna ex parte quidem dū dicitur, id est rectum tramitem: Interdum autē
 & πορρῶν, id est lationem dicere non ignoramus. Quod autem ptissanæ haustæ per thoracem tū
 rectum iter tum latio ad ventrem vsq; per stomachum fiat, liquido cōstat omnibus, vultq; Hip-
 pocrates in ea re nihil ipsi adherere. Nempe cum multa in thoracis pulmonisq; affectionibus
 Septima Classis, ppppppp existit

Vit. 22 in l. 4. expone ling

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

existit caliditas, quod adheret arefcitq; atq; adeo pertinaciter obstruit, ut vix absolui possit, id ciborum fastidium quoddam & sitim facit. E

Lubricissima autem est, et ab inferenda siti maxime aliena, facillime concoquitur, et infirmissima existit si optime cocta fuerit, quibus omnibus est opus. 30

Ptissanam probe coctam non lubricissimam modo, maximeq; ab inferenda siti alienam, & facillime concoctionis esse astruxit, sed tandem infirmissimam esse adiecit. Quod maxime lubrica sit, si probe cocta fuerit, iam antea est enunciatum. Sed quod ab inferenda siti maxime aliena sit, hic propter hordei naturam continuo adijcitur. Est autem hordeum temperamento frigidum. Verum quonam pacto substantiam ipsam tum frigidam tum calidam iudicare oporteat, inter animantia quidem in libris de temperamentis diximus: inter ea vero quae anima carent, in his quos de simplicium medicamentorum viribus fecimus commentarijs. Immo & facillimae ait esse concoctionis ptissanam huiusmodi, utpote quae dissoluta sit, neque quippiam habeat quod & durum sit, & difficulter confici possit, atque haudquaquam flatuosam iam propter longam cocturam effectam esse. Quantum vero spectat ad id quod in dictionis fine dixit ptissanam huiusmodi infirmissimam alterens: si nihil de probissima ipsius concoctione antea egisset, promptum esset sermonem Hippocratis ad eam quae in ventre sit, concoctionem referendum affirmare, quasi infirmissimam dixisset quae in ventre & facile vincatur, & conficiatur, & permuteetur. Sed quoniam id praedixit, infirmitatem illam intelligere oportet: quod vel paucam praestet corpori alimoniam, vel nullam habeat qualitatem, quae usque adeo vehemens sit, ut vel nervos, vel mentem feriat, quo modo acetum, vinumq;

Nisi igitur quis quantum deest contulerit ut ptissanae sorbitio sufficienter pareatur, crebrius sane detrimentum afferet. 31

Docere incipit quae paulo ante se dicturum promisit, cum dixit multa quoque alia peropportuna quae praemonstranda sunt praetermittuntur, quae postea dicentur. Quod autem verbum *τιμωρισω*, i. conferre, tum apud antiquos tum apud Hippocratem ipsum saepius pro *βοηθισω*, i. auxiliari dicitur sit, demonstratum & in alijs libris per eas quas in ipsos confecimus enarrationes.

Vit. 7. com. 39.

Vit. Fuchium in p. 2. criv. cap. 7. pag. 187.

Vit. 6. epil. sec. p. com. 6. ubi pncem sorbitum cina.

Quibus enim cibus statim inclusus, si quis non uacuato eo sorbitionem dederit, dolorem si adest adaugebit: si non adest, protinus inducet, frequentiorq; reddetur spiritus, quod malum est. Nempè pulmonem exsiccatur fatigatq; tum hypochondrium, tum ventrem innum, tum septum transuersum. 32

Cibum (græce σίτων) dixit quod ab edulijis (hoc est ἀπὸ τῶν σιτίων) in intestinis ipsis continetur extremum, quod Græci & σκυβαλον & κόπρον appellant. Si igitur incluso eo, id est ex multo tempore haudquaquam eiectione, ptissanam quis propinauerit, lateri offensam fieri est necesse propter intestinorum oppilationem, quae ex collecto in ipsis stercore, flatuq; propter oblatam ptissanam haudquaquam pertranseunte, & demum ob pravam quae ad affectam partem sit distributionem nascitur. Quo fit ut exhausta ptissana, necessario dolorem si lenitus fuerit, adaugeat: & si conquieverit, generet. Nempè vapores, flatuosiq; spiritus, & exhalationes scybalorum cum ad latus perueniunt, dolorem ipsi pariunt, adaugentq; ob eas causas & frequentior fiet respiratio. Vocauit autem totam respirationem spiritum & in prognostico, & in libris populariter vagantium morborum. Densata autem frequensq; reddita respiratio, respiratorijs in organis assiduè ob motum caliditate efficit maiorem, qua sicantur tum pulmo, tum septum transuersum: siccanturq; vna & calsiunt ea quae tum in hypochondrio tum in peritongo existunt aëialis partes. Omnes siquidem in respirationibus vna cum thorace mouentur. Quod autem principio dictionis dicit, Quibus. n. cibus statim inclusus, Vocem hanc statim ordine habet commutato, quae si suam peculiaremque acceperit concinnitatem compositionemq; dicitio ita habebit. Nisi praefato ptissanae sorbitiois modo suppetias tulerimus, frequentius orietur laesio, statim siquidem quibus cibus inclusus est, nisi quis prius vacuato eo sorbitionem ita dederit, maximam afferet offensam. H

Præterea si lateris dolor assiduus est, calidusq; fomentis non remittitur, spiritumq; non procedit, sed κατὰ γλισχροῦν ὄμμενον ἢ σκωλεῶς id est summe citra cohibilitatem glutinosum sit nisi quis dolorem vel alui subductionem, vel scitua uena pro utriusvis exigentia soluerit, ptissanam autem ita affectis dederit, precipitem aget in mortem. 33

Quod de pleuritide tanquam exemplo agat Hippocrates, memoria non excidat. fieri autem pleuritidem ipsam propter inflammationem eius quae costas succingit membranam ostendimus. Si igitur cum in vigore fuerit inflammatio, ptissanam quis dederit, egrum grauius offendet. Vigentis autem inflammationis notae sunt, dolor assiduus, & quod nullo pacto a calidis fomentis remittatur. Continuo autem & alia adijcitur pleuritidis non magnae modo, verum & morosae nota, quod scilicet spiritum abunde glutinosum ab euacuatione arceatur, infarctum affectis partibus & detentum. Nempè hoc verbum κατὰ γλισχροῦν plus aliquid indicat, dictione maximam significante glutinositatem, facta praepositionis huius κατὰ adiectione. Satis igitur fuerit ex ipsius additamento quod ita glutinosum sit ab eo quod concoquitur distinxisse. Nempè quod concoquitur, mediocriter glutinosum existit; non tamen κατὰ γλισχροῦν ὄμμενον, i. neque extreme neque summe id habet. Et ne quis in ea re falleretur, continuo Hippocrates verbo huic κατὰ γλισχροῦν ὄμμενον aduerbium

A aduerbium hoc ἀσπεως adscriptum, quod idē cum ἀπέπτος, id est incoctibiliter significat. Nempe κατὰ γλιχοχραινόμενον ἀπέπτος, id est citra coctibilitatem glutinosum, malum est. Egro autem ita affecto si quis ptissanam dederit, priusquā dolorem vel secta vena, vel ventris euacuationē soluerit, hominē perimet. Nempe in praesenti & tali pleuritide, postea quā a calidis fomentis non remissum esse dolorem dixit, statim duo alia habet aduersus dolorem remedia, sanguinis missionē scilicet, & purgationē. Nempe eorū quae ex opio, hyoscyamo, & mandragora conficiuntur medicamentorū vsus dolorosam pleuritidis affectionē nō sanat, sed sensum tollit enecatque. Nunc ergo sectionis venae meminit simpliciter & purgationis. Sed deinceps super vtriusque vltu distinguet.

lib. 2. sup. 10. ca. 11

34 Ob has igitur προφάσεις, i. causas, atque ob alias similes adhuc magis, qui tota utuntur ptissana septimo die vel celerius moriuntur, alij quidem mente laesi, alij vero ob difficultatem spirandi stertoremque praefocati.

Quod saepius appellet causas προφάσεις, demonstratum quidē in his quas in alios libros parauimus enarrationibus. Sed quasnam alias praeter dictas vnā celeriore inferre mortem dicat, ad hoc sermone oportet. Nunc siquidem sumptionē ptissanae priusquā soluat, dolor recensuit, sputique ob frequentē respirationē glutinositate, ob quam & suffocantur. Sed laedi quoque as-

vid. ca. 7. com. 90.

B meli. Nempe de alijs omnibus neque idiotis ipsis non constat. Non abs re igitur ait alios mente laesos mori. Id enim contingere natum est si vinum vino saque intempestiue sumperint.

35 Non perperam autem hos antiqui fideratos esse existimauerunt, tum maxime ob id, tum non minime quod mortuis latus iuuicium plagae simile videretur.

Veteres talisprehendit opinio tum propter necis celeritatem, tum quod nonnullorum latus affectum liuore videretur, vbi scilicet inflammationis erat radix. Sanguine etenim in latus ob dolorem perueniente, quicquid in cute diuisum solutumque est, id in morte refrigeratum nigrorem contraxit: similiter illis qui ita ex plaga affecti sunt.

36 Rei huius causa est quoniam prius, quā dolor soluitur, pereunt. Celeres siquidem sunt respirationes.

Quod autem hoc respirent pacto, deinceps ipse ostendit in quibus:

37 A multo autem frequentique spiritus, ut iam dictum est, summe tum viscosum, tum incoctum effectum sputum, fieri egressum prohibet.

C Quod prius ἀσπεως dixit, nunc ἀπέπτος, id est incoctum dicit. fidemque facit quod & probe tunc vocis transpositionem fecimus.

38 Nempe ex sputum quod intus retinetur, prohibet spiritus ad interna lationem, cogitque ipsum celeriter egredi.

Non ois spiritus in huiusmodi affectibus ad iterna ferri phibet. Nepe si id fieret, hominem pertinens mori esset necesse, non secus quā his accidit qui strangulant. Verū quod vsui respirationis conferat, itro ferri phibet, quapropter ad dies aliquot sufficiunt, sed tractu temporis aucta indigentia moriuntur.

39 Et ita aduersus malum sibi inuicem opitulatur. Nempe retentum sputum frequentē spiritum reddit, qui frequēs effectus sputum agglutinatur, atque expui prohibet.

Quod verbo hoc τιμωρεῖν pro opitulari tū antiqui alij, tum Hippocrates vsi sint saepius, ante dictum est. & nunc sane συντιμωρεῖν ἀλλήλοις εἰς τὸ κρεῖον dixit pro συμπερτεῖν καὶ λιστελεῖν, id est opitulari & prodesse. Atque quoniam modo sibi inuicem opitulatur profintque, perspicue quidem ipse ostendit, sed & a nobis dicitur. Sputum in bronchijs pulmonis tenaciter adherens, transitu spiritus angustiam parit, atque ob eam angustiam minus aegri inspirant. Quo autem minus inspiratione ad secundam properant, quod densum frequentemque spiritum vocant.

5. com. 91.

40 Prehendant autem haec non solum si ptissana intempestiue utatur, verum et multo magis si quippiā aliud quod ptissana deterius sit, vel ederint vel biberint.

Iam rei huius pauloante meminit cum dixit, Ob has igitur causas, atque ob alias similes magis. Immo eo in loco de vino, aqua mulsa, & oxymelite mentionem fecimus. Hic autem & alia intelligere est opus, quae ita affectus non aliter plerique medici exhibent: quae etiam quā aqua mulsa, vinū, & oxymeli nocent magis.

5. com. 92.

41 Bene igitur ut plurimum similia sunt auxilia tum ijs qui tota utuntur ptissana, tum ijs qui cremore ipsius, verum qui neutro horum, sed potione sola utuntur, his interdum diuersimode auxiliandum est.

Auxilia inquit similia sunt & ijs qui ptissana, & ijs qui cremore ipsius vtuntur. Sed qui potione duntaxat vtuntur, his interdum diuersimode opitulari oportet. Sed qualisnam sit huiusmodi diuersitas, in sequentibus perdoct.

Verum omnia hæc ad hunc modum facere oportet. Si nuper pasto cuiquam, & alui oneribus haudquaquam purgato febris vel cum dolore vel sine dolore inceperit, à sorbitione tantisper est temperandum, donec cibum ad infernam intestini partem descendisse coniectum fuerit.

Sermonem lacerum frustatimq; sectum, neq; continenter & convenienti digestum ordine fecisse sese deprehendit Hippocrates. quapropter resumens ipsum, ad accommodum perducit principium. hoc autem ideo ipsi accidit, quod quæstionem super medicorum controuersia soluere conatus, in ea solutione de rationibus curatorijs mentionem fecit. q; sanè re intellecta atq; his quidè permutatis, sermonem ab initio aliter percurrere debuit. Nèpe & ita mihi, aliqui felicius cõtingere est visum, utpote qui ijs que ante scripta fuerat, pmutatis, alio de ipsi scripserim modo. Sed quoniam pacto & quæstionem ab ipso ppositam soluere, & sermoni ordinem dare debuit, his exponam ego qui talia interpretari exponiq; desiderat, viamq; dilucidabo. iam ergo animu conuerte sermonem ab initio auditurus. Quare cõtingat ut interdum præstantes medici de curatiõe dissideant: quod scilicet in nõnullis expertu conuenire oibus putauerunt. Sic sanè & in victus ratiõe in morbis acutis fuerunt controuersi. alij qdem ægros ad iudicationem vsq; ptissanæ cremore seruantes, alij ptissanam ipsam exhibentes, alij aut neutrum horum administrantes. ex parte aut veru quidem dixerunt oēs: sed ex parte falsi circũuentiq; sunt. Nempe quidam ex eis qui acute ægrotant, ptissana indiget, alij cremore, alij horum neutro ad iudicationem vsq; verum claritatis gratia de acuto morbo vno tanq; exẽplo sermonem faciam. Et demũ pleuritidis super curatione agere proponatur. Si languenti non multo ante tẽpore cibato, neq; ventris oneribus expurgato febris inceperit, sorbitionem huic non dabis, donec que administrata est alimonia, penetratis plurimis intestinis, ad vltima vsq; eorũ peruenisse videbit. Principiu huiusmodi vbi quispiã sermone fecerit, atq; deinceps oia proprio dotauerit ordine, doctrinã in his haudquaq; obscurã pariet.

2. est hoc purgatio verum
et pater 3. huius 2. g. A.

Vbi autem dolor aliquis uexauerit, oxymeli bibendum dabis: hyeme calidum, estate frigidum. q; si multa sitis fuerit, melicrato utendum & aqua.

Siticuloso existente ægro, alioqui oxymeli admodum multũ deuitans; quapropter consequenter tum melicrati tum aquæ mentionem fecit. Nempe quantum ad morbum spectat, oxymelite magis est vtendũ. verũ si æger accepto multo oxymelite adhuc situerit, melicratũ insuper dare oportet. Quod si & ab hoc situerit, aqua offerenda est. Nèpe aqua per se pota culpa nõ caret. Causas vero ob quas aqua pota culpet, in sequentibus in ea libri parte, quæ de virtutibus ipsius agit, perdisces. Nunc aut quod presenti apposuit orationi considerabimus, quæ scilicet præcipit oxymelite vtendũ hyeme qdẽ calido, estate vero frigido. Nèpe id ad eã, quæ in acutis morbis magno est aduimẽto. Nos hortat gelidæ aquæ potione, quam oino prætermisisse videtur Hippocrates: atq; ob eã rem à quopiã culpãri possit. Res etenim doceri nõ negligenter incuriosesq; narrari debuit. Quam ergo opinionem habuit de aquæ frigidæ potione, ex hoc sermone intelligi potest. Nempe si Hippocrates sitientibus oxymeli frigidum aliqui exhibeat, q; & aquã daturus sit, est manifestũ. Quamuis siquidẽ non prus de frigide potione id præceperit, veruntamẽ dogmata sequi ipsius, utpote q; febrẽ ex natiuo calore ignescere suscitari existimet, atq; cõttraria cõttrariõrũ esse remedia. Cum aut ignis (græce πυρ) tũ solidus, tũ siccus sit, atq; ob id etiã febris (græce πυρετός): sanè aqua febris naturæ aduersissima est, corpus tum refrigeras, tum humectas. Et sanè ab ea si tẽpestiue detur, febres, ptinus extingui vident. Dictum sanè abũde in libris methodi mendendi: sed & nũc rei summa dicitur. Cũ ergo febris fuerit, cõtstante virtute, tũc non solum nõ offendes dans frigidam, verũ & iuuabis abunde. Potio aut frigidæ huiusmodi, tanta sit quantũ frigidæ aquæ æger inspirãdo haurire possit. Oxymelitis vero exiguũ datur, neq; singulis oblationibus: plus dimidio. in hoc ergo exhibitiois scopus est dissimilis. Nempe ad febris extinctio nem frigidã affatim, atq; ad laborãtis vsq; satietatẽ bibitur. Quæ enim ita bibitur aqua, sanationis gratia bibitur. Oxymeli vero æstate datur frigidũ, ne laborãtis adaugeat sitim, immo vt aduersus etiam contrariũ conferre possit. Ob eas etiam causas frigidum oxymeli ante morbi cõtentionẽ dari iubet, quasi frigidam aquam ad satietatẽ vsq; in eiusmodi affectione dare æstate haudquaq; debeamus. Denfat siquidẽ in inflammationem si ex ea febrerint, crudosq; refrigeratione reddit humores, vbi ex ipsis morbum contraxerint, sed ab oxymelite reducuntur, q; secandi vim habeat. Nempe quod fecat penetratq; id spissanti cogentiq; corpora est contrarium.

Lib. 9. cap. 5.

Postea si dolor quispiam vel periculum comparuerit, sorbitionem dare oportet neq; multã neq; crassam: sed post septimam: vel nonam si ualidus sit.

Qui Hippocratem ægros ἐμπικλῶν, id est replere dixerunt, (ita enim verbo sunt vsi) dictionem hanc prætermittere mihi videntur, vt qui fame necare ipsum dicunt, solam hanc legisse apparent. Quod si vtriq; animaduertissent, eorumq; quæ ab ipso bene enarrata sunt meminissent, quoniam scilicet pacto naturæ inter se valde differat, forsã eos contraria Hippocrati imponere puduisset, & potissimũ si reliquã animo voluissent quæ ipse demonstrauit, regiões à regionibus

B
42

F

43

Plura habent in veteri trãlatiõe quã hic, nec ita incipit commentum.

G

† ὀξυμελις ἔστιν ἡντινὴν ἰσχυρὴν ἔχει τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν γῆν, ὡς ἐστὶν ἐν τῷ 1. lib. de mar. core cap. 8.

H

† Ἀντὶ τῆς ὀξυμελις ἔστιν ἡντινὴν ἰσχυρὴν ἔχει τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν γῆν, ὡς ἐστὶν ἐν τῷ 1. lib. de mar. core cap. 8.

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat. in morb. acu. com. I.

calidus non fuerit. Nempe si nihil è nostro efflueret corpore, alimento opus non esset; sed quoniam effluit, ideo huius proportionē cibi quantitatem definimus. Quibus igitur per cuticulares meatus parum exhalat, fieri potest ut his summam consulamus inedia, & magis ubi virtutem ab initio validam habuerint. quali velociter laboret quæ imbecilla veluti fenum fuerit, & si corpus parum exhalauerit. Quapropter & paulo ante quadragenarij meminimus, & nō septuagenarij.

At si nuper cibato cibis prior non descenderit, uirtusq; ualida fuerit, & floruerit etas, subluere oportet si uirtus imbecilla fuerit, glande est utendum, nisi alius sua sponte probe deiecerit. 45

Rursus & hoc in loco remediorum indicationē ab affectu corporis accepit, simulq; virtutem considerauit: neq; tanquam remediorum usum aliquando indicantem, sed tanquam contrario indicantem modo, interdum autem & prohibentem. Non enim quod æger ualida sit uirtute, ob id clymate est opus, sed clysmatis indicatio ex ventris desumitur affectu. Si uero uirtus ualida fuerit, uacuationi non reclamatione: quæ si imbecilla est, uacuationem ipsam inhibet. Sed rursus ad Hippocratis consuetudinem conuertē animus, qui in talibus aliquando de sola uirtute mentionem facit, sicut in ante dicta uidere est dictione, sed interdum adiicit ætatem. Præcipuus liquidem est uirtutis scopus: sed ad notitiam eius confert etiam ætatis cognitio, cito quidem in pueris laborante propter copiam effluuij uirtute, in ætate uero florentibus abunde sufficiente. Cæterum quo modo in pueris corporis substantia tum mollis tum humida præcipua exolutionis uirtutum causa efficitur: sic & in regionibus & anni temporibus res habet. Nempe horum caliditas uelociter confestimq; uirtutem uacuationis quantitate soluit. Iure igitur Hippocrates ex uirtute interdum sola distinctionum huiusmodi doctrinam efficit: interdum & quippiam ex alijs adiicit, vnā cum ipsis & cætera commemorans.

it. c. 9. meth. cap. 13.

it. c. 1. 4. 39. 139. F.

Tempus autem dande sorbitionis tum per initia, tum per omnem morbi decursum, hoc maxime seruare oportet. Nam si pedes frigidi fuerint, non à sorbitione modo, uerum quoque & maxime à potu temperandum. At cum caliditas ad pedes descenderit, tunc dare expedit. Sanè tempus ualere admodum putandum cum in morbis omnibus, tum præcipue in acutis, & potissimum quibus febris uehementior suberit, periculumq; summum. 46

Quo modo dixi vnum quidem esse alimonie scopum custodiam uirtutis, necessario autem simul morbi affectionem contemplandam esse, ita cibi offerendi tempus ex morbo non prohibente inuenitur. Quantum siquidem ex primo uirtutis scopo est, interdum & per accessionum initia, alimonie existit necessitas; sicuti & in sanis ubi primum in naturalibus euacuationibus quis eò deuenit ut propè laborare incipiat, refocillatio est sibi opus. Sed quoniam in accessionum tum principijs, tum incrementis ingesta alimonia lædere admodum nata sit, ob id differimus ipsius exhibitionem, quanquam corpus ipsum iam iam indigere uideatur. Quodnam igitur optimum languentibus ipsis dandæ alimonie tempus: Sanè cum moderatissime habuerint, tum thorax tum uenter: deterrimum uero cum ea deterrime habuerint. Deterrime autem habet in accessionum principijs: moderatissime uero in declinationibus. Constat igitur optimum cibi ministrandi tempus in ægotantium declinationibus esse. Accessionis autem principium fit calore omni toto ex corpore ad cor thoracemq; concurrente: Incrementum, cum paulatim ad extremas corporis partes sese expandit: Status, cum ex æquo corpus totum occupat. Verum declinatio contrarium principium modum habet, perspirante scilicet caliditate, atq; medium corporis relincente, quod vno ostendit uerbo inquiens, Cum ad pedes calor descenderit. Neq; enim id est calidos ex frigidis fieri pedes, & caliditatem in eos transire. Nam descendere commutationē caliditatis ex alia parte in aliam manifestat. Fieri autem potest ut pedes calfiant manente in corporis medio caliditate, quod in vigore ipso contingit.

** Ατ. κατὰ Βῆσ. vau. i. delcēdere*

In primis autem & maxime cremore, deinde ptissana uentris, præscriptis coniecturis diligenter attentus.

Posteaquam Hippocrates prædixit quando potu solo regere ægotantes oporteat, & quando ptissana; nunc quando cremore solo, & quando ptissana ipsa utendum sit, distinguit, breuiter quidem & conspicua distinctione. Nempe ad coniecturas quas recensuit, animum conuertens, quisnam ex languentibus ptissana uti possit, comperies: sic tamen ut à cremore ipso exorsus ad ipsam sensim paulatimq; te transferas. Dico autem sensim paulatimq;, ut primum quidem solo utaris cremore, deinde cremoris quidem plus exhibeas, ptissanæ autem exiguū: deinceps equaliter utrunq; mox ptissanæ plus, atq; tandem eam solam. Sciens ptissanam ipsam ad corporis nutrimentum uirtutisq; robur exuberare; cremorem autem ad concoctionem cōfectionemq; facilem esse. Cum igitur morbi conditionem, uirtutisq; robur uergere ad melius uideris, auge & tu ptissanæ oblationem.

Galeni

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE VI

CTVS RATIONE IN MORBIS ACVTIS

COMMENTARIVS SECVNDVS,

ARGVMENTVM.

Exemplo doloris lateris agit de ui, ac usu fomentorum, deinde de repentina tum in uictu, tum in reliquis rebus mutatione fufe lateq; pertractat.

† veritas
si

B

Ateris dolorem siue is per exordia fuerit, siue postea abortus sit, tentare f calidis fomentis } dissol-
uere, non abs re existit.

1

Quod à me sæpius est enunciatum, ad memoriam & nunc id reuocare est melius. Nempe quod exponuntur explananturq; quæ obscuritatem habent di-
ctiones: neq; tamen expositores id tantummodo in commentarijs faciunt, ve-
rum quoq; & ea quæ dicuntur in libris in quos commentaria parant, astruunt
& demonstrant. Ob eum igitur morem cogor ego, & his consentire quos non probo. atq; sæ-
penumero ad ea quæ explicatione egent, sententiam meam prodere, & efferre. Neq; tamen eo-
rum quæ in huiusmodi commentarijs vera mihi apparent demonstrationes scribo, vtpote qui
de his peculiariter in eorum vnoquoq; scripserim: sed solas earum quæ ceteris in tractationibus
demonstratae sunt rerum summas ad memoriam reuoco. quod & hoc loco in mentione doloris
sum facturus. De doloris ergo generatione diximus quidẽ libro de elementis fm Hippocratis

vit q. aph. in prob.

lib. p. cap. 2.
lib. p. cap. 6.

C

mentem: diximus etiam & in libris quos de symptomatum causis fecimus; q; dolor in sensibus
fiat corporibus, cum ea ipsa in id quod præter naturam est, subito simulq; transmutantur. Præ-
terea & quonam pacto transmutatio ea bifariam fiat, corporibus huiusmodi alia tum subito
simulq; tum violenter secundum qualitatem altera sentibus, alia vnitatis dissolutione. Alte-
rantur aut subito simulq; ab efficientibus qualitatibus, cum & calfiunt, & refrigerant, & siccan-
tur, & humectantur. Verum vnitatis dissoluitur corrumpiturq; vbi corpora illa vehementer vel
distendunt, vel comprimuntur. Ad hunc igitur modum dolor lateris in pleuriticis affectibus, in
quibus agit Hippocrates, ortum habet. Nam phlegmone illis in locis præ caloribus qui præter
naturam est copia, partes eas quæ phlegmone obidentur, per distensionem contristat,
& repletionem distendit. Primo autem auxilio si dolor is vel sanari, vel mitigari fomentis calidis
possit, tentandum præcepit Hippocrates. Nempe fomenta calida cutim ipsam ad perspirationes
rariorem efficere, phlegmonesq; sanguinem tum tenuare, tum per halitum digerere consueue-
runt. Quæ si facta fuerint, non solum sanguinis aliquid euacuabitur, verum quoq; & affecte que
minus distenduntur partes, mitius exinde & mansuetius dolebunt. At cū sanguis in phlegmo-
ne non diminuitur, vel etiam spiritus vaporosus ex calore generatur, tunc dolorem augeri
contingit. Sanguis autem non diminuitur propter eam quæ in toto corpore est, humorum
redundantiam. Nam pars quæ calore afficitur, plus trahit quàm euaporet. Nempe quæ cal-
faciunt, suapte natura hæc vt quod vicinis continetur partibus digerunt, sic & quod redun-
dat ex propinquis trahunt. Cum igitur fomenta calida dolorem non soluerint, corpus totum
in signa aliqua vacuatione præuacuabis. Vacuatio autem insignis in morbis acutis, aut per ven-
trem, aut per venæ sectionem fit. Quarum alteram assumi præcipit Hippocrates, scoposq;
eius quæ præsidio magis esse possit edocet. Summa ergo præsentis narrationis hæc est. Ve-
rum quæ particulatim ab eo dicuntur, & quæ multis tum obscura, tum ambigua existunt, in
sequentibus explanabo. Multis dixi, quoniam his qui sese in dictionibus antiquis intelligendis
exercuerunt, pauca omnino obscura sunt. At in hisce commentarijs intentionem non eò tan-
tum dirigimus.

vit q. hac gal. 3. epid. sec
7. 6.

vit 2. epid. pars. 3.
com. 7. 6. et 7. com. 9.

1. cor. io. et ii.

D

2 Fomentorum calidorum probatissimum est aqua calida, uel in utro, uel in uesica, uel in uasculo aut aneo, aut te-
staceo posita.

Fomenta calida proculdubio vocat, quæ corpus, quouis modo calfaciunt. Quorum alia prorsus
humida, alia sicca, & alia ex vtrisque mista. Mordentia præterea alia, & alia mordendi facultate
carentia, & ex his commissa tertia. Primum igitur horum genus, cuius in dictione meministi,
morsu caret, atq; humidum existit. Secundum ex vtrisque sicco & humido, mordenti & morsu
priuato commissum est. Tertium autem siccum quidem, sed vel mordens vel morsu carens.
Quod si & affectiones quæ vnoquoq; dictionum generum egent recensisset, orationem pro-

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

fecto suam tanto perfectiorem melioremque, quanto & legentibus ipsis vtiliorem, fecisset. Sed **B** quia non recensuit, propterea neque id recensere necessarium erit nobis qui doctrinam alterius explanamus, non nostram persequimur. At vero quoniam partes meae sunt contra quam expositores ceteri agere, (Nempe illi suis in enarrationibus sophisticas, quae discentes ipsos ad finem artis nullo pacto iuuare possint, superferunt quaestiones: ego autem semper quae commodissima sunt profectui melior) ob id & nunc doctrinae Hippocratis praetermissa quidem ab eo, sed quae toti sententiae dogmatisque atque vniuersalibus praecipis quodam accedunt consequo, adijcere non cunctabor. Quanam igitur ratione fofus (Graece *συστα*) omnis doloribus saepiuscule adiuuato sit, prius dictum est. Dictum quoque & de his est doloribus, qui a fofu nullo pacto, nisi prius vacuato vniuerso corpore, iuuantur. Verum cum haec fofibus oibus communia sint, humidum quidem phlegmonis his quae a biliore succo factae sunt, opitulanti. Sicci vero ijs quae a tenui aquosoque sanguine exorte sunt. Perpetuo siquidem contraria contrariorū esse remedia meminisse oportet. Hoc igitur scopo fofus morfu carentes aduersus mordentes succos profunt. Mordentes vero quod tenuent, contra crassos viscososque valent humores. Eam ob rem quismam in ea quae phlegmone obsidetur parte euincat humor obseruabis, ab ijs quae retuli auspiciatus: aetate, f. laborantis, naturali temperatura, anni temporibus, locis, & vita antecedente: & si phlegmone videatur, ex ijs quae ipsi tum in colore tum in magnitudine, tum in duritie, tum in mollietate, contigerunt. Et si pleuritidem vel peripneumoniam curaueris, ex ijs quae spuendo excernuntur. Verum cum praefata omnis dignotio coniecturalis sit, & non scientifica, non certa compertaque, praesertim vbi in corporis imo sita sit, quae dolore afficitur particula, ab his inchoare te oportet, quae quam cetera magis auxilio esse tibi videbuntur. Quod si nihil praesidij tuleris, ad aliam etiam te transferre conueniet. Dolor autem non sedato, ad aliam totius corporis accede euacuacionem. Videtur ergo Hippocrates ab eo incepisse fofu, qui periculo omni vacat. Is autem est qui minime mordet, humidusque existit. Nempe tametsi nihil aduersus malum fecerit, non tamen magnum, & insigne afferet detrimentum. Ceterum fofus qui ex aceto, vel orobo, vel sale fiunt, nisi propitiam conuenientemque consequantur affectionem, non solum non salutares erunt, verum quoque & malum augebunt, utpote qui fortem efficacemque habeant facultatem.

Verum prius molle quippiam lateri ut & mitior & iucundior fofus fiat, supponere oportet.

Postea quam in vtre, vel vesica, vel vasculo aut aeneo aut testaceo positam aquam lateri exhiberi praecipit, hac in dictione prius molle aliquid supponi ijs quae lateri tum quadrare tum coherere debeant, ut nullo pacto angat, prorsusque iucunda sit eorum quae exhibent applicatio, praecipit Hippocrates. Cuiusmodi fuerit lana mollis, vel linteum multiplex, vel quippiam eorum quae tum tenera tum mollia existunt. Sed paulo post de eo quae per spongia fit fofu agens, nihil supponi iubet. **G**

Vtilis autem & spongiae mollis magnaque atque ex aqua calida expressae applicatio. Sed fomentum linteum uestiendum ut vis eius plusculo sufficiat tempore permaneatque atque simul ne halitus ad laborantis spiritum feratur, nisi forsitan & id prodesse aliquando videatur, nempe interdum prodest. **4**

Cetera quidem quae in dictione continentur, liquida manifestaque existunt: sed de halitu est discutiendum, qui multum & laedit & contristat, non spirandi difficultatem caloris incremento solum proritas: sed pulmonis angustiam, qua ob replentem qui humidus est halitum afficitur. Solis igitur laterum doloribus tum siccis, tum quibus nihil expuitur, idonea est halitus inspiratio, plus auxiliij quam noxae afferens. Hoc igitur in loco scriptum est primum fofus genus. Mox ad secundum sese conferens inquit.

Praeterea & hordeum & eruum in aceto ita diluto ut paulo acidius sit, quam ut quis bibere possit, madefacta per fusaque, & seruefacta atque in sacculos coniecta lateri apponuntur atque ad hunc modum fursur. **5 H**

Hordeum eruumque non semina quae integra sint, ex aceto & aqua excoquere praecipit, sed prius concisa comminutaque. constatque Hippocratem velle id ex verbo hoc *δύωρα*, & *δύωμι* siquidem madefacio & perfundo significat atque aliter ex actione ipsa certior fiet. Nempe hoc pacto tum blandior tum efficacior erit fofus. fursur denique & hoc pacto parare praecipit, fofus autem huiusmodi priore efficacior virtute aceti redditur. Quod si & ex orobo paretur, conferet sanè & is non parum. Nepe eruum crassos humores tum secare, tum conficere, tum evaporare potest, atque ob id fofibus huiusmodi utemur vbi crassos viscososque humores in ea quae phlegmone obsidetur parte collectos suspicabimur. Tibi autem sanè id constabit ex antecedente victu, si humores huiusmodi pduxerit, anni temporibus, & locis, & aetate. Praeterea & si beneuoli hi mansuetique, quos prius memorauimus, fofus nihil praesidij attulerint. Nam vbi de corporis totius repletionem distinxeris, cum videlicet neque huius notae apparuerint, neque beneuoli mitesque hi fofus quippiam iuuerint, succorum existimabis crassitiem, quae in halitum soluitur, flatuosumque spiritum, qui ob denegatum exitum contristat grauataque. Flatum ergo hunc parientesque ipsum humores, praefati discutiunt fofus, & potissimum qui ex eruo parant. Praeterea & sermonem percurrens Hippocrates, manifeste simul & optime

A & optime metricam aceti ad aquam temperaturam memoravit. Nempe acetum ita dilutum esse oportere inquit, ut paulo acidius sit, quam ut quispiam bisberit, ut. f. & acrius ob mordendi facultatem, & aquosius propter operationis ignauitatem vitemus. In incidendis igitur atque per halitum digerendis tum crassioribus tum viscosioribus succis, aquoso oxycrato congruentius fuerit quod acrius. Sed quoniam medicamenta huiusmodi non tolerant quæ phlegmone obsidentur partes, ob id mediam vtriusque exuperantiæ temperiem fecit. Hoc tibi sit secundum fortium, quos ab initio trifariam separauimus, genus.

6 Siccis ex fomentis maxime conueniunt quæ ex sale milioque frictis torrefactisque atque in sacculis conclusis parantur. Leue siquidem quippiam et beneuolum iucundumque est milium.

Ad tertium fortium, quos ab initio distinximus, genus sese transfert Hippocrates, mentionem milij & salis faciens. Est autem communis vtriusque siccitas: sal vero peculiariter inest siccitas, milium autem morfu caret.

ul. mordacitas

7 Fomentum huiusmodi, et dolores ad claviculam et humerumque pertinentes soluit.

B Ex adiectione huius coniunctionis, & ostendit & dolores alios soluere utpote eos qui ad hypochondria pertinent.

8 Sectio autem non similiter soluit dolorem, nisi is ad claviculam pertingat.

Sectio, inquit, venæ scilicet, quam non similiter soluere inquit, auxiliari & ipsam non negavit. Sed de huiusmodi auxilio, in sequentibus fusius, latiusque scribit.

9 Verum si fomentis dolor non soluitur, non diutius calefacito, siccatur enim id pulmones, atque ad suppurationem excitatur.

Fomenta varia, alia quidem humida, alia sicca, & alia mordentia, aliaque mordacitate carentia ubi percurreris, si ab horum experientia facta dolor non leuetur, totum corpus vacuabis a fomentis desistens, cum pulmonem exsiccet, & suppurationem excitent. Sit autem suppuratio huiusmodi, lateris inflammatione non exhalante, sed in pus transeunte. mox pure ipso in mediam thoracis pulmonisque regionem confluentem.

idem s. com. p. ca. 3. q. pen. para. 3. com. 7. 6. 3. fol. 13

10 Si vero dolor ad claviculam pertigerit, aut molesta sit uel brachio, uel mammae, uel partibus septo transuerso superioribus grauitas, intemam cubiti uenam secare expedit. Neque ut copiose sanguis detrahatur, est cum claudum, sed consueuerit donec rubidior multum, uel pro puro rubidoque limidus fluxerit. Nam utrumque contingit.

† Aliqui cod. addunt, & flauior.

Pro eorum qui inflammationem pariunt humorum uergentia inclinationeque, uacuationes facit Hippocrates. Nempe quod dicitur, Quod natura uergit, per loca conferentia eò ducere, id uerissimum existit. Contingit autem interdum id ob differentiam partium eius quæ costas succingit membranae. Nempe superiores ipsius partes, cum inflamantur, et ad humerum et brachiumque & mammam condolentiam extendunt. Inferiores uero ad septum transuersum & hypochondrium.

p. aph. 21.

† ἡ πόρ τὴν καὶ ἰ. ad claviculam

Cum igitur superiorum condolentia signum fecerit, uenam in cubito secare eam oportet, quæ sanguinem ab affecta parte & magis & uelocius tum reuellere tum uacuare possit. uerum si partibus inferioribus affectus consenserit, purgatione uacuare expedit. Recte autem grauitatem circa brachium esse, & non dolorem dixit. Nempe quod hoc loco sanguis magis aceruetur, repatque, signum est grauitas quæ ex multitudine fit. Tensiones autem & in sola affectus participatione fieri consueuerunt: cum uidelicet partes ipsæ inflammantur attingeque citra sanguinis redundantiam tenduntur. Ob id igitur sanguinem redundantem secata interna uena uacuandum præcipit. Sunt autem in interno cubiti articulo plures quas secare consueuimus uenæ, de quibus abunde quidem in anatomicarum tractationum tertio, atque in alio libro qui seorsum de uenarum arteriarumque sectione scriptus est, diximus: sed impræsentiarum de ipsis summam agemus, ab initio ducentes orationem. Vena caua ex gibba hepatis sursum ad dextram cordis aurem sanguinem ferens, partibus quidem interiacentibus exiguum ipsius distribuit, sed cordi ipsi plurimum elargitur. Deinde ab eo tanquam ab initio progressa ad collum recto festinat tramite, atque in duas rectas scinditur in thoracis parte uenas, easque insignes, quas iugulares uocant, propagantur autem ab ipsa prius, quam ad cor ipsum pertingat, insignes quidem uenæ ad septum transuersum: paruæ autem ad inferiorem thoracis partem quæ octo costis constat, contententes. Pars autem hæc ab una quæ coniugio caret, nutritur uena, quæ in quibusdam animantibus supra cor adnascitur. in quibusdam uero, ut in hominibus, ex ea emergit parte, qua iam cordis aurem uena caua tangit: hinc siquidem emergens, humilius depressiusque per cor defertur, atque in spinam contorquetur. Vena igitur quæ ad inferiorem thoracis partem defertur, vtrinque costis octo ad septum usque transuersum distribuitur.

D Cætera autem sublimiores thoracis costæ quatuor ab alio uenarum nutriuntur coniugio, quod a uena caua propagatur prius, quam ea in iugulares scindatur. Ab his igitur duabus uenis deinceps sunt quæ ad manus per axillas pertingunt. Verum quæ humerariæ appellantur, ab ipsa caua postea quam in iugularis filia est, vtrinque una iam thoracem extra progignuntur, habentque radices ipsas

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

ces ijs quæ in superficie extant iugularijs communes. Iugularijs siquidem quæ in superficie extant, ut partes ferè omnes tum colli tum capitis in superficie constitutæ nutriuntur: sic & à iugularijs altius profundiusq; latentibus partes omnes altius profundiusq; latentes ali contingit. Verù quæ circa scapulas atq; circa dorsalem medullam quæ est in collo, existunt loca, venas habent quæ ex inferioribus præfata radices communis partibus ad ipsas ascendunt. Cõmunem dico radicem esse: Non immerito igitur humeraria superiores clauicularum partes, easq; quæ & in collo & capite existunt, tũ magis, tũ velocius euacuat. Axillaria vero thoracis partes, & magis eas quæ in sublimi sitæ sunt, præfertimq; in hominibus ipsis. Nempe infernas demissasq; omnes vena vna altera nutrit, quæ sub corde à vena cava procedit. Ex sinistra autem parte venæ illius quæ infernas thoracis partes alit, atq; ad costarum radices prona fertur, aduq; septum transuersum singulis intercostalibus spatijs tum sinistris tum dextris rami distribuuntur. Verum quod reliquum ex ea est, septum transuersum penetrat, primisq; ab eo corporibus dispensatur. Caterum quæ per axillas ad manus feruntur venæ, proximas ijs quæ sublimes quatuor thoracis alunt costas, radices habent, suntq; quàm quæ per humerum ad manus contendunt, longe maiores, ascēdunt autem ad internam brachij vtriusq; atq; cum per ipsam prone feruntur, musculis ipsis qui inibi situm habent, notabiles dispēnant ramos. Verum cum ad cubiti articulum prope venerint, venas brachij internas ad ipsius cubiti ossis nodum, qui hic positum habet, producunt. quicquid vero reliquũ est, bifariam scilicet diuisumq; per cubiti flexum defertur, parte ea quæ in superficie constituitur, venam eam quæ in eo cubiti flexu secatur, efficiente: penitiorē vero eam quæ cum arteria diuiditur. Secatur quoq; & vena alia in cubito obliqua, veluti & ea quæ in vtraq; manu vna est humeraria: non exigua portio. Nempe & humeraria ipsa per brachium subter cutem conspicue percurrentes in ipso cubiti articulo qua sublimes partes, figurata. s. ut Hippocrates in libro de fracturis docuit, manu, diuiditur. Quæ igitur sublimior venæ ipsius à fissura portio per externa cubiti loca defertur, ea post fissuram ipsam secatur, qua primæ venæ radice è directo maxime respondet. Eam ob causam & sublimes clauicularum loca citissime euacuat. Portio autem quæ in cubiti flexum oblique fertur, minus quidem ea, sed cæteris magis eas euacuat partes. Pars vero quæ ab interna notabili vena oblique etiam fertur, minime quidem præfatas vacuat partes: verũ maxime thoracis superiora, & q; radices tum eius quæ per axillam ad manum fertur, tũ eius quæ superiores thoracis alit partes vicinè admodum existant. Secare igitur hanc iubet Hippocrates prius q̄ venæ quæ ex humerarie fissura provenit, præfens sit, inseraturq;. Quæ si aliquando non cõparuerit, vice huius secamus aliquã ex internis quas recitã in os cubiti siedere mergitq; didicimus. Quod si & eę non comparauerint, accedimus ad eam quæ ex præfatarum duarum venarum obliquarum insitione progignitur. Verum & cum ea interdum non apparere possit, humeraria apparente, seca humerariam, qui scilicet vacuationes ab vniuerso animalium corpore fieri noueris, quãquam neq; celeriter, neq; similiter ex vena omni fiant. Nos vero partem eam quæ phlegmone obsidetur, tum celeriter, tum quã cæteras partes magis in acutis præfertim morbis vacuare contendimus. Quod sanè interna cubiti vena facit, multoq; magis vbi sanguinis redundantia ad superiora vergere videatur, aut superiores thoracis partes affectæ sint. Nempe in eo malo tum brachium tum mamma grauari solent. Verum quæ partes thoracis inferiores prope septum transuersum infestant phlegmonæ, non abs re dolorem ad hypochondrium transmittunt. Quo fit vt dolores huiusmodi non admodum iuuat quæ in cubito fit vacuatio, corde. s. medium occupante. Nēpe venã quæ inferiores thoracis alit partes sub corde emergere nup̄ audiuiſti. Dicta quidem mihi hæc sunt super eo quod ab Hippocrate bene scriptum est, de secanda. s. interna cubiti vena. Sed q̄ vacuãdi sanguinis terminum coloris mutationem posuerit, deinceps est differendum. Quicquid ergo sanguinis in phlegmone continetur, id caloris abundantia colore permutatur: reliquum autem in partibus omnibus simile manet. Eam ob causam sanguine qui in totum spargitur corpus pituitosiore existente, rubicundior sanè erit qui in eo quod phlegmone obsidetur latere continetur. Quod si sanguis in corpus totum diffusus, rubidus fuerit, is proculdubio qui ad phlegmonem est adustus assatusq;, in nigrum permutabitur. Liuidus autem in ea quæ fit à rubido ad nigrum transmutatione medium obrinet. Coloris igitur mutatio sanguinis ex particula inflammata translationem sufficienter commonstrat. Vacuationis igitur modum mensurãq; quæ affectui peculiaris sit, diximus. Sed si interdum virtus tantum vacuare prohibeat, parti ipsi quæ phlegmone obfesa est, minus quidem futurum auxilium scire oportet. Sed melius est virtutē nō exoluere, quã sanguinem vacuare redundantem.

* Hæc ex anti qua tralatione & recte.

G

H

H

ita eã p. aph. com 3. H.

ita eã p. l. p. 76.

Si vero eas quæ sub septo transuerso sunt partes dolor infestat, nullumq; ad clauiculam signum fecerit: uentrem uel nigro ueratro, uel peplio mollire oportet. Sed ueratro nigro uel daucum, uel seseli, uel cuminum, uel anisum, uel aliud quippiam boni odoris miscbis. Peplio uero silphij succum, quanquam & hæc inter se mista non dissimiliter agant. Caterum ueratrum nigrum tum melius tum ad iudicationem iuuantius quam peplium uentrem soluit, sed peplium statum magis excutit. Dolorem præterea ambo hæc sedant. Sedant quoque & alia quæ expurgant medicamenta. Venim

11 * At. selinon id est apium.

venim

Arum omnium que nouerim uiderimq; hęc potissima existunt. Nempe & que in forbitionibus dantur purgantia medicamenta soluere possunt, que ecumq; scilicet non ualde insuauia existunt, uel propter amaritudinem, uel aliam quampiam iniucunditatem, uel quantitatem, uel colorem, uel suspicionem aliquam.

Quod medicamenta purgantia per experientiam inueniantur, & quosnā expurgent humores, & si omnino purgent, in libris de simplicium medicamentorum uiribus didicisti. Quod uero purgationis necessitas sit, si redundantes humores deorsum repant, est quoq; ratione scitum animaduersumq; sed id testimonium ratamq; fidem ab experimentis habet. Edocuit autē Hippocrates facultatem medicamentorum quę in huiusmodi affectibus propinat: ueratrum quidē nigrum κρισιμώτερον .i. ad iudicationem iuuantius vacuare; peplium uero flatus magis excutere affirmans. Quę autē ab Hippocrate κρισιμώτερα, id est ad crislum iuuantiora dicuntur, ea morbi iudicium faciunt magis, quod facultate uerbo huic ἀφελιμώτερα, id est iuuantiora, idem existit.

BAt cum purgantia omnia medicamenta uentrem, præsertimq; os ipsius, q̄ maxime tum neruotum tum lenile existat, affligant lædantq;, ob id eorum quę boni sunt odoris mistio excogitata est, ne sola sinceraq; purgantium medicamentorum uirtus os ventris tagat. Permissa quoq; inter se tum peplium, tum elleborum ἐμοιότροπα, id est modi similis, esse ait, quod est facultatibus cōuenire, & in nullo controuersa esse. Nā & in purgantium medicamentorum permissione cōtrouersia est, non quando aliud quidem bilis, aliud uero pituitę excretorium fuerit, (Nam eodē tempore uacuari tum bilis, tum pituita possunt) sed quando aliud quidem protinus, aliud uero longo à propinatione tempore purgationem mouere natum sit. Nempe hoc pacto inæqualis f̄ eorum quę simul igesta sunt} fit uacuatio, inæqualem dico cum iam altera quidem desinere, altera uero incipere uideatur. Nēpe quod citius purgare consueuit medicamentum, id & ex alio quippiā simul uacuat. Quo fit ut quod exiguū ipsius relinquitur, imbecillius reddatur, & lōge tardius suam inchoet purgationem. Præfixita igitur uacuationis lege simile est elleboro peplium, potestq; elleboro similiter nigrum subducere humorem. Cetera tum dictionis huius, tum sequētium patent. Considerare igitur hæc atq; in memoria tenere nos oportet; sed non perpetuo in pleuriticis uti debemus, ad memoriam reuocātes Aphorismum illum ubi dicitur, In acutis morbis raro, & in principijs, purgantibus medicamentis est utendum. Vbi igitur (inquit) non solum acutus morbus fuerit, cuiusmodi est pleuritis, uerum & cum febre uehementissima, multo magis uitanda est purgantis medicamenti administratio atq; per sectionem uenę uacuandum magis, etiam si ad hypochondrium dolor finiatur. Nempe & si minus quidem auxilium quā per purgationem sequatur, securius tamē multo existit. Immo nullum ex eo quod per uenę sectionem fit, periculum impendit; eo discrimen maximum subeunte quod per purgationem tentatur: & potissimum si laborantis naturam expertus quis non fuerit. Nempe alij difficulter natura purgantur, alij modico assumpto medicamento purgantur copiose. Quibus igitur dare quadrabit, his medicamenti tātum propina, quantum in plurimis mediocriter uacuari tum nouisti, tum sis expertus. Si enim hominis naturam non noueris, metus est ne plus iusto uacues, uel nullo pacto uacuationem moueas: aut si moueris, non tamen sufficienter uacues. Quę omnia magnas in morbis acutis pariunt offensas, quod non facile ut in ijs qui non febricitant emendatur. Cum igitur febris uehemens non fuerit, naturamq; laborantis expertus fueris, ad medicamenti purgantis potum te conferes, ijs quę ab Hippocrate dicta sunt, uel etiam alijs similis naturę usus. Quo è numero est quod ex colocyinthide paratur medicamentum. quod iā ex usu hie ram uocant. Id sanē varijs parant modis: sed quod elleborum accipit, scammoniamq; non habet, id ijs qui medicamen subductorium omnino assumere possunt, optimum est.

idem in l. quos uel q̄ in in fine. s. fol. 89. c. V. et oribus lib. 7. collat. cap. 25.

p. aph. 24.

ut in l. quos uel q̄ oportet s. fol. 89. A.

† (eis simul ingestis)

C Considerare igitur hæc atq; in memoria tenere nos oportet; sed non perpetuo in pleuriticis uti debemus, ad memoriam reuocātes Aphorismum illum ubi dicitur, In acutis morbis raro, & in principijs, purgantibus medicamentis est utendum. Vbi igitur (inquit) non solum acutus morbus fuerit, cuiusmodi est pleuritis, uerum & cum febre uehementissima, multo magis uitanda est purgantis medicamenti administratio atq; per sectionem uenę uacuandum magis, etiam si ad hypochondrium dolor finiatur. Nempe & si minus quidem auxilium quā per purgationem sequatur, securius tamē multo existit. Immo nullum ex eo quod per uenę sectionem fit, periculum impendit; eo discrimen maximum subeunte quod per purgationem tentatur: & potissimum si laborantis naturam expertus quis non fuerit. Nempe alij difficulter natura purgantur, alij modico assumpto medicamento purgantur copiose. Quibus igitur dare quadrabit, his medicamenti tātum propina, quantum in plurimis mediocriter uacuari tum nouisti, tum sis expertus. Si enim hominis naturam non noueris, metus est ne plus iusto uacues, uel nullo pacto uacuationem moueas: aut si moueris, non tamen sufficienter uacues. Quę omnia magnas in morbis acutis pariunt offensas, quod non facile ut in ijs qui non febricitant emendatur. Cum igitur febris uehemens non fuerit, naturamq; laborantis expertus fueris, ad medicamenti purgantis potum te conferes, ijs quę ab Hippocrate dicta sunt, uel etiam alijs similis naturę usus. Quo è numero est quod ex colocyinthide paratur medicamentum. quod iā ex usu hie ram uocant. Id sanē varijs parant modis: sed quod elleborum accipit, scammoniamq; non habet, id ijs qui medicamen subductorium omnino assumere possunt, optimum est.

D Vbi autem quis medicamentum ebibit, pitissam protinus sorbendam dato, neque insigniter minore quā consuetum est quantitate.

Et maxime quidem ventris ori, quod & stomachum uocant, ut in ipsis purgantium medicamentorum potibus, illæsum maneat, consulere oportet. præsertimq; ubi febricitantibus tale quippiam propinatur. Verum præcipua ne offendatur, cautio est, si medicamentum quod propinatur, purum non sit: sed cum alijs quę malitiam ipsius hebetare nata sunt, temperatum mistumq;. Nempe purgantium omnium medicamentorum natura, corporum quę expurgantur naturis contraria est, atq; ut quispiam dixerit, letalis, & deleteria, id est pestilens: ut autem succi papaueris, mandragoręq;, & hyosciami, atq; aliorum huiusmodi multorum, quę nobis & substantia & uiribus aduersa corpus perimere nata sunt, portionem exiguam assumentes, magnam percipiimus commoditatem: sic & purgantium medicamentorum, quorum natura corporibus nostris aduersa est, exiguam aliquam partem præcidentes ad suppetias ferendas utimur. Quo item modo in horum medicamentorum potu seminum aliqua quę boni sint odoris miscemus, quę & malitiam obtundere nata sint, & operationem ipsorum non prohibeant, tenuandi incidēdiq; facultatem obtinentia, ita ut & crassos incidant humores, & uias quibus uacuatio fiat, aperiant patefaciantq; sic & à sumpto medicamento pitissam sorbere confert. Nempe purgans medicamentum

tum

tum ipsum, tanquam exiguum sit, ad ventris quidem fundum peruenit: verum dum transit, stomachus & quaecumque ventris sublimior pars non qualitatem medicamenti purgantis modo: verum & substantiæ quæ in transitu hæret, aliquid assumens, vehementer læditur. Ptissanæ igitur cremor superingestus comoditatem affert. Nempe & detergere, & deorsum trahere quod viæ adhæret, & qualitatem medicamenti quod his adhæret partibus, tum temperare, tum permutare potest. Ob eas igitur causas à purgantis medicamēti potu, ptissanam superforberi præcipit, sed ubi purgatio cœpit, ab ea vult abstinendum, purgantis medicamenti operationē exolui veritus. atque ob eam rem ait.

ut in Avicenn. lib. 7. cap. 5. H.

Et quoniam ab re non est purgatione in media sorbitionem dare non conducit. At ubi purgatio deserit, tunc sorbitione detur, sed consueta minor deinde liberalius perpetuo exhibeatur, si & dolor cessauerit, & nihil aliud obicere fecerit.

Contra quàm plerique huius temporis medici rem hæc docuit Hippocrates. Nempe hi, ubi vacauerunt, copiose nutriunt. Hippocrates vero à purgatione, ptissanæ minus ministrari iubet. Nam corporum quæ expurgata sunt, natura expurgatione agitata labefactaque; tolerare alimoniam non potest, neque probe eam conficere, nisi omnino pauca fuerit. Purgatis igitur tantum cremoris primo exhibendum, quantum domare possint. Deinde paulatim lenissimam adaugere oportet, si & dolor ut inquit, cessauerit, & nihil aliud prohibuerit. Quod de dolore ait, est manifestum, sed nihil aliud prohibere, ad præfatas referre oportet, si intelligere volueris, distinctiones, in quibus demonstrauit quoniam pacto morbis acutis laborantes absque sorbitionibus regere oporteat. Summa vero horum est, cum vel morbum ante iudicationem nulla sorbitione indigere sperabimus, vel in quibus summa est quæ phlegmonem facit cruditas.

Ratio autem mihi eadem est, si & ptissanæ cremore utendum sit.

Tempus exhibendorum tum ptissanæ, tum cremoris ipsius & antea simile esse demonstrauit, re vna duntaxat differentiam horum definiens. Nempe à cremore principium exhibitionis facit.

Melius siquidem esse dico ut protinus à morbi initio sorbere incipias, quàm inanitis uacuatique, uenis uel die tertio, uel quarto, uel quinto, uel sexto, uel septimo, si ante hoc tempus, morbus haudquaquam iudicatus fuerit, sorbitionem inchoare.

p. aph. in.

Quod in aphorismis scripsit Hippocrates, id & impresentiarum persequitur, in morbi omnis vigore, tenuissimo utendum victu præcipiens. Si igitur quinta die morbi vigor futurus sit, & æger solo vsus potu sufficere non possit, melius esse ait si protinus ab initio ptissanam dederis, & neque tertio die, neque quarto sorbitionem inchoaueris. Sic sanè & eos qui vel quinto, vel sexto, vel septimo sorbitionem inchoant falli circumueniri, si ante hoc tempus morbus non fuerit iudicatus. Per iudicationem intelligo ut dixi non perfectam morbi mutationem solum: verum quoque & effatu dignam transmutationem.

lib. p. 25.

Præparationes autem & his tales fiant, quales diste sunt. De sorbitionis igitur exhibitione, ita sentio.

Et quibus ab initio sorbitionem daturus sis, præparationem similiter fieri præcipit. Id est, siue sectionis venæ, siue clysmatis, siue balani necessitas fuerit, illud ante faciendum iubet.

De potu quoque qualemcumque ex declarandis potatibus quispiam sit, eadem omnino mihi est ratio.

Si laborantem potu solo citra ptissanæ sorbitionem rexeris, præfatas quoque præparationes te facere iubet. id est aut venam secare, aut clysmate vel balano uti.

ut in Avicenn. lib. 7. cap. 5. H.

Verum & medicos contra omnino quàm oportet agere scio. Nempe omnes, languentes ipsos per initia morborum duos uel tres, uel etiam plures dies inedia secare, atque ita tum sorbitiones tum potus exhibere uolunt. idque forsitan quæ magnæ corporis mutationi magnam quampiam obicere mutationem ipsis decens esse uideatur. Verum mutatio ipsa bene quidem habet, sed recte transferenda uenit. Iam autem & ciborum exhibitio mutationis rationem maxime subit.

Medicos culpât Hippocrates qui languentes ipsos in absoluta ciborum abstinencia seruant: deinde eos protinus alij quidem ad sorbitionum, alij ad potuum ingestionem deducunt. Nō tamen mentionem eorum fecit, qui cibos validiores ante morbi concoctionem ministrant. Consuevit siquidem ut antea dixi, iter dum prætermisissis quæ maxima sunt erratis culpæ minora, & eam quæ ex illis oritur demonstrare offensam. Qui autem ita transmutant, forsitan (inquit) rationabiliter transmutare arbitrantur, in magna corporis transmutatione effatu dignam victus permutationem facientes. Quod sanè bene eos existimasse ait, non tamen de transmutatione oī sed bene aliqua est putandum. De qua partim prædixit, & partim quippiam est dicturus, sermōni adstruens declinandas esse repentinas mutationes.

Maxime ergo lædentur qui tota utentur ptissana, nisi recte transferantur, lædentur quoque & qui solo utentur cremore, quàmquam minus, lædentur præterea & qui solo utentur potu, sed hi minime.

Dictam

A Dicitam paulo ante subitam victus mutationem, qua primis diebus in absoluta ciborum abstinentia seruos languentes circa diem quartum nutrire incipiunt, maxime quidem nocere ait, si in ptissanam totam transferantur, minus vero si in cremorem, sed *ἡκιστα*, id est *ἐλαχιστα*, quod minimum indicat, offendi eos qui ad solos procedunt potus. Nempe ex magnitudine virtutis eorum quæ offeruntur, magnitudo oritur offensæ.

20 Oportet autem et ex sanorum hominum victu disciplinam quæ conferat, facere. Nam si sanis quibusdam tales vel tales cibi uariare uideantur cum in alijs quibusdam, tum in nonnullis mutationibus, quomodo et in morbis quibusdam et maxime in acutis non ualde euariantur? *Uit. c. 7. com. 20. 26. et 35.*

Incipit Hippocrates præfatam ab ipso de victu sententiam demonstrare, arguens unam & eos qui contrario victum instituunt modo. Sed ut dilucidus conspicuusque reddatur sermo, summam ipsius omnem præfari melius esse mihi videtur. Est autem earum quæ in eam rem assumuntur sumptionum dignitas altera uniuersalis hæc, Si bene ualentibus læsionem afferant repentinae victus ad contraria mutationes, multo magis egrotantibus ipsis. Quod varijs etiam modis possumus interpretari, aliud in aliam tranfuentes dictionem, ut hoc pacto. In repentinis victus mutationibus qui sani sunt ægris minus læduntur, vel sic, Ægri sanis magis læduntur, vel ad hunc modum. Detrimta sanos minus quam ægros afficiunt. Et adhuc generalior hæc. Validiores minus afficiunt, imbecilliores magis detrimta. Licet & aliter vim sermonis interpretari aut ex eo quod per se & primum uile sit ad quod demonstratur: aut ex aliqua continentium ipsum vel dignitatum vel sumptionum. Talis quidem tibi sit per se credibilis altera sumptionum (lemmata Græci dicunt) quas sanè vocare consuevit Aristoteles dignitates, & vel proloquia, vel postulata. Sed alteram cui fides per experientiam lucem accessit, deinceps audi. Sanos etiã repentina victus mutatio offendit. Ex utraque hac sumptione concluditur languentes à repentina victus mutatione lædi magis: sed multo magis qui acutis infestatur morbis. Hæc est vis sermonis. Verum Hippocrates alteram ex sumptionibus per se tum prout, tum credibilis, protinus & citra structuram accipit. Alteram uero ipsa quæ singulatim per experientiam noscuntur, fide donat & auctoritate. Quod & sequens declarat oratio.

21 Atqui quod uiosus tum cibus tum potus semper sibi similis ad sanitatem tutior sit, quam siquis subito ad alterum uel meliorem se transferat, facile discitur, intelligiturque.

Uit. c. 7. 33. et 2. aph. 3.

C Alteram sumptionum earum quæ ad præsentis sermonis demonstrationem præstant, nunc ex multis particularibus exemplis astruere incipit, fidem ipsius in unam colligens summam, quæ talis est. Magne & repentine præter consuetudinem mutationes non paruum sanis afferunt læsionem. Quamquam sermo hic conspicuus sit, tamen si quippiam quod explanatione indigeat intercidere uidebitur, ipsi qui exercitati non sunt, in sequenti serie explanare non cunctabor. Nempe hic commentarius proposito non horum modo qui in sermonibus sunt exercitati, uerum quoque & eorum qui exercitati non sunt, tum liberalis, tum benignitatis plenus existit. Quod siquis præfatas disciplinas neque didicerit, neque expertus fuerit, aliud quippiam agat.

22 Nempe tum ipsi qui bis die comedunt, tum ipsi qui semel noxam infirmitate pariunt repentinae mutationes: eosque qui prandere non consueuerunt, et prandent, statim infirmos reddunt toto item corpore graues et imbecillos, et desides. Quod si supercauerint, et alios alui lenitas exercet, Nempe uentriculus præter consuetudinem grauatur, superficcescere consuetus non bis tumescere, neque bis cibos coquere.

D Non solum quod in repentina consuetudinis mutatione ualde lædantur, uerum quoque & quamnam læsiones fiant, & quonam modo singulas emendare oporteat scribens Hippocrates, ob id sermonem prolixum facit, quomodo si dicitur quod in repentina consuetudinis mutatione lædantur ostenderet, ob id sermo illi totus breuis foret. Prima igitur consuetudinis mutatio, quam nunc exprompsit, est de ipsis qui prandere non assueti pransi aliquid quando sunt. Ait enim tales & infirmos, & toto corpore graues fieri, imbecillos item & desides reddi. Contingunt autem hæc ipsis graua ta ab alimento ueluti à pondere facultate. Neque enim imbecilla ea redditur propria ratione, ueluti in cibi penuria fieri consuevit. Ob eam igitur causam hoc in loco sermoni adiecit totum corpus grauari ipsi quod bis cibati sunt, eosque fieri desidiosiores. Verum in assuetis prandere & non pransis imbecillitatem quidem uirtutis scripsit, sed grauitatem non adscripsit. Nempe & in talibus mutationibus imbecillitas sua ratione uirtus. Præterea cum desides fieri in presenti victus mutatione asserat, in contraria timidos esse dixit, quasi opus omne perosos & ueluti opus aggredi ueritos diceret. Nempe res ita habet. Nam qui ita se habent, uirtutis imbecillitatem uere sentiunt: atque ob id eas quas ante promptius obibant, obire non audent actiones. Quinetiam & ipsi qui diminue cibantur, uiscera uideri pendere ait, eosque tum calidum, tum *χλωρόν*, id est uiride mæiere. Calidum inquit, id est solito calidius, *χλωρόν* uero, id est uiride, iuxta morem quædam Asiaticorum Græcorum, qui & nunc obseruatur. *ἀχρόν* siquidem, id est pallidus quosdam uidentes, causam cur ita *χλωροί*, id est uirides facti sunt, interrogant, *χλωρόν* & *ᾠχρόν*, id est uiride & pallidum nihil differre existimantes.

Uit. p. progna. 7. ca. 7. ubi

χλωρός κατὰ κινῆσιν, quod alii uertunt citra probationem.

22 Legendum acidu ructat, quibusdam uero *σπατιλῆν* id est humida deiectione fit.

Vit. p. st. enif. cap. in. 8.

ut e. q. it simpl. mod. cap. is. ca. h. aph. com. p. ca. 3. cau. symp. cap. p.

lib. 3. com. 14. d.

existimantes. Visumq; quendam *χλωρότερον*, id est viridiorem dicunt, *ἄχρότερον*, i. pallidiorem ita significantes. Est autem *ἄχρον χρώμα*, i. color pallidus veluti ignis, & color *ἄχρος* vocata, cuius prima syllaba acuitur. Fitq; talis color permista aquoso excremento pallida & amara & flava appellata bile. Nempe flauus color quantum à rubro in albiorem secedit, tantum à flauo pallidus. Scripsit & alia quaedam symptomata quæ ita affectis fiunt. De quibus cum ad eam quæ de ipsis è mentionem peruenierimus, agemus. Præsentem autem dictionem discutiamus. Quæ in non affectis prandere contingere ait, his adhuc & hoc adiecit. Si autem supercœnauerint, acidum ru-
 ctant. Quod autem ructus acidi fiant & propter ventriculi frigiditatem, & propter pituitam sapius in eo aceruatam, & propter ciborum multitudinem, aut si pauci quidem sint, p. testate tamē frigidorum, didicimus. Omnium autem præfatorum commune est calorem ventris ingenitum vinci à cibus, non eos vincere, neq; his præstare, neq; probe ipsos conficere posse. vt si mo dice flammæ lignorum multitudinem superaceruaueris, vel & citra multitudinem tum viridia tum humida superposueris. Ceteris ita cibatis *σπατίλιν*, id est salui laxitatem siue humidam deiectionem fieri ait. Verum in exemplaribus non paucis non *σπατίλιν* scriptū inuenies, sed *ἄωσιν* vt eo vocabulo *ῥιπτασμόν*, id est proiectum intelligamus corporis hominis huius qui ita cibus est, corporis inquam ob cibi multitudinem *ἄωσόμενος*, i. grauiter molesteq; habentis, atq; implacidi inquietiq; dum in lecto iacet, & sese permutatis. Cæterum q̄ circa dictionis finem {cibi confectionem coctioni similem esse} oporteat, manifeste ostendit, tanquam à calido fiat non sicco squalentiq; cuiusmodi est febrilis, sed {ab} humido vaporosofq; cuiusmodi est qui in animalibus secundum naturam existit.

E
 † Αλ. ὄσμηρ καὶ τὸ τῆς κα λουρίνης ὡς χροῦς. i. veluti & color &c.
 * in antiquis legitur διατῆς θῆσι. i. cibatis.

Conuenit autem his permutationem æqua uirtute compensare. Dormire siquidem eos oportet tanquam noctem à cœna, hyme quidem citra frigus, æstate uero citra calorem agant. Quod si dormire nō queant, plures lente ambulando absoluant circuitus, neq; stent, nihil cœnent, aut pauca & innocua. Minus præterea bibant: sed meracius & non dilutum. {Magis præterea & is afficietur, qui ter die replebitur, ac etiam multo magis qui crebrius, quâquam sint nō nulli qui ter die satiati facile ferant, ut pote qui ita sint consueti.}

F
 † τὸν πῆλιν ἔνας παρασ πλοῖαν ἐ-ψῆ σι, quod alii vertunt cōcoctionem elixationi similem eē.

Hoc in loco referre hæc non erat necesse. Nempe docere proposuerat quonam pacto repente consuetudinum mutationes nō lædant, non autem quo tales læsiones modo curare oporteat. Verum quoniam Hippocrati hoc tentare est visum, propterea quæ scripsit persequemur. Maxime quidem his dormire ipsos plurimum iubet. & si dormire nequeant, plures lenta ambulatione absoluant circuitus, idq; vt quamplurimi expositorum aiunt, post cœnam: sed vt eorum quæ dicuntur sensus præcipit, post prandium. Nam oratio hæc tanquam noctem agant, de somno meridiano non de nocturno dici expostulat. Præterea q̄ continuata est scriptum serie, vbi inquit: Si uero dormire non queat, plures lente ambulando absoluant circuitus, neq; stent, nihil præterea cœnent vel pauca & innocua testatur Hippocratem uelle eos à prandio dormire nō à cœna. Duorum igitur alterum: Nam aut emendanda tanquam errati conscia scriptio, atq; ita scribendum, Dormire siquidem eos oportet post prandium tanq̄ noctem agant: hyme quidem citra frigus, æstate uero citra calorem: Vel si seruare uolumus orationem hæc à cœna, intelligenda est hoc pacto dictio, Dormire siquidem eos oportet vt à cœna ante dormiebāt: sic & nunc post prandium tanq̄ noctem agant. Quæ aut uelit Hippocrates eos vel nihil oino vel parce vel leuiter cœnare, sensus est manifestus. Ventrem siquidem uult requiescere, laboremq; quo grauatus afficiebatur resoueri, q̄ præter consuetudinem pransus homo fuerat. Hinc sequens est & minus bibere, sed non aquosum, nō dilutum. Nempe fluctuationem humiditatemq; & refrigerationem vitare oportet vbi à ciborum multitudine uenter grauatus fuerit. Potum autem qui exhibetur, nō aquosum esse conuenit, sed uentris tum calfactoriam tum roboratoriam obtinere facultatē. Cœtera quæ continuantur, liquida sunt & manifesta.

G
 H
 24

Præterea qui bis die cibū sumere consueuerunt, si nisi pransi fuerint, imbecilli, & infirmi sunt, timidiq; ad quoduis opus, & cardialgici. Nempe his uiscera pendere uidentur, calidum mingunt & uiride, id est pallidum, stercusq; exoritur. sine quibus os amarefcit, oculi cauantur, & tempora saluunt, partesq; frigescent extreme.

Cætera quidem huius dictionis in eorum comparatione quæ præter consuetudinem pransis contingere diximus, sunt explanata: sed de reliquis nunc dicā. *ἄφροδον*, id est *ἀποπύημα*, i. stercus ipsorum siue alui purgationem incendi exuriq; inquit, à calore scilicet assatam. Nempe corpus magis tum siccescit tum ignescit ijs qui consuetum relinquunt prandium. Alijs os amari- care ait, utpote ijs qui biliosiores habent naturam, hisq; caui fiunt oculi ab eadem qua excrementum aduritur causa siccescentes. Quod autem in amaræ bilis naturis vernaculus calor in id quod igneum est digrediatur, propterea & tempora saluunt, id est temporum arteriæ euidenter pulsant. Partes præterea corporis extremæ frigidiores fiunt, quod ueter biliosis repletur humoribus, quorum morsu atq; cōtristatione affectus, uirtutē dissoluit, corporisq; extrema refrigerat.

Plurimi quoque horum qui pransi non sunt, cœnare nequeunt, qui si cœnauerint, uentris grauitate afficiuntur: ac difficilius

25

A difficilius cubant multo quam si pransi fuissent.

Picrocholi natura præter consuetudinem impransi permanentes, cibos auersantur fastidiuntque, ventre scilicet male tum tractato tum afflictio. Verum qui coacti cibum sumpserint, grauantur: atque ob id *δυσκοιτῶσι*, ut ipse inquit, id est male habentes in lecto permanent & traducunt.

26 Cum igitur talia ob dimidiatae diei uictus à consuetudine digressionem sanis contingant, neque adijci quicquam neque subtrahi commode uidetur.

Rursus inter exponendum quæ contingunt ualentibus ijs qui subito consuetudinem permutauerunt, sermonis summam obiter atque ueluti appendicem adiecit, cuius gratia omnia hæc exponit quæ sanis contingunt. Nempe ut constat, si bene ualentibus uictus dimidiatae diei permutatio ad molesta sit, quo modo non admodum languentibus ipsis molesta erit: Deinde rursus ad explanationem eorum quæ sanis contingunt, reuertitur in sequenti dictione, quæ ita habet.

27 Qui igitur præter consuetudinem semel passus toto die exinanitis uasis quantum consueuit, cenauit, si tunc imprudens laborauerit ægreque habuerit, atque assumpta cæna tunc grauatius fuerit, multo magis cum grauari par est, quod si

B adhuc plusculis horis uene exinanitis fuerint, atque repente cenauerit, magis adhuc grauabitur.

Quod ait huiusmodi est: Si qui præter consuetudinem impransus permanens minus consuetu cenauerit, nocte grauetur: multo magis grauabitur qui solito plura est cenatus. Qui autem plusculo tempore exinanitis uasis repente cenauerit, magis adhuc grauabitur. Nempe qui impransi præter consuetudinem permanent, horum alij ad minus temporis in ediam protendunt, alij ad longius interuallum. hos igitur grauari adhuc magis ait.

28 Quibus igitur præter consuetudinem uene sunt inanitas, ij eodem die ueniunt reficiendi. Vident in primis frigus, calorem, & laborem. Nempe hæc omnia moleste feruntur. Deinde cenam solito minorem faciant, eamque non siccam sed humentiolem. deinceps bibant, neque dilutum, neque minus quam ingestorum ratio postulat. Postero autem die pauca prandiant: ut accessione sensim crescente, ad consuetudinem redeant.

Ut eorum qui præter consuetudinem pranderunt detrimenta emendauit, sic & eos qui quod semel duntaxat die præter consuetudinem ederunt, afflictio sunt, vult in primis vitare tum calorem, tum frigus, tum labores: hæc nempe omnia moleste ferri ait. Adde quod & minus solito cenare ipsos iubet: quanquam plerique maxime contra agant. Nam prandere ob negocium aliquod prohibitos uolunt in cæna & eam quæ in prandio omissa est assumere alimoniam, haud scientes quod eget quidem vere alimonia omissa corpus, sed ipsam conficere non possit ventriculus ob longiorem abstinentiam lesus afflictusque. Quinetiam Hippocrates ut alimonie minus uult exhiberi, ita & eam humidiolem. Nempe huiusmodi alimonia exiccatis tum ventri tum corpori inuiso peculiare auxilium præstat. Roborare præterea & ventrem ipsorum iubet vini potu, neque dilutum, neque minus quam cibi proportio exigit potandum præcipiens. Dilutum enim, uentris tonum seu robur exoluit: Minus uero quam cibi proportio exoptulat, ventri arefacto inhabile existit. Postero tandem die ita affectos uictui prospicere iubet, qui Hippocratis præcepto conuetorum ciborum minus ingerere debeant: ut *ἐκ ἀποσκαρῶν*, id est sensim paulatimque in pristinam redeant consuetudinem.

29 Talia uero molestius ferunt, qui parte superiore picrocholi existunt.

Iam & ego paulo ante dixi picrocholos, id est amaræ bilis homines, subitariam eam quæ à uictu ad abstinentiam fit digressionem pituitosis difficilius molestius uel ferre. Bilescit siquidem ocyus his totus tum corporis tum uentris habitus. Sed quare non simpliciter dixit picrocholi: at parte superiore? Nempe cum flaua bilis, quam & pallidam & amaram nominant, superiori supernatat ventri, iure optimo tales parte superiore picrocholos dicimus. Cum uero per sedem demittitur, parte inferiore picrocholos asserimus. Paulo siquidem rhetori, qui toto corporis habitu pituitosus erat, diebus singulis supernatabat flaua bilis, primamque ipsam uomebat à lauacro non paucam. Eudemo autem philosopho qui temperamento biliosus erat, per sedem demittebatur: raroque (quanquam aliquando) pallidam uomebat bilem. Ut autem Pauli excrementa bilis exiguum habebant, ita & Eudemi mustum. Qui igitur præter consuetudinem non prandent, si & toto corporis habitu, & superiore ventre picrocholi fuerint, his necessario contingunt quæ paulo ante dixit omnia. At qui ventre duntaxat superiore picrocholi existunt, his tolerantie difficultas similiter continget: sed ex reliquis symptomatis alia quidem nullo pacto erunt, alia erunt quidem, sed moderatiora. Prædixit quoque & eos qui præter consuetudinem non prandent, timidos ad quamuis operationem esse, stomachi erosionibus, hoc est cardialgijs, affici, pēsilia uideri ipsis viscera, calidum & uiride meiere, exurique excrementa. Alijs os amaricare, oculos cauari, tempora palpitare, & extrema perfrigere. Sed horum alia toto habitu picrocholis contingunt magis, alia autem superiore duntaxat ventre talibus. Atque ob id ad quamuis operationem timiditas, extremorum

Vit. 2. t. temp. cap. 6. b.
ca. in l. uel. mod. cap. 7. p.
ca. 6. t. san. uen. cap. 2.

extremorum perfrictio, mictus calidus viridisq; deiectionum adustio, cautio oculorū, & temporum saltus toto habitu picrocholis vsu eueniunt. Vtriusq; autem pensilium viscerum opinio, & oris amaritudo. Nam ob insuetam abstinentiam, tum suspensa tum pendula percipiunt viscera. Verum ob bilis exuperantiam picrocholis toto corpore os amaricat: nō q̄ affectio in ore magis fiat, sed q̄ sentiendi partem eam natura generis humorum discretoriam fecit. Venter autem magis quidem his exurit, quibus ex hepate in ventrem bilis effusa supernat, minus autem quibus deorsum mittitur. Nam his quidem intestinum proritat ad excretionem, illis vero stomachum mordet. Ob eam rem Eudemus diebus singulis, bis & interdum ter deieciebat. Paulus autem interdum nullo pacto exercebat. Nisi etenim intestina à mordente aliquo irriterentur, vel copioso excremento grauentur, excretionis promptitudinem non accipiunt. Neutrum horum impransis contingit, neq; enim mordentur intestina bile in os ascendente, atq; illa non mordente contristantēq;. Neq; grauitas his fit, qui nullo pacto comederunt.

Non assuetam autem cibi abstinentiam facilius omnino ferunt qui parte superiore pituitosi sunt, quo fit ut si semel die cibo utantur, facilius etiam ferant. 30

Prius quidem parte superiore picrocholos vsu cibi qui semel die sit, difficilius tolerare dixit. Nunc autem ad pituitosos se transferens, pro cibi vsu qui semel die sit, in edie meminit. ex habente manifestius detrimentum, ad minus noxium translationem ex proportione faciēs. Nam si magis quidem lædi eos qui sine cibo totum præter consuetum permanerunt diem, æquū sit, minus autem qui non prandent, et pituitosi picrocholis cibi vsu qui semel die sit, facilius ferant: q̄ sanè & in ediam facilius ferant, palam est omnibus. Causa autem cur pituitosi facilius cibi vsu qui semel die sit, ferant, ex ijs quæ antea de biliosis dicta sunt euadit conspicua. Nam bilis humor in ipsis in edijs amarior redditur. Pituita vero temporis p̄cessu coquitur, sanguisq; efficitur, neutra bile in sanguinis substantiam redire valente, cum ex sanguine quidem plus calfacto flaua bilis generetur, ex eodem vero assato adustoq; atq; etiam ex crasso atra. Pituita autem generatio in pituitosis edulij sanguinem perpetuo antecedit: atq; generatione ipsius media cibi in sanguinem transeunt. Neq; hoc deterioribus tantum cibis contingit, verum & quibusdam eorum qui salubres admodum esse videntur: vt panī, chondro, semidali. Ego sanè eam quæ mihi optima esse videtur narraui conscriptionem. Nempe quod in ea docetur, per se verum est, atq; continuatam cum ijs quæ ante dicta sunt habet seriem, qui optimæ explanationis sunt scopi. Non tamen in exemplaribus omnibus consimilem inuenies descriptionem, sed in alijs & alijs pugnantem. Caterum aliter in libris ferè omnibus reperitur dictio hæc falso sermone, & nullam quæ antedictis continuetur seriem seruare.

Potissimum sanè & hoc argumentum q̄ maxime mutationes eorum quæ circa naturam nostram habitumq; contingunt, maxime morbos committunt. 31 * Al. præter

Multa quidem apud Hippocratem φ̄σις, id est naturæ nomen indicat, sed hoc in loco temperaturam significari quispiam existimauerit, veluti & partium ipsarum structuram compositionemq; ἐξ̄ω, id est habitum appellari. quo in structuræ genere continetur & bilis ad partes superiores fluctuatio, & ad inferna deiectio, & viscerum tum suspensio, tum constantia stabilitasq;. Nempe cū venter magnus existit, viscera confirmat & stabilis, tamen si cibus vacuus destitutusq; fuerit. Verum cum paruus est, cibus quidem refertus confirmat: vacuatus vero subsidentia relinquit. Hinc fit vt suspensa sentiant viscera. Quibus autem bilis flaua sursum natat fluctuatq;, ante est dictum, meatu qui bilem ipsam ex hepate ad id intestinum quod Græci ἐκφοσι vocant, quasi è ventre enatum dixeris, deserit structuram differentem habente. Nam interdum quibusdā portio aliqua ab ipso ad ventrem procedit, his quidem supernat biliosum excrementum: cæteris vero deorsum omnino voluitur.

Non igitur intempestiue, neq; fortes vasorum inanitiones moliri neq; cum morbi vigent, feruoremq; habet, cibum dare neq; repente huc vel illuc in toto negotio quicquam mutare licet. 32

Dictio hæc præter ordinem scripta est, copulari siquidem debuit cum ea quæ scripta est ante: vt tota oratio talis foret: Talia vero molestius ferunt qui parte superiore picrocholi existunt. At non assuetam cibi abstinentiam facilius omnino ferunt qui parte superiore sunt pituitosi, quo fit vt cibi vsu qui semel die sit, facilius etiam ferant. Non igitur intempestiue, neq; fortes vasorum inanitiones moliri, neq; cum morbi vigent, feruoremq; habent, cibum dare licet. Nam postea quam sermonem quo magnas victus mutationes ostendit sanos ipsos, non quo modo languentes lædere, compleuit absolutiq; iure intulit cuius gratia mentionem de his omnibus fecit inquit, Non igitur intempestiue, neq; fortes vasorum inanitiones moliri licet. Quæquam autem & institutum etiam per relata sufficienter demonstrauerit: videretur tamen & ad alterum transire sermonem qui hæc commonstret, ex abundantis testimonijs vsus. Principium igitur sequētis sermonis iure censetur dictio hæc, Potissimum sanè & hoc argumentum q̄ maxime mutationes eorum quæ

vict. r. aph. sc.

* al' præter. **A** quæ circa naturam nostram habitumq; contingunt, maxime morbos committunt. Cui quidem dictioni continua fuerit quæ ita sequitur, Multa autem his germana eorum quæ ventri contingunt, atq; alia quis dixerit. Dictionem sanè hanc sum explanaturus: sed nunc ad præsentem reuertar quæ hanc habet mentem. Non intempestiue neq; vehementer fame necare, neq; in morborum consistentijs victum ex inedia ad cibi oblationem permutare licet, sicuti neq; subito ad contrarium. Ex quibus sequitur talem instituendam victus rationem qualem is præcepit. Summa autem horum est, declinandas esse subitas repentinasq; ad contraria permutationes.

33 Multa autem his germana coru quæ uentri contingunt, atq; alia quispiam dixerit, ut exempli gratia, Cibos quibus uti consueuerunt, facile ferunt, tametsi natura haudquaquam boni fuerint, similiter et potus. Cibos uero quibus uti non consueuerunt etiam si mali non fuerint, moleste ferunt. Consimili modo et potus.

Vit. ca. 2. aph. 50. ut sup. ne. 21.

B Quæ similia congruentiaq; existunt, atq; ut quispiam dixerit, genere iuncta cognataq;, consuevit vocare Hippocrates ἡ δ' ἐλφισ μὲν α, id est germana: q; eorum quæ genere iunguntur & familiarissimi & genere omnium iunctissimi sunt ἀδελφοί, i. germani. Nam propinquitates ceteræ his posteriores sunt, ut patrum matrumq; fratres sororesq;, & fratrum sororumq; filij filieq;, & quæcunq; id genus sunt. Cetera dictionis clara sunt. Nam demonstrat Hippocrates sermonem eundem quem ab initio monstrauit, cuius summa est, Consuetudo maxime potest, repentinaq; ab ea digressio corpora non parum offendit.

34 Si ergo multa præter solitum carnis deuoratio, uel allia, uel silphion, uel ipsius succus, uel caulis, uel alia consimilia, quæ seorsum insignibus sunt prædita uiribus, uentriculis quibusdam magis q; alia labores inferant, minus quis admirabitur. At iure admiraberis si didiceris quantam mazam turbationem, tumorem, flatum, torminaq; mazam deuorare non assueti pariat, si præter consuetudinem ingesta fuerit, uel qualem panis ipse calidus deuoratus sitim inferat, et repentinam plenitudinem, q; tum exsiccet, tum tarde descendat. Et q; uaria inter se pariant purissimi confusaneiq; panes, si præter consuetudinem deuorentur, et mazam similiter uel arida, uel humida, uel tenax, qualiter item et polenta afficiant, recentes quidè eos qui recentibus uti non consueuerunt, et alia eos qui recentibus ex consuetudo utuntur. Ad hæc quid faciant uini, et aquæ potationes præter consuetudinem in aliud subito trāsstate, quid dilutum item uinum, meracumq; repente pota. Dilutum n. cum infirmitate humentem reddit uentrem superiorem, flatuosumq; inferiorem: Meracum uero uenarum palpitationem efficit, capitiq; grauitatem, et sitim inferi. Præterea quid uinum albi nigriq; præter solitum mutata: quæ si ambo uinosa fuerint, ualde alterant corpus. Quare dulce uinosumq; minus quis dixerit mirum esse non idem posse, ubi repentina fuerit mutatio.

C Sermonis totius sensum intelligentiaq; ubi prius dixerimus, ad particulares quæ in eo sunt dictiones perueniemus. Orationis igitur totius sensus talis est. Victus mutationem in eos qui insigni præditi sunt uirtute, tum cibos tum potus nemo qui lædentem corpora uiderit, admirabitur. Verum eam quæ fit neq; sine lesione in cibos potusq; non insigni præditos uirtute, iure quis admirabitur. Talis quidè est sermonis totius intelligentia. Sed, ut particulatim dicam, orationis totius principium mentionem eorum facit ciborum qui fortem uehementemq; habent facultatē: ut carniū deuorationis, alliorū, silphij, succi eiusdem, & caulis. Nempe silphium totū fortē habet facultatē, sigillatimq;, succus ipsius, & caulis. Verū hæc quidem simpliciter dixit, sed cū carniū deuorationis meminit, adiecit hoc uerbum, multa. Nempe multa carniū deuoratio magnam habebit facultatē, mediocris uero non magnā. Quæ huic succedit dicitio ad eos accedit cibos, qui nō magna constant uirtute, mazam uidelicet & panem uel calidum, uel frigidum, uel syncomiston, id est confusaneū. Quod uero panem non purum syncomiston appellet, constat & ex eo quæ ad purū est oppositio. Panem hunc homines huius temporis autopyron appellat, non discreto. s. furfuraceo, sed unā cum syncera puraq; farina macerato conspersioq;. Post hæc de polentarum differentia mentionē fecit, recentesq; uocauit τροαίνας Ionū uoce & antiquorū. Memorauit postea & uini & aquæ potationes præter solitū mutatas: Meraciore itē & dilutiorē potū. Quibus adiecit dilutū uinū in ventre superiore πλάδον, i. humiditatē infirmitatemq; facere, flatumq; in inferiore. Meracū uero palpitationē temporū, capitis grauitatē & sitim, idēq; caliditate: dilutū autē contraria, tum humiditate tum frigore. Mentionem quoq; & de uinorum ipsorum differentia fecit, ex his omnibus colligens qd in uniuersum ab initio ipsi propositum institutumq;, oēm. s. consuetudinis subitam permutationem non paruum corpori afferre detrimentum.

5. fol. 105. b.

35 Ceterum partem hanc sermone contrario τρωαίνας, id est iuuare oportet. Nempe his uictus mutatio facta est, corpore neq; ad robur ut cibos adicere, neq; ad infirmitatem ut cibos diminuere oporteret haudquaquam permutato.

Verbū hoc τρωαίνας opitulandū siue iuuandum indicat. Neq; autem opitulatio alia sermoni huic fuerit præter patrociniū q; uera loquitur. Nempe cū ex duobus sermonibus vnus ipsi placuerit, alter uero aduersetur, & ei quidem qui placuit hucusq; est patrociniatus, nunc ad alterius patrociniū descendit, cuius sententia quis conuenire dixerit ut languentes ab insigni uictus mutatione iuuentur, quando & corporis affectio in contrarium his quidè qui antea sani uiebant, nunc uero ægrotat, permutata sit. Sanè & in huius sermonis gratiam uniuersaliter antea est lo-

cutus his verbis, Transmutatio autem bene habet: non modica: sed *ὁρθῶς*, i. recte transferenda venit. Deinde quid aduerbiū hoc *ὁρθῶς* indicet, nō paucis ostendit, sed ad summā subducens colligensq; dixit, Non igitur intēpestiue neq; fortes vaforum inanitiones moliri, neq; cū morbi vigent teruoremq; habent cibum dare, neq; repente huc vel illuc in toto negotio quicq; mutare licet. Quare & ambiguitatem soluere iam anticipat, quam nuper enunciauit sermōi cōsentiens. Adijciētq; impresentiarum aliquid cū inquiet, Conijcere autem oportet & robur, & morbi cuiusq; speciem, & cætera quæ his succedunt, quæ in sequenti dictione explanabo.

Εἰς τὴν ἀσθενείαν
† Δὲν ἴσθι modica
ἀσθενείᾳ modici

* τὸ πῶς, i. modicum.

Conijcere autem oportet & robur, & morbi cuiusq; speciem, hominis item naturam, atq; ægrotantis in uictu consuetudinem, non in cibis solum, uerum quoq; & in potionibus.

36

Conuenienti in acutis morbis uictus institutioni quam docuit, & roboris considerationem, & morbi speciem, præterea & hominis naturam, consuetudinemq; ipsius adijcere iubet Hippocrates. Nepe summa quæ astruit est, Non permutandū esse uictus speciem prius, q̄ signa coctionis manifesta sint. Id autē fiet si quot diebus ad uigorē morbus uenturus sit præcognoueris. Verum cum uictus, quæ manifestabo, pro maioris minoris ue ratione permutari possit, q̄ laborantes inter se differant uirtutis tum robore tum infirmitate, naturali item temperamēto & morbi specie, atq; antecedēte consuetudine, si ad ea respexeris, poteris artificiosē tum magis tum minus animaduertere. Si uidelicet uel oxymelite, uel melicrato ægrum regere debeas, aut solam aquā bibendam aduq; coctionis notas dare: aut pīssanam, aut pīssana solū cremorē: deinde si his & semel die. In uictu uero tum magis tum minus per ea quæ dixit conijcere oportet. Nam si ægrum pīssana cremore indigere cōperias, iam tibi constat quantū de eo sis propinaturus. Cōsimili modo de oxymelite, melicrato, & aqua. Verum quo modo ad generis uictus inuentionē operapretium est ut cognoscas an robusta uel infirma sit laborantis facultas, quot item diebus morbi coctio futura sit, sic & considerandū quantum uel robusta uel imbecilla fuerit. Nempe in uirtutis tum robore tum imbecillitate magis & minus ualde discrepant. Sic morbi quoq; discrimina differentiasq; conijcere oportet. Neq; n. satis est cognoscere q̄ pleuritis, uel peripneumonia sit, sed & qualitatē ea sit cognoscere oportet in dolore, febre, & sputis. Nempe pleuriticum quæ cum dolore sunt, alia q̄dem magis, alia uero minus tales existunt. febre q; uehementem habent tum magis tum minus particulares pleuritides. Cæterū non parua est in ijs quæ expūtur differentia. ut in prognostico est dictū. Cum igitur particulatim in dictis differentijs uariet ægri, fieri nequit ut in Empiricorum appellatis syndromis reperiatur disciplina. Neq; enim eorum qui in uirtute comperiuntur excessuum differentia scribi possunt, neq; febris uehementia, neq; sputorum quantitas, neq; in particularibus coloribus, dissimilibusq; educationibus magis minusq;. Verum cuiusq; rei uirtute intellecta, oēs inter se cōparare, summamq; vnam ex ipsis colligere oportet. Quæ q̄dem in re tum meliores tum deteriores reperiuntur medicis, quanq; eadē didicerint. Nempe qui perspicaci magis pollutē sensu, ijs qui hebetiorem habent, euadunt probatioribus, laboris item amantiorebus, exercitatioresq; minus exercitatis: atq; qui memoriam tenaciorem habent, ijs qui minus ea ualent. Ex particularium igitur omnium uirtute colligere in vnam summam vniuersam uictus formam singulorumq; ciborum quantitatem commodius est. Nam imbecillitas sæpius q̄dem, sed paulatim cibandū indicat. Fidemq; rei huic facit q̄ æger his cibari fuerit sit. Facultatis autē robur contrarium indicat. Nam si in hoie semel cibari fuerit uideat, semel ipsum cibare oportet: quod indicant ambę coniecturae. Sic & corpus bene diffusibile ad cibationem stimulat. Quod a gre diffilatur, ad contraria agit. Quod item tenues habet succos, id cibandum indicat. Quod his non constat, contrarium cōmonstrat. Atq; in singulis quæ dicta sunt, magis minusq; proportionaliter sibi & auxiliiorum vsum tum auget, tum remittit. Sed de huiusmodi, omnia in methodo medendi deinceps & ordine ita exarata sunt, ut tum citissime condiscere, tum facillime ad memoriam reuocare possis fieri siquidē nequit ut libro vno presenti bene oia scribat Hippocrates, atq; ordine doceat, præcipueq; cū ipse primus horū inuentionem sit molitus. Qui tñ hec ab Hippocrate tum transuersim tum inordinate scripta didicerit, totamq; suam uitā in eam quæ ex operibus docetur meditationem exercitationemq; deuouerit, is & lucem & ordinē doctrinæ adijcere poterit. Quod si & pluribus libris fecerit, quanta futura sit claritatis eorum quæ docentur exuperantia, liquido patet. Nemo ergo uitio uerterit si hoc in loco cōfundatur Hippocrates scoporum multitudine affatim circūseptus. Nam si q̄ particulatim horum vnūquodq; a nobis in methodo medendi demonstratum sit intellexerit, atq; ad illā translatus laboriose singula didicerit, ea sanē quæ nunc in cōpositis inordinateq; dicuntur, liquido cognosceret speculationemq; in ipsis artis operibus exercens ueritatē ipsius laudabit.

F
† Al. conijcere
directæ tū for
mā tum quātis
tatem: formā
quidem,

G

* λογισμῶν, i.
ratiocinio

H

Ciborum autem adiectioni intendendum multo minus: subtrahere uero omnino sepe numero expedit, cum æger sufficere possit donec morbus matureseat.

37

Quoniam uictus cuiusq; species ex ijs quæ antea dixit inuenitur: atq; inde quæ in ante scripta dictione referuntur, conijcere operę pretium sit, ut in singulis uictus formis quātitas reperiatur, præsentī

Vit. ca. 2. aph. cum. i. l. E.
ca. 6. & simpl. med. fol. 39.

tionem non recte inchoabunt. Sed tunc cauent magnamq; intelligunt lesionem si aeger ante mutationem morbi pituitosanam hordeaceam sorbeat cremore uti suetus. Quae omnia efficaciter demonstrat medicos non recte aegrotantes ad cibos inducere, quippe qui uasa exinaniant in his morbis in quibus sorbitionem exhibere oportet. Et contra in quibus ex uasorum inanitione ad sorbitiones transeundum non sit, in illis transeant.

Aduerbum hoc *πῶθεν* vel *παντελῶς*, id est omnino, vel *ἐξ ἀρχῆς*. i. ab initio Hippocrati indicat. Nam medicos ignorare ait quando primum vel pituitosanam vel cremorem aegrotis dare oportet, bene tamen scire si ante morbi coctionem pituitosanam hordeaceam dederint, se aegrum laesuros. Sequentem autem dictionis huius feriem, quae eadem ex eisdem saepius dictis ostendit, de industria ob claritatem transgrediar.

Et plerumq; ἀπαρτὶ id est exquisite. Interdum autem hoc tempore, interdum et alio ex uasorum inanitione ad sorbitiones transeunt, ubi saepius a sorbitionibus ad uasorum inanitionem transire expedit, si ita ex morbi acerbatone contigerit.

Hoc aduerbum ἀπαρτὶ & apud auctores atticos, & apud Hippocratem pro ἀπρητισμένως καὶ ἀκριβῶς, i. exquisite & absolute. In quo significato & nunc est usus Hippocrates, demonstrare uolens medicos in illo maxime tempore permutare victus rationem ex abstinentia cibi ad sorbitiones, quo ad abstinentiam accedere oportet. Atq; hinc manifestissime ostendens cum morbi vigor adest, tunc tenuissimo de necessitate victu esse utendum.

Interdum autem et cruda tum a capite tum a thorace attrahuntur biliosa, uigiliaeque his accidunt, ob quas non coquitur morbus, peritilesque et amari hi sunt, desipiunt, incerti et discurrentes lucis splendores oculis obiciuntur, aures impletur sono, frigent extrema, urine crudefcunt, sputa tenuia sunt, salsa, colore syncero, et exigua, sudores circa collum, anxietates inquietationesque, et spiritus offendens in ea quae sursum sit aeris latrone frequens, uel magnus, supercilia quadantenus amplificantur, deliquia animi sunt, uestium a pectore reiectiones, manuum tremor, atque interdum labii inferioris concussio.

Vniuersa haec contingere his ait qui perperam cibati sunt a medicis, qui primis diebus exlicatos aegros die tertio vel quarto vel quinto vel sexto repente ad edulia non peracto morbi vigore permutauerunt. Quali peracto morbi vigore, conuenienter eos victum permutasse dicat. Quod igitur dicebat: Permutare quidem oportet sanorum victum in morbis: neque tamen temere id agendum, iam patere ex praedictis arbitror. Nempe cum una quaedam corporis conditio salubris sit, altera quae a morbi initio ad statum usque extenditur, mox et tertia quae ad perfectam usque morbi solutionem sese prorogat, deinde et quarta quae totius conualescentiae tempus ad usque sanitatis habitum occupat: in nulla harum quatuor conditionum permutationes victus insignes facere oportet, nisi prius in alteram conditionis speciem peruentum sit. Qui igitur aegros morborum exordijs in omni ciborum abstinentia seruant, si ad vigorem usque talem victus speciem seruare possint, nemo eos culpauerit. Quod si facere non possunt ob interlabentes aegrorum vires, quae perperam inedia utantur *προταριχέουσιν*, i. exsiccantes aegros palam est omnibus. Hoc autem uerbo abstinentiae importunitatem plus iusto corpus exsiccantem euidenter demonstrat, ubi etenim quo tempore prope vigorem tenuius cibandum fuit, in eo cibum dare coacti sunt, quae aegros abstinentia immoderate exsiccauerint est manifestum, quod uocatur *ταριχέωδης*. Ob id igitur modo cibandi huic succedere ait symptomata multa, et praua: quae omnia continuata recenset serie a biliosis crudis exorsus. Nempe biliosa cruda ita appellauit, quoniam et excrementorum coctionem appellat, quam mutata nutrire non possunt, ut bilis utraque, et qui graece *ιχθῆρες* dicuntur. Veruntamen quoniam et talia euincit natura, cocta quidem uocare consueuit Hippocrates excrementa huiusmodi, quae a natura ipsa euicta sunt: cruda uero, quae non sunt euicta. Ob id et pus in phlegmonis quae concoquitur fieri ait, quam pars nulla ex pure alimoniam accipiat, ueluti accipit ex crudis appellatis humoribus et pituita, quae reliquum perfectionis affecuta et prorsus cocta, corpus nutrire possunt. Sic igitur biliosorum humorum concoctio existit, ut sanguinis qui in phlegmone est in pus migrantis: intelligentibus nobis coctionis nomen in suo uniuersaliore significato. Est autem uniuersalius, cum natura caulis fortior fuerit, permutaueritque eas pro suo robore. Quae igitur ueluti in corpore inanimato putrescunt, nihil ad permutationem conferente innato calore, a concoctionis ratione degenerant. hoc sane aliquando contingit etiam aquosis his humiditatibus quae per urinas excernuntur: atque ob id crudas urinas concoqui dicimus, quam corpus ex coctis urinis alio non possit. Generali praeterea hoc concoctionis significato utimur, cum vel catarrhum, vel coryzā, uel fluentes ex his humiditates (graece ichores) uel eas quae ex oculis manant, aut crudas aut coctas esse dicimus. Ad hunc modum et bilem uel crudam, uel incoctam, uel coctam esse pronunciamus. Cruda quaedam flaua admodum est et acris et male olens: cocta autem, et pallidior et minimum male olens. Bilem igitur crudam incoctamque ait ad uentrem de necessitate confluere, quae ob prauam victus rationem tum ex capite tum ex thorace trahitur, idque cum fame aegros necat, nullo uili solatium ventri praesstantes, atque cum inedia ad validos cibos prope vigorem inuestiue transeunt.

Recenset

id est aph. 20. et
2. et humoris. 13.

A Recenset deinceps & symptomata alia, quæ prauâ ob victus rationē oriuntur. In primis quidem vigilias, quæ longâ inediâ, cibosq; intēpestiue exhibitos consequitur, quæ utroq; nomine medicorū culpant victus rationem. Quæ autem vigilias morbi cruditas consequatur, manifestū sanè existit, si somnos concoctio sequi debeat. Ceterū pertristes inquit fiunt, tum ob longam inediâ, tum ob validū repentinum alimentū quo grauatur venter, grauatusq; languidos reddit & mœstos. Adde q; & amaros fieri ait quippiâ manifeste præfato consimile astruens. vt etenim sunt qui ex melancholia tum languidi tum mœsti sunt, sic alij quidē sæpius acriter excandescunt, tanq̄ collecta acruataq; in stomacho bile. Vel sanè cum amaros fieri ait, eam quæ in ipsorum ore exalibile fit amaritudinem indicat. Desipientiæ & acres excandescencias & bilem amaram vel in stomacho, vel in cerebro collectam, consequi natę sunt. Incerti & discurrentes lucis splendores qui *μωγαδες* græce dicuntur, oculis fiunt propter eam quæ à ventre est exhalationē euaporationemq; & propter sanguinis qui ad caput fertur, abundantiam. Atq; ex his prius quidem ex importuna interdum fit ciborum oblatione, alterum autem propter eam quæ cōmodo futurâ sit sanguinis eruptionem, vel delirium imminens. Consimiliter & aures sonis implentur, tum propter eos qui à ventre sursum feruntur vapores, tum propter flatuosum spiritum qui in capite ipso oritur. Corporis extrema quæ sunt pedes & manus prompte perfrigere, male habentē ventris ore haudquaquam nos præterit, utpote cum vel propter longam inediâ vehementer à mordentibus mordetur ichoribus, vel ob importunam cibi multitudinem grauatur. Patitur autem vtrunq; ex ea quæ antedicta est victus ratione, qua medici egros primis diebus vbi fame exsicauerint, tunc cum tenuiter cibandum sit, ad frumentacea repente transeunt edulia. Ob eandem rationem neq; eorū qui ita cibant, vrinæ concoquunt. Nā in ea quæ citra vel cremoris ptisfanæ, vel melicrati, vel oxymelitis oblationē fit exsiccatione, sanguis, propterea q; nō purgef bile fecit, propterq; subitâ ad esculēta pmutationē venter cōpatiente ipsi facultate vitali grauatur. Quo fit, vt stomachicæ appellatæ syncopæ manifeste nobis indicēt facultatis vitalis ad os ventris condolentiâ. Hoc siq; dem tum magis tum primū ex importunis tum inedijs tum cibus affligit. Ob id igit̄ sputa, & tenuia, & falsa, & parua, & synceris coloribus fieri ait, & sudorē circa collū dūtaxat, & anxietatem inquietationemq; & spirandi difficultatē. Crudus liquidē manet morbus, propter excessum vtrunq; longam, si inediâ, & intēpestiuam cibi oblationē. Cruditatē aut̄ ipsam consequuntur sputa cōmemorata, veluti & circa collū sudores, virtute & ob famis anginā languescente, & ob cibū intēpestiuū grauata. Cōsimili modo & anxietas inquietatioq; (quam græce *ἀνοξία* dixit) cōmune est vtriusq; symptoma, & ob longâ inediâ quæ vētrem ichoribus replet, & propter cibū intēpestiuum grauatur. Verū spirandi difficultas qua spiritus offendit, ob cibū intēpestiuū magis, q̄ ob indigentia orit̄. Nam spiritū inter inspirandū & offendere & quasi sisti, tum angustia tum cōuulsionis est nota. Latio etenim quæ sursum fit, expirationē facit. Tali aut̄ spiritui contrariū tum in secundo tum in tertio de morbis populariter vagantibus libro percurrit inquit, Duplex intro reuocatio veluti aspirantibus. Quod aut̄ ob cibū intēpestiuum, & nō propter penuriâ talis fiat spirandi difficultas, patet ex sermone Hippocratis spiritū frequētē vel magnum valde pperam cibatis fieri asserentis, fit liquidē frequēs magnusq; actio in angustia septo transuerso ab ea quæ in ventre continet alimonia, cum videlicet neq; victa, neq; probe à ventre confecta in flationē parit. Nēpe tunc ob septi transuersi angustiam de necessitate minus aeris inspiratur, quanq̄ thorax se ea qua prius dilatabat, dilatatione dilatet. Ergo quod nūc aeris deest priori qui inspirabat, id deficientē diminutumq; respirationis vsum facit, atq; ob eam rē animal maiore respirationē facere cogitur, vel frequentiorē, vel vtranq;. Dicit̄ aut̄ abunde de spirandi difficultatibus oibus, in libris de spirandi difficultate, vbi tum harū tum aliarū difficultatū spirandi causas vnâ cum proprijs demonstrationibus scripsimus, verum quantū ad præsens attinet, hæc sufficiunt. Ait p̄terea & ex præpostero cibatu supercilia quadantenus amplificari. Verū id bifariam scriptum inuenit̄. Nempe in quibusdam exemplaribus singulari numero ad hunc modū, *ὀφθαλμοὶ δ' ἐνὸς ὀφθαλμοῦ μετέχουσιν*, i. supercilia quadantenus amplificantur. In cæteris vero pluraliter *ὀφθαλμοὶ δ' ἐνὸς ὀφθαλμοῦ μετέχουσιν*, i. supercilia quadantenus amplificantur. Significatur aut̄ ex ea dictione supercilia ipsa quodā modo euelli vel retrahi. Fitq; illud interdū quidē ambobus conuulsiue intentis, aut altero solo: interdū aut̄ & altero resolutō. Deinceps ait deliquia animi fieri, sermonē ad symptomata referens, per quæ & vestiū reiectiones fiunt ardentibus ægris. Interdum aut̄ & manus totæ tremulæ fiunt, plus aucto malo. Concussio aut̄ labri inferioris, morsum in ore ventris vehementem significat. Quo fit, vt tale symptoma, vomitus acrium humorum etiam signū sit.

B propter eos qui à ventre sursum feruntur vapores, tum propter flatuosum spiritum qui in capite ipso oritur. Corporis extrema quæ sunt pedes & manus prompte perfrigere, male habentē ventris ore haudquaquam nos præterit, utpote cum vel propter longam inediâ vehementer à mordentibus mordetur ichoribus, vel ob importunam cibi multitudinem grauatur. Patitur autem vtrunq; ex ea quæ antedicta est victus ratione, qua medici egros primis diebus vbi fame exsicauerint, tunc cum tenuiter cibandum sit, ad frumentacea repente transeunt edulia. Ob eandem rationem neq; eorū qui ita cibant, vrinæ concoquunt. Nā in ea quæ citra vel cremoris ptisfanæ, vel melicrati, vel oxymelitis oblationē fit exsiccatione, sanguis, propterea q; nō purgef bile fecit, propterq; subitâ ad esculēta pmutationē venter cōpatiente ipsi facultate vitali grauatur. Quo fit, vt stomachicæ appellatæ syncopæ manifeste nobis indicēt facultatis vitalis ad os ventris condolentiâ. Hoc siq; dem tum magis tum primū ex importunis tum inedijs tum cibus affligit. Ob id igit̄ sputa, & tenuia, & falsa, & parua, & synceris coloribus fieri ait, & sudorē circa collū dūtaxat, & anxietatem inquietationemq; & spirandi difficultatē. Crudus liquidē manet morbus, propter excessum vtrunq; longam, si inediâ, & intēpestiuam cibi oblationē. Cruditatē aut̄ ipsam consequuntur sputa cōmemorata, veluti & circa collū sudores, virtute & ob famis anginā languescente, & ob cibū intēpestiuū grauata. Cōsimili modo & anxietas inquietatioq; (quam græce *ἀνοξία* dixit) cōmune est vtriusq; symptoma, & ob longâ inediâ quæ vētrem ichoribus replet, & propter cibū intēpestiuum grauatur. Verū spirandi difficultas qua spiritus offendit, ob cibū intēpestiuū magis, q̄ ob indigentia orit̄. Nam spiritū inter inspirandū & offendere & quasi sisti, tum angustia tum cōuulsionis est nota. Latio etenim quæ sursum fit, expirationē facit. Tali aut̄ spiritui contrariū tum in secundo tum in tertio de morbis populariter vagantibus libro percurrit inquit, Duplex intro reuocatio veluti aspirantibus. Quod aut̄ ob cibū intēpestiuum, & nō propter penuriâ talis fiat spirandi difficultas, patet ex sermone Hippocratis spiritū frequētē vel magnum valde pperam cibatis fieri asserentis, fit liquidē frequēs magnusq; actio in angustia septo transuerso ab ea quæ in ventre continet alimonia, cum videlicet neq; victa, neq; probe à ventre confecta in flationē parit. Nēpe tunc ob septi transuersi angustiam de necessitate minus aeris inspiratur, quanq̄ thorax se ea qua prius dilatabat, dilatatione dilatet. Ergo quod nūc aeris deest priori qui inspirabat, id deficientē diminutumq; respirationis vsum facit, atq; ob eam rē animal maiore respirationē facere cogitur, vel frequentiorē, vel vtranq;. Dicit̄ aut̄ abunde de spirandi difficultatibus oibus, in libris de spirandi difficultate, vbi tum harū tum aliarū difficultatū spirandi causas vnâ cum proprijs demonstrationibus scripsimus, verum quantū ad præsens attinet, hæc sufficiunt. Ait p̄terea & ex præpostero cibatu supercilia quadantenus amplificari. Verū id bifariam scriptum inuenit̄. Nempe in quibusdam exemplaribus singulari numero ad hunc modū, *ὀφθαλμοὶ δ' ἐνὸς ὀφθαλμοῦ μετέχουσιν*, i. supercilia quadantenus amplificantur. In cæteris vero pluraliter *ὀφθαλμοὶ δ' ἐνὸς ὀφθαλμοῦ μετέχουσιν*, i. supercilia quadantenus amplificantur. Significatur aut̄ ex ea dictione supercilia ipsa quodā modo euelli vel retrahi. Fitq; illud interdū quidē ambobus conuulsiue intentis, aut altero solo: interdū aut̄ & altero resolutō. Deinceps ait deliquia animi fieri, sermonē ad symptomata referens, per quæ & vestiū reiectiones fiunt ardentibus ægris. Interdum aut̄ & manus totæ tremulæ fiunt, plus aucto malo. Concussio aut̄ labri inferioris, morsum in ore ventris vehementem significat. Quo fit, vt tale symptoma, vomitus acrium humorum etiam signū sit.

C tum angustia tum cōuulsionis est nota. Latio etenim quæ sursum fit, expirationē facit. Tali aut̄ spiritui contrariū tum in secundo tum in tertio de morbis populariter vagantibus libro percurrit inquit, Duplex intro reuocatio veluti aspirantibus. Quod aut̄ ob cibū intēpestiuum, & nō propter penuriâ talis fiat spirandi difficultas, patet ex sermone Hippocratis spiritū frequētē vel magnum valde pperam cibatis fieri asserentis, fit liquidē frequēs magnusq; actio in angustia septo transuerso ab ea quæ in ventre continet alimonia, cum videlicet neq; victa, neq; probe à ventre confecta in flationē parit. Nēpe tunc ob septi transuersi angustiam de necessitate minus aeris inspiratur, quanq̄ thorax se ea qua prius dilatabat, dilatatione dilatet. Ergo quod nūc aeris deest priori qui inspirabat, id deficientē diminutumq; respirationis vsum facit, atq; ob eam rē animal maiore respirationē facere cogitur, vel frequentiorē, vel vtranq;. Dicit̄ aut̄ abunde de spirandi difficultatibus oibus, in libris de spirandi difficultate, vbi tum harū tum aliarū difficultatū spirandi causas vnâ cum proprijs demonstrationibus scripsimus, verum quantū ad præsens attinet, hæc sufficiunt. Ait p̄terea & ex præpostero cibatu supercilia quadantenus amplificari. Verū id bifariam scriptum inuenit̄. Nempe in quibusdam exemplaribus singulari numero ad hunc modū, *ὀφθαλμοὶ δ' ἐνὸς ὀφθαλμοῦ μετέχουσιν*, i. supercilia quadantenus amplificantur. In cæteris vero pluraliter *ὀφθαλμοὶ δ' ἐνὸς ὀφθαλμοῦ μετέχουσιν*, i. supercilia quadantenus amplificantur. Significatur aut̄ ex ea dictione supercilia ipsa quodā modo euelli vel retrahi. Fitq; illud interdū quidē ambobus conuulsiue intentis, aut altero solo: interdū aut̄ & altero resolutō. Deinceps ait deliquia animi fieri, sermonē ad symptomata referens, per quæ & vestiū reiectiones fiunt ardentibus ægris. Interdum aut̄ & manus totæ tremulæ fiunt, plus aucto malo. Concussio aut̄ labri inferioris, morsum in ore ventris vehementem significat. Quo fit, vt tale symptoma, vomitus acrium humorum etiam signū sit.

D Hec si ab initio appaerint, delirium graue uehemensq; indicant, atq; magna ex parte ægri moriuntur. Dicit̄, inquit, symptomata si circa morborū initia fiant, deliriū uehemens denunciant. Morbi initū nunc intelligere oportet totū illud tps in quo nondū existunt concoctionis nota. Nempe & in libris de iudicationibus dictum est nomen principij & plura significare, & significatū quod nunc dictum est, secundum eam esse diuisionem qua morborum tempora diuidentes morbos ipsos constare ex principio, augmento, vigore, & declinatione asserimus. Ergo cum nuper dictum

45 Hec si ab initio appaerint, delirium graue uehemensq; indicant, atq; magna ex parte ægri moriuntur.

Dicit̄, inquit, symptomata si circa morborū initia fiant, deliriū uehemens denunciant. Morbi initū nunc intelligere oportet totū illud tps in quo nondū existunt concoctionis nota. Nempe & in libris de iudicationibus dictum est nomen principij & plura significare, & significatū quod nunc dictum est, secundum eam esse diuisionem qua morborum tempora diuidentes morbos ipsos constare ex principio, augmento, vigore, & declinatione asserimus. Ergo cum nuper dictum

1000

Septima Classis,

qqqqqqq iij Etā

Et symptomata ubi prope morbi vigorem apparent, iudicationem futuram constantibus in morbis significant: sanè si in principio fiant, iudicationem quidem non denunciant (nihil enim in principio iudicari potest) sed delirij notæ existunt. Scriptum autem & de his abunde in libris de iudicationibus, ex quibus totum qui de his est sermonem perdisces, cum illic plenior sit, quam ut nunc omnino percurrere oporteat. Sed sanè ut in cæteris, ita in his summam perstringere satis erit. Ergo quoties natura ad excretionem properat, effatu digna in corpore sit permutatio, ob quam symptomata huiusmodi cum manifestissimis coctionis signis apparent. Verum cum perturbatio efficitur similis, nullo à natura ad instantium excretionem facto apparatu, tunc periculosissimum est signum. Dicitur iam & cæteris in commentarijs de κρισίμοις. i. iudicatorijs symptomatis qualia sint, & quænam ipsorum natura, & quonam pacto ab his differant quæ ἐπιφανόμνεα. i. superapparentia vocantur, quo in genere erunt & ipsa coctionis signa. Nempe & prognosticum, & librum de humoribus, & aphorismos iam ante hunc librum exposuimus. Sanè semper de his eadem dicere ad eum spectat qui prolixioribus uti consuevit sermonibus.

Qui autem euadunt, hi vel cum abscessu vel sanguinis è naribus fluxione, vel puris crassi exspuitione euadunt, neq; aliter.

Cum mori ipsos dixit, non simpliciter dixit, sed magna ex parte ascripsit. quapropter quoniam pacto quidam ex ipsis seruentur dicere sequens erat, quos nunc percurrit, atq; quosdam ex ipsis seruari ait, aut per sanguinis eruptionem, aut per abscessum, aut puris abunde cocti exspuitionem, simul ex his quæ retulit egros in huiusmodi symptomatis incurrere propter multitudinem significans.

Neq; sanè horum ita peritos uideo medicos, qui ut oportet dignoscant eas quæ in morbis contingunt uirium imbecillitates, & quæ ob uasorum inanitionem, quam κενάγγειν dicunt, & quæ ob aliam quampiam irritationem, & quæ ob πόνον. i. laborem, & quæ ob morbi acumen fiant. Quas item natura nostra habitusq; singulis affectuum species omnigenas sabrefaciat, quamuis cognite salutem, & mortem ignorate ferant.

Quoniam de ægri robore imbecillitateq; sermonem fecit, qui victus scopi sunt non contemnendi, ob id nunc sermonem de imbecillitate repetit, quibus hæc fiat modis medicos cognoscere debere allerens. Nempe quædam fiat ob uasorum inanitionem, hoc. n. uocabulum κενάγγειν id proprie & primum significat, atq; ob id ἀσπία. i. ciborum abstinentia, κενάγγεια. i. uasorum inanitio, sæpius dicitur tanquam nomine generis etiam in specie homines omnes uti consueuerint. Alia autem ob πόνον. i. laborem seu proprie dictum ut dolori idem sit, seu ut quispiam dixerit, malam affectionem, qua in acutis morbis ægri male afficiuntur. Aliam præterea uirium imbecillitatem ob aliam quandam fieri ait irritationem. Nam si morsum dixit vel ventris, vel intestinorum, symptoma hoc sub dolorum nomine intellexisse est uisus. Verum si vel uigilias vel oris ventris affectionem dixit, non proprie interpretari uisus est. Ceterum uirtus exolui uidetur, & ob euacuationem quæ fit vel sanguinis eruptione, vel vomitu, vel deiectionibus, vel sudoribus, & ob longiorem quæ par sit inedia, & propter tum dolorem aliquem, tum uigilias, tum assiduas purgandi uentris suscitationes, atq; etiam cum os ventris ita affligatur, ut syncope insulter, idq; vel propter grauantis alimonie multitudinem, vel contristantem quandam ipsius qualitatem. Nepe hæc uirtutem celerrime tum fatigant, tum dissolunt. Omnes igitur hæc uirtutum offensa ex manifestis quidem sunt causis: sed alia ex non manifestis, ut quando absq; manifesta uacuatione, vel uigilijs, vel inedia, vel oris uentris sensu ægri ad talem subtrahuntur corporis affectionem, quam in prognostico scripsit Hippocrates inquiens, Naris acuta, oculi concaui, collapsa tempora. & quæ deinceps sunt. Nam hæc corporis conditio fit quidem & ob uigilias, & ob excretionem quandam quæ multa sit, & ob inedia: fit quoq; & absq; his, cum scilicet corporis humores tenues fuerint, & febris calor acris. Nam euaporantur qui ita extenuantur, per insensibilem euacuationem. Cæteris autem & ob intemperaturam principis uirtutis partis affectu imbecilla redditur facultas. Primum siquidem affecta prima laborat, deinde affectuum participatione & reliquæ duæ. Didicisti, n. unam esse in neruis facultatem, quæ principium habet cerebrum: alteram in arterijs, cuius principium est cor: tertiã uero in uenis, quæ ex hepate oritur. Ergo partis uirtutis quæuis illa fuerit, intemperatura propria interdum facultatem uolauit, cui affectus participatione consenserunt reliquæ duæ facultates. Velocissimæ igitur fiunt, corde patiente mortis: Deinde, affecto cerebro: Tardissimæ ab hepate prodeunt. Vt. n. partes hæc intemperie affectu maximam facultatis uirtutis quæqueque suæ offensam incurrunt, sic partes aliæ principio uirtutis quæqueque propius appositæ, si forti intemperatura affligatur, uirtutis principia ad sympathiam agunt. Sunt etiam alia quæ quamuis propius appositæ non sunt, ob generalem tamen cõmunitatem, vel quãdam affectiõis proprietatem partes uirtutis principia continentes ledunt. Os igitur uentris cum uitalem facultatem ad sympathiam agit, syncope infert: cum uero proprie animalem appellatam, desipientias vel conuulsiones. Uterus interdum & apnœas (quas non spirationes prope dixeris) interdum & neruorum contentiones. Verum singula hæc cõpleta ab omnibus cognoscuntur, cum uero fiunt, & sensim crescunt, medicos plerosq; latent. Quæ sanè non quãdo ob magnitudinem auxilio iam carent, tunc cognoscere oportet, quod

ut cã p. ad glau. cap. iij.
et p. t. par. u. p. u. cap. 8.

ut p. progn. cõm. 8. f.

A quod vulgo contingit, sed & cum incipiunt, & fiunt, hoc siquidem optimū est. Quod si fieri non potest, saltem omnino cum in crescant, dignoscere est necesse. Sanè hæc omnia Hippocrates significasse mihi videtur cum inquit, Quas item natura nostra habitusq; singulis affectionum species omnigenas fabrefaciat, vbi naturam, temperaturam dixit, & habitum, struem corporis compositionemq;. Nam qui raram ex natura habent texturam, tum euaporatur, tum syncopam facile incurrunt. Qui vero densiore constant textura, hi in morbis cunctantur, diutiusq; trahunt. Sic autem & partes nonnulli habent, alias quidem frigidiores, alias calidiores, alias siccores, & alias humidiores: sed omnibus peculiare temperamento malum.

48 Maius siquidem malum est, si ob laborem, morbiq; acumen imbecillitate porrexerit quis potum vel sorbitionem copiosorem, vel esculentum, imbecillitate eam ex vasorū inanitione contigisse arbitratus. Neq; sanè calumniam effugere potest qui imbecillitatem ex vasorum inanitione non cognoscit, premitq; uictu. Periculum siquidem aliquid adfert erratum hoc: sed longe minusq; alterum atq; risu dignum magis. Nam si medicus alius vel plebeius ægrum intenderit, cognoueritq; ea que contigerunt, dederitq; tum edendum tum bibendum quod alter uenerit, is presidium attulisse existimabitur. Talia autem maxime ab his vituperantur hominibus, qui res ad nigrum uertunt. Nempe qui ægrum interuiscit uel medicus uel plebeius, hunc à mortuis suscitasse ipsi uidentur.

B Ob dolores sæpius ægri sine pulsu reddunt, animiq; deliquia incurrunt, & nullo pacto queunt moueri, similiter & ob morbi acumen. Sunt autē qbus non ob hæc uirtus offendit, sed ob vasorū quomodolibet factam euacuationē. Siue igit ob euacuationē sensui manifestā, siue ob eā que per halitum fit discussionē, siue ob inediam uirtus labefactata fuerit: q ita affecti sunt, cibari quæceleritate exostulant. Contra autē qui ob dolorem uel morbi acumen parū ualentē habent facultatem, uacuatione interdum magis q̄ repletionem indigent. Immo qui cibum his exhibet, maximū affert detrimentum. Verum qui ex uasorum inanitione imbecilles sunt, hos siquis diæta tenui preslerit, lædet: quanq̄ non æque euidenter uel celeriter. Ignorare autem si æger sit imbecillus ob uacuationē magis, q̄ ob dolorem, probro uertitur. Cætera dictionis manifesta sunt.

49 Scribemus autem & horum notas, quibus singula dignosci possint.

Rursum & hic pollicetur Hippocrates, sicuti paulo ante, se librum alium quendam de morbis acutis scripturum.

50 Similia porro ijs que uentriculo contingunt, hæc existunt. Nam si corpus totum præter consuetudinem, ualde quiesuerit, non confestim robustum magis euadit, q̄ si diutius ociatum ad labores sese repente uerterit, uile profecto quippiam euidenter operabitur. Ita de cæteris corporis partibus est existimandum. Nempe & pes & cætera que articulis præditæ sunt partes laborare non consueta, tale quippiam patiuntur, si post longum tempus ad laborem subito se uertant. Hæc patientur oculi & dentes, & quicquid huiusmodi est: præterea & cubile præter consuetudinem & molle & durum, laborem facit. Quod item sub diuo est, præter solitum corpus indurat.

Rursum ad institutum redijt Hippocrates absoluto de uirtutis imbecillitate sermone, quē per digressionē à pristino mutauerat instituto: aitq; quæ nūc dicuntur similia quodā modo esse ijs que uentri cōtingere dicta sunt. Nēpe scopum dirigit ad summā eā, in qua mutationes subitas magnā languentibus afferre læsionē astruit. Quod autē hoc in loco scribit, huiusmodi est. Ut uenter diutius oino ociatus functionem perficere probe non potest, nisi prius sensim rursum assuescat, & suas exerceat operationes: sic corpus uniuersum singulaq; alię partes. Deinde & partes aliquas serie cōtinuata nominatim cōmemorat, atq; tandē in fine sermonis, eius quæ in cubili fit mutationis mentionē fecit, astruens sanè & nūc qd̄ ab initio de cōsuetudinis mutatione est ab eo ppositū.

51 Sed horum omnium exempla quædam perstringere satis fuerit. Nam si quis ulcus neq; admodum insigne, neq; ualde uile in tibia acceperit, fueritq; homo cui neq; admodum difficulter neq; ualde prompte ulcera sanentur, & prima p̄tinus die ita iacens curetur, ut nequaquam eius tollat: hoc sanè pacto sine inflammatione manebit, citiusq; sanitati restituetur, q̄ si delinquens curetur. Quod si uel quinto uel sexto uel superiore adhuc die surrexerit, atq; ambulare uoluerit, magis laborabit, q̄ si statim ab initio curatus fuisset. Porro si & multum & repente se fatigauerit, multo magis laborabit, quàm si ita curatus in diebus huiusmodi sese lassum & defatigatum reddiderit.

De repentina adhuc mutatione ut antea in exemplis alijs, ita & nunc in ulcere sermonem facit Hippocrates. Nam si quispiam (inquit) ulcus in tibia habens, qui & quiescere & iacere indigeat, quiete ambulet (hoc enim significat *πλανώμενος ἰν ὀδύρῳ*, id est peccans curetur) lædetur quidem prorfus: sed minus quàm qui primis diebus quiesuerit, deinde subito circa quintum uel sextum: uel diem etiam *ἑνὸν ἡμέραν*, id est superiorem, tertium uidelicet uel quartum ambulare cœperit. Sunt qui uocabulum hoc *ἑνὸν ἡμέραν* de sequentibus dici diebus existiment, septimo scilicet, octauo & nono: quod si ipsis placebat, eos principium dictionis per *ε* & *ξ*, *ἑξήσῳ* & non *ἑνὸν ἡμέραν* per *α* & *ν* scribere. Quale autē, inquit, tale fieri nō ualeat ulcus, ut scilicet non parum lædatur qui septima uel octaua ambulare cœperit, & antea quiesuerit, & grauiter dixerim, si uicium magnum fuerit, uel laborans fuerit vnus ex his quibus ulcus difficulter curatur: & magis, si ambo

Septima Classis.

qqqqqqq iij concurrerint.

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

concurrerint. Quod si neq; vlcus magnum fuerit, neq; laborans fuerit cui difficulter vlcera eu-
rentur, curetur autem conuenienter (nam & hoc subaudire in sermone oportet) iam circa septi-
mā aut octauam bene habebit, & ambulare citra læsionem poterit. Quam ob causam sermo-
ni adiecit, Vlcus neq; admodū ἐπιικουρον, id est notabile in signe q; neq; valde ἐυδης, id est vile,
simplex scilicet ἐυδης vocans. Fueritq; item homo cui non admodū difficulter vlcera sanentur,
Is siquidem, si nihil aliud circa curationem erratum sit, solum quia mediocriter ambulet & ince-
dere indigeat, lædetur quidem: sed non ita grauiter vt si primis diebus quieuerit, mox tertia vel
quarta vel quinta vel sexta ob ambulare cœperit. Qui vero magnum vlcus habuerit, & is sit cui
difficulter vlcera sanentur, non mediocriter, sed grauiter lædetur ab initio ob ambulās, veluti &
qui paruum vlcus habuerit, atq; is sit cui faciliter admodū vlcera sanentur, si primis diebus quie-
uerit, & quinta vel sexta ambulare cœperit, non grauiter, sed mediocriter offendetur. Ob eam
igitur causam Hippocrates de eo qui in vtrāq; oppositione medium obtinet, sermonem fecit.
Oppositionem autem dicit tum eam quæ in magno & paruo vlcere comperitur, tum eam quæ
homo dicitur δυσελκός & ευελκός, i. cui tum difficile, tum facile vlcera sanantur. Quod nihil refe-
rat dicere in signe vlcus, vel magnum, palam est. Nempe ἐπιικουρον, i. in signe, propter loci naturā
magnitudine in signe fiat. ἐυδης vero, i. vile, quod simplex est & paruum vel propter loci naturā
quæ vilis & abiecta est, vel propter sectionem ipsam paruum factam, dicitur.

Omnia igitur hæc inter se subitam omnem supra modum huc & illuc mutationem nocuentium inferre perpe-
tuo testantur. 52

In exemplis singulis presentis sermonis mentionem facit Hippocrates, quapropter & nunc
in exemplo quod de vlcere facit, idem est executus. Nempe διατέλειος, id est perpetuo, idem si-
gnificat quod διαπαντός & ἀεί, id est vbiq; & semper.

Multiplex itaq; in ventre est læsio. Nam si ex multa uasorum inanitione repente quid plus iusto ingeratur simili-
ter si reliquum corpus diutius ociatum subito ad laborem uehementem sese uerterit: multo magis lædetur quam si ex
multo cibo ad uasorum inanitionem transferatur. Corpus re uera his cessare oportet, etsi ex multa fatigatione subito
ad ocium ignauiamq; descenderit. Oportet autem & illis uentrem à ciborum cessare multitudinē: alioqui læsio in cor-
pore fiet, corpusq; totum granabitur. 53

Quod primum omnium demonstrare decreuerat, id de subitis in ventre mutationibus fuit.
Deinde ab hoc ad generalius quod & vniuersalibus dicunt transiens, de repentina omni consue-
tudinē mutatiōe hucusque percurrit. Nam cum specialiora in generalioribus & particularia in
vniuersalibus contineant, ventrisq; permutatio cum subita oium mutatione demonstrata sit,
nunc rursus ad ventrem reuersus mutationum quæ in eo fiunt differentias edocet. Atq; longe
grauiorē in victus mutatione esse læsionem cū, ex multa inedia repente plus modico ingerit, q̄
si ex multo cibo ad inediam trāsmutatio fuerit. Simile huic fieri in toto corpore deprehenditur.
Nam minus lædunt qui ex motione ad quietē subito transeunt, q̄ qui ex quiete ad motionē de-
migrant. Rursus & hoc in loco pmutationis intēpestiuæ emendationes correctionesq; veluti
& in præmissis adscripsit, quanq̄ id ad præsentem non videat pertinere speculationē. Quæ autē
adscripsit, hæc sunt, Qui ex motu qdem actione q; in ocium segnicie q; transeunt, eos ἐλλυδεν,
id est cessare & toto quiescere corpore præcipit, quod idē huic sententiæ existit, Vbi fames, la-
borandum nō est. Verum qui ex multa fatigatione ad quietem transeunt, eos pauciora ingerere
iubet, quod est & ventriculum quiescere. Quoniam qui toto corpore nō laborans consueta in-
geret, is multitudinē subalet. Qua efficitur ratione, vt totum corpus grauetur, labore q; πόνος, i.
labor, nunc Hippocrati læsionem indicat, multis specialibus læsionibus genus existens. 54

De mutatione quæ in hæc uel illa fit, plurima sum locutus, q̄ re uera hæc nouisse cōmodissimū sit, cum ad oia, tum
ad id de quod nūc agis. Nam & in morbis acutis ex uasorū inanitione ad sorbitiones trāsitur, Transeundū quidē præ-
cipio ego: sed sorbitionibus haudqua q̄ utēdum prius, q̄ morbus ad maturitatem perducus fuerit, aut signum aliquod
aliud apparuerit, ut in intestinis uacuatorium uel proritatorium, uel hypocondrijs qualia scribentur signa.

Rursus sermonem totum in summam vnā coegit Hippocrates. In habentibus quidem si-
militer victum haudquaquam permutare præcipiens, verum in ijs qui ex sanitate ad morbum
transeunt, permutare quidem, non tamen vt ceteri permutant. Deinde compendio quodam vi-
ctus scopum in acutis morbis declarauit. Nam si morbus maturuerit, transeundū ad cremoris
ptilisanē exhibitionem præcepit: & si adhuc crudus fuerit, non transeundum, nisi forsan sympto-
ma aliquod quod vires prostrnat apparuerit, vt vel vacuatio ventris immodica, vel aliud quip-
piam quod proritet. Communi autem proritationis nomine comprehēdit omnia quæ quouis
modo virtutem ad infirmitatem agunt, quo in numero censentur & morfus, quem acris humor
siue in intestinis siue in ventriculo & præsertim ipsius ore parit, & vigilia, & ira, & mæror, &
lumbrici helminthes qui ab intestinis ad vētrem vsq; ascēdunt, & cutis totius aut membri alicu-
ius qui

Videtur a. aph. com. p.

A ius qui nocte aggrediatur pruritus: ita ut virtus non solum ob irritationē, verum quoque & propter vigilias exoluatur. Præterea inquit, Vel in hypochondrijs qualia scribentur signa. Nam & ipsa dādā vel neq̄ dandā commonstrabunt alimoniam. Fieri siquidem potest ut intelligatur vtrunq̄: sed alter, magis pro sermonum intelligentia. Nempe precipiens à ptissima abstinentium ante morbi maturationē, cum scilicet æger sufficere possit, adiecit, Nisi signum aliquod appauerit vel intestinis vacuatorium aut proricatorium, vel in hypochondrijs qualia scribent: tanq̄ hæc cremoris exhibitionem ante morbi maturitatem admoneant. Forte hypochondria dicit quæ vehementer exaruerunt, & squalida admodum existunt. Talia nempe contingunt & mortiferæ faciei, de qua in prognostico dixit, Naris acuta, oculi concaui, & collapsa tempora. Nempe is signorum concursus hypochondrium habet ita contractum, ut quempiam ex inexercitatis fallat, tanquam reuulsum videatur. Verum contrahi vehementer ob siccitatem, & propter phlegmonem reuelli, idem s̄ nō sinit, quanq̄ exuperans corporis siccitas tensionem lepto transuerso & hypochondrio pariat maiorem. Sed maxime animaduertas distingasq̄ à siccitate phlegmonem, q̄ sanatio non vna sit, oportet. Nempe qui hoc ipsum ob phlegmonem habent, tenuissimo egent victu: qui vero ob siccitatē, cōtrario, vbi sapiuscule pauculū exhibemus ptissanę cremorē.

† est; siquidem

B Fortis vigilia, potus cibosq̄, tum crudos tum incoctos reddit: uerum ea quæ in alia sit transmutatio, corpus dissoluit, excoctionemq̄, & capitis grauitatem parit.

Sæpius existimaui librum hūc in typis repetitum, post mortem Hippocratis esse publicatum. Non secus etenim quàm hoc pacto facta esse videtur inordinata sermonum compositio. Nam q̄ ab Hippocrate inueniebantur exempla: hæc in libro ad fidem vniuersalem scripta sunt, alia quidem in facie, alia i tergo. Neq̄ enim vnicuiq̄ tum adscripto tum addito suum assignare ordinem potuit. Ergo quod ab Hippocrate impræsentiarum dicitur, id manifeste tum incompositum, tum inordinatum existit. Neq̄ enim hoc in loco ascribendæ rei huius occasio fuit, sed certe paulo ante, cum de ea quæ præter consuetudinem ad contrarium fit mutatione exempla scripsit. Nempe illis adscribi debuit. Quæ etenim ad vigiliam insueta sit mutatio, crudiores tum cibos tum potus efficit. Ad somnum vero multum, eumq̄ studio quodam accersitum, segnitiam corporis & capitis grauitatem. Si enim dixit ἐφθέρωσα, id est excoctionem, & dissolutionem, & capitis grauitatem, verbo vno coniunctam comprehensamq̄ manifestat roboris exolutionem. Commonstrat autem & nomen ἐφθέρωσα, id est excoctionis, quæ ob calidam humiditatem fit, non ob siccitatē. Nempe vigilia per halitum digerere & siccare, nō quæ in imo sunt coquere nata est: somnus vero humectare, spiritumq̄ & effluuia cohibere. Non igitur absq̄ ratione in eorum qui plurimū præter consuetudinem dormiunt, corpore halitiosa redundant excrementa: atque ob eam rem tota ipsorum constitutio excoctis similiter exoluta redditur.

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS

DE VICTVS RATIONE IN

MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS

TERTIVS.

ARGVMENTVM.

Exponit uini, mulsæ, oxymelitis, aquæ, & balneorum facultatem.

DE VINO.

D

Vibus autem uinum dulce uinosumq̄, & album & nigrum, melicratumq̄, & aqua, & oxymeli insigniantur, in morbis acutis: distinguere oportet.

Non incomposite solum inordinateq̄, verum quoque & diminute vinorū catalogum fecit. Est siquidem vna ipsorum differentia in colore, Alteram qualitas in gustatu facit, Tertia consistentiam respicit, Quartam odor progignit, Et quinta in virtute reperitur. Quæ ergo in colore est, ea albū, nigrum, fuluū, & flauum, & rubrum dicitur. Verum cum & alia quæ medium obtineant sint differentia, sanè ut in colore, sic in virtute permixta reperiuntur. Quæ autem ex vinorum gustatu est differentia, ea in dulce & austerum diuiditur: & ex his medium, tum quod nullam quæ manifesta sit habet qualitatem, tum quod ex vtraq̄ constat qualitate, præterea & in id quod acre appellatur. Verum quæ in consistentia reperitur differentia, in aquosum secatur & tenue & in valde crassum, & in horū mediū, atq̄ in ea quæ mediū hoc & extrema interiacent. At s̄m eā quæ in odore est, alia qd̄ boni odoris sunt, alia vero nō boni odoris existunt, sed ferientē qd̄ & insuauē naeta sunt

sunt qualitatem, alia nullo pacto odorem habent, sed sunt aquæ instar inodora. Differentia vero in facultate est, ob quam aliud quidem potens, aliud vero imbecillum, aliud medium, atque aliud quod medium hoc & extrema interiacer. Vinum potens vehemēter celeriterque corpus calfacit, caputque ferit: Imbecillum contrario agit modo. Quæ vero medium obtinent, nota euadunt si ab extremis distinguantur. Potens vinolum appellatur, imbecillum aquosum. Nempe in quo vinum aquam euincit, id cum in aliquo vehementissimum esse videbimus, iure vinosum appellabimus: Sicuti & contrarium, aquosum, quod aquæ maxime in omnibus simile existit tenuitate scilicet, & colore, & odoris carentia, & non manifesta calfactione. Hæc igitur in vinis secundum propriam naturam reperiuntur differentia. Sunt qui his adijciant eam quæ ex tempore desumitur differentiam, qua, vetusta quædam sint admodum, alia recentia, & alia quæ in medio horum consistant. Sed quod differentia huiusmodi eorum sint quæ extrinsecus accidunt, palam est. Nempe quatenus tempore acriora & calidiora fiunt vina, atque vna cum his tum colorem, tum substantiam, tum odorem mutant: eatenus differentiam aliquam in vinis tempus facere videtur. Quod si nihil horum immutetur, neque ab aliquo vinum vetus dicitur, neque recens. Immo neque nunc ita dicuntur tanquam vini ipsius annis opus prima ratione habentes, sed tanquam simul cum annis facultatem commonstrantes. Non enim ob tempus vina vel iuuant vel lædunt, sed ex propriarum differentiarum mutatione id habent. Ergo cum de vinorum agimus differentiis, temporis mentionem facimus per accidens, & non proprie, neque primum. Ceterum inter proprias vinorum differentias quædam iuuant læduntque propria ratione, alia non per se proprieque, sed per accidens: Dulcedo quidem & austeritas propria ratione, sic tum potentia, tum imbecillitas, tum tenuitas, tum crassities: Sed differentia quæ tum colorem, tum odorem desumuntur, non primum sed per accidens: quoniam vinorum hæc quidem & aquosa & alba & fulua & nigra, alia aquosa & inodora ut aqua, vel instar aromatis vnguentique beneolentia. Si igitur vinorum hæc sint differentie, quæ & secundum propriam virtutem & per accidens numerentur, iam tibi constat de eo tum ordinis tum numeri qui in præfenti dictione sit defectus. At si in sequentibus omnium quæ commodæ sunt, differentiarum meminisse Hippocrates videtur, veniam inter exponendum defectus dabimus.

Vinum dulce vinoso minus caput grauat, minusque mentem ferit: atque quouis alio facilius per intestina descendit, lienem tamen iecurque tumefacit: picrocholisque nullo pacto est idoneum. Nempe his sitim facit, superiusque intestinum inflat, non tamen inferiori pro flatu ratione est inimicum, etsi non admodum penetret qui à dulci uino est flatu, sed diutius circa hypochondria moretur.

Vinum dulce secundum gustandi qualitatem nominatur, quæ & austerum & acre, ut aquosum prætermittamus, quod non omnino ab astringente degenerat, tamen si languidam penitus exolutamque habeat astringendi qualitatem. Nam si aquæ comparaueris, percipies manifeste ex ea comparatione gustum huiusmodi vinorum, eorum esse quæ modicam nata sunt astringentia. Aquosum autem vinum appellant homines, quod aquæ tum colorem tum substantiam simile est. Perspicuum siquidem ut aqua, splendidum & purum, & substantia tenuis videtur. Protinus autem & facultate aquæ simile existit, neque imbecillum caput feriens, neque infirmos nervos, quando ne quidem manifeste calfacit. Sed de vino hoc rursus tractabitur. Dulce igitur vinum hoc quidem modo ab ea quæ in gustu reperitur qualitate est nominatum, sed multis numeris ab aqua & colore & substantia recessit. Neque enim tenuis exquisita, neque album vidisti aliquando vinum dulce: sed plus minus dicitis recedit, & neutrum horum habet. Dulcia autem vina maxime sunt theracum & scybelites, crassa utraque & nigra. Dulcia quoque & ea quæ in Mæonia sunt, therinum & caryinum tanto dicitis & crassitie & nigris superiora, quanto dulcedine inferiora. Præterea quod hepsema & sireon à Græcis, & à Latinis sapa appellatum ex cocto musto conficitur, quo dulcius vino perficitur, eo & colore nigrius & substantia crassius apparet. Quarto autem de simplicium medicamentorum viribus dulcem omnem saporem à caliditate, quæ non immoderata & vehemens sit, fieri demonstrauimus, sicuti & acrem in vehementer calfacientibus. Acrimonia siquidem horum est inseparabilis. In usu vero vinum dulce mediocriter calfacere videtur, sitimque facit propter tum caliditatem tum crassitiam. Ita sanè & mustum quo diutius in igne versatur, eo tum crassius tum nigrius, tum dulcius euadit: quanquam supra modum coctum amaritudinem contrahat, quo modo & mel ipsum: quod quanquam omnium dulcissimum sit, longa tamen coctione amarum redditur. Sed, ut iam retuli, de qualitatibus omnibus gustabilibus in quarto de simplicium medicamentorum viribus est tractatum, atque hoc in loco ut in alijs super Hippocratis libros expositionibus non demonstrationes, sed conclusa tantummodo recenseo. Cum igitur vinum dulce viscus calfaciat, sitque, ut dictum est, substantia crassa, particulares ipsius facultates, quas oportum comonstrat, secundas qualitates consequuntur. Color siquidem sua ratione nullo pacto vel iuuare vel lædere potest. Ergo vinum huiusmodi pro substantiæ crassitie tarde meat, quapropter tatum abest ut ex obstructis partibus aliquid adimat, ut etiam obstructiones adaugeat. Atque ob id hepatis affecto maximum affert detrimentum, præfertimque vbi vel phlegmone vel scyrrhus ipsum occupauerit. Sed moderatius lædit, vbi vel ab humorum crassitie viscus oppilatur, vel propter

Apter imbecillitatem afficitur, uti in affectionibus quæ proprie hepaticæ nuncupantur. Post hepaticam à vinis crassis legitur: Non tamen pulmo, cum bronchia crassa habent humorem. Nempe in hepate ex amplis portæ valis ad angusta stricta; vasorum tum gibba tum lima proceditur extrema: per quæ eorum omnium quæ in corpus totum digeruntur transmeatio fit. At in pulmone contrario euenit modo. Nam per venas multas digesta confecta; in amplam bronchiorum & primo minorum irruunt capacitatem: atque ab his ad maiora excipiuntur, secum & crassos tolerantia humores, quibus non calidiora solum, verum quoque & tenuiora existunt. Scis autem pulmonem ipsum ab humoribus crassis viscosis; per tusses expurgari. Nam qui aquosi sunt, & exquisite tenues, aerem qui tussiendo extra mittitur, circumfluunt. Aer etenim tanquam manus quædam existit, quæ sursum crassos humores secum ferat. Sed crassitiam humorum talem esse oportet, ut ab aere sursum ferri possit, & non ut lutum bronchijs illitum esse & infarctam. Ob id sanè viscosos humores tusses non expurgant. Nempe manent & interna visci instar occupant bronchia. Ergo quæ ad educationem eorum qui in pulmone continentur crassorum humorum futura sunt idonea medicamenta, moderatam humiditatem habere debent. Quod si viscosi humores fuerint: non humiditate solum est opus, verum quoque & ea quæ ab acidis fiat succis deterfione.

B Ob eam rem melicratum quidem ad crassorum humorum expuitionem est conuenientissimum, oxymeli vero ad viscosorum: Post melicratum pituitosa est, atque ab ea vinum dulce, si coctis iam tum peripneumonia tum pleuritide propinetur, amplius non vexatis inflammatione corporibus. Quod si vinum huiusmodi epotum sitim faciat, ad expuitionem minus idoneum redditur.

Vit. ca. & att. mica. 20.
cap. ult. s. 2. fol. 76

Verum, ut vno absoluam verbo, vinum dulce in acutis morbis ad expuitionem tum propter diuersas operationes, tum propter communem vinorum omnium rationem qua vires roborant, idoneum existit, & maxime ijs qui quæuis humida quæ tum in thorace tum in pulmone continentur, expuunt. Didicisti autem humida illa varia tum substantijs, tum qualitatibus, tum virtute esse in prognostico, ubi sputorum exposui differentias. Nullum sanè bonum aliud vinum huiusmodi habet febricitantibus propinatum: Minus tamen vinoso quod vehementer calfacit, lædere poterit. Commodum præterea aliud nihil habet præter antedicta, nisi quod ventris permeationem modice iuuat. Ob id igitur Hippocrates ubi à minus lædentibus quæ multa sunt, doctrinæ exordium fecit, ad iuuamenta ipsorum, quæ pauca sunt, circa finem sermonis transit. Percurramus igitur quæ recenset, dictionem ipsius persequentes. Vinum dulce minus quam fortia potentia; mentem ferrire ait, id est minus deliria progignere. fortia siquidem vina vehementer calfacientia caput humoribus vaporibus; & caliditate replent. Vina igitur dulcia quo magis à vehementi caliditate absunt, eo minus cum caput grauant, tum mentem lædunt. Sed facilius per intestina descendere ait, & viscera tumefacere. i. viscera tumores augere. Sed de his dixi paulo ante. Præterea dulce vinum non idoneum esse ait picrocholus, id est qui amarum bilem sibi acervant. Nempe medici

C *χολήν*, id est bilem simpliciter & pallidam & flauam dicere consueuerunt, *μελανήν* vero *χολήν*, id est nigram bilem hoc toto appellare, & non *χολήν*, id est bilem simpliciter. sed hæc quidem acida est: amara autem quæ flaua. Ob eas res picrocholos appellat Hippocrates, qui redundantem habent huiusmodi bilem. Permissa autem aquosis ichoribus & liquidissima & pallida videtur: Sola vero cum existit, & crassa & flaua est. Quæ autem huiusmodi bilem procreant, sunt calida & sicca temperamta: ad cuius generationem idonei sunt & dulces omnes humores. Quo fit, ut omnium horum maxime mel bilescat, quod dulcissimum sit: deinde & dulcia vina. Non solum autem quod caliditas multa tales humores amarus reddit: propterea dulce vinum febricitantibus, & præsertim ubi calidi & sicci temperatura fuerint, idoneum non est: verum quoque & quod crassa sint huiusmodi vina, neque per vrinas velociter descendunt, neque cito dissoluntur transpirentque. Quo fit, ut biliosos humores neque secum agant, neque excernant. Solis ergo his vinum inest bonum, quod ventrem emolliant, quod si non fecerint, omni pacto nocent. Præterea & siticulosa sunt, hæc re quod facile bilescent, cõmonstrantia. Flatuosum quoque vinum huiusmodi esse asserit. Nempe incalescentes crassi humores flatum sibi similem generant, tum vaporosum, tum crassum. Quod autem tale est, inflationes parit. Quapropter ex tenuibus vinis non prodit flatus, quanquam interdum quippiam generetur, quod & tenuium sit partium & aeriosum, non nebulosum vaporosumque. Cæterum dulce vinum inferioribus intestinis non esse inimicum ait, quanquam tarde meet qui ab ipso est flatus: moreturque circa hypochondrium. Ea autem occasio est, ob quam non admodum turbet inferiora intestina, quia circa hypochondrium moretur, donec perfecte coctus & tenuatus fuerit: quod si semel coctus fuerit, commeabiliorem tenuiorumque partium habebit naturam. Quæ igitur ratione à supernis ad infernas expellitur partes, eadem ab infernis extra mittitur.

D

3 *Vrinas siquidem hoc minus, quam vinosum album omnino mouet.*

Quodnam vocauit vinosum album, considerabimus. Nam antea vinosum vinum tum esse tum appellari diximus, quod iure optimo aquoso opponitur. Valenter igitur ipsum & calfacere, & caput replere, & delipientias procreare, & calorem febrilem augere est operæpretium. Sed vinum huiusmodi album non est, neque cum nouum existit, neque cum vetus, quando ne quidem aliud quæpiam

piam

piam antiquorum vinorum manet album, etsi quāmaxime circa initia tale fuerit. Immo semper fulvius redditur, & tādē flavum. Vīsus est ergo Hippocrates dixisse vinosum album austerū, quod neq; vrinas mouet: sed si tale crassum fuerit, circa hypochōdriū morat: si vero nō crassum, neq; multum moratur, vt nigrum: neq; albis simul et mediocriter austeris similiter ad vrinas descendit. Nempe vina hæc vrinas cient q̄ vtrāq; tarde per vrinas descendendi effugerūt proprietatem, tum eam quæ aquā est, quam ob frigiditatem nacta est, tum eam quam vinum nigrum propter crassitiam habet. Vinum siquidem album & austerum minime calidum inter vina existit, atq; ob id ijs quæ ad ventrē fiunt destillationibus idoneum. Non tamen abunde ciet vrinas hoc vinū. At forsā Hippocrates vino huic nigrum comparans, minus ciet vrinas ipsum ait.

Sputum autem alio efficacius educit quod dulce est.

Quodnam aliud dicit: vtrum ne præsens ad quod dulce comparans dixit, Vrinas siquidē hoc minus quā vinosum album omnino mouet. An non hoc solum, sed simpliciter omne id quod dulce non est: Cum ergo Hippocrates quantum ad dictionem hanc attinet obscurus sit, creditibilisq; sit ipsum nunc de vino albo sermonē intelligere, rursus & alia oritur ambiguitas, quidnam sit vinosum album, q̄ non valde manifestum sit. vtrum ne id quod vehementer calfacit: an qd̄ valde astringit: qd̄ ἄσπερον .i. acerbū Græci appellant, veluti qd̄ moderatius, austerū. Quoniam igitur pacto habeat quod in dictione est, ego impræsentiarum exponam. Sputum maxime omnium vinorum dulce educit, vbi non supra modū crassum fuerit, veluti & quoties nō vsque adeo ad fuluum secesserit, vt exoluta in eo sint tum crassities tum dulcedo. Præuū autē febris auxiliū est vinum fuluum, q̄ vehementer calidum sit. Verum post vinum dulce non admodum crassum ad eorum quæ in pulmone sunt educationem conueniens est aquosum vinum, virtutem scilicet roborans, & humores tum hūmectans tum madefaciens mediocriter. Quod cæteris vinis omnibus innocentiū febricitantibus exhibetur.

Et sanè quibus propinatum sitim facit, his minus quā vinum aliud educit, quibus vero sitim non facit, vino alio magis educit.

Vinum aliud nunc dixit, quod omnino siticulosum non est. Quare autem vinum siticulosum minus sputa educat, facile intelliges si quæ antedicta sunt ad memoriā reuocaueris. Nempe sitis his perseverat qui dulce vinum bibunt, q̄ febrilis calor in ipsis {tum morosior tum} maleficentior existat. Qui si talis fuerit, sputum siccatur, crassiusq; & viscosius reddit. Quod autem sputum huiusmodi difficulter educatur, verbis non est opus.

Vinum autem album vinosum iam plurima maximaq; parte laudatum quidem & culpatum in vini dulcis enarratione. Ad vesicam vero vino alio magis penetrat, vrinasq; prouocat, & perpetuo purgat, atque multa ad opem his morbis ferendam facit. Nempe etsi vino alio ad cætera inhabilius existat: verū tamen quæ in vesica ab eo fit purgatio liberat, si propinetur quale oportet. Bonæ hæc coniecturæ sunt de vino tum profectus, tum detrimenti, quas qui feniores sunt, non didicerunt.

De vino hoc in dulcis vini mentione diximus, postea quā vires ipsorum comparauit, perquisiuitq; dixi autem non paruum esse questionem si album simul & austerum vinum, album vinosum dixit, vel quod vehementer inter vina alba calfacit. Nempe ex vinis albis nullum valentius calfacere potest. Quod enim summe calidum est, id cōtinuo & flavum existit, veluti & quod ab ipso est fuluum: mox ab his rubrum, & deinde dulce. Album autem minus quidem his omnibus calfacit: sed differentias particulares aliaq; omnia pro pluris minorisq; ratione habet interualla. Quod autem vinum huiusmodi dulci facilius ad vesicam penetret, dictū antea. Sed ad alia dulci inhabilius esse ait, quæ sunt ventris subductio & educatio sputorum, bonas autem has ait coniecturas esse, id est notas facultatis vinorum.

Fuluo autem vino & nigro austero in morbis huiusmodi ad hæc uteris, si neque grauitas capitis fuerit, neque mentis concussio, neque sicuti via concludatur, neque teneatur urina: excrementa autem & humientiora & ramentosa magis fuerint. In his autem ex albo migrandum: & ijs quæ his similia existunt.

Dulce quidem vinum continuo & nigrum existit: non tamen nigrum omne continuo & dulce. Nam ex his quædam austera sunt, qualia apud nos in Asia prope Pergamum in Perperine & Aegis. Quod autem in Cilicia est Albates austerum simul & dulce existit, qualitatibus constans contrarijs, quo fit vt prauum sit, quia neq; distribuatur, neq; descendat, sed plus iusto in ventre permaneat superiore, atq; ipsum inflet. At quod citra dulcedinem nigrum austerum est, id ventri vtile existit, quando vel plura iusto descendunt vel ramentosa. tunc enim est idoneum sicuti & vinum album austerum, & quæcunq; alia astringentia. In eum vsus & fuluum vinum prodesse ait, non omnino simpliciter fuluum affirmans: sed fuluum austerū. Nam de vtriusq; te intelligere oportet quod in principio dictionis existit, qua dicitur, Fuluo autem vino & nigro austero, in morbis huiusmodi ad hæc uteris. Duplex siquidem fuluum, vt nigrum: aliud siquidem dulce, aliud

* ΑΥ. ὀστράκι
δουξ, i. aquosum
vini.

† In antiquis
nonnullis legi-
tur τῆμοσι
incident.

* κατὰ τὴν φύσιν
κρίσις

H
C

* ΑΥ. Συβάτες

Vet. c. in. musk. cap. 9. F.
et s. t. san. in. cap. 5. A.

A ce, aliud austerum. Atq; cum tertium præter utrūq; existat ex vtriusq; qualitatis permistione cōstans, attamen quod vna est præditum qualitate, id colore vtroq; duplex existit. Caput autem & mentem fuluum magis ferit, q̄ & calidius nigro existat. febres quoque ratione eadem auget. his enim idonea sola ea sunt q̄ aquosa sunt. Non immerito igitur vinis austeris vtendum prohibuit siue ea colore fulua siue nigra fuerint, in capitis grauitatibus & mentis lēione, vbi nimirū febris ipsam pcusserit. atq; amplius in thoracis pulmonisq; ægritudinibus, in quibus sputū detinet, vna huiusmodi inhabilia esse ait, atq; cum vrine supprimūtur, propter crassitiē videlicet & astringendi facultatem.

S Quod autem superiora quidem omnia, vesicamq; minus offendet, si dilutius fuerit: intestina vero iuuabit magis, si meracius, neminem latere debet.

Vinum meracius, vt dixit, intestinis magis conuenit. quo fit, vt non abs re iuuat ipsa astrictionis ratione, propter quam omnino iuuamentum habet. Verum huiusmodi astrictionem labefactat exolutiq; si aqua temperatum fuerit, atq; ob eam rem minus ipsa iuuat. Quo autē modo hæc iuuat magis astringendi ratione vbi meracius fuerit, sic thoracē caputq; magis offendit. hæc sunt sanè quæ manifestauit inquiring, Superiora quidem omnia lædit, lædit quoq; & corpora ea quibus per vrinas expurgari est opus. Nempe austerum vinum, excretiones omnes cohibet. De vniis hæc locutus Hippocrates, continuo ad melicratum transit, cæteris quidem ferè omnibus de vino demonstratis, at prætermissis vno quod non absoluit, & ego obiter percurram. q̄ scilicet febricitantibus maxime idoneum aquosum sit. Est autem vinum hoc album colore, substantia tenuē, nullam earum quæ cæteris vinis insunt habens qualitatem, neq; austeritatem, neq; astringentiā, neq; dulcedinem, neq; acrimoniā, neq; odorem. Nempe vino huic omnium soli vt tum aquæ tum vini mala effugeret, est datum. Prodeunt autem talia in vnaquaq; gente aliqua. In Italia imbecillum Sabinum, quod febricitantibus administrat. In Asia Titacazeni & Tibiceni. Sed vini huius notas vbi intellexeris, talia facile in qualibet gente reperies, vbi & valde tenuia & aquosa producuntur vina. Reperi equidem talia in Cilicia, Phœnicia, Palesina, Scyro, & Creta. Immo vt retuli in regionibus vidi omnibus, & quod mirum magis sit, in Ægypto. Crassa siquidem vina & odora & valde fortia, in feruidis pro gignuntur regionibus: in Italia vero, & Bithynia, & Asia si multa producuntur aquosa, nihil mirum. Sed merito queret quispiam, quam ob rem Hippocrates in antecedente dictione peculiarem de his vinis prætermisit sermonem, cum febricitantibus quàm cætera omnia sint minus noxia. Neq; enim est dicendum, q̄ scilicet Hippocrates tale vinum ignoraret. Nempe post paulo cum de melicrato agit, hæc scribit, Cæterū vino albo tenui paucifero, & inodoro quodā modo fortius est, & quodam modo infirmius. Hęc ait Hippocrates vino albo tenui et paucifero, id est parum aquæ ferenti & inodoro melicratum cōparans. Vini igitur vinosi notas tum conspicue tum exacte recensens percurrēsq; quonam scilicet pacto tum caput tum mentem feriat, de aquoso ipsi contrario disciplinam sufficientem esse existimauit, cum aduersa contrariāq; ipsi inesse ratiocinari possumus.

* Tibinum

* Al. Cyro.
† Ex antiquis addendum, in quibus regionibus non facile gignuntur vina tenuia & aquosa.

DE MELICRATO.

9 Melicratum, id est mulsæ, per totum morbum in acutis epota parte plurima tum picrocholis, tum his quibus tumefacta sunt viscera (μεγαλοσπλῆχνος vocant) minus quam non huiusmodi est idonea.

Oratio hæc Per totum morbum / ostendit Hippocratem de his intelligere morbis in quibus cremorem exhibere idoneum non esse demonstrat prius q̄ ad morbi peruētum sit vigorem. Nam si æger acuta febre laboret, neq; tum in thorace tum in pulmone fuerit morbus, viresq; valuerint, & morbus quintum vltra diem sese prorogaturus non sit, aqua mulsæ sola epota abunde ægro sufficere potest. Cæteris quidem omnibus in morbis huiusmodi est conuenientissima: sed picrocholis minus propitia existit. Nam in ipsis bilefcit, nisi prius vel intestina vel vesicam pertransierit. Quæ si pertransierit, non solum nihil lædit, verum quoq; & maxime iuuat. Nam secū biliosa deducit excrementa, hæc sanè cum ratione temperaturam quoq; ipsius demonstrat. Nepe in huiusmodi naturis: dilutior exhibita mulsæ confert. Neq; enim hoc pacto siticulosa existit, neq; bilem generat. Vt autem picrocholis ita megalosplāchnis haudquaquam idoneam esse ait. Megalosplāchnos nunc dixit non eos quibus magna ex natura ipsa sunt viscera, sed quibus ea ex affectu aliquo intumuerūt, siue scirrhum, siue phlegmonem, siue œdema nata sunt. Mala siquidē in his q̄ cito pertransire viscera ipsa non possit, & facile bilefcit, p̄sertimq; in phlegmonis pp̄ caloris magnitudinem: in cæteris autē qui p̄ter naturā sunt tumoribus, minus detrimētū affert.

10 Porro & siticulosa minus q̄ dulce vinum existit. Nempe & pulmonem mollit, & sputum mediocriter educit, & tussē mitigat. Habet etenim vim quandam exterendi, quæ plus quam mediocriter viscosum facit sputum.

Quam ob causam aqua mulsæ minus q̄ vinum dulce siticulosa sit, dixi antea, cum vtraq; quatenus dulcia sunt, eatenus facile bilefcere demonstrarem. Verum q̄ tenuior penetrantiorq; vt oīa subeat

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

subeat, existit, ea ratione minus vino dulci est siticulosa. Quo fit, ut si aliquando plusculò tempo-
 re in ventre manserit, tunc vino dulci non minus siticulosa reddetur. quod rarerè contingit.
 Aqua vero mullà, vino dulci citius ventrem intestinaq; omnia penetrat: nec secus hepar adu-
 tum renes tum vesicam non rarerè quidem, sed perpetuo. Ob hæc igitur vino dulci minus siti-
 culosa existit. Hippocrates idem quãq; non ita, sed modo alio dixit, mullæ virtutem ex ijs quæ in
 pulmone facit demonstrans. Nempe q; hæc nõ efficeret, nisi vias meatusq; ipsius penetraret ab-
 stergeretq; palam omnibus existit. Præterea sputum educere nõ simpliciter dixit, sed hoc aduer-
 bium, mediocriter, adscripsit. Neq; enim valèter educit ut oxymeli, sed mitigat: quo oxymeli pri-
 uatur. Nempe oxymeli tusles incitat, tũ irritans tum asperans, quatenus scilicet vehementer de-
 tergit. Mullà vero, & præsertim aquosa dilutaq; deterforia quæ minima sit, participat facultate.
 Vocatur autem huiusmodi facultas σμικτικὴ, à qua & nunc Hippocrates nomen fecit σμικτικῶ
 des, de mullà ita scribens, ἔχει γὰρ σμικτικῶδες τὶ, id est habet etenim vim quandam exterens
 di detergendiq;. Mediocri autem participare ipsam facultate huiusmodi ostendit adijciens voca-
 bulo huic σμικτικῶδες, vocabulum hoc τὶ. Nempe quibusvis adijciatur, paucitatem indicat. Er-
 go quod mullæ parum abstergit, non quòd abstergens ob id impotens infirmumq;: sed q; pau-
 cum. Ad glutinosum siquidem sputum, medicamentum vehemèter abstergere oportet, qd' glu-
 tinosum eum, qui in bronchijs pulmonis cõtinetur detergere possit humorem. Quòd si talis q-
 spiam in thoracis pulmonisq; medio acervatus fuerit, iam & maior ut probe spuatur, tum incitio-
 riæ tum deterforiæ virtutis est necessitas: quæ id à succingente costas membrana detergat, disse-
 cet, & tenuet. Nam fieri non potest, ut talis humor aliter per membranam, quæ viscus ambit,
 ad pulmonis bronchia transferatur. Non igitur bene est vsus dictione Hippocrates cũ huic ora-
 tionis, Habet enim vim quandam exterens di, eam quæ sequitur adiecit: Quæ plus quàm mediocri-
 ter καταγλισχροῦσα, id est viscosum reddit sputum. Nam melius dixisset, Habet enim vim quan-
 dam exterens di detergendiq; quæ exigua sit, & quæ se penumero viscosum fieri sputũ finit. Non
 enim ob mullam glutinosum fieri sputum contingit, cum id sanè sputo huiusmodi propriũ inest.
 Mullà igitur nil iuuat: sed excrementi naturã talẽ permanere finit. quapropter melius dixisset ni-
 hil glutinosum sputum iuuari, & non tale à mullà fieri. Nã hoc verbum καταγλισχροῦσαν quod
 ab Hippocrate dicitur, sputum à mullà tale fieri, cum emphasi significat.

Ciet autem et urinas abunde mullà, nisi ex visceribus aliquod prohibuerit.

Mullam ante, quòd vias omnes quæ ventrem renesq; interiacet facile penetret, ciere urinas
 dixi, atq; vbi iecur male afficitur, vsui haudquaquam conuenire demonstraui. Lienis præterea si
 phlegmone obsideatur molesta est: atq; multo magis intestinis ventriq;. Nam cito ignescens ob
 phlegmones caliditatem in bilem conuertitur. Melle siquidem ob dulcedinem delectantur tum
 viscera tum venter. quo fit, ut tum citius tum raptim magis eliciant. Melli quoq; & dulcia alia idẽ
 habere quis dixerit, atq; ideo ut ad ventrem, ita ad viscera accommodari. Venter autem his oble-
 ctari videtur. Nempe vbi ea deglutiuit, manifeste quodã modo ab assumptis delectatur, veluti
 è contrario ab asperantibus amarissq; offenditur: neq; solum cum assumuntur, verum quoque &
 vbi assumpta sunt, ad aliquod vsq; tempus. Quo fit, ut nemo ea nisi interdum vice medicamenti,
 ut ob collectos præter naturam in ventre humores, ingerat. vbi enim secundum naturã habue-
 rit, iniucunda ipsi talia omnia sunt: iucũda autem sola quæ dulcia existunt. Sanè in appellato gut-
 ture maxima ex deuoratis dulcibus exoritur voluptas, corpore scilicet loci illius peculiare quip-
 piam cum succo huiusmodi habente. Corpus autem hoc facit ventriculi interna tunica ut & ea
 quæ linguam ambit. Verum in lingua euidentissimam habet dulcedinis sensationem: in guttũre au-
 tem voluptatis. Sensio vero manifesta continuo efficitur & in ventris ore quod dulcibus assum-
 ptis delectatur, modo animans secundum naturam habuerit. Viscera igitur hoc pacto dulci gau-
 dere succo, plurimumq; ipsius celeriter euocantia cũ valent, frui, aliq;: cũ vero febriunt & phleg-
 mone obsidentur, in id quod biliosum est, dulcem succum conuertere par est. Videntur igitur q;
 σνικωτά, id est ficata, ex carycarum esu appellatur, tum maxima tum suauissima esse, iecinore ipso
 ut liquet ex dulcium esu alimentum vberius accipiente. Verum in phlegmonis, febribusq; rerũ
 huiusmodi ingestio non in probam alimoniam, sed in bilis generationem demigrat: febrilis sig-
 dem calor exuperat: natiuus autem deficit, qui bene temperatus erat.

Biliosa quoq; alui deijcit magis: interdum quidem bona, sed interdum q; decet redundantiora spumantioraq;. quod
 biliosis magis et his quibus tuenefacta sunt viscera contingit.

Reuocare ad memoriam oportet dictionem ante enunciatam: in qua mullam vino dulci com-
 parans dicebat, Porrò & siticulosa minus quàm dulce vinum existit. Nam & hoc loco mullam
 eandem ad vinum dulce comparans biliosa alui excrementa deijcere magis pronunciauit. Nem-
 pe & biliosa deijcere vinum dulce potest, Verum mullà, biliosa interdum quæ bona sunt sub-
 ducit, interdum & vitiosa, quæ syncere admodum biliosa existunt, bilem. s. vel igneam, vel flauã
 habetia crassamq;. Bilis igitur ea spumam accipit sæpius quidem ratione ea qua in ijs quæ vehe-
 menter

vict. 3. t. Alim. cap. 12.

monit
 G
 H
 H
 12
 πύρε

A menter igne calfiunt, spuma exurgit. sapen numero autem & in ijs quæ à flatu agitantur humidis. Horum primum caliditatis exuperantis nota est: Secundum vero instrumentorum angustiam, & flatuosi spiritus interclusi, viamq; haudquaquam liberam habentis agitationem denotat. Biliosa autem huiusmodi maxima ex parte subducuntur in his febribus quæ liquefaciunt, quibus fermè omnium aduersissimam, nocentissimamq; est mullæ potio, veluti & modo contrario potio aquæ frigidæ iuuantissima. Excrementum huiusmodi à mullâ magis generari ijs qui natura biliosi, id est imoderate calidi existunt, atq; in his morbis quibus viscus aliquod phlegmone infestatur. Commune siquidem hoc nomen peculiare nunc factum est eorum quæ inflâ mâtur. Neq; enim propter scirrhum vel œdema febris incenditur. Ergo quod in acutis morbis de quibus agit Hippocrates, vbi tumor in visceribus fuerit, phlegmone symptoma sit, nõ cœdematis vel scirrhi, constat omnibus. Hos autem nunc μεγαλοσπυγγων appellauit, & quasi viscerofos dixeris.

13 Mullâ præterea quæ diluitor est, sputum educit magis, pulmonemq; lenit. Meracior vero spumosa excrementa atque plus quam conuenit valde biliosa calidioraq; q̄ diluitor agit magis.

B Mel in acutis morbis bilefcere, atq; ob id nobis asferre molestiam antea dixi. Aquâ præterea tarde penetrare, atq; in hypochondrijs diutius morari, atque ob eas res fugiendam. At quod ex vtriusq; mistum sit, conueniens redditur quando ea constat temperatura, qua aquæ plurimæ tantum mellis permistum fuerit, vt viam aquæ paret, & ad distributionem agat. Nempe his ita temperatis, urinæ facilius penetrabunt, ocyusq; sputum educetur. Quod si mellis plurimum admistum fuerit, sitim facit, & viscosum reddit sputum. Atque ob eas res aquosior mullâ tum ad sputi educationem, tum ad penetrationem vrinarum idonea magis existit: meracior vero ad vëtris deiectiones. Nempe quanto magis proritabit, tanto magis & velocius subducet. Clysteribus ergo infusa quo meracior, eo magis excretoria reddetur. Causaq; erit deiectionum, tum earum quæ κατακορέως, id est icterus, hoc est valde biliosa existunt, tum spumofarum. Talia siquidem trahere magis potest quia intestina tum mordet, tum deterget. Adde q̄ & in bilem flauam transiēs ea occasione biliosorum excrementorum copiam simul adauget, quo fit vt ipsius vsum non laudet Hippocrates. Declarat autem ex horū verborum adiectione: καὶ μᾶλλον τῆ κραι κατακορέως χολωδ' εα. i. atq; plus q̄ conuenit valde biliosa. Nam μᾶλλον τῆ κραι dicere consuevit pro μᾶλλον τοῦ προσικοντος. i. plus quam conuenit. Spumofas item deiectiones & in prognostico damnauit.

lib. 2. 20.

C Εκκατορέως. i. ακράτως, hoc est sincere biliosa praua sunt. Neque enim κατακορέως, neq; ακράτως, sed mediocriter talia esse oportet. Horum igitur non immemor, cum vel ex mullâ epota vel absque ipsa quis spumosa simul & sincere biliosa deiecerit, febrem sciueris esse quæ liquefaciat, atq; ob id ab vsu mullæ abstineto, atq; in pristina cremorem deuenito, signum quodpiam coctionis morbi quantumuis momentaneum ex vrinis obseruans, Nam si tunc frigidam dederis, maximo eris præsidio.

Vit. 2. p. 1. c. 11. 8.

14 Deiectiones autem huiusmodi habent quidem & alias quæ graues sunt offensas, Neque enim hypochondriorum extinguunt ardorem, sed excitant. Inquietationemq; & iactationem membrorum faciunt. Intestina etiam sedemq; exulcerant.

Consuevit Hippocrates βλάβας, id est offensas, σίνα dicere, vt in libris de fracturis & articulis est demonstratum. Nã σίνα Iones dicunt pro βλάπτεν id est lædere. Immo & βλαβερά id est nocua σινάμορα sæpenumero appellauit. Graues igitur offensas habent (inquit) præfatæ deiectiones, id est pure biliosa simul & spumosa. Cōsuevit autem Hippocrates inter signa notatq; vocibus vti, tum causarum, tum quæ læduntur corporum. Deiectiones ergo huiusmodi significare commodius dixisset, sed habere dixit, quanquam corpora affecta læsiones habeant, causæ faciant, & signa indicent. Sed quænam sint quæ à dictis proueniunt deiectionibus offensa, ab Hippocrate audi inquitente, Neq; enim hypochondriorum extinguunt ardorem: sed excitant. Hoc autem ideo dixit, quoniam sæpius biliosorum deiectione hypochondriorum feruorem protinus extinguit.

Quare in malignis maleficisq; biliosis adiecit, quod talia excernentibus ipsis non extinguuntur, sed omnino vice versa crescunt augenturq;. Neq; ardor hypochondriorum sedatur, quin potius vehementior red dicitur. Adde quod ῥιπταζονται, id est ἄσκη & δυσφορίαν habent, id est implacidi inquietiq; fiunt. Deiectiones siquidem huiusmodi flammantis in hypochondrijs ipsis affectionis symptomata existunt, atq; in iestinis rametofam parit acrimonia affectionem. Sanè affectionis huius quæ sincere biliosa sunt, causæ existunt: eius vero quæ in hypochondrijs existit, signa. Verum Hippocrates vt dixi vocabulis causas indicantibus inter signa vti consuevit.

vit. 2. lib. 2. com. 22. E. F.

15 Sed bonum auxilia scribentur.

Quod morborum singulorū remedia se scripturū dixerit, vt antea exposuit: sic & hoc in loco non minus. Verū si & q̄ libro huic post sermonem de balneis adiecta sunt, digna Hippocrate existant, & q̄ in libris de morbis vel de affectionibus scripta sunt, ea inter exponendū cōsiderabimus

Qui

Qui ergo in morbis huiusmodi relictis forbitionibus mulsæ portionis alterius uice utetur, is ut multa feliciter con- **B**
 quetur: sic et nequaquam præter animi sententiam succedent multa. Verum quibus danda sit, & quibus non, & quã **16**
 ob causam, iam magna ex parte est dictum.

Significauit & nunc manifestissime ad morbi usque iudicationem sola uti mulsæ consulens. Ne- **E**
 pe in solis quæ colliquefaciunt morbis, vel in quibus hominum virtus ad morbi usque iudicatio-
 nem sufficere non possit, ad ptissanæ cremorem perueniemus. In alijs vero solam exhibere mul-
 sam est commodius.

Damnata autem propterea ab hominibus est mulsæ, quæ bibentes ad ultimum imbecillitatis agat, atque ob id citam **17**
 afferre mortem sit creditum. Verum id ob languentes ipsos dictum fuerit. Sunt enim qui sola utantur mulsæ, tanquam
 huiusmodi existat. *** ατοκαρτι-
 στωρας. i. ip-
 te in ediam to-
 lerantes**

Dicere summe à mulsæ imbecillitari, & mulsam nullo pacto nutrire, vel exigue, idem non est. **F**
 Quippe cum tria hæc inter se distent. Nam quæ vires imminuunt, ut sanguinis eruptio, deiectione
 superflua, sudor immodicus, & per accidens cibi abstinentia, summe imbecillitare dicuntur. At
 quæ nullo pacto nutriunt, ut aqua: ea virtutem neque summe imbecillitare neque roborare quispiam
 vere dixerit, nisi id aliquando per accidens contingat. Aqua siquidem non ut alimentum vires re-
 creat, sed bene ut medicamentum ad temperamentum symmetriam, quæ propter ipsius immoder-
 ationem imbecilla sunt, reducens. Tertio deinceps loco sunt quæ exigue nutriunt, quibus qui
 tantummodo utitur, tamen interire possit, non tamen tantæ vires imminuentibus, sed tanquam
 eas non quod satis sit roborantibus. Quo è genere est mulsæ. Nam si quis diebus quatuor cibo pri-
 uatus interire deberet, is mulsæ usu non quintum modo, verum quoque & sextum attingere pos-
 set. Sermonem hunc & de melle intelligas. Nempe mellis natura mulsam ipsam inter modice nu-
 trimenta facit. Nam humiditatem non modo Hippocrates: verum quoque & medicorum probatis-
 simi ferè omnes cibi vehiculum non cibum censuerunt. Hæc sanè eadem quæ nunc dicuntur, de
 mulsæ & melle scripsit non obscure Hippocrates in sequentibus.

Sed hoc ita non habet.

Non omnino siquidem verum est agròs ipsos propter mulsam mortem obire. Moriuntur **18**
 etenim & si aquam solam biberint: sed quæ exigua corpori præstet alimoniam, ob id solum vitã
 seruare non sufficit. Quod etiam accidit ubi quis solius ptissanæ cremorem perpetuo forbeat. **G**

Sed mulsæ quæ aqua multo potentior est, sola epota, nisi aluum perturbet.

Indicare videtur per hanc vocem/potentior/quod & aqua aliquam nutritiã vim habeat. eue- **19**
 nit autem eo quod corporis ventriculi ariditas irrigatur, ut diu, qui aquam bibant, magis durent,
 quam qui nihil assumunt. Secure autem, nisi aluum perturbet, addidit, de mulsæ sermonem faciẽs,
 illos enim iure peius habere facit propter euacuationem, quibus aluum perturbat, simulque ver-
 bum id/perturbat/immoderatam significat excretionem & non mediocrem. Scire quidem oportet
 mulsam crudam aluum magis soluere, coctam autem bene, magis nutrire. Hoc autem obiter
 à te sit cognitum. Videamus autem quæ deinceps scribit vino mulsam comparans, **† In aliquibus
 cod. G. A. legi-
 tãtũ, corporis
 ariditas**

Ceterum uino albo tenui paucifero & inodoro, quodam modo fortior est, & quodam modo imbecillior. **20**

Sunt qui dictionem scribant sine hoc verbo/est hoc pacto, Ceterum uino albo tenui paucife- **H**
 ro & inodoro, quodam modo fortior & quodam modo imbecillior. Alij pro quodam modo le-
 gunt/interdum/ad hunc modum, Ceterum uino albo tenui paucifero & inodoro, interdum qui-
 dem fortior, interdum autem & imbecillior. Sed ex omnibus vis est eadem atque idem intelle-
 ctus. Nam Hippocrates mulsam uino huiusmodi quadantenus fortior, & quadantenus imbe-
 cillior dicit. Feci autem mentionem vini huius in ea quam de uinis feci tractatione. Quod tan-
 quam nescientis vice functus Hippocrates subtrahit, sed nunc quædam manifestauit tum substã-
 tiam memoras, ex hoc verbo/tenui/tum virtutis imbecillitatem cum adiecit oligophoro, id est
 paucifero. Vocatur siquidem oligophorũ siue pauciferum, quod ut bibatur minima eget aqua
 mistione. Contrario autem modo polyphorum vel multiferum appellatur, quod ut bene tem-
 peretur, multam exigit aquam. Æquiualeuter dixeris, quod aquæ multum sustinere debeat ad tem-
 peratam mistionem. Quod vero pauciferum appellatur, id fractum imbecillumque & ad potum
 inutile redditur si multa dilueris aqua. Atqui quæ in uino hoc est carentia odoris, ea imbecillita-
 tis frigiditatisque efficacissima existit nota, quippe in hoc aquæ est assimilis: non secus quam fortis
 odor efficacissimum roboris signum. Vinum siquidem aquosum leuissimum illo ligno vitis habuit
 transmutationem: leuissimam quoque & elementi terre permistionem, ita ut aqua sit, quæ tum
 paulum terræ calidæque substantiæ assumpserit particeps ue fuerit, tum leuissima in horum com-
 munionem indiguerit confectione. Contrarium autem tum uino sum, tum multiferum, neque à leui
 confectione tale efficitur, utpote quod ab aqua longissimo recedat intervallo. Quæ de causa in-
 signem

Vit. c. 7. aph. com. 13.

17
* ατοκαρτι-
στωρας. i. ip-
te in ediam to-
lerantes

18
G

19
† In aliquibus
cod. G. A. legi-
tãtũ, corporis
ariditas

20
H

* ΑΥ. τέπετε
* ΑΥ. δ' υνός
νοσι. ποσσι

A signem consecutum fuit tum caliditatem tum odorem.

21 Vini autem mellisq; meracitas si robor utriusq; contemplatus fueris, in signe recipit discrimen. Nam si duplam ut in mensuram ad mellis delinctam quis biberit, a solo nimirum melle ualidior longe reddetur, nisi uentrem turbauerit. Nempe multo plus stercoreis deicietur.

* In aliquibus antiq; cod. legitur de aqua q; s; p. i. obscur.

Si mullæ & non mellis dixisset Hippocrates, manifestius enunciaffet. Nam de mullâ hucusq; egit, ipsamq; vino ex aqua diluto comparauit, nec ipsam per se: sed ut iusta fieret comparatio. Ob eas res sermonem suum ad mel uinumq; reuocauit. Sunt autem qui in huiusmodi comparationibus non reliquos modo uolentes: sed seipsum quoq; inuitos circumueniât fallantq;. Cæteri meraciora purioraq; experti non puris solis, sed quouismodo temperatis vires cõtribuunt. Non secus alij aquosiora experti ex illis de omnibus quoquo modo temperatis sententiã ferunt. Nõ ita tamen de rebus iudicium est faciendum. At si iustam facturum sis de ipsis comparatione, mullam ad eorum quæ bibuntur uinum temperaturam in aquæ permissione, ita ex proportione existimabis, ut uinum nõ meracius & mullâ aquosior fuerit. Sed quoniam in mitione proportionẽ exacte seruare difficile est, ob id ad ea quæ uere immista & proprie pura appellant, transtulit sermonem Hippocrates, uino nullo pacto dilutum uel ipsum, comparans. Atq; duplum uini potum minus alere q; mellis simplum. Verum quoniam plura uinorum genera existunt, nõ quæ fortia sunt, caputq; feriunt, & desipientias creare possunt, in hoc exprompsit sermone: sed uinum imbecillum aquosumq;. Melq; ipsum huic comparans plus alere enunciauit. Cæterum cum uini duplo mel dimidium comparare uoluerit, nõ q; solum utrunq; per se & citra aquæ mitionem æger sumere debeat asseruit, sed si post utrunq; dimensum pro arbitrio ingerat, non minus utile est. Potest siquidem si res tulerit, mellis, cyathum unũ uel per se accipere, uel aquæ quantum uolet mistũ ingerere, atq; id quotidie bibere. Vel denuo uini cyathos duos diebus singulis ut uolet aqua temperatos. Tali siquidem experimẽto tum in plurimis similiter in cæteris habitibus hominibus, tum etiam in uino magis per idem tẽporis spatium cognosceat exquisita utriusq; facultas. Si, n. mel non ex natura proprietate uentrem turbat, qui melle utuntur, diebus pluribus abunde sufficiunt. Si ergo res ita habet, cur in principio orationis dixit Hippocrates? Cæterum uino albo tenui paucifero & inodoro interdum fortior & interdum imbecillior est mullâ. Non enim interdum fortior & interdum imbecillior, sed semper fortior secundum nuper dicta uidetur. Quoniam prius q; de comparatione iusta distinxisset docuissetq; citra distinctionem absoluto sermone, bene & secure dixit, Inueniet mullâ uino quadantenus fortior, & quadantenus imbecillior. Si enim temperamenti utriusq; analogiam quis non distinxerit, interdum quidem imbecillius uinum interdum & mullâ esse uidebitur. Verum si hæc distinxeris ut est dictũ, atq; eam quam mel in uentre facit turbationem contemplatus fueris: mullam ad nutriendũ ualidiorẽ semper deprehendes quam uinum proportionẽ dilutũ temperatumq;. Quod si & steracus quod ex mullâ ita moderatum excernitur, ut uirtutem non exsoluat, adnotaueris: tibi etiam magis ex mullâ copiosior uidebitur nutritio q; ex uino. Nam etsi duplum exeat steracus, laborans tamen pluribus ex diebus mullâ sufficiat: certe ad nutritionẽ mel uino, tum potentius tum ualidius uidetur.

B Mulsa tamen post pitissanæ sorbitionem epota ualde replet, inflat, & hypochondriorum uisceribus est inutilis. Sed si ante sorbitiones bibatur, non ut super epota lædit: sed inuat.

C De ordine ait Hippocrates quæ in usu mullæ pitissanæq; quis optime seruare debeat. Verum, uino mullæ pitissanæq; edoctus exemplo uniuersalem hunc accipe sermonem. Nam perpetuo prius ingerenda sunt, quæ & facilius corrumpuntur, & quæ subducuntur magis: Posteriora uero contraria. Pitissana autem q; mullâ difficiliter corrumpitur: & descendit tardius. Si ergo mullâ primo sumpta fuerit, ex ea quædam pitissanæ ad deiectionem fit prouocatio. Verum si pitissana primum sumpta fuerit, subduci mullâ prohibetur: inflabit hypochondria: atq; tandem in bilem cõuerfa, pitissanæ detrimentum afferet.

22 Mulsa tamen post pitissanæ sorbitionem epota ualde replet, inflat, & hypochondriorum uisceribus est inutilis. Sed si ante sorbitiones bibatur, non ut super epota lædit: sed inuat.

De ordine ait Hippocrates quæ in usu mullæ pitissanæq; quis optime seruare debeat. Verum, uino mullæ pitissanæq; edoctus exemplo uniuersalem hunc accipe sermonem. Nam perpetuo prius ingerenda sunt, quæ & facilius corrumpuntur, & quæ subducuntur magis: Posteriora uero contraria. Pitissana autem q; mullâ difficiliter corrumpitur: & descendit tardius. Si ergo mullâ primo sumpta fuerit, ex ea quædam pitissanæ ad deiectionem fit prouocatio. Verum si pitissana primum sumpta fuerit, subduci mullâ prohibetur: inflabit hypochondria: atq; tandem in bilem cõuerfa, pitissanæ detrimentum afferet.

23 Coctæ autem mullæ, facie quidem cruda longe est melior. Splendida siquidẽ & tenuis & alba & pellucida existit. Sed qua ab ea euariat uirtute non habeo. Neq; enim est suauior si mel bonum fuerit, imbecillior tamen & minus stercoreis habens. Quorum neutro ut aualeatur mullâ opus habet. Coctæ tamen probissime utẽdum si mel uitiosum fuerit, impurum, nigrum, & mali odoris. Nempe coctura plurimam malignitatem turpitudinem tollit.

Tota dictione coctæ crudæq; mullæ differentias docet Hippocrates: sed nullam desiderat expositionem.

DE OXYMELITE.

24 Oxymeli uocatum potum, sepius quidem in his morbis commoditatem habere reperies. Nam spiritum educit, & faciem reddit spirationem.

* Καλούμενον id est uocatum aut quod uocatur, & καλᾶδου, i. uocari, atq; his similia adijcere Hippocratem

Septima Classis, rrrrrrrr

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

pocratem non ignoras: interdum quidem q̄ hæc appellatio Græcis omnibus nullo pacto vsitata sit, interdū vero quod improprie dicatur, atq; interdū q̄ artificiosum quippiā demonstrat, vt ἐπὶ τῶν κροταφίτων καὶ μαλακτικῶν μόνον, id est temporalibus & masticatorijs mufculis declarauimus. Sed q̄ artificiosum nihil indicet oxymelitis appellatio, constat omnibus. Appellationem igitur ex adiectione τοῦ καλοῦ μένου vel damnauit, vel tanq̄ inusitatum indicauit. potest autem & virunq; fecisse. Nam forsā tunc primum in communem cœpit vsū: forsā & vocem damnat tanquam ex solis aceto & melle constare medicamentum explanantem, vel tanquam mellis differentiam indicantem. quasi ita quispiam diceret. † Mel autem acetumq; tali sunt prædita facultate. Ergo de verbi huius καλοῦ μένου adiectione nemo ignorat. quapropter ad id quod vtile est descendamus. Non. n. ex aceti mellisq; mistione tantum oxymelitis est compositio: verum ex mulsā paulum aceti accipiente. Sed vt concoquatur melius est. Nempe virtus aceti ita cōctura imminuitur, vt mulsā quidem ab eo cui miscetur auxiliumumat, offensam autem non habeat. Auxilium autem in orationis exordio enunciauit, atq; ab his enunciabit. Offensas vero adiectionis totius calcem adijciet. Dictum est igitur in exordio, Sputum siquidem educit, & facilem reddit spirationem. Quæ autem deinceps sunt, dictiones sicuti, ab eo discemus.

Tempora vero hæc habet,

καρπός id est tempora dixit, vel tempora quibus ex consuetudine vtendum sit, vel tempora quibus iuuare soleat. Nempe & in hoc significatu καρπός, id est temporis appellatione interdum vt Hippocratem ostendi.

Quod valde acre existit, nihil mediocriter in ijs quæ non facile educitur sputis efficiet. Nam si † {que detinent} educeret, gutturq; lubricaret & ueluti † {gestientem} redderet, † {pulmonē} certe leniret, nempe ipsum molliret. Quæ si contingerent, maxime prodesset. Interdum uero accidit, cum valde acre fuerit, ut sputum nō educat: sed viscosum red- dat, afferatq; detrimentum.

In quibus acri oxymelite vtendum sit, in his fieri aliq̄n ex eo offensam docet Hippocrates. Nempe in quibus nemo prorsus tali quod acre est medicamento vteretur, tales recensere offensas superfluū est. Neq; n. simpliciter de acri oxymelite sermonē fecit, sed aduerbium hoc καρπός, id est valde, adiecit. quod λαὸν & σφύσρα id est admodum, vehementerq; significat. Tale igitur oxymeli nihil mediocriter in crassis glutinosissq; pulmonis sputis efficere cōsueuit, in quibus eo solo quispiam vtatur; sed ea vel secat, detergit, educitq;: vel facere id non valens, exsiccat. Nempe vt huiusmodi medicamentum secandi vim habet, ita & exsiccandi, ytimum autē eo in crassis pulmonis sputis non tanquam exsiccante (nempe hoc pacto detrimentum afferret) sed tanquam incidente & detergente. Cum igitur hæc facere non valet, tm̄ abest vt utilitati sit, vt etiam maxime noceat, sed q̄n neq; secat, neq; detergit, in sequentibus docebit. Volo autem impresentiarum de ea q̄ in multis reperit libris scriptura agere. Nō. n. per σ, secundā huius nois μέσον. i. mediocriter, syllabam: sed per ζ, scriptam inuenimus, vt dictio tota talis sit, τὸ μὲν καρπός δὲ οὐδ' ἐν ἀν μέσον ποιόσασιν, id est, Quod valde acre existit, nihil insigne efficiet. Sed id falsum est. Nempe inferens magnum aliq̄n fieri ab eo iuuamentum ostendit, interdum & detrimentum. Quare perpetuo insigne quippiam facit, & nullo pacto leue paruumq;. De quo autem est verum dicere q̄ perpetuo magnū vel malum vel bonū facit, de illo melius nihil mediocriter ab eo fieri, quispiā dixerit.

Potissimum autem ita afficiuntur qui maxime perniciose habentes neq; tussire, neq; quæ intus continentur excreare possunt.

Sputa crassa vehementer glutinari, nihilq; ab exhibito, quod acre sit, oxymelite iuuari ait his contingere qui maxime perniciose afficiuntur, id est quibus crudus supra modum existit morbus. Nempe hi nihil expuunt.

Cum hæc ita habuerint, vires hominis perpende. Nam si de eo speraueris, dabis.

Postea quā eos qui maxime perniciose ægrotant, ab acri oxymelite nihil iuuari prædixit, pauciq; ex ipsis adiuti liberentur, ob id & ipsius quod rarenter contingit, non tacuit auxiliū. Fit autem auxilium huiusmodi ab acri supramodum oxymelite, cum ægrī vires valent. Nempe si non valent, non iuuabit quod tale est oxymeli. Duorum siquidē alterum efficiet. Nam vel prorsus non secabit, sed quod glutinosum est glutinosius reddet: vel dissecabit, abstergetq;. Verum subitam vniuersamq; tum educationem, tum vacuationem quam molietur, non sufferente natura, contingeret strangulari hominem.

Cum autem dare uolueris, perquam tepidum paulatimq; & non affatim dabis.

Si æger ob sputorum tum crassitiem tum viscositatem nihil expuerit, virtusq; valida fuerit, oxymeli dari iubet valde acre, paulatim, & ἀκρωχλιαρόν quod est ἀκρωχλιαρόν, id est perquam tepidum. Id autem calidi frigidiq; exacte est medium. Nam quod vehementem habeat facultatem

† Græce τὸ δὲ μέλι τὸ δὲ δόξα καμινῆ χη τοῦ ἀδελ. i. Mel autē quod acidum est, tali est prædita facultate.

25

26
* δὲ. i. acidum & sic vbiq; debet verti. τὰ γὰρ κίρνωσ τὰ διαπτερόσ σκκ

G

27

H

28

29

30

tatem

A statem propterea copiose ipsum vno haustu offerre veretur. Pari modo & aestate frigidum por-
rigere, ut antea præcepit, ideo timet, quia tum pleuritides tum peripneumoniarum in quibus nihil
expuitur, cruda sunt. Coctioni autem perpetuo calidum opitulatur confertque; frigidum vero renititur
& aduersatur. Sed quam ob causam calidum etiam oxymeli deuitat Hippocrates? An ob morbi
malignitatem malumque morem, ne videlicet protinus ex tali potione cruda persistat affectio, ho-
minemque a calido oxymelite siticulosiorem fieri contingat, Nempe quod symptoma hoc viscosum
reddat sputum, exposuit, Tutius ergo mediocriter tepidum esse oxymeli arbitratur Hippocrates,
utpote qui calidi eam quæ succedere possit, frigidique de necessitate successuram fugiat læsionem.

30 • Quod autem parum acre est, os faucesque humectat, sputum educit, et sitim sedat, qua occasione hypochondrio vi-
sceribusque est beneuolium, mellisque inhibet noxas, Nempe quod in melle biliosum est, temperat castigatque.

Postea quæ de supra modum acri oxymelite sermonem absoluit, ad id quod mediocriter acre est
transiit, humectare ipsum os faucesque, & sputum educere, & sitim sedare in textura orationis ingens.
Nempe quod omnia quibus iuuari ægritudines natae sunt, habet, id eorum quæ nocere valent ob vim
temperaturæ nihil habet. Nam mullæ tamen aceti est admistum, ut quod in ipso biliosum sit, queat suffi-
cienter *κολάσαι*, id est *καθελεῖν* & *ταπεινώσαι*, id est castigare, inuertere, & suppressere. Nempe in
quarto de simplicium medicamentorum viribus, dulcem succum acri maxime potentia aduersari
monstrauimus. Cum itaque mullæ facultas cætera quidem omnia, quibus morbi huiusmodi opus ha-
bent, contineat, in vno autem duntaxat contraria, quæ scilicet supercalfacta ipsa bile sciat, migrationem
sanè huiusmodi permistio aceti cohibens, optimum efficit medicamentum. Nempe minime siti-
culosum erit, atque ob id sputa quæ non omnino crassa glutinosaque sunt, facile educet. has autem quæ
duo numero existunt operationes, consequitur partium oris fauciumque humectatio. Qua vero
occasione hoc facit, ea tum lieni tum hepatis maximam affert suauitatem, viscera innoxie expurgas.

31 Flatum præterea discutit, et urinas mouet.

De mediocriter acri oxymelite adhuc differens, hæc protulit. Nam in pulmonis thoracisque af-
fectibus plurimo est vsui, maximeque insignem habet patrocinatum ob metricam illam aquæ aceti
& mellis permistionem. Tale siquidem oxymeli spiritum crassum glutinosumque in hypochondrio
fecat: flatusque abruptus, vias omnes expurgat: atque ad urinas tum serosa tum biliosa agit excrementa.

32 Sed partem intestini inam reddit humentiozem, facitque ramenta.

C Eam quæ supra id quod secundum naturam est innascitur partibus humiditatem, *πλάσσει* Hip-
pocratem nominare neminem ex nobis præterit. hoc igitur efficere ait oxymeli. Nam quicquid
crassi glutinosique succi superius infarcitur, id abradit secaturque, atque tanquam ad excretionem subducit. fa-
cile item & hac facultate ab iecinore facit excrementorum educationes, ita ut collectis superioribus
cunctis humiditatibus in intestinis ipsis & potissimum in fernis, ob multitudinem quidem inna-
scatur ea quæ supra naturam est humiditas; ob qualitatem vero intestini abrasio. Nempe & oxy-
meli detergente præditum facultate, tandem abradet intestinum. Eiusdem quoque est facultatis
quod cum oxymelite descendit chylisum excrementum. Quapropter & sine oxymelite, si ali-
quando exuperauerit, intestinum abradet.

33 Interdum autem et in acutis morbis est inutile, et potissimum quod non flatum modo foras prodire uetet, uerum quoque
et reuerti faciat. Præterea et maxime vires frangit, et extremas infrigidat partes.

D In acutis interdum morbis abradit intestinum bonum non est. Nempe ea qua elici ramenta so-
lent affectio, partium quæ in superficie constant vlcera est. Quæ cum talis existat, ab irrum-
pentibus omnibus & præsertim mordentibus, molestiam recipit intestinum. Quod affectum nisi
protinus mordentia excreuerit, ad regionem superiorem, ea quæ irrumpunt, remittit. Quo fit, ut
ea occasione flatum etiam sursum recurrat. Naturalem siquidem functionem circumsurgentem,
experimentemque sortita sunt intestina, ut in commentarijs de facultatibus naturalibus est demō-
stratum. Sed quæ irrumpunt a partibus quibus continentur reijci, velocitatis est opus. Cum igitur
superne motus exordium habet, quæ continentur, deorsum habent excretionem. Verum si mo-
tio inferne capit exordia, sursum feruntur. Quod sanè in habentibus secundum naturam vsu ve-
nire videtur. cum scilicet vniuersim raptimque subeunte ad inferna intestina bile continemus ex-
cretionem, aut propter aliquam quæ prompta sit negocij curam, quæ interpellari non possit, aut
quod non propè sit, quo venter exoneretur, locus. Nempe tunc recurrere sursumque ferri bilem ita
percipimus, ut non adhuc excerni possit. Sunt quibus ex huiusmodi bilis recursum stomachus
male habet: alijs caput repletur, & ob morsum dolet: alijs patiuntur vtrunque. Hoc igitur pacto quæ
ramenta habet intestinorum affectio, deorsum interdum excernit celeriter, agrorum molestiam
nequaquam sustinens. Interdum autem & a partibus inferioribus ad superiores, ubi quæ irrumpunt
non protinus ad sedem prodierint, sed is qui sedem circulariter ambit musculus, tum contra-
ctus, tum recti intestini extremum ipsum astringendo complexus, principium motionis obstrit

Septima Classis,

rrrrrr ij etorij

* In oibus an-
tiq; grecis le-
gitur *κολάσαι*, i.
biliosum, & ita
et habet vetus
trahatio.

* vetus inter-
pres legit, huius
virtutis,

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

Storia ex infernis partibus ad superiores fecerit. Ob eam igitur causam non flatus modo, verū **E**
& excrementum in huiusmodi affectionibus reuertitur. Contingit autem & vires offendi ob
eum qui in transitu ipso sequitur morsum. Nempe abra dentia, tamen si quod irrumpit breuissi-
mum habeat morsum, vehementer tamen infestant. Scimus autem dolorē omnem vires exsol-
uere euertereq; atq; ob id partes infrigidare extremas.

idem p. progr. com. 34

Et haec sola est quam nouerim oxymelitis noxa, quae scribi digna sit.

34

Oxymeli mediocriter temperatum, noxas omnes quae ex mulla, vino, & aqua emergunt, effu-
gisse paulo ante est demonstratum. Quod si aliquando nocuerit, solū nocet, q̄ abradat intestina:
idq; facit in ijs qui imbecillam habent facultatem, & pati idoneum intestinum.

Exiguam autem potionis huius nocte quidem & ieiuno ante sorbitionem dare expedit, quanquam & a sorbitione, **35**
modo longum intersit tempus, nihil uetet bibere.

Vbi facultatem quam habet percurrit, ad rationem temporis, quo maxime ipsum quis porri-
gere debeat, in praesenti peruenit. & potissimum, cū qui oxymelite uti debet, is sorbitionibus alar-
tur. Nēpe vbi quis nō sorbitionibus, sed potione sola regat, tempus in illis postea docet. Ait ergo **F**
in sorbitione ventibus illud duntaxat obseruandum tempus quo sorbitio ingeri debet. Pti-
sanae autem cremor sorbitio est: qui ut corpus alat roboretq; assumitur. Ad quae confert si
nutritionis tempore solus in ventre contineatur. Nēpe antea didicisti cibos multiplices & pra-
sertim facultate dissimiles magnam progignere in ventre turbationem. Ob eam igitur causam
non porrigendum oxymeli, nisi cremor concoctus fuerit. Qui si coctus fuerit, licet tum nocte
tum appetente die ante sorbitionem sumere. Tempus autem inter sorbitionem oxymeliqu; me-
dium satis facit, si ptisanae cremor vacuum simul & purum ex ea quae ab oxymelite facta est ab-
sterfione, ventriculum ingreditur.

Qui autem non sorbitionibus, sed potione sola utuntur, his non semper oxymelite uti expedit, praesertimq; q̄ inte- **36**
stina abradantur, fatiscantq; & succumbāt. Nam cum stercore uidua & destituta sint, uacuae item uenae, atq; abla-
tae a melicrato vires, citius inducuntur.

Qui victus rationem nō ex ptisana, sed ex potu solo sibi instituant, ijs non per totū morbum
est conueniens oxymeli, quod vehementius intestinum ipsum tum nudum tum humore alio
destitutum abradat. Nempe a ptisana quodam modo inungitur vbi eam assumperint, & cum **G**
corpus nihil a mulla auxilij acceperit. Mulla autem auxilium quod corporibus affert, cum de
mulla ageret, praedixit.

Quod si potum hunc quidem multum per totum morbi tempus profecturum existimaueris, paulum aceti, tan- **37**
tumq; ut duntaxat sentiri possit, infunde, sic enim & iuuabit, & laedens, minimum laedet, & ea quae oportet, praestabit.

Cum sitim quidem mulla inferat, sputa autem in bronchijs pulmonis contineantur vel gluti-
nosa vel admodum crassa, tunc solo est utendum oxymelite. Neq; memoria excidat dicta haec
fuisse cum de ijs ageretur, quibus relicta sorbitione potionis solius est usus. Si igitur, ut dixi, solo
utendum sit oxymelite, paulum aceti mullae infundere conuenit, ut aceti usu comodoq; fruatur,
& fugiat quod ab eo est detrimentum. Sed acetum mulla commistum excoquere oportet. Nē-
pe hoc pacto ad nocendum imbecillius redditur.

Vt autem in summa dicatur, quae ab aceto est acredo, picrocholis magis q̄ melancholicis prodest, amara siquidem **38**
dissoluantur desciscuntq; in pituitam cum ab aceto in sublime attolluntur. Nigra autem fermentantur, attolluntur,
& multiplicantur. Nempe atra educit acetum.

id. ca. p. et simpl. med. cap. 31.

Picrocholas naturas appellat Hippocrates, quae amarū sibi cōtraxerūt succū, cuius generis est **H**
bilis flaua. his idoneū esse ait acetū, quod melancholicis aduersissimū existit. Nā & bilem nigram
acidam esse contingit, cum. s. praeter naturam habente corpore, & syncera & impermixta fuerit.
Nempe cum recte valet, plurimum quidē praedictae habet qualitatis, non tñ exquisitam ipsam.
Reliqua dictionis manifesta sunt. Docet siquidem in ea quonam pacto acetum picrocholis qui
in temperamento calido caeteros vincunt, adiumento sit, utpote quod frigidum sit.

Mulieribus autem longe magis q̄ uiris aduersatur acetum, Nam uterum dolore afficit. **39**

Quod acetum suapte natura nervos offendat, testatur experimentum, & ratio demonstrat.
Nēpe exangues sunt, & ideo frigidi, facileq; ab his quae refrigerant simul & tenues habent par-
tes, afficiuntur medicamentis. Laeduntur praeterea & a reliquis refrigerantibus omnibus: sed
substantia aceti quod tenuium est partium, in eorum mergitur profundum: atq; in omnes ita pe-
netrat partes, ut ne minimum quidem ex eis illaxum maneat. Sic igitur acetum nervosas offen-
dit partes. Vterum autem anatomici ferē oēs nervosum esse dicunt. Verum & absq; eorum ad-
notatione, quae ex anatomica inspectione fecerunt, poteris & tu de ea ratiocinatione colligere.
Nempe

id. 6. epid. par. p. com. 22.

A Nempe ad maximam laxatur molem, & ad minimam contrahitur. Quantus etenim foetus fuerit, tantum ipsum perpetuo circulariter ambit. Impleturque spatium omne ab eo, etiam si foetus parvus fuerit vel magnus, veluti venter à cibus. Sed ventris non magna est ad contraria permutatio, vteri autem maximæ. Plurimum autem dilatari laxarique netuoforum proprium est corporum, & non carnosorum.

DE AQUA.

40
At pleuriticis

Aque que in acutis bibitur morbis, nullum sanè aliud habeo quod illi concedā officium. Neque enim in peripneumoniacis tussim sedat, neque sputum educit. immo ceteris minus, si quis aquæ potione prorsus utatur. Verum si inter oxymeli & mulsam paulum aquæ instilletur, ob qualitatis potionum transmutationem sputum educit. Nempe intus inundationem parit. Aliàs neque sitim sedat, sed amarescit. Neque ei qui suapte natura biliosus existit, ea est biliosa. Hypochondrio præterea est infesta malaque, atque etiam pessima biliosissimaque, & vires maxime labefaciat ubi in uacuitatem uenerit. Adde quod lienem auget icterique, ubi phlegmone obsidentur, fluctuatque & innatat. Tarde siquidem meat, & frigida & incoctibilis sit, neque aluum deiecit, neque urinas mouet. Atque ex eo quoque nocua est quod stercoreis suapte natura expers sit. Quam si pedibus frigentibus aliquis biberit, ea his omnibus multo magis nocebit, ad quoduis eorum uenerit.

B Neque incidendi vim habet aqua ut acetum: neque calida est ut mel, quod sanè non calfacit modum: verum quocumque & detergit, secatur. Tarde igitur iure optimo meat aqua, difficulter concoquitur, atque ægre descendit, quamquam alioqui & optima sit, & culpa omni vacet. Nam quæ vel limosa, vel male olens, vel falsa, vel alterius cuiuspiam medicamentosa qualitatis particeps existit, ea non simpliciter est aqua: sed cum tali quadam permissione medicamenti, ut si mel vitiosum, vel pristinam, vel acetum, vel vinum, vel quippiam tale designaueris. Non enim ex illo genus totum culpabis, sed id solum ad quod conuertis mentem. Cum igitur super singulis, de quibus enunciat Hippocrates, sermo de optimis sit, ita & nunc intellige, singula quæ dicuntur ad optimam referens aquam. Ea autem purissima est, & omni aliena qualitate destituta. Hæc igitur quamquam optima sit, multo tamen tempore in ventriculo manet, fluctuationesque plurimum parit. Quo fit, ut cum biliosus ventriculus fuerit, corrumpatur & illa. Præterea & cum ex ventriculo ad ieiunum intestinum ægre perueniat, non facile distribuitur, neque in hepar, & minus in renes, thoracem, & pulmonem. Quo fit, ut neque urinas mouere nata sit, neque sputum educere. Immo neque per totum corpus molitur transpirationes. Id namque substantiæ, quæ tenuium sit partium, opus est, calidæque, non frigide & crassarum partium. Neque præterea sitim sedat quod in amplis tum ventris tum intestinorum

C animalis instrumentis plusculum maneat tempore. Neque prorsus imas penetrat partes, neque siccitatem humectat. Quod autem non alar, antea est dictum. Quo fit, ut neque facultatem vitalem corroborare possit. Atque ea est causa, propter quam Hippocrates ad mulsam, oxymeli, & vinum se contulit, in agris ab aqua abstinens. Iam igitur ob eas causas nunquam ea quis utatur. Utuntur tamē & alij quidam medici, atque etiam Hippocrates: sed hic minus, ceteri magis. Nempe quod ceteris perperam utantur circumuenti ad aquam ipsam recurrunt, quæ non iniquiter quod præter animi sententiam succedat, habet, quando ne virtutem quidem. Sic enim Erasistratus dicebat, Fortes tum ciborum tum potuum facultates tempestiue quidem assumptæ maximum iuamentum: intempestiue vero maximam offensam afferunt. Quem autem vitiosum esse dico, tum oxymelitis, tum mulsæ, tum vini usum, is quidem oritur, & ob repentinas mutationes, ut ipse ostendit, & magna ex parte ob synceram quæ à medicis sit permissionem. Cum igitur senis cuiusdam ægrotanti quotidie vinum aquosum exhiberem, quidam ex huiusmodi medicis præfens, me vini minimum aquæ ipsi instillantem contemplatus risit, ægrumque vinum non bibere, sed duntaxat videre dixit, non sanè intelligens missionis vini quod gratia voluptatis datur, ad aquam aliam esse symmetriam, & aliam esse eius quo ad opem ferendam ministratur.

5. com. 17. ca. 4. aph. 13

D Nam vini omnino minimum veluti excitationem quandam quæ ad distributionem aquam trahat, permiscemus, quo duntaxat aquæ tollamus synceritatem, non autem aquam vinum faciamus. Sunt autem plerique ex sanis qui vinum aqua dilutum bibant, sed in his aquam gustatu ipso euincere non oportet, sed vinum, in ægrotantibus vero adhuc magis, ita ut pauca sit vini repræsentatio. Sic & de oxymelite pauloante dicebat aquosum laudans. Quod itè tutius quispiam ea vteretur quæ aquosa est mulsæ. Nam syncera puraque, nisi ventrem subducere anticipauerit, magis nocebit, & potissimum in amaræ bilis hominibus, & his quibus præter naturam tumefacta sunt viscera, in quibus & aqua detrimentum affert, cum plus iusto in hypochondrijs morata bilefcit. Neque & præter hæc oia quæ habet mala, stercoreis adhuc est expers, neque villo pacto aluum subducit. Aquam autem in principijs accessionum potam lædere (quod manifestauit cum dixit, Quam si pedibus frigentibus quis aliquis biberit, ea his omnibus multo magis nocebit) eorum est quæ oibus & nota & certa & confessa sunt. Quando igitur bibi idonea est aqua: Cum scilicet potu solo eger usus fuerit, nullo pacto accepto pristinae cremore. Tunc enim in potionum aliarum medio, aqua tempestiue quis ingesserit, & præsertim cum siticulosus æger fuerit. Nempe eam πημυρδαε quandam, id est humidam cuiuspiam copiam abundantiamque facere ait. Quo fit, ut inter mulsam oxymelique parum aquæ exhibeant, quibus quæ expui debent, conferat ad humectationem. Immo

111111

Septima Classis,

111111 iij & cum

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

& cum vinum grauius nocet, tunc aquam propinant. Quoniam autem pacto id demonstratur sit Hippocrates, audiemus.

ut ea q. ad glauc. cap. iq. 1. A.

Cum vero in huiusmodi morbis fortem capitis grauitatem, vel mentis lationem suspicatus fueris, à vino penitus abstinentium: aquamq; tunc dare oportet, vel vinum aquosum, flauumq; & prorsus inodorum; atq; ab ipsius potione, aqua exiguum superbibendum. Nam hoc modo vini potentia caput mentemq; minus tentabit.

Mens tentari lædiq; dicitur, cum æger febre correptus desipuerit. Nunc ergo mentis lationem desipientiam dicit: in qua vino abstinentium præcipit. Pari modo & in vehementibus capitis doloribus. De vtroq; antea est dictum. Sed impræsentiarum, vbi in prædictis symptomatis à vino oïno abstinentium prædixit, consequenter aquosum flauumq; oïno, & quod odore careat, dandum ait. Aquosum quidem & inodorum dare bene dicitur, sed flauum nō admodum recipio. Nam ad ea aquosum albū melius existit. Etiam vero in eam gratiā cū vina talia sunt, superbibendam confestim aquam tutius præcepit. Minus. n. (inquit) vini robur quod vehemens est, caput, mentemq; tentabit. *αἴματι*, quidē verbo vsus sibi ipsi vsitato consuetudine, quo *αἴματι τῶν φρενῶν*. i. mentis lationem, ab huiusmodi verbo, quod *αἴματι* nomine hominibus vsitatus est, sese fecisse ostendit. Caput autem mentemq; vino tentari ait, q̄ propter caliditatem celeriter ad caput ferat, feruentēq; in corpore secum ferat humores. Qua autem ratione caput male afficit, ea & mentem. Nam in capite sapere ipsum situm est; & ea animæ pars quæ ratiocinatur.

In quibus autem maxime aqua utendum sit, & quando valde multa, & quando modica, & quando gelida, & quando calida: partim quidem antea dictum est, partim vero suo tempore dicitur.

Erasistratus quidem in libro de febris malitiose satis criminatur Hippocratem, discipulos ipsius propè accusans Apollonium & Dexippum. quos ait cereos cyathos duodecim in sextantali cotulæ cyatho effinxisse, atq; vnum ex his vel duos febricitantibus admitti. Verum Hippocrates non hic solum, verum quoq; & in ante dictis potionibus oibus copiosius largius ue manifeste uti visus est. Quod & in præsentī dictione liquido ostendit in quibus. In quibus autē maxime aqua utendum sit, & quando valde multa. Nam & τὸ κάθρα πολλῶν, τὸ λίαν πολλῶν. i. valde & supra modum multa significat, sed fanè satis erat dicere multā aliquando dari aquam sine adiectione aduerbij huius κάθρα, in ostensionem malitiæ Erasistrati, qui de Apollonio & Dexippo mentionem facit, nec vllum horum librum ostendere potest: nec Hippocratem ipsum intelligit aperte dicentem. Et quando utendum valde multa. Quinetiam & superiore oratione mulsam inter oxymeliq; aquam porrigens vtilem esse ait, q̄ πηχυαίον α. i. humiditatis abundantiam parit. Scripsit & antea de mulsā & oxymelite aquosis, quod os humectant, & vrinas cient, non utiq; cyathum horum porrigens, sed quantitatem insignem, qua & os humectari, & vrinæ cieri, & quæ pulmonem infestent expui possint. Præterea & de oxymelite ita scripsit. Quod si potum hoc & quidem multum per totum morbi tempus profuturū existimaueris; adiciens hic multū. De malitiā autem Erasistrati aduersus Hippocratem dicta hæc sufficiant. Caterum recordemur Hippocratem quo modo ante, ita & nunc polliceri se in morbis singulis propriam facturum doctrinam. cum hoc in loco victus instituendi artem non sufficienter conficiat: sed vniuersalia sola in exemplo morbi vnus, scilicet pleuritidis, prosequatur.

De reliquis potibus cuiusmodi est hordaceus, & qui ab herbis viridibus, uua passa, uinaceis, p̄ris, cnico, myrtis, punico, & alijs parantur, cum horum aliquo uti intempestuum fuerit, in morbo ipso scribet, ubi & de compositis agitur medicamentis.

Habet quoq; suam & hæc dictione doctrinæ alterius quæ de morbis singulis sit, promissionem. Verum quicquid sit, liquido constat vel libros qui de singulorum acutorum morborum curatione ab Hippocrate scripti sunt non extare, vel prorsus non scriptos. Hæc siquidem quæ nunc inferuntur, præstantiæ Hippocratis non sunt. Sunt tamen multa quæ mentē ipsius oleant, veluti & quæ huic libro adiacēt ab eo qui de balneis est fermone. Sed, ut dixi, de singulis in horum expositione commodius differemus.

DE BALNEIS.

Balneum in plerisq; morbis confert. In his quidem perpetuo, in alijs vero non: estq; quando minus utendum sit q̄ imparatum homines habeant. Nam in paucis domibus parantur necessaria, reperianturq; qui rem ut oportet curet. Quod si exacte quispiam non lauetur, non mediocrem incurret noxā. Tectio siquidem est opus quod fumo careat, copiosa item aqua, & crebra lauatione: sed quæ immediocris non sit, nisi res ita postulauerit.

Balnea huiusmodi, temporibus Hippocratis nondum parari videbantur. Nempe dicere paucis in domibus parari necessaria & reperiri qui rem probe curet, opusq; præterea tectio esse nō fumoso, copiosa aqua, & quæcunq; deinceps dixit. q̄ item in domibus calefiat adhuc intra lebetes aqua, labrisq; infundatur, argumentum habet. Quod autem in fine dictionis ait, crebra opus esse lauatione, sed quæ immediocris non sit, nisi res ita postulauerit, si utiq; memoria non excidat, in

A dat, in sequenti doctrina obseruabimus. Nam ipse inquiet, Sunt qui immedicri aliquando egēt lauatione, id autem est cum æger multa, dum lauatur, perfunditur aqua. Quod si dicere non videatur, nos ipsi non simpliciter quidem, neq; vt incidit, sed cum eorum quæ ab ipso scribuntur consequentiæ obseruatione percunctabimur.

45 Neq; etiam abstergere oportet, q; si aliquando abstergendum sit, calido aliquo, atq; multiplici plus quàm existimetur utendum abstergorio, perfundendaq; aqua multa, et celeriter post perfundenda.

* al. m. i. i. mixtionem.

B Nullus æger cum lauatur detergi expostulat, nisi sordidus sit, & pruritu vexetur. Nempe qui ægrotant, aqua citra laborem omnem læsionemq; proliui debent. Deterfio autem purgamentis sit tum mordentibus tum siccantibus, quo fit, vt ea tum virtuti tum vsui balneorum aduersissima sit. Si vero æger detergi debeat, vel propter sordes, vel propter pruritu, vim medicamenti deterforij multa admista aqua, immisso quoq; oleo, exsoluere oportet. Quocirca inquit Hippocrates, Atq; multiplici plus q̄ existimetur, id est q̄ sanis consuetum sit, utendum abstergorio. Non, n. substantiam medicamenti abstergorio in ægris multiplicem accipiendam præcipit, cum nō abstergere magis q̄ abstergere velit: sed deterforij quãtitatē in ægris multiplicem fieri iubet per aquæ aduersionem. Ea siquidem ratio detergentia quoq; vitare præcipit non excitatē vel sorditē vel pruritu, acribusq; ipsis & synceris non utendum. Sicut autem multitudinē aquæ admistæ exsoluit detergentis medicamenti acrimoniam, eodem modo totius deterforij vim exsoluit, superinfundens statim multam aquam calidam puramq;, atq; deinceps aliam.

46 Via ad solium breuis sit.

Cōmune id est siue i balneo hoīem laueris, siue i domo aliqua extruxeris pyrā, & labrū aqua impleueris. Quod & nunc in castris fit sæpius, cū lauari quēpiam deficēte balnei loco oportet.

47 Facilisq; tum ingressus tum egressus.

Prorsus siquidem citra fatigationem lassitudinemq; ægrum seruare iubet, atq; ob id solium facilem tum ingressum, tum egressum habere voluit. Id proculdubio fiet si paries qui aquam continet neq; sublimis, neq; angustus fuerit. Maxime autem laudabile & à labore omnialienum est quod in aquarum sponde nascentium conficitur lauacris. Nempe solia humilia ita depressaq; prope omnes conficiunt, vt nihil solij pauimento quod propè est emineat.

48 Qui lauatur, componat sese, taceat, et nihil agat: sed ceteros tum perfundere tum abstergere sinat.

Hæc quoq; prædictis similiter, vt æger non laboret, conferunt. Nempe & ægrotantis quies vt corpus in balneo tum laxius tum mollius reddatur, est idonea. Nam cum mouetur corpus, musculi extenduntur, qui minus tum molliuntur, tum relaxantur.

49 Multæ quoq; aquæ misturæ parentur.

Cum Hippocrates inquit, καὶ μετακέρασμα πολὺ ἡτοιμάσθαι, i. multæ quoq; aquæ misturæ parentur, potest vnicui legi verbo, μετακέρασμα, atq; intelligi hæc ppositio μετὰ per se, & seorsum κέρασμα. Nam Hippocrates nō in hoc solū libro, verū & in alijs lonum more p defectū vt i ppositione μετὰ videtur. Plene aut atq; integre ita leges, καὶ μετὰ ταῦτα κέρασμα πολὺ ἡτοιμάσθαι, id est multæ quoq; post hæc aquæ misturæ parentur. Siue aut quis vno intelligat verbo μετακέρασμα, siue distinguat distrahatq; pro μετὰ ταῦτα κέρασμα, vna est dictionis vtiusq; intelligētia. vult siquidem misturā parari, eum qui in folio lotus est perfusus, quod medici huius temporis oēs efficere consueuerunt, cum ægrum lauerint. Neq; enim in labrum frigidum ingredi permittunt, sed tepida perfundunt aqua. Alij solia tota aqua huiusmodi replent. Nam vt corpus, tum laxius, tum rarius, calida lauatione est redditū: ita rursus quiete paulatimq; contrahere ipsū, & cogere, & densare in animo habet. Nempe id ad virtutis robur confert, facitq; vt nō facile homo lædatur, nisi subita quædam in ambiente aere fiat ad frigidum permutatio. Ob id qui recte valēt, à balneo calido sese in frigidam proijciunt aquam. Sed qui ægrotant, contactum frigidæ non sustinent citra læsionem. Quapropter frigiditatem calidæ mitione frangimus. Mitionis aut quãtitatem inueniemus, in primis qdem si corporis affectiōē inspexerimus: deinde & propriā laborantis naturā, ætatemq;, & anni tēpus, & regionē, & presentem cœli statum. Probe aut faciēt qui à calido balneo tepidas non minus triū generum aquas, quæ inter se differant, parabunt: vt prima qdem admodū tepida sit, secūda vero minus: & tertia adhuc quæ magis ad frigidū declinet. Tale aut quippiam velle visus est Hippocrates, cum præcepit misturas parari. Nempe quod paratur, id non simpliciter modo multum, verū & varium multiplexq; esse est melius, vt paulatim à calido ad frigidum procedatur, cum subitam ad contrarium mutationem æger non ferat.

D

50 Celeresq; faciant perfusiones.

Ταχέως, i. celeres, referre oportet, non ad eam solum quæ in perfusione sit actionem: verum Septima Clallis, εἰς τὴν ἰίη quoz

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

quoq; & ad illud quod actiones interiacet spatium: Vt primam inter perfusionem secundamq; parū sit interualli. Quod si quis proprie nominauerit, non ταχέας, i. celeres, sed συχνούς, i. frequētes dixerit. Quamquam apud veteres vsus horum nominum συχνού & ταχέας cōfundatur. Nam aliquando συχνούς, id est frequentes actiones, ταχέας, id est celeres vocant.

Et spongijs pro strigili utantur.

Neq; strigilibus in egris ipsis, neq; spongia medici huiusce temporis vtuntur, sed à balneo eos linteo contegunt, alij vestibus & potissimum puris, vt plurimum sudent, obuoluunt. Sed non semper ægrum ipsum à balneo copiose sudare conuenit. Nempe sapius laborantem ad balneū non vacuandi corporis gratia ducimus: sed prorsus contrariam ob rationem, vt scilicet humescatur, madescatq; quod immoderatus exaruit. In talibus igitur non in balneo sunt expectandi sudores multi: sed quamcitissime solij aquam ingredi, & postea ægressos resiccare expedit.

Et non ualde siccum perungant corpus.

Oratio hæc succedit quidem huic, Et spongijs pro strigili utantur. Sed qui sermonis proprietate contemplatus fuerit, is de vnctionis in balneo vsu intelliget, ne eorum que de necessitate dicenda sunt quippiam prætermisum esse videatur. Nā vbi post balneum spongia aquam deterisit Hippocrates, obscurum quidem est si corpus vnxit: bene tamen ægri corpus cum humidum existit, & perungēdū esse cōstat, nisi qspia dixerit, q Hippocrates hoc ipsum oleū qd cum aqua est resiccat. Est igitur vtile vt de vnctōis in balneo vsu discutiat, sed necessaria magis est super vnctio/nis tēpore discussio, si oleū perfundere cōueniat, vel vbi q lauat sudauerit, vel cum succus adhuc est confestim vbi sese exuerit, & prius q sudauerit, vel horū neutrū fuerit: sed vbi humescere cōperit. Sanē quocunq; eorū meminit, q de olei facultate in simpliciu medicamentorū tractatione dicunt, is exacte nouit optimum esse olei vsus in ijs qui lauant, tps quod tertio dicit loco. Nouitq; quonā pacto calfactū corpori exhibere cōueniat. Nēpe id corpus mollius reddit laxiusq; cū frigidū suo cōtactu non solū horum neutrū efficere natū sit, sed & eos qui lauant frigentes reddat.

Caput uero spongia, quoad maxime fieri poterit, resiccare oportet.

Quod in balneo caput curiose resiccandū sit, vt ne minimū quidem supersit humiditatis, nequa q est ambiguum. Nam quicquid relinquit, refrigerare consuevit. Nō tñ à spongia vt fiat, effici potest, nisi statim ab initio post misturaru vsū. Capitis tñ aquā linteo resiccare est melius.

Neq; caput ipsum modo, uerum & extrema, & quamuis aliā partē corporis à frigoris iniuria prohibere conuenit.

Dixisse id per se seorsumq; parum esse mihi videtur. q. n. pars nulla omnino nuda esse debeat, cum à balneo aquam eorum qui lauantur resiccant, constat liquido omnibus. Nam quæ ita denudantur partes, cito eas refrigerari nemo ignorat.

Lauari quoq; is non debet, qui nuper uel sorpsit uel bibit.

Non in ægris modo, uerum quoq; & in sanis, nullus confestim à cibi uel potus sumptione lauari debet. Nā qui biberunt, his caput repletur, qui uero cibū sumperunt, his non caput modo, uerum & corpus totum alimoniam ad se prius, q concocta fuerit trahit.

Neq; confestim à balneo sorbendum, neq; bibendum.

Sedata quæ ex balneo est turbatione, tum esse tum bibere melius est, ueluti & composita ea quæ ab exercitatione oritur. Nam cibū protinus uel potum sumere, caput replet, deuoratumq; interdum superfluitare facit.

Magni autem admodum pendere oportet si æger cum recte ualuit, balneum ualde affectauit, & lauari fuerit asuetus. Nempe tales magis appetunt, iuuanturq; cum loti fuerint, adeo ut ledantur si non fuerint loti.

Demonstrata sunt hæc per totum ferè horum cōmentariorum secundum, vbi dictiones exposuimus, in quibus parte prima consuetudinum vires enarrauit.

Peripneumoniae autem magis q ardenti febrī confert. Nam lateris pectorisq; & dorsi mulcet dolorem, sputum maturat, educitq; & spiritum facilem reddit. Lassitudines tollit, mollit articulos & cutem per summa apparentem, uenas ciet, capitis soluit grauitatem, & nares humectat. Tot ergo insunt balneo bona, quibus omnibus est opus. Ceterum si in apparatu re uia uel pluribus defectum sit, metus est ne non prosit, unum siquidem horum quoduis fuerit, si à ministris non ut oportet, præparetur, ualde ledit.

Quare peripneumoniae magis quàm febres ardentes iuuat balneum, ostendit Hippocrates cum inquit, Nam lateris pectorisq; & dorsi mulcet dolorem, sputum maturat, educitq; & spiritum facilem reddit. Ob hæc etenim omnia peripneumonice maximo est præsidio. Sanantur siquidem qui contenta in pulmonibus sputa expuunt. Pleuritici quoq; ob doloris mitigationem

51

52

F

† Antiqui graeci codices & uetus tralatio legunt negatiue.

53

G

54

55

56

H

57

58

93

nem

A nem valde iuuantur. Quap^{ter} duorum alterum: nempe vel ita scribendum, Peripneumonig autem & pleuritidi q̄ ardentis febr̄i confert: vel in peripneumonia pleuritidem subaudire oportet. Nam pleuritis dolorem in latere habet: Peripneumonia non habet. Ceterum cum peripneumonij magis quam ardentibus febr̄ibus conferre balneum inquit, docet quoq; & astuantibus quibusdam auxilio esse. verum oratio hæc distinctionem expostulat, quam nõdum efficere possumus, quia tempus quo lauari ægrotantes velit, non definiert. Vbi autem sequenti dictione enarrantem Hippocratem quosnam haudquaquam lauare velit intellexerimus, ad balnei tempus ita peruenimus.

59 *†* Qui in morbis alium plus iusto humidiorē habent, ij non sunt lauandi, neq; hi quibus magis q̄ decet detinetur, & soluta non sit, neque quibus vires languent, nec cibi fastidientes, nec nãuseabundi, nec biliosa ructantes, nec quibus sanguis è naribus profluit, nisi minus quam decet fluxerit, nec quod decet te latuerit. Nam si minus quam decet fluat, lauabis, & si vniuersum corpus in ceteris, etsi caput duntaxat iuuerit. *†* Si igitur apparatus hi conuenientes fuerint, ægerq; feliciter balneum suscepturus sit, quotidie lauare oportet.

B Quibus complura per ventrem subducunt, his balneum sistit, ea ad corpus vniuersum reuelens: atq; hac occasione detrimentum affert. Quis autem qui nullo modo deiecerunt eos antea ventustam fecem euacuasse melius sit, nemo ignorat: sicuti, neque q̄ γεγνωμένως, hoc est, τὸς καταλελυμένως, id est quibus iam non vigent sed cessant vires, balneum amplius evertit. Ait præterea et ἀσάδες, id est cibum fastidientes, & nauseabundos haudquaquam lauandos. Nempe hos viribus ita defici metus est, vt succedat ea que stomachica appellatur syncope. Succedunt his quibus os ventriculi bile redundat, quos nota indicauit inquiringens, Nec biliosa ructantes. Parimodo neq; eos lauare conuenit quibus profluit abunde è naribus sanguis. Nam si minus fluxerit, lauare est consentaneum. Sunt autem ij qui vehementiore egent balneo, id est qui multa aqua perfundendi sunt, vt sanguis qui in capite est, vehementius moueatur. Consimiliter lauabimus si sanguis nullo pacto erumpat, & erumpere debeat. Ex adiectione aut huius sermonis, Et si vniuersum corpus in ceteris, & si caput duntaxat iuuerit, clarius adhuc significauit quonam pacto sepius in domo calfacta ægrum absq; solio collocent, & caput duntaxat citra reliquas corporis partes calida perfundant aqua.

60 Lauandi autem cupidos si quotidie bis laueris, nihil nocebis.

C Qui Victori Romano principilibrum de victus ratione Hippocratis tradidit medicus, is dictionem hanc & alias quasdam decurtatas scripsit, sicuti & illam in qua dicit, Non protelētur primi forbēdi dies. Præterea & Qui bis die cibum sumere sunt assueti, his bis dare oportet. Verum vtriusq; harum dictionum dimidiam partem subtraxit, sed presentis quidem nihil, tempus vero non adiecit, vbi φιλολεπτοῦτως, i. lauandi cupidos, eos intelligit, qui cum sani sunt, lauari gaudent, atq; ob id sepius lauantur, eum accipiunt qui ex consuetudine est scopum. In sequentibus autem ab Hippocrate tempus quo egros lauari velit, audiemus.

† in antiquis affirmatiue legitur.

61 Tutius autem longe balneo uti possunt, qui tota utuntur ptissana, quam qui solo utuntur cremore. quãquam & ij interdum uti possunt, minime autem qui potu solo utuntur.

Tempus quo lauandum sit hoc in loco patefecit Hippocrates. quod si ab initio pronũciasset, multa sanè, quæ loco medio dicta sunt, non obscura & ambigua essent. Ptissanam autem totam porrigunt ijs qui mitius quietiusq; habent: solum vero cremorem ijs qui deterius degunt: verũ ijs qui periculosius acutiusq; laborant, potus solos. Quod autem toto in hoc commẽtario de thoracis pulmonisq; affectibus egerit, plurima quidem exempli vice in his morborum partibus & præsertim pleuritidis vniuersalia præcipiens sepius est demonstratum. Est expositum quoque quonam pacto coctis morbis ptissana vti velit, quo tempore & balneum sine periculo conciliatur, vt pote quod ad sputorum quæ in thorace & pulmone continentur, expurgationem maxime conferat. Qui igitur ita habent, & quæ ex consuetudine est accesserit indicatio, his lauatiõẽ duplicare nihil prohibet. Ait præterea balneum ἡκιστα, id est minimum iuuare eos qui solo vtuntur potu, vbi ἡκιστα ἐλάχιστον, i. minimum significat, & non, vt quidam aiunt, ὀνδραμῶς, id est nullo pacto. Nam inferens, inquit.

† Hæc verba i cod. antiq; & i tralatiõẽ veteri, coniungunt eũ superioribus verbis Hippocrata, ita vt vnũ dũtaxat sit cõment.

† Est sanè & quãdo uti possunt. *†* Ex his autem quæ ante scripta sunt, quosnam in singulis viuendi modis iuuatum sit balneum, & quos nõ, coniecere oportet. Nam quibus aliquid eorum quæ balneum & bonum reddere & iuuare possunt, deest: hos lauare non expedit. Quibus vero nihil deest, signumq; adest ipsis in quo lauare conueniat: lauare oportet.

† Nõ sunt i veterib; cod. nec i tralatiõẽ veteri.

† Nõ sunt i veterib; cod. nec i tralatiõẽ veteri.

Non adiecit quidem quando his balneo vtendum sit, sed nos qui sententiam ipsius sequimur, dicemus. Potum solum his exhibet Hippocrates, quos acuti infestant morbi: vbi vires ad morbum vsq; vigorem, qui interdum cum ipsa coctiõẽ existit, veluti in morbis thoracis, pulmonisq; susseclaturas sperauerit. Coctis siquidem qui affectum progignunt humoribus, confestim exscreant.

Gal. in lib. Hipp. de vi&rat. in morb. acut. cō. 111.

bunt. Quod si qualia oportet solum expuere cœperint, in neutro adhuc modorum neq; in affe- **B**
ctu, neq; in symptomatis morbus augebitur. Nam sapius affectio ipsa qua laborant, mitior qui-
dem existit, sed symptomata augentur, vt in phlegmone obfessis particulis quo ipse iquit modo,
Cum pus conficitur, tunc dolores & febres fiunt magis, q̄ cum factum fuerit. Sapius autem mu-
tuis exultant incrementis decremētisq; symptomatū magnitudines, & ea q̄ affectiois est. fitq; id
in his phlegmonis, in qbus pus effluit quod iā est confectū, vt in vulneribus quibusdam fieri cō-
suevit, & in peripneumonijs pleuritidibusq; Possunt ergo in his morbis & hi quibus potus so-
lus vsui est, non inutiliter lauari. Nempe dolorem ipsorum balneum mitigare ait, & sputa matura-
re. Sed sanè vacuato prius corpore, id faciendum, Sciuerisq; in vniuersum de balneorum vi-
ribus, q̄ si non antea vacuato corpore exhibeatur, membrīs affectis fluxionem parit: vacuato au-
tem si exhibeatur, coctionem iuuat. Nempe corpore toto ante vacuato adhibitum, aduacuato-
riam obtinet facultatem. Quo fit, vt ex febre ardente laborantibus his tātum opituletur qui sine
tumore vel phlegmones vel erysipelatos laborant, feruente in ipsis per totū corpus bile. Quod
si coctionis signa habuerint, his multo magis conferet. Verum si ardens febris ob salam pituitā
putrefactam oriatur, aduersissimum illis esse balneū scire oportet. Neq; enim pituitosus humor
vel biliosus per cutim euacuatur, propterea quod tum crassus tum glutinosus sit, neq; extinguit **F**
longa egens concoctione.

Non sum immemor verborum Hippocratis, quæ in principio libri huius hoc refert pacto,
Quæ aut medicum ante animaduertisse ægro non referente oportet, plurima dimissa sunt. Hæc
si quidem qui Hippocratem dogmaticum esse putant, locos affectos esse dixerunt, & affectioes
ipsorum, & causas. Sed qui Hippocratem empiricum esse existimant, anni tēpora esse, regiones,
ætates, & ambientis nos aeris conditiones affirmauerunt. Hæc equidem omnia tum quæ a dog-
maticis, tum quæ ab empiricis dicuntur, vtilia esse non ignoro. Verum scopos multos hoc in li-
bro recensens Hippocrates, ad quos quis respiciens victus formam inuenire possit, nullius eo-
rum quæ dicta sunt, præter quàm consuetudinis mentionem fecit. Sed sanè nonnulla quæ remi-
niscētiam exigunt, præposuit. Atq; ob id sermonem sum remoratus, vt hac quæ breuis sit inter-
pretatione eos, qui totum legerunt librum, habeam sermonis huius per intelligentiam affecuto-
res. Vnus sanè & præcipuus scopus tanquam in exemplo pleuritidis talis in dictione ab Hippo-
crate enarratur: Si quidem siccior fuerit morbus, quàm vt quispiam putauerit, non multum dare
oportet, sed ante sorbitiōem vel mulsam, vel vinum, vtrum magis auxiliaturum putaueris, pro-
pinare conuenit. Post hæc deinceps ait, At si os madescat, & quæ a pulmone expuuntur talia sint
qualia esse oportet, sorbitiōis quantitatem, vt dicam summam, augere conuenit. Verum tum
hæc tū que serie continuata dicuntur, non sunt à gnidijs sententijs definita. Post hæc & morbi co-
ctionem animaduertendam esse ait Hippocrates, qui sanè scopus totius prope modum est Hip-
pocrati victus instituēdi generis, atq; earum quæ in eo particulariter fiunt permutationū. Alias
quoq; & subinde apponit definitiones quæ tales sunt, Quibus enim cibus statim inclusus est, siq; **G**
non vacuato eo sorbitiōem dederit, dolorem si adest adaugebit, & si non adest protinus inducet.
Et amplius. Præterea si lateris dolor assiduus est, calidisq; fomentis nō remittatur, sputumq; nō
procedit, sed extreme citra coctibilitatem glutinosum sit, nisi quis dolorem vel alui subductiōe,
vel secta vena pro vtriusus significatione soluerit, pitissam autem ita affectis dederit, præcipi-
tem aget in mortem. Proinde & rursus definiens, ait, Si nuper pasto cuiuspiam, & alui oneribus
haudquaquæ purgato febris vel cum dolore, vel sine dolore inceperit, a sorbitiōe tantisper est tē-
perandum, donec cibus ad infernam intestini partem descēdisse coniectum sit. Tum rursus. Si
nuper cibato cibus prior non descenderit, virtusq; valida fuerit, & floruerit etas, subluere oportet.
Si vero virtus imbecillior fuerit, balneo est vtendum, nisi alius sua sponte probe deiecerit. **H**
Adiecit ergo in hac dictione eum qui a virtute est scopum, veluti in sequētib; sæpenumero &
id considerari præcipiens quænam causa & affectio sit que virtutē prosternant, vbi & hoc a me-
dicis ignorari adiecit. Præterea adiecit q̄ ijs qui dolorem ad hypochondrium pertinētē habent,
ea que p̄ talia medicamēta fiat, auxilio sit purgatio. Ceteris aut quibus dolor vel grauitas ad bra-
chium vel pectus extenditur, veng sectio. Hæc igitur & reliqua huiusmodi, quæ itē de consuetu-
dine dicta sunt, à gnidijs medicis omnino sunt prætermissa, multoq; magis naturæ & corporum
temperamēta, de quibus sæpenumero in hoc libro egit, hos picrocholos appellans, alios melan-
cholicos. His scopis inhaerens ac insistens de ea quæ tum in sanis, tum in ægris fit victus ratione
agit quoniam pacto & emēdare & corrigere oporteat demonstrans. Præterea & in eo quem de
vino, oxymelite, & aqua facit sermone, scopos recēdit eosdē. Meminit quoq; & coctionis mor-
bi sapius, non paruum scopum vniuersę victus formæ, earumq; quæ in ipsa fiunt mutationum
hunc faciens. Pari modo & in morbi vigore quippiam dixit, ad quē respiciens non tanquam ad
abiectissimū in victus ratione scopum, alimoniam ministrat. Cuncta hæc & reliqua talia à gnidijs
medicis prætermissa sunt, quæ medicum ante animaduertisse non dicente ægro oportet,
Galeni

2. aph. 47

vit. 4. t. san. m. sap. ubi

oposium Amic. p. q. orace.
2. cap. q. 2. in fine.

ce

F

G

H

GALENI IN LIBRVM HIPPOCRATIS
DE VICTVS RATIONE IN
MORBIS ACVTIS COMMENTARIVS

Q V A R T V S.

A R G V M E N T V M.

Liber a quopiam ex Hippocratis discipulis, multis diuersisq; theorematibus inordinateq; dispositis conflatus, quorum plurima ad acutos morbos uidentur pertinere.

Quæ in libro de victus ratione post eum qui de balneis est sermonem scribunt, iure optimo plerique medicorum Hippocratis non esse sunt suspicati. Nam ab ijs quæ ante scripta sunt, & vi interpretationis & theorematum integritate longo discedunt interuallo. Neq; tamen abs re moti sunt qui & Hippocratis esse exitumauerunt. Nempe eorum quæ scripta sunt sententia propositum ipsius mētēq; vsq; adeo redolet, vt discipulum Hippocratis aliquem scripsisse suspicio sit; imo & ex his multa dictionem vnā cum sententiā ita absolutam inculpatāq; habent, vt rursum & ea ab Hippocrate scripta esse suspicandum sit, vt pote qui librum cōponere, vbi singulariter morbi cuiusq; acuti curationē doceret, vt in libro de victus ratione in morbis acutis promiserat, sese apparauerit. Præterea & alias in præsentilibro reperies dictiones quæ Hippocrate ita indignæ sunt, vt legitimis iustisq; adscriptas esse suspicari te oporteat. Sicuti & in aphorismis ipsis quidam huiusmodi visi sunt, partibus libri vltimis adiecti adscriptiq;. Qui enim interferunt, quia multis in memoria sunt primæ librorum partes, vltimis adscribunt. Quod & in libro de capitis vulneribus factum esse videtur, & in secundo de morbis vulgaribus. Nec secus in eo qui nunc nobis proponitur libro reperimus quæ interferuntur, atq; adhuc magis partibus vltimis. Cum igitur quatuor, vt quispiam dixerit, in eo reperiantur genera, vnum quidem & dictione & sententiā Hippocrate dignum, alterum quidem altero solū vel dictione vel sententiā, non nulla vero horum neutro, in singulis eorum quæ ad expositionem nobis expromuntur dictionibus id ipsum declarabimus.

Causus, id est febris ardens, fit, cum venule tempore æstiuo exsiccate, acres & biliosas quæ tenues sint, trahunt ad se humiditates, quas $\chi\omega\sigma$ vocant.

Æstiuum anni tps dixit calidū & siccū siue vltimo vere fuerit, siue prima estate, siue in horum tēporū medijs vel extremis, siue primo autūno. Quod aut aeris nos ambiētis tēperamētū dispositionē corporis secū mutet, siccū qdē ad sicciorē, humidū vero ad humidiorē, in cōmētarijs epidemiorū morborū est demonstratū. Quæ itē & anni tps mediocre & tēperatū naturalē seruet tēperaturā, cæteris quæ in vniuersa victus lege agūt hoies modo habentibus sili. Demonstratū præterea & corpus, quod a naturali moderatāq; cōditione sese alienauit, cōmutauitq;, id, pp quod alienatū est & cōmutatū, ob illud peculiari egere auxilio, vt arefactū humectatiōe, humectatū exsiccatione, calfactū refrigeratione, & refrigeratū calfactiōe. Cū igitur ob aliquā rerū, quarū exēpla dicit Hippocrates, circūstantiā, venulas aliquas qualibet in parte corporis exsiccari cōtingerit, a vicinis partibus trahunt hę humiditates. Si ergo quæ ad arefactas venas ferunt humiditates, vt substantia humidam naturam, ita & vim humectatoriam habuerint, pars naturalem cōmoderationem recipit. Verum si humiditas qualitate acris fuerit, & facultate siccatoria, corpus incenditur: vt si ex nobis quipiam siticulosus effectus liberaliter biberit vel vinū, quod quia aqua marina largior mista sit, tethalassomenon dicunt, purū, vel aquā salfam. Scio eqdē me aliquē ex æstiuo itinere siticulosum redditū bibisse vini veteris paulo sincerioris calicem vnū, atq; ex eo sitim magis auxisse, nō placasse. Vt igit nos quancūq; mente quæ appetitum moderet præditi, interdum qdē negligētius, interdum autē & incōtinentius, atq; et cū in præoptu melius nō sit, ad potum aliquē qui & salus & acris sit puenire cogimur, sic & venarū facultas attractoria ppetuo vicinis ex partibus humiditatē attrahit, substantiā ipsius qualisnam sit, nullo pacto discernēs. Ratione etenim caret qua quipiam ex meliori scrutari possit. Sed vt pueri brutaq; ad casu oblatum humidū cum sitiunt irruūt, hoc hoc pacto & illa. Si ergo in vna quapiam corporis parte affectio ea fiat, in ea solum qui erysipelas referat, affectus quispiam erit. Verū si venæ totius corporis supra modū exsiccate calidas carnosissimę partibus humiditates traxerint, in toto corpore fiet quæ causum referet affectio. Causus vero proprie dictus nō caliditatis quæ per totū fit corpus præstat modo vehementia, verū quoq; & siti. Nam sitis in eo vehemens est, & incōpescibilis. Deest ergo præsentil dictioni singularis de causi generatione sermo de partibus, quæ nos nuper adiecit. Nēpe in vna corporis parte quæ vis illa sit, interdum causus gignitur, interdū & toto in corpore. Verum cum in toto fit corpore, sitim omnino

*Vit. c. 3. t. mor. unil
L. 3. 34. 9. 11. 8
et inf. com. 13. 14.*

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

omnino parit: cum vero in vna parte, non de necessitate, nisi pars ipsa sitim pariat. Omnium autem **B**
 primum & maxime id facit os ventriculi, deinde ventriculus, atque ab eo stomachus, post pulmo,
 & subinde ieiunum intestinum. **V**trum igitur ita tantummodo fit causus ut dixit, cum, scilicet acres &
 biliosas quae tenues sunt humiditates ad se traxerint venulas. An ne & carne id patiēte erit cau-
 sus: siue in parte vna, siue toto in corpore pati eam contigerit. Ostendimus etenim eam, vim ha-
 bere eorum quorum indiga est attractoria. Præterea & fieri potest ut modo altero similis affe-
 ctio fiat. Modum alterum dico cum ex validioribus partibus ad imbecilliorē aliquam mittan-
 tur extremēta. Nempe quod membris singulis ut attractoria, sic & expulsoia in sit facultas, est de-
 claratum. fieri ergo potest ut interdum quidem ex parte vna, interdum vero & ex pluribus acres
 & biliosae quae tenues sint humiditates exacte ad dictas fundantur particulas, quae scilicet imbe-
 cilliores sunt. Quod Hippocrates *χῶρος*, tenues humiditates appellet, liquido constat.

Febris quoque uehemens habet, corpusque, veluti ab ossaria lassitudine habitum laborat, doletque. 2

Febris ergo uehemens habet, propter naturam tenuium humiditatum, quas & acres & bilio-
 sas ait. Nepe his superueniunt febres uehementissime, i. quae multam & acerrimam habent qualita-
 tem. Sicuti & pituitosos sequuntur succos, quae & minorem & minus acrem habent. Laborat au-
 tem corpus totum lassitudine vlcerosa propter tenuium humiditatum acrimoniam. Sed de lassit-
 tudinum omnium differentijs absolute in libris de tuenda valetudine est tractatum.

Fit autem magna ex parte longum ob iter, longamque sitim, cum uenulae arefactae, acres calidaeque fluxiones ad se **3**
 traxerint.

Tum in principio dictum est, tum rursus hoc in loco adiecit verbum hoc arefactae, procatar-
 ticas appellatas causas veluti exemplo manifestans. Primitiuas nunc dicunt. Siquidem calidae
 oēs & siccae caufos progignere possunt. Scio equidem nonnullos ob liberalem vini quod tetha-
 lassomenon vocat, potionem caufos fuisse correptos. Veluti & alios ob falametorum faltarumque
 carniū atque aliorum quorundam falsorum vsu immoderatum. Alius ex ambulatione & estu
 veniens, primum quidem lauit se, deinde domum perductus, & vini misti plus bibi, coepitque
 protinus affici caufos: alius autem ob iram, & alius ob vigiliās caufum incurrerunt.

Fit quoque & lingua aspera, sicca, & ualde nigra, uentrisque, morsu dolet, deiectionesque, & liquidae & pallidae sunt: ut **4**
 getque, sitis uehemens, & uigiliae, atque interdum mentis aberratio.

Percurrit hoc in loco quae caufum subsequuntur, quae *συνηδνεύοντα*, id est confidentia siue con-
 sistentia vocant. Sunt autem haec: lingua sicca, aspera, & nigra, uentris morsus, deiectiones pallidae,
 uehemens sitis, & uigiliae, interdum quoque & desipientia. Lingua sane arefcit, quod tota corporis affe-
 ctio sicca sit & calida, febrisque ipsa talis. Ventris uero morsus propter tenuium humiditatum, quae
 illuc confluunt acrimoniam, oritur. Deiectiones autem pro succi redundantia. Liquidasque eas dixit,
 nullo pacto concoctas exprimens. Coctio enim omnia cogit incrassata. Qui autem ita habent, vi-
 gilant ob siccitatem. Nepe humiditatem immoderatam profundas ad somnum delationes (grae-
 ce cataphoras) multam uero siccitatem uigiliās procreare est demonstratum. Accedit quoque & ab
 alijs symptomatis fatigatio quae ob uigiliās efficitur. Desipientiam autem fieri sciimus ob eam quae
 ad caput recurrit bilem, & ob temperaturae caliditatem siccitatemque. Quae autem ubi quispiam bilem sim-
 pliciter dixerit, amara significetur, antea est enunciatum. quod item bilem eadem & pallidam & flauam
 appellent. Ut ergo nihil eorum quae ad caufum biliosum spectant praetermissum uidetur, nisi quod
 non solum fit per attractionem, sed et per tenuium humiditatum effluuium, sic & ab uide fuscis scripta
 quaedam sunt. Nempe ex ijs quae dicta sunt quaedam sunt symptomata caufum indicantia, quae *παρονομοι-
 να* dicunt, alia uero *συνηδνεύοντα*, i. consistent. Verum quae caufos procreant, alia quidem *προνομι-
 μена*, i. antegredientia, alia uero *παρονομοινα*, i. praecipientia à medicis appellantur. Omnium
 autem quae dixi praegredientium symptomatum, potes tibi ut lubet catalogum facere. Sed qui li-
 brum hunc scripsit, à praegredientibus fecit exordium. Venulas etenim exlicari praegrediens cau-
 sa est. Deinceps autem cum praecipientia ut ambulationem longam & sitim dicere debuit, non ea
 dixit, sed ex ijs quae affectum indicant quippiam dixit, ut febre m uehementem. Debuit & hic si-
 tim uehementem adijcere, quam postea simul cum alijs quae confidentia uocantur symptomatis
 dixit. quorum quaedam aliquando, alia perpetuo caufis insunt. quod & ipse ostendit inueniens. In-
 terdum autem & mentis aberratio. Nam interdum, perpetuo opponitur. Ego autem dico & uentrem
 morderi, & biliosa deijcere non esse ex ijs quae perpetuo caufis insunt. Nempe quod uehemens
 morbus sit, motusque acrimium & tenuium humiditatum ad interna sit, propterea haec contingunt,
 ijs quidem qui uentrem, heparque caufi ueluti sedem habent. Verum ijs qui pulmonem ueluti se-
 dem habent, haec non admodum contingunt, sed quae de lingua dicuntur, & desipientia magis.
 Difficulus etiam & hi spirant, ea scilicet quae densa & magna est spirandi difficultate, efflantque
 continenter os aperientes, igneque spiritus effusione leuantur. uerum totam spirandi difficul-
 tatem praetermisit, quam in prognostico dictam ostendimus. Ceterum in compositae atque inor-
 dinate

vit. ca. 2. prop. 33.

F *θερμωτάτη*
 .i. caliditatem.

† Verba haec
 sunt καὶ πρὸς
 τὸν κατὰ
 τὴν κρᾶσιν
 τὴν τὸ πλῆθος.
 Sicut modo in-
 telligat d vino
 quod i mixtio
 ne multā aquā
 ferat: siue de vi-
 no quod multū
 possit repe-
 ramēto, siue d
 eo quod exiguae
 admodū aque
 sit permixtum
 idem fere est.
 † At quae est
 causa uigiliae.

† In antiquis
 legitur ἀρῶν
 τῶν .i. inordinā-
 tate.
H
 † In aliquibus an-
 tiquis illa uox
 non habetur.

* ἰσὶ ἀνι. focū

A dinate symptomata lingue recensuit. Nempe debuit primum siccam dixisse, deinde asperam. Nam ob immoderatam siccitatem lingua aspera redditur: ut si aspera sit, omnino & sicca exsistat. Quod autem ob caliditatem immoderatam nigrescat, ut his quibus cutis sole vsta sit, iam ante didicimus.

5 *Huic aqua, mullæq; coctæ & aquosæ quantum voluerit bibendum dabis.*

Liber hic etsi Hippocratis non sit, antiquus tamen est, quippe qui legitimo operi iam Erasistrato temporibus adiectus fuerit. Quapropter mirandum quonam pacto Erasistratus calices cereos in Apollonium & Dexippum retorisse ausus sit. Nam quod librum hunc scripsit, mentem Hippocratis Erasistrato melius intelligens, causo laborantibus quantum placet bibere concedit. Demonstratque & in legitima voluminis huius partis ita sentire Hippocratem. Sed de Erasistrati malitia satis hæc sint. Et iam scrutemur quæ in oratione dicuntur. Præcipit siquidem neque aquam solam, neque nullam solam his propinandam qui causo laborant. Scis etenim aquam, quæ natura frigida sit, tarde penetrare, & quam plurimo tempore in hypochondrijs manentem corrumpi in acutis morbis: mel autem facile bile scere. Ob id nullam aquosam dari iubet, ut aqua, nulla in superiore ventre facta moram misto melle ad distributionem trahatur. Ob eas causas & coctam ipsam exhibent. Nempe quæ cruda, sitim magis ardet, & flatu magis vacat, urinasque magis ciet, ut quæ cruda est, deiectionem.

B Minus siquidem acris quæ coctæ est, non solum quæ in coctura peragatur conficiaturque: verum quæ & spumofum ipsius omne tollatur. Nempe quod acre & flatuosum existit, in mellis est substantia: Coctæ autem, tum morfu caret, tum flatu vacat, distribuiturque melius quam per intestina descendat, quo fit, ut eam ob causam magis alat quam cruda. Cæterum qui ita laborant, citra pristinam succum nulla nutriendi sunt. Sed quo modo in acutis morbis solos exhibere potus oporteat, in libri huius non spuria parte est prædictum. hæc omnia quæ ad præsentis orationis expositionem pertinent, ijs qui & ante legerunt, & meminerunt eas quæ in illis factæ sunt expositiones, ad hunc modum & dicta sunt & dicentur.

6 *Quod si os amarum fuerit, vomere confert, & ventrem subluere.*

Bilis amaritudo, amarum os reddit. Nempe communem vnamque efficiunt tunicam & que ventri interna est, & omnis ea quæ os subungit. Non ergo sine ratione sermonis huius scriptor bilem tum per vomitum, tum per clysterem euacuat.

Vit. ca. Acie. p. p. doctr. q. cap. 2. fo. 8. 8.

7 *Verum si ad hæc non aperiat, lacte asina cocto purgabis.*

C Quæ omnino quidem eam quæ in ventre est bilem vacuare præcipiat, timeat autem purgantia medicamenta, quæ & acria & calida prorsus existant, ob id ad lac asinae diuertit, utpote quod nullam ut non aliud vllum habeat acrimoniam, sed præ omnibus vnum humiditate exuperat, atque ob id solum ventrem subit. Præcoquit autem ipsum ob flatum. Sed sanè solo uti sero poteris, per oxythum meli ipsum, ubi lac ante coxeris, separans. Vas quoque æneum frigida plenum aqua continetur in lac demittes. Nam & hæc si probe fiat demittio, serum à caseo separat.

Vit. ca. 7. fol. 19. 8. 7.

Vit. ca. 3. d. abon. cap. 16. 9. ca. dios. lib. 2. cap. 62.

8 *Salsum autem nihil, neque acre exhibendum, non enim descendet.*

Salsus succus qualisnam sit, ex sale apparet. De acris autem tum substantia tum facultate dictum est in quarto simplicium medicamentorum. Piper siquidem, sinapi, pyrethrum, & quæcunque viribus calida sunt, acria quoque gustantibus apparent. Quo fit, ut tum acria tum salia tanquam causum aut gentia vitare iubeat. Hæc autem acris magis siccant, quam illis non similiter, sed minus calfaciunt.

Sorbitionem vero nisi indicationes transferint, non dabis.

9 Sermonem ita ut robustam esse virtutem subaudiendum sit, intellige. Nempe hoc pacto Hippocrates doctrinam facit magna ex parte quæ singulis in scopis præcipiuntur scribens. Quo pacto cum semel dixit, comparare inter se quæ demonstrata sunt consideratis ipsorum viribus oportet. Quod vero sorbitio ante iudicationem danda non sit, si virtus sufficit, in prima huius libri, quæ legitima est parte, est demonstratum.

10 *Et si è naribus fluxerit sanguis soluitur egritudo, atque si sudores superuenerint, iudicatorij legitimi cum urinis albis crassisque & lenibus subsidentijs.*

In acutis febribus quod ex sanguine feruet, ad caput fertur. cum igitur rescillis ruptisque venis natura id ipsum vna cum acervatis vaporibus effuderit, cæteris promptius dominatur & imperat. Pari modo & cum per sudores eas quæ tenues sunt humiditates expulerit, morbum sanat, si utique morbo iam cocto superuenerint. Nam de re huiusmodi iam sæpius in alijs explanatorijs commentarijs est dictum, atque in ijs qui de iudicationibus sunt coeacti. Ut igitur in prima libri huius parte, quam omnes legitimam fatentur, eum qui à morbi coctione est scopum ad victus rationem commodissimum accepit, sic & nunc ad prædictionem. Subiicit quidem coctionis nomen: sed constantissimam ipsius notam scripsit. Optima igitur vrina est, quæ albam & leuem habet subsidentiam

idem p. d. diff. febr. cap. 6. ca. l. progn. 26.

quod in acutissimis

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

riam, vt in prognostico est demonstratum. Neq; tamē ad spem salutis semper apparere expositu
labis, cum si enarēma naturali tum colore tum substantia commodum videris, satis tibi erit. Et
iam his ita habētibus in interpretatione exuberauit dictio. Nam ob dictas vrinas constat & sudo
res iudicatorios esse, quapropter & frustra adiectum. Legitimi præterea nō proprie i ipsi dici
tur. Nam pro morborum forma talem inferre consueuerunt appellationem, cum alij medicorū
probauissimū, tum Hippocrates ipse.

Et si abscessus aliquis factus fuerit.

Rarissime per abscessum iudicatur causus, atque adhuc magis si citra partis corporis adiectio
nem, recensionem quis fecerit. Nempe parotidibus, id est abscessibus qui post aures fiūt, causos
scio iudicatos, sed non legitimos. Id autem paulo post condices post expositionem.

Verum si absq; his soluatur, reuertetur ægritudo, uel coxa, uel cruris dolebit, exspuetq; crassa si sanus est futurus.

Vbi de sanguinis eruptione sudoreq; egit, si absq; his causus desierit, suspectam ait eē solutio
nem. Nam paulo post reuertetur. Erit si quidem ait in recidua crurum dolor uel coxæ, spuetq;
crassa. Nempe q̄ iudicandus, sanguinis eruptione, uel sudore, uel abscessu opus habeat, potest q̄
arbitrari recte dictum esse, si dictis adiecerit quæ curationi intendēs ipse scripsit, vomere scilicet
præcipiens, atq; aluum subducere, potumq; aquam & mulsam aquosam coctam comministrās.
Quare si cum his quidem & sanguinis eruptionem, & sudores, & abscessum causum soluere quis
dixerit, aliās autem solui non posse, sermonem fortasse inueniō, hoc est iustum æquumq; dicere
videbitur. Iustum autem æquumq; dico quasi mediocriter vera loquētem atq; priore magis, nō
tamen integrum absolutumq; prorsus. Neq; enim verus est fermo, Nempe quod in aphorismis
dicitur, A causo habito rigore superueniente solutio, verissimum existit. Rigorem autem hunc
de necessitate sequitur interdum quidem sudor solus, interdum vero & bilioforum vomitus so
lus, atq; interdum deiectio sola: sed plerunq; ex dictis tribus duo fiunt, & rursus quandoq; tria.
Nempe horum duorum de necessitate alterum in causo fit, si perfecte solui debeat. Nam biliosi
humores uel perfecte vacuabuntur, uel extinguentur. Prætermissa itaq; videbitur præcipua cau
sorū sanatio, frigida scilicet potus, quo causos prorsus curauimus, nullo ex his moriente, quibus
frigidam propinauimus in tēpore opportuno, cuius expositionem priore quidē libri huius par
te paucis percurrimus: at in cæteris tum commentarijs tum operibus fufius. Sed forte quispiam
me asserere putabit nullum ex ijs qui causo laborant moriturum qui aquam tempestiue biberit,
quanquā id non asserui, sed q̄ omnibus quibus propinaui, cum adeo multi extiterunt vt numeri
non meminero, successit auxiliū & salus, quod idē non est, vt si diceres causo laborantes om
nino si frigidam biberint, seruandos. Nam q̄ perniciose insalubriterq; habent, eos neq; per aliud
quippiam, neq; per aquam seruari est possibile, quibus neq; ministrare sum conatus. Quod autē
in fine dictionis narratur, Exspuetq; crassa si sanus est futurus, in his tātum causis obseruare de
bes, qui passo pulmone oriuntur.

Causi genus aliud, aluus soluta, sitis magna, lingua aspera, sicca, salsa.

Veteres Græcos reperio nomen generis interdum in homonymis, i. equiuocis vsurpare. ho
monymis inq; que vnum quidem habent significatum: sed ex ipsius diuisione ad plures deducū
tur differentias. In quo sepius dicere consueuimus genericas rei huius differentias esse vel duas,
vel tres, vel quatuor, vel quotquot esse possunt. Sed cum homonyma duplicia sint, aliqua quidē
nullo pacto inter se cōmunicantia, vt cum canem dicimus & terrestrem & marinum. Alia vero
quæ cum synonymis, i. vniuocis, aliquatenus cōia existant, cum ab vno factam appellationē ha
buerint, ad quam interdum referātur, considerandum, vt dictum est, duo esse causorum genera.
quod exacte quidem cognoscetur, si substantiæ vtriusq; ratio quæ in appellatione est, ostensa fue
rit. Sed qm̄ a mentis conceptu ratio iudicium accipit, per scrutandum si mentis conceptum causi
ita consonum habemus vt hominis, bouis, & equi. At cum oratio commentario prolixior futu
ra sit, tum ipsam tum cæteras ad breuem contrahere summam conabimur, hoc exorsi modo. Fe
brem causum medicos reperio appellantes, cum vrens caliditas, sitisq; incompscibilis hominē
torquet. Quod si ita habet, causum eum in quo corpus nō vritur, sitisq; leuis sit, causum quidem
simpliciter, exquisitum aut legitimumq; non dicemus, pro dimidia aut parte cū talis sit, breuioris
doctrinæ gratia causum nothū appellare haud perperā fuerit. Quo autē mō tertianis in febribus
appellatione huiusmodi vti consueuimus, ita duo causorum genera esse intelligemus; vt tertiana
rum genera duo esse quispiam dixerit, vnum exquisitum legitimumq; alterum vero nothū spu
riumq; cui videlicet ex legitimi quidem symptomatis nonnulla insunt, aliqua vero non. Quod
autem secundus causus, de quo in hac parte docere instituius, tanq; diminutus quidam sit, atq;
non exacte absolutus, certior fiet si mentem ad ea symptomata, quæ a scriptore ipso in eo fieri di
cuntur, conuerteris. Nempe principio ait, Aluus soluta, sitis magna, lingua aspera, sicca, salsa; nō
eo adiecto quod in priore adiecit. Nothus siquidem causus ex legitimi symptomatis alterum q̄
dem

*Vit. 2. de caus. sympt.
cap. 4. 2. 3.*

*Vit. 5. com. p. 6. ut
3. de morb. uul. 3. 34.*

dem habet, alterum non. Deinceps autem linguam asperam esse inquiens & siccam, non adiecit nigram quo modo in priore: sed pro hoc symptomate falsam dixit. Nempe ut cum lingua amara lenta redditur, flavam redundare bilem ostendit: ita cum falsa, falsum falsuginosumque appellatum humorem, qui unum existit ex pituita generibus, que tria sunt, ut tibi innotuit, acidum scilicet dulce, & falsum. Quo modo igitur prior causus ex amara bile constans, pallidas geminam ob causam parit excretiones, tum quod tenuis fuerit, tum quod febris vrens augeatur, preænata in eo quare flava est bile: sic pituitosus humor neque facile excernitur, neque febrem auget, neque sitim ardentem habet, neque in spiritum vertitur, vanescitque; atque ob id de eo dixit aluus soluta, excernere ipsam solam ostendens, quod ipsi non excernere aduersatur. Subit siquidem his venter, non tamen secundum humoris cuiuspiam formam speciemque: sed ipsi quare in alimentum ministrata sunt, corruptis. Non enim hi potu reguntur, ut quamplurimi eorum qui priore in festantur causo. Nempe hi citam habent excretionem, ex tenui scilicet & feruenti humore constituti: Seram vero alij ob frigidam glutinosamque & crassam pituita substantiam. Fieri ergo nequit ut qui ita laborant, solo utatur potu. Id siquidem didicimus in his morbis qui in quinta vel septima die valida existente virtute coctionem sunt recepturi. Verum si morbus ad nonum vel decimum quartum vel vigesimum sese perogaturus sit, in eo circa initia pituita cremore utimur.

B 14 Urine interceptio.

† *Αἴματις ὡς τοῦ ἰ. ab ipso* Dicit id est ab ipsis consuevit vel cum non effatu digna vel nullo pacto emittitur urina, fit autem in instituto presenti sermone causo propter humoris crassitiam.

15 Vigilia.

Causo utriusque commune id est, atque ob id in priore mentionem huius fecit, fit siquidem in illo magis quod caput accendatur, inflammeturque magis.

16 Et refrigerata extrema.

Symptoma hoc secundi est causi. Verum sermonem non simpliciter efferre convenit, sed cum definitione aliqua. Neque enim perpetuo talis existit, at cum malignus fuerit. Nempe in biliosis vrentibusque febribus, caliditatem ad extrema usque corporis extendit, et si non malignus causus fuerit. At in pituitosis fumosa est caliditatis substantia, cum scilicet vel in ventre, vel hepate vel pulmone falsus humor putruerit, ob quam quidem caliditas ignea redditur. Verum si malignus evaserit morbus, refrigerantur extrema ob virtutis imbecillitatem, phlegmoneque totum ad se sanguinem trahentis magnitudinem. Nam absque his nunquam letalis efficitur morbus.

* Quidam cod. legunt affirmatiue

17 Causus hic, nisi sanguis e naribus fluxerit, vel circa collum abscessus fiat, vel cruris doluerit, et eger sputa crassa excreauerit, (hæc autem adstricta alio fiunt) vel coxæ dolor, vel pudendi linor supervenerit, non indicatur, testis quoque intensus indicatorius existit.

Quod solvantur per abscessus magis, quam per excretionem quare ex pituita putrescente oriuntur febres, sæpius est demonstratum. At in presenti causo non abscessus modo commemoravit, verum quoque et sanguinis profusionem adiecit, magisque in his causis, quorum sedes in pulmone existit. Nempe in huiusmodi affectibus caput incalecit, sanguine repletur, effunditurque quod ex eo redundat tum ruptis, tum adaperitis venis. Ob eandem causam ceruici abscessus fiunt, & parotides ipsi qui ita afficiuntur. Verum quibus affectionis sedes in ieiuno vel hepate existit, deorsum magis fiunt abscessus, qua efficitur ratione, ut coxæ doleant, pudendum liueat, testiculusque his tunc datur qui ita afficiuntur. Fit autem testis intentio interdum ab ea quare in eo sit inflammatio, interdum quoque quia a quoquam eorum quare superius inflammantur, attrahitur. Quosdam autem eorum qui in pulmone afficiunt, crassa exspuere cocto iam morbo diximus. Ex eo igitur liquet doctrinam confusam esse, inordinatam & indefinitam, quod tamen eam que librorum gratia fit illustratiorem evidentiamque deceat, libro tamen nullo pacto est peculiare propriumque. Nam cum multis membris passis tales fiant febres, deinceps & ex ordine symptomatum catalogum scribere oportebat, & non inordinate indefiniteque, sed secundum peculiarem propriumque, & propositum morbum efficere. Et sane in hunc dictum est modum, aluus soluta, non quod causis symptoma hoc perpetuo insit, sed ut interdum. Nam quibus venter ita ut dictum afficitur, his corrupto cibo deiectiones liquidæ existunt. Verum quibus pulmo ita habet, ventre haudquaquam patiente, his deiectiones huiusmodi de necessitate non fiunt, cum interdum modo contrario ita affectis dura aluus contingat, & difficulter excernatur. Præterea & quibus in iecinore causi subest radix, & qui ob secur causo laborant, ipsi quare excernuntur, interdum quidem liquida existunt, & interdum sicca, veluti quare *κατὰ τὸν σπλῆνα* appellantur, & quasi in gyrum voluta spirosaque dixeris combustionis scilicet a visceris phlegmone siccoribus & quasi in nucleum formatis excrementis, *σπιβαλαὶ* Græci vocant. Cum igitur viscus huiusmodi solum phlegmone obsidebitur, id efficiet. Verum si cum phlegmone fuerit & imbecillitas, liquida deiciuntur, viscere scilicet alimentum ad se tra-

† *ἡ ποσὶ τῆς σπινθ. i. subijctis rationem*

† Hæc non habentur in antiquis codicibus

vit. i. prothet. com. li. ca. i. t. simpl. med. p. 76

here nequeunte. Sed deiectiones hmōi ab ijs que ventre affectio fiunt, chylofitate distinguuntur. E

Sorbitiones dato attractorias.

Quod sapius dicere sum solitus, q̄ scilicet obscura lectio nihil doceat, id & nūc dicam. Nam q̄ ex pituita vitio laborant, oxymelitis quidem potus his est cōmodissimus: sed alimentum pituita ne cremor. Ego tñ quāq̄ hoc noscam̄ q̄ atq; a nullo didicerim, diuinare nō possum quasnam di car attractorias sorbitiones. Oxymeli siquidem & secatorium, & incisorium, & absterforium dici potest, attractorium tamen nullo pacto, quia sanē quod ab ipso attrahatur demonstrare nō possumus. Ad hunc modum neq; pituita cremorem attractorium esse asseremus. Sed forte q̄ piam dicet velle ipsum ventrem subducere attractorijs, id est quæ crassum trahūt succum, cuius modi est quod pituitam trahit. At vero sorbitiones non dixisset. Nempe hoc munus medicamētorum est, & non sorbitionum, sicuti neq; potuum. Innotuit ergo quonam pacto in obscuris dictionibus nihil certi compertiq; habeamus. Quapropter neq; dictionem hanc defendere conabimur, q̄ nihil in ea certum finitumq; reperiat. Caterum non mihi cōstat quonam homines pacto vt in alijs multis manifeste erent, sic & in eo quōd ijs quæ obscure dicunt gaudeant: quāquam oēs vno ferme ore perspicuitatem oratiōis virtutem esse, obscuritatē vero vitii pclamēt.

† In antiquo habetur καὶ παρ' ἑτέρου μαθὼν οὐδὲν μίση. i. nec opus habet, vt ab alio discam

In acutis morbis sanguinem detrahes, si uehemens morbus uideatur, florueritq; egrotanti etas, & uirium adfuerit robur.

Sermo hic nimirum Hippocrate est dignus. Subitq; mihi in admirationem q̄ inter aphorismos cum non scripserit, cum in paucis verbis vis magna comperiat, quod aphorismis vsu enire solet. De his ergo qui sanguinis egent detractione frequens apud medicos fuit sermo. Quorum quæ de ea detractione maxime probabilia videntur, duobus à me scriptis secure sunt enarrata libris. Quorū alter de sanguinis detractione inscribitur: in quo quæ commodant omnia docentur. Alter scriptus est, vt dixi, medicis tum empiricis, tum dogmaticis. Verūamethodi, id est ab omni methodo alieni Thessalijs yti & cetera sine demonstratione simpliciter dicunt: sic & sanguinis detractionem χαλαστικόν, id est relaxatorium censent esse remedium. χαλαστικόν vero nō vno exponunt modo vt per commentarios nostros cum de methodica secta ageremus, ostendimus. Qui autem omnem de sanguinis missione historiam intelligere voluerit, legere tū nostros tum reliquorum medicorum libros potest. Nunc vero summam ipsam in paucos tandem relata scopos audi. Sanguinem etenim primum detrahes si magnus tibi videatur morbus. Tali autem remedio vitur propter vehementes affectus, quod à qualitate desumitur. Neq; refert si vel uehementem vel magnum morbū dixeris. Secundus sanguinis detrahendi scopus est: i. æger atate floruerit. Neq; enim puer neq; senex, sanguinis sustinent detractionem, etiam si morbus, quo ipsi laborauerint, magnus fuerit. Tertium scopum non pratermisit libri huius cōscriptor, qui facultatis robur existit. Neq; enim in ijs qui atate florent, cum languent, perpetuo robur apparet. Quā ob causam quis forte duo hæc sola pro scopis detrahendi sanguinis satis esse autumabit, magnitudinem scilicet morbi, & virtutis robur. Neq; enim senex q̄ annosus sit, per se sed propter virtutis imbecillitatem non fert sanguinis detractionē. At certe pueri quāquam vitali facultate valeant, tamen neq; hi sanguinis sustinent missionem. Prompte enim eorum subtilitatem propter humiditatem, tum propter temperamentum caliditatem euaporatur. Detractione igitur sanguinis non egent qui insitam naturalemq; habent à temperamento vacuationem. Ob eam causam scoporum sanguinis detrahendi numero non satisfacere videntur magnitudo morbi, & virtutis robur. Meliusq; feceris si & florentium atatem adieceris. Quod porro in fronte dictionis dictum est, In acutis morbis sanguinem detrahes, vt consideretur est dignum. Sed quo modo longorum morborum non meminit: Quoniam sanē de acutis nunc docet, atq; ob id solos eos memorauit. Nempe & ex longis multi sunt qui sanguinis egent detractione, cum & hi dictis tribus subiaceant scopis. Caterum cum omnia hæc recte dicta sint, quosdam tamen non recte vsos fuisse est putandum. Quo è numero est Menodotus empiricus in sola plethorica appellata syndrome sanguinis missionem obseruari asseuerans. Nos autem & ea non existente, venam secamus, cum dolor uehemens hominē statim prehēderit, vel pars aliqua fracta fuerit, vel os ex loco pulsum sit, vel alius quispiam articulus contractus reductusq; sit. Neq; etiam plethorica facta syndrome sanguinem semper mittimus, sed & fritione, & balneis multis, & abstinentia que tribus vel quatuor diebus fiat, ad id quod naturale est reuocamus. Verum de his abūde tum in libro de plenitudine, tum in libro de sanguinis detractione est pronunciatū, præter ea & in libro de morbis curandis. Ad plēns ergo hæc de sanguinis detractione, veluti in cōmentario dicta sufficiant. Verum vt nihil desit, adiciam & eum qui ab ambiente nos aere desumitur scopum, cum fuerit abunde calidus & siccus, ita vt cito ab eo corpus euaporetur. Nempe tunc à sanguinis missione abstinemus, etiam si morbus magnus fuerit, florēsq; atate homo. Id ergo auctor solum prætermisit, reliquis scriptis, atq; etiam patientis ipsius corporis habitum. Verum procedente oratiōe & mentionem habitus fecit, qui & atatis differentias in se comprehendere potest, vt ostēdam.

† Cod. graeci præsi habent. φανερὸς ἀπὸ τοῦ ἰουμένου πηλίου τοῦ βουδύματι χροῦται ὡς τὰ σαχρὰ πύθου. i. Manifesta qui tate tali vit remedio, ppter vehementes affectus. Antiqui fere omnes quos viderim legunt δὲ τὰ μικρὰ πύθου, ppter paruos affectus, & ita et legit antiqua traditio

Vit ea p̄ ad glau. cap. iq. ca ii. omah. cap. iq. ca in l. & sang. miss. cap. iq.

Vit in lib. de robor. cum. p̄ sang. miss. cap. q. B. ca q. mch. cap. 6. H.

Vit ea q̄. ad glau. cap. iq. C.

20 **A** Porro si angina fuerit, & si aliud quippiam ex pleuriticis malum, eclignate repurgato, ut si ager ob copiosam sanguinis missionem imbecillior fuerit, clystum tertio quoque die ventri infundes, donec in tuto ager fuerit, & fame idigeat.

συνάγγη, id est angina, partium quæ in gutture sitæ sunt phlegmone est, quæ post sanguinis missionem repurgari potest, i. quæ in partibus phlegmone oblesis continetur, p sputa euacuari possunt. Nempe corpus impurum excrementosumque quod vacuatur, iure optimo expurgari quilibet pronunciauerit, Carteris autem acutis morbis omittis, de pleuritide mentionem facit, quo modo & in prima libri parte fecit. Si vero imbecillior, inquit, ager tibi esse videbitur, vel propter sanguinis ablati copiam, vel ob aliam quamuis rationem, purgationis vice clysterem tertio quoque infundes die. Nempe relaxato per sanguinis missionem corpore, quod ex morbificis humoribus qualitate vitiosum superfluit, per clysterem id euacuari iubet. Quod autem scopus illi sit non solum alimentum subducere, verum quoque & passum locum expurgare, palam est. Quod vero finem orationis facit, Et fame indigeat, ijs qui in primo libro à nobis demonstrata meminerunt, etiam manifestum euadit.

21 **B** Obsessa inflammatione hypochondria non spirituum interceptione, septi transversæ intensio, vel spirituum protensione, quibus orthopnoea sicca pus non subit, sed à spiritu interceptione pathemata hæc superueniunt. Potissimum vero & iecinoris dolores, & lienis gravitas, atque inflammationes aliæ, & superiores septo dolores, morborumque collectiones, quas *συσσώφεις* dicunt, solui non possunt, si quis primum purgante uti medicamento aggressus fuerit. Næ uene sectio in his præsertim uenit. Deinde clystus est opus si uehemens & magnus fuerit morbus, si uero non, et postea medicamento opus sit, sanè id post sanguinis missionem secure & mediocriter porrigendum.

AL. nisi

Morborum qui primum sanguinis egent missione, deinde ab ea purgari expostulant, catalogum facit. Primumque inter omnes scribit, *φλεγμαινοντα ὑποχόνδρια*, id est flagrantia flammantiaque hypochondria. Neque uocem hanc *φλεγμαινοντα* ex Hippocratis consuetudine audias uelim. Nempe flammantes morbi omnes & calidi, uoce hac significantur: cuiusmodi sunt erysipelata, herpes, & carbunculi, & quæ proprie phlegmonæ appellantur. Verum recentiores medici omnes speciei flagrantium corporum uni uetus commune nomen induunt, uocantque hoc pacto solum eum tumorem, qui renitens cum dolore & multa caliditate existit. Verum cum & alij præter naturam existant tumores, ut scirrhus, & qui à recentioribus medicis œdema appellatur. (Fuit siquidem & id aliquando commune nomen tumorum omnium præter naturam atque ipsius inflationis:) diximus quidem alibi libro uno de tumoribus præter naturam: uerum impræsentiarum ut cætera, ita & hoc summam dicatur. Scirrhus quidem renitens tumor est, & doloris expers. Verum inflatio bifariam fit: Nempe collectio in quibusdam cavitatibus uel sensui expositis, uel ratione contempnabilibus flatuoso spiritu. Fuerunt sanè qui aliquando tumores præter naturam in musculis secuerunt, tanquam pus in imo reperturi: sed nihil aliud præter spiritum, qui totam per carnem minutatim disseminatus esset, inuenerunt. Præterea & thrombis solis aliquando ita sectis humiditas uel viscosa uel mucosa est reperta. Verum in talibus tumor uel ex thrombo uel mucore erat, carne ad hunc affici modum apparente, spiritus autem in ea per minuta est disseminatus. Non igitur in præsentia dictione, Phlegmone obsessa hypochondria, secundum assuetum Hippocrati significatum dicta esse uidentur. Nempe quam mentem habebit quod ipsi adijcitur, non flatuum interceptione: cum flammæ caliditas in hypochondrijs siue cum flatu fuerit, siue non, eandem habeat indicationem. Neque etiam ita dicere est uisus, ut acuatim coniunctimque tum inflammationem tum spirituum interceptionem infert dicatur, cum id falsum sit. Nunquam enim spiritus interceptio flagrantem hypochondrio infert affectionem. Qui ergo hæc scripsit, Phlegmone obsessa hypochondria: dicere est uisus quæ in tumorem sublata sunt. Post hæc autem mentionem de septi transversæ intensio fecit: deinde & protensione spiritus. Septi transversæ intensio manifesta est omnibus: Sed spiritus protensos dicere uisus est ueluti interruptos. De quibus in prima libri huius parte scriptum est, Spiritus offendens in ea quæ extra fit aeris delatione. Super quo in dictionis illius expositione est enarratum. Siccam autem orthopnoeam dixit eam spirandi difficultatem, quæ sine sputis & uel tussis usque adeo uehemens est, ut inclinari citra suffocationem qui ita afficitur, non possit, quam fieri non ignoras ab angustia earum pulmonis capacitatum quæ spiritum deferunt, quæ id patiuntur, iacentibus magis, minusque stantibus, & profecto recte collocatis omnibus quæ in thorace existunt partibus, quo fit, ut & orthopnoea appellitur. Sed cum ea interdum fiat ob uisceris phlegmonem, ut in peripneumonijs, interdumque & oppletis bronchijs, sanguinis missione ait egere eos qui orthopnoea sunt affecti, eos inquam quibus pus collectum non sit. Nempe quibus pus collectum sit, eos puris uacuatione egere constat. Qui autem à spiritu interceptione (quod in angustiam actio pulmone fieri solet) hæc patiuntur, eos sanguinis missione iuuabis. Pari modo & iecinoris dolores splenisque atque cæteras omnes inflammationes sanguinis detractio iuuabit, atque uniuersas morborum collectiones, Græci *συσσώφεις* dicunt. Quod autem *συσσώφεις* morborum dixerit eas quæ

ut ca. iq. meab. cap. 6.

D Septima Classis, ab intumescensibus

† ἢ ἐν βίβλῳ
i. uel educatione
p. tussim legunt
antiqui cod. non
ἢ ἐν βίβλῳ
quæuis non uul.
li codices hæc
dictiones hæc
beant,

Gal.in lib.Hipp.de vict.rat.

ab intumescensibus fiunt partibus, par est. Audio siquidem & nūc multos in Asia nostra tumores præter naturam omnes ita nuncupantes. In his siquidem prius quàm sanguis mittatur, purgationem interdiceret oportet, quanquam & hanc quoque mentem rationemque deinceps dicat in ea quæ sequitur dictione.

Quicunque autem ea quæ inflammantur statim morborum inter initia medicamento solvere conantur, non solum ab intus inflammataque parte nihil adimunt, cum non cedat obsequaturque quæ adhuc cruda est affectio: verum quoque & quæ morbo resistentia & sana sunt, absument colliquantque: ductoque ad imbecillitatem corpore, morbus superior euadit, qui ubi corpus uicerit, remedium non habet.

Hunc exposuimus aphorismum cum illum exponeremus, Coctia medicari & mouere, atque in eisdem quibus & nunc symptomatis, recte ad sanguinis missionem propius deueniendum præcipit, ubi vitiosi aliqui humores in partem aliquam confluant atque in ea acerventur, quod modo quodammodo dixi ους γέ φε δου, id est colligi in ea parte dicitur. Quod autem in fine ante hanc scriptæ dictionis scribitur, quidam dignotioni inaccessum efficiunt, nomē φαρμακείας in casu accusandi pro genitiuo haud recte legentes ad hunc modum, ασφαλείας μὲν καὶ μετρίοτης δ' εἶσθαι φλεβοτομίας μετὰ φαρμάκων, id est securitate & mediocritate indigere sanguinis missionem post medicamentum, qua dictione significari volunt ad sanguinis missionem à medicamento veniendum. Verum in tota dictione prius ad sanguinis missionem veniendum, deinde ad medicamentum præcipitur, non autem contrario ut ij scribunt, assumendum medicamentum, deinde ad sanguinis dictionem deueniendum. Cætera dictionis dilucida his sunt, qui ex ætate dicta nostra animaduertent.

rit. c. 2. de comp. med. p. lo. cap. 2. de b. epid. para. p. com. b. A. ca. 7. fol. 193. E.

Quod autem quis repente obmutescat, id venarum interceptiones oclusionesque faciant, si sano absque occasione, vel forte alia causa id contigerit.

Vit. c. 2. de caus. morb. cap. 3.

Venarum ἀπολύψες, i. interceptiones, appellat oppletiones quæ à copia exoriuntur. Cum igitur supra modum oppleta fuerint venæ, premi virtute grauarique est necesse, atque in extinctionis agi periculum natiuam caliditate, quæ ob multitudinem copiamque suffocationi quippiam simile patitur. Oriuntur siquidem epilepsia, & apoplexia, & syncopa cardiaca. Nepe vno communi Aphonia, i. vocis carætie symptomate, symptomata huiusmodi significauit. Adiecit autem orationi, Si sano absque occasione, vel alia forte causa id contigerit, ubi πρόσφατον, id est occasione, dico causam euidentem manifestamque, ut si quis in luctu vel pancratio ex brachiorum accommodatione ad periculum suffocationis circumductus fuerit. Causam vero aliam forte dico qualis vel timore vel maximo animi mœrore percussis accidit. In ægris autem vocis priuatio huiusmodi fieri potest, læsis duntaxat ijs quæ voci conformanda subserviunt instrumentis, vel etiã ijs quæ respirationi deputauit natura, potest quoque contingere ob recentem quãdam exolutionem & afflictionem virtutis. Ut autem ab huiusmodi aphonijs vocisque priuationibus eam distinguat quæ orationi apposta est, adiecit, si sano contigerit.

Venam igitur brachij dextri intemam secare oportet.

Velocissime & plurimum ex ijs quæ principes sunt partibus vena ea corpus vacuat, atque ob id in acutissimis morbis ad eam sese confert.

Sanguinemque auferre inspecta secundum habitum ætatemque, pluri minorisue ratione.

Superius cum de scopis missionis sanguinis ageret, corporis habitum quidem omisit, sed hoc in loco virium non meminit. Verum habitus nomen pro virtutis nomine dictum esse opinantur nonnulli vna ex re duo dici perperam existimantes. Nempe habitum ad corporis constitutionem deferentes dicimus, utpote cum quis vel mollis vel durus fuerit. Robur vero virtutis functionum vehementiæ attribuimus. Ex quo fit ut duo hi sint scopi vacuandi quidem & indicationem que communes sint, habentes, sed inter se differentes, veluti & ab ætate. Verum ætatem ipsam ad corporis habitum referre est melius, & non virtutem. Nam pueris propter habitum molliciem, succi per spirabilem cute facile digeruntur. Senibus vero non facile propter siccitatem & frigiditatem stasisque esse tres hos detrahendi sanguinis scopos quispiam dicere potest. Indicationem accipientibus nobis & à morbi qui curatur magnitudine, & habitu, & virtute. Cuiusnam autem ambiens nos aer esse debeat temperaturæ inspiciendum esse est supra dictum.

Quantum plurimum autem horum accedunt hæc: faciei rubores, oculorum constantia, manuum porrectio, dentium stridores, pulsus, maxillarum contractio, refrigeratio extremitatum, & spirituum in venis interceptiones.

Inter hæc quæ deinceps accedunt, faciei solius qui ante scribuntur, rubores sanguinis copiam indicant. Succedit oculorum constantia, id est immobilitas, & manuum porrectiones. Nempe & eas ledi ob neruorum principium contingit, sed aliter quàm sit oculorum constantia. Nempe ea veluti torporem quãdam functionum in neruorum primordio indicat. Manuum vero porrectiones, & dentium fremitus neque ob quietem neque ob principij immobilitatem, sed propter vitiatam motionem exoriuntur. Quid autem pulsus indicent, non omnino constat. Nempe vterque

* Αἰεὶ ἀφ' ἄφρονος .i. repente

terres

A teres in motionibus dolorem in membris inflammatis excitantibus, hoc promunt proferuntq; nomen: in palpationibus quoq; & præterea in vehementi arteriarum motione. Maxillarum contractio conuulsionis est symptoma, manuumq; porrectiones & fremitus dentium. Extremorum vero perfrictio in huiusmodi affectionibus caliditatem nativam ab humorum multitudine grauari ostendit. Quod aut in fine dictionis apponitur. Spirituum in venis interceptiones, id est de pulsus carentia, *αὐτοψύχων* Græci vocant, dicatur probabile est. Nam veteres, arterias, venas appellabāt. Spirituum sanè interceptiones quasi inclinationes & quietes ab auctore dici possunt. Sunt qui sequētis dictionis alteram habentis sententiam principium cōstituāt dictionem hanc: cui quæ deinceps scripta est coniungunt, copulantq;.

2. d. lo. aff. cap. 3. H. ut d. d. diff. quib. cap. 2. g. 2. Vit 6. d. d. ven. Hipp. v. 2. p. 2. 66. E. v. 2. d. com. mor. cap. 3. E.

27 Cum dolores accefferint, bilis atræ fluxuumq; acrium influxiones sunt, dolent morsa interna, morsa q; atq; admodum arefactæ venæ intenduntur, trahuntq; inflammatæ quæ influunt, quapropter corrupto sanguine, nequeuntibusq; spiritibus naturales pertransire meatus infrigidationes sunt ob stationem, uertigines, aphonie, capitis grauitas, & conuulsiones, si iam ad cor uel hepar uel in venam peruenerint. Hinc epilepsie, & paraplexie si cōtinentes locos fluxiones, inuaserint, atq; spiritibus exire nequeuntibus exauerint.

B Eiusdem cum prædictis generis est sermo qui nunc effertur, quem & nonnulli illis copulant, atq; ob eam causam bisariam uerbum hoc *περὸς γένρω*, i. accefferint, scribi reperitur. Sunt n. qui præsentem sermonem cum prædictis coniungant scribentes *περὸς* syllabam cum *σ* elemento: alij uero non coniungunt, scribuntq; *περὸ* sine *σ*. Verū quod in oratione dicitur, huiusmodi est. Dolorem motio influxionem humiditatum ad eā quæ dolore vexatur partem excitare consuevit. Cum igitur vitiosis succis corpus referum fuerit, bilis atræ cæterorumq; acrium humorum influxiones exoriunt, ob quas dolet æger magis, mordenturq; interna, grauanturq; morsa à prædictis humoribus quæ in affecto loco sunt venæ. idq; ipsum rei alterius causa redditur contraria. Nempe repleta à fluxibus huiusmodi quæ afficitur particula, corrumpitur qdem in primis sanguis ipse, uasa uero opplentur, q in eo cunctas spirituum uias arcet cohibetq;. Nempe & id declarauit inquit, Nequeuntibusq; spiritibus naturales pertransire meatus, quod sanè spirituum interceptiones paulo ante uocauit. Cum aut sanguis steterit, atq; cum eo spiritus, infrigidationes sūt, uertigines, aphonie, capitis grauitates, & conuulsiones: quibus succedūt paraplexie, & epilepsie, cum in locos oppietas uenas cōtinentes desiderint ipsi fluxus. Locos dixit corporis partes quas auctor ante scripsit, cor, hepar, & uenam quæ prædicta coniungit viscera: uenā inq; postea à medicis cauam appellatam, q uenarum omnium quæ per corpus animalis disseminantur, latissima sit. Iure igitur sanguis in locis huiusmodi propter uenarum repletionem spiritum penetrare nō permittit, sed uelut in mortuo corpore coalescit, concrescitq;, quod & auctor ipse ostendit inquit, Atq; spiritibus exire nequeuntibus, exauerint, at proprie magis dixisset concreuerint. Concrescunt liquidem & quæ siccantur & quæ refrigerantur. Nunc autem nō propter exsiccationem concrescit coalescitq; sanguis, & qui in ipsum influunt vitiosi succi. Nempe exeuntibus ipsis incorruptus & naturaliter fusus liquidusq; redditur sanguis. Verum cū manēt, nativamq; caliditatem respuunt extinguūtq;, is tanq; mortuo in corpore coalescit. Cum ergo ita affectis sanguis detrahitur, is frigidus crassusq; & uix effluens apparet, idq; propter huiusmodi refrigerationem. Interdum autem & toto corpore conuulsiones fiunt: interdumq; salubriter & cōmode. Nempe corpus totū quatientes, uniuersas calfaciunt partes adeo ut multitudo partim per cutim digeratur, partim ad aliquam ex non præcipuis expellatur partem, ubi cum indissolubiliter impacta fuerit, paraplexiam facit. Nam q; eas quæ apoplexia uel epilepsia ad aliquam ex non præcipuis partem irruunt, paralytes, i. resolutiones, Hippocrates ita appeller, est demonstratum. Interdum quoq; & facta absq; conuulsione apoplexia nonnullis morbus in partis resolutione finit, qui paraplexia appellatur. Cætera dictionis sunt manifesta.

Vit 6. d. lo. aff. ab initio

C Talibus sanè prius adhibitis fomentis, uenam confessim ab initio secare oportet, cum nō dum fixa sint omnia quæ contristant, tum spiritus tum fluxiones. Facilius etenim remedijs patet.

D Qui ita habent, his ante fatus adhibere oportet, quoniam coaluit in ipsis sanguis, difficulterq; effluit. Sed quoniam & in fatus ipso frictio fiat, facere quod scripsimus est melius: secare. i. internam cubiti uenam. Non enim semper ita concreuisse sanguis reperitur, ut effluere non possit. Fricandæ igitur in eo tēpore multis ab hominibus cunctæ corporis partes, etli mediocriter sanguis fluxerit, rursus fricandæ, superq; auferendus sanguis. Si uero non fluxerit, fricandæ quidē & fouendæ donec fluxerit. Vbi uero in paraplexiam desierit affectio, breui fricare expedit tempore & fouere, rursus fricare & fouere donec citissime hæc desierint, dū {fixi adhuc} nō sunt spiritus, & euacuationi contumaces.

Vit 6. d. q. epid. loca. 2. com. 59. 61. 65. 3. p. 115

28 Talibus sanè prius adhibitis fomentis, uenam confessim ab initio secare oportet, cum nō dum fixa sint omnia quæ contristant, tum spiritus tum fluxiones. Facilius etenim remedijs patet.

29 Postea reficere expedit, et habita indicationis rōne superiorē uentrē si nō leuē, purgare: inferiorē uero si nō deiecerit, dysimū iniicere. Coctū deide asine lac dabis, bibetq; heminis duodeci nō minus: & si uirtus tolerauerit, sexdecī magis.

Ab ea quæ per sanguinis missionem fit uacuatione, refici hominem roborariq; præcipitur
Septima Classis, CCCCC ij si nihil

si nihil leuatus videatur, ad eam quæ per superiores partes, id est per vomitum sit purgationem agatur. Verum purgans medicamentum neq; nominatim perstrinxit, neq; ipsius fecit delectu. Nempe q; ad morbi magnitudinem virtutisq; robur respicientes vel album veratrum vel ex alijs quæ vomitum cient quicquam exhibeamus nemo ambigit. Quæ autem de aluo inferiore dicta sunt, clara existunt, expolitorisq; haud indiga. Neq; admirationi sit lactis copia, cum anti- quis omnibus ita fuerit assuetum. Quod autem lac asinæ propter humiditatem exhibeant, supra est dictum, atq; amplius, quod non coaguletur eorum, veluti quæ crassa sunt. At cum eo mellis quippiam salisq; miscere oportet.

Synanchus, id est angina, fit cum hyeme vereq; fluxio multa & viscosa ad iugulares defluerit uenas, plurimumq; hæc propter latitudinem traxerint spiritum. Cum autem & frigida & glutinosa fuerit, spiritus obstruit permeationes sanguinemq; coercens, quæ vicina sunt congelat, sanguinemq; ipsum immobilem reddit, & stabilem, quippe cum frigida natura sit & obstructoria, ob id suffocantur linæe lingua, atq; in rotundum acta, flexaq; propter eas quæ linguae subduntur uenas. Nam præcisâ quam nonnulli cionida, id est columellam uocant, uena utrinq; crassa apparet. Cum igitur hæc oppleta fuerint, linguae quæ ob siccitatem & sicca & spongiosa existit, inuituntur. Lingua autem ut ex uenis humidam accipit, atq; ex lata rotunda, ex bene colorata liuens, ex molli dura, atq; ex facile flexili stententi contumax efficitur. Eam ob causam cito suffocat, nisi cito aduersus eam pugnaveris. Sanguinẽ ergo ex brachijs detrahes, & uenas quæ sub lingua sunt secabis, & medicamentis quibusdam attractorijs uteris, calida exhibebis gargarismata, & caput abraades, ceratumq; tum collo tum capiti circumpones, lanisq; circumuolues, molliq; spongia ex aqua calida expressa fouebis. Bibet autem aquam, & mulsam non frigidam. Cremoremq; affinet, ubi ex indicatione in tuto fuerit.

ut in iq. meah. cap. ii.

Siue synanchon dicere uolueris, siue cynanchon: vel alterũ quidem horum synanchen, alterum uero cynanchen, siue utrunq; synanchen uocaueris, duas synanches sciueris esse rationes. Nempe ad curationẽ nominibus opus nobis non est. Consueuit liquidẽ eam docere longe melius q; ij qui in nominibus monstruosa enunciant. Subscribã autẽ tibi compẽdiõse doctrinã ipsius peculiarem, suscepto ita exordio. Fluxionum quæ ex capite deferuntur, quedã substantia tenues existunt, aliæ ex crassis viscosisq; humoribus constant. Quæ igitur tenues sunt, hæc latis penetratis uenis in angustioribus detinentur. Tales autẽ sunt quæ guttur ambiunt. Contrarium autem in crassis contingit, q; non ingrediantur uniuersas quæ strictẽ admodũ existunt uenas, ante. In capaciõibus detentæ. Cum igitur in faucium uenis tales impacui fuerint humores, pars in tumorẽ attollitur, ueluti guttur ex alijs, tanq; gutturis q; faucium strictiores multo existãt uenæ. Corpus autẽ totum vacare excrementis debet & nõ plethoricum esse geminam ob causam. Nempe tum ob eam quæ in uacuatione est reuulsionem, tum q; uacuato corpore cum a parte affecta quod influit expellimus, id facilius cõsentit, nihilq; si calido aliquo euaporare uolueris, a corpore ipso parti calfactæ mittetur. Corpus igitur totum uenæ facta uacuare oportet, & purgatione, & clysteribus: uerum affectas partes medicamentis astringentibus quæ profluentes retrudant humores, atq; ex infarctis qui nõ admodum infarcti sunt, & glutinosi & crassi; tum calidis & acribus quæ contentos in membris passis digerant humores. Venæ quæ sub lingua sunt, eam quæ faucibus est phlegmonem sine medicamentis uacuant. Sed quoniam humorum crassi alij glutinosiq; sunt, acrioribus propterea indigent medicamentis, quæ scilicet & secare, & in tenuia diuiderẽ, & tum glutinosa tum crassa contringere possint. Præterea & ad exteriorẽ superficiem reuellere oportet circumpositis collo quæ attractoria polleant facultate medicamentis. Nempe colli superficialias partes quàm imas affici est melius. q; spiritus quidem, cum inspirationes fiunt, ad fauces gutturq; irruat, & cum expirationes fiunt, per ea foras deferat. Sæpius uero quæ ad partes prædictas procedunt fluxiones, eæ ad partes quãsdam alias exprimente natura transmutantur, atq; interdum principio ita deferuntur, ut rursus aliæ oriantur tum faucium tum gutturis fluxionum differentia. Quod autem quæ ad cutem recesserunt, ipsæ quæ in profundum decubuerunt multo salubriora existant, constat omnibus. Commune tamen in utrisq; tum colli tum capitis, a quo fluxiones fiunt, auxilium tibi sit. Sermo hic & synancharũ species, & causas, & affectos locos, & curatiões docuit. Neq; si uel synanchen uel cynanchen, uel synanchon uel cynanchon appellaret, fuit sollicitus. Qui igitur librum hunc scripsit, neglectis nominibus omnes, qui tum in faucibus tum gutture existunt, arctantq; respirationem affectus synanchos appellatans, duas horum species esse ait, alteram quidem quæ a glutinosa frigidaq; fluxioẽ facta sit, quam pituitosam uocare possis. Alteram uero a calida acricq; quam si picrocholam biliosamq; simpliciter appellaris, non peccabis. Priorem autem fluxionem in latiores decumbere uenas ait; biliosam etiam in tenuiores peruenire ostendens. Cætera dictionis sunt manifesta. Ad ea autem quæ retuli, cõuertas animum oportet. & si prima uice non intellexeris, bis & ter lege, & intelliges: ego autem ad secundam synanchi speciem transibo.

Cum æstate uel autumno fluxerit ex capite calida & nitrosa fluxio, quasi ab anni tempore tum acris tum calida fuerit, atq; huiusmodi sit, mordet, ulcerat, spiritu implet, orthopnæam parit, siccitatẽq; multam, præterea quæ intuenti apparent haudquaquam tumentia uidentur.

Quo modo

30
f. At. p. e. u. m. i.
fluxionem.

F

G
f. At. p. p. d. q. r. d.
x. s. o. u. i. ad u. a. z.
cuandum

f. s. u. p. r. y. u. e. u. o. s.
i. s. i. r. m. a. t. i. s.

H

31

A Quo modo & quam ob causam hæc fiant quoniam à calidis & acribus. Priorem siquidem fluxionem quæ pituitosa est, hyeme, vel vere decumbere ait: hanc vero secundam autumno, vel æstate. In alijs anni temporibus ex proportione ut antea est dictum. Orthopnoeam autem huic superuenire anginae generi ait, quæ insignis nota est angustia, partē ex ijs quæ respiratiōi subseruiunt aliquā fatigantis, ut supra est demonstratum. Quod si hos amplissime aperire os volueris, linguamq; represseris cohibuerisq; ut quæ in faucibus sunt inspectare queas, nullū sanē præter naturam tumorem ut in ante dictis inuenies. quod scriptor explanauit cum inquit, Præterea quæ intuenti apparent *ισχυα*. i. non tumentia videntur. Nempe quod in faucium meatu inflammatum est, non videtur. quod autem ex apertis videtur, id omne citra inflammationem existit, partesq; non tument. Nempe hæc vox *ισχυον*, tumentī præter naturam interdum opponitur. Quam vocis huius nunc dictam significationem ignorantes nonnulli dictionem ridicule exponunt. Alij autem *εξοχθισ* excogitant comminiscunturq; ut & qui ad hunc scribunt modum. Præterea quæ intuenti apparent, *αχρωα*. i. decolora videntur. Cæterum ita affectis fit interdum ut & fluxionis partem recipiant faucibus vicini atq; à tergo sibi ordinatiq; muscoli, ubi & stomachus, qui sapius & ipse vnā afficitur. Post hoc sanē in præsentī dictione scriptū quoq; est quod sequit.

† In. A. C. Græ. legitur *μετασπινδουσι*. i. permutant.

32 Tendines quoq; ceruicis posteriores contenduntur, apparentq; tetani modo intendi.

B Quod deinceps dictum est, magis adhuc guttur affici ostendit. Nempe & vocis generationem in ea animalis absolui parte est demonstratum. Quapropter inquit.

33 Voxq; *απερρωγε*, id est abrupta est, & spiritus paruus est.

Nempe vox omnino *απερρωγε*, id est *απερρωγε*. i. disperit abruptaq; est, passo ut dictum est gutture. Respiratio autem parua redditur propter meatus angustiam. Recensetur autem in commentarijs de difficultate spirandi q̄ longior tempore sit & interuallis frequens. quod scriptor in hunc enunciauit modum,

34 Spiritusq; reuulsio frequens & violentia accedit.

Spiritum, & eam quæ inspirationi succedit expirationē, & eam quæ expirationi succedit inspirationē, dixit. Ex utroq; enim frequēs redditur spiritus. Nam ita affectis quæ inspirationi succedit quies breue tempus habet, similiter & quæ expirationi succedit ante inspirationē. Demonstrationes horum in libris de spirandi difficultate enarratæ sunt.

C 35 Talibus arteria ulcerat, incēditurq; pulmo. neq; externū aerē admittere intrō queūt. quibus nisi ad exteriores partes malū sua sponte pferat, hi grauius inenitabiliusq; habebūt, & pp anni tps, & q̄ a calidis acribusq; id sit humoribus.

† A. strictum.

Arteriam quoq; ulcerari ijs qui ita affecti sunt dictum est & propter humoris acrimoniam, sed pulmonem ardere & viduatū destitutumq; ait, doctrinæ verē sermonē coniungens copulansq;. Nempe in commentario de vsu respirationis demonstratum est, animal in respirationis priuatione non ob substantiæ penuriam perire: sed quod calor natiuus tum refrigerio tum ventilatione destituatur. quapropter non immerito qui immoderatio existit pulmonem accendit. Hanc igitur anginae speciem tum grauiorem tum inenitabiliorem esse priore ait, tum propter ante dicta, tum quod æstiuum autumnaleq; sit anni tempus, & quod ex acrioribus oriatur humoribus. Quæ efficitur ratione ut ea quæ cum coniunctione est dicitio, melior sit quam ea quæ sine coniunctione est. Significat autem ab ijs quæ ante dicta sunt, & propter anni tempus in quo fit, & propter humorem a quo oritur, maioris esse periculi secundam anginae speciem. Non est ergo simpliciter scribendum quod tum grauior tum vitatu difficilior sit propter anni tempus. Quod si & absq; cōiunctiōe scriptiōne seruare, q̄ voluerit, cōiunctiōne eā ita subaudire oportet, ut si in dictione esset. Multa siquē atq; alia apud antiquos defectiuo modo scripta reperiunt.

36 Si febris hominem prehenderit, uetere excremento descendente, uel nuper cibatum, siue cum lateris dolore siue non, is quieti tantisper permittendus donec cibus primum ad uentrem inuim descenderit,

Dictiones quoq; huiusmodi ea quæ libro de victu in acutis morbis apponuntur, Hippocratis scripta nō esse, ostendunt. Non enim qui perfecte de pleuritide in legitima libri huius parte tractauerat, eum rursus hic pauca apponere oportebat.

37 Sumat autem in potu oxymeli. At cum grauitas ad lumbos usq; descenderit, tum uel clysmum dare, uel medicamento purgare oportet. Atq; cum purgatus fuerit, sorbitionem primum, & aquam mulsam, deinde cibaria & coctos pisces ministrare. uinumq; quod aquosum sit, & exiguum noctu, interdū uero dilutam mulsam. Cum uero status male olentes fuerint, balanus uel clysmus confert: si non, bibentem oxymeli tantisper cohibere oportet, donec ad inferiorem aluum descenderit, deinde clysmate subducere conuenit.

Indefinite indistincteq; dictum est, quanquam quod hic scriptum est, definite distincteq; in legitima libri huius parte dictum sit, & quæ post id vsquequo piscium meminit Hippocrates.

Septima Classis,

ssssss iij quoniā

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

quoniam adhuc de languentibus in libro ipse agebat, & non ijs qui ex morbo reualefcunt. B
 tera dictionis manifesta sunt.

At si liquidam alium habenti causus supermenerit, si tibi purgatio idonea uideatur, eam non tribus primis diebus 38
 adhibebis, sed quarto.

Quod in tempestiue quidem h. de causa egerit, predictis scilicet in principio tum differen-
 tijs tum curationibus, nemo est qui ignoret. Nempe & dictiones ex mente sunt aphorismi il-
 lius, Cocta medicari & mouere, non cruda, neque in principio, nisi turgeant. Plurima vero non
 turgent. Quidam aliter scribunt causas ab initio medicari volentes ut dicitio talis sint: Intra ter-
 tium diem adhibebis. Expedit igitur non omnino a tertio medicari die: sed ut aphorismus ca-
 nit, In acutis morbis raro & in principijs medicamento purgante uti. Rem ergo secundum apho-
 rismorum mentem definire oportet, scrutariq; cum in principijs purgatione utendum sit, & cum morbi
 coctio expectanda sit. Qui autem vel in principio simpliciter dixerit, vel neutrum definierit, fallit.

Vit. ca. 3. 1. p. 76.

Cum autem purgaueris, sorbitionibus utitor, obseruatis ita febrium accessionibus ut nunquam cum adsunt, neq;
 cum futurae sunt, exhibeas: sed uel cum cessant, uel quiescerunt, & maxime a principio recesserunt. Frigentibus ergo 39
 pedibus, neq; potum, neq; sorbitionem, neq; aliud quippiam huiusmodi dabis. Sed maximè existimato si id tantisper F
 obseruaueris, donec ualde incaluerint. Deinde ita quod confert exhibe. Frigiditas siquidè pedis, magna ex parte febris
 accessurae signum existit, quo tempore siquid portigas, maxime profus peccabis. Nempe & morbum non parum augebis.
 At uero cum febris desinit contrario modo pedes reliquo corpore calidiores sunt. Nempe cum augetur, pedes refrige-
 rat, incensaq; ex thorace ad caput flammam mittit. Calore igitur toto ad superiores partes concurrente atq; ad caput
 exhalante non absq; causa pedes frigescent: utpote qui natura, & carne uacè, & neruis abundant, praeterea & a ca-
 lidissimis distantibus locis refrigerantur, sese ad thoracem colligente calore. Rursum & cum febris soluitur: & in minutas
 redigitur partes, calor ad pedes ex proportione descendit. Quo tempore caput & thorax refrigerunt, atq; ob id cibus
 dandus. Nempe cum pedes frigidi fuerint, uenter de necessitate calet, fastiditq; cibum, intenditur hypochondrium, in-
 flatur propter internam turbationem corporis. Mens fixa non est, dolet aeger, lancinatur uellicaturq; uomere affe- † μετεωρισμός
 ctat: & si mala uomuerit, dolet. Ergo cum calor ad pedes descenderit, curritq; urina, & si non sudet, omnia cessant. quo υιόμας
 tempore sorbitionem dare expedit, nam aliàs perniciosa existit.

De particulari cibi ministrandi tempore dictum quidem est paucis in legitima libri parte: sed
 æque & nunc prolixius manifestiusq; dicitur, quasi sermo praesens alterius sit explanatio serua-
 ta Hippocratis mente, quam tum in cæteris dixit, tum in eo qd febre ex thorace, hoc est ex cor- G
 de, accendi, atq; in caput flammam mittere ait.

Quibus autem alius per febres perpetuo liquida est, his pedes maxime calfaciens ceromatisq; contegens atq; sa- 40
 scijs obuoluens ita attende, ut reliquo corpore frigidiores non sint. si uero pedes calent, calorificum nullum exhibe, sed
 ne frigescant obserua. potu est utendum quamminimo, aqua frigida uel mulsæ.

διὰ τέλεος idem cum διὰ παντός τοῦ χροῖου, semper & perpetuo significat. At cum multi existat
 affectus, in quibus per totum alium liquidam esse cotingit, fieriq; nequeat ut curatione ha-
 beant unam, quo modo saepius est demonstratum, tum abest ut ex dictione quicquam utiliter di-
 catur, ut etiam iacturam facturus sit, qui scriptum curationis modum in affectibus multis iuuare
 crediderit. Nam, ut cetera omittam, cum alius liquida esse possit, tum propter uentris phlegmonem,
 tum propter colliquantem febre, frigide potus phlegmone maxime contrarius est: colliquan-
 tibus uero febribus conuenientissimus, eo quod didicisti tempore exhibitus.

Quibus per febres alius liquida est, & mens turbata horumq; multi foccos uellit, naresq; fodiunt, & parum qui- 41
 dem interrogatis respondent, sed ex se nihil quod compositum sit dicunt: talia his melancholica esse arbitror. His igitur H
 ita habentibus, si uenter liquidus fuerit, contabesciēs, sorbitiones frigidiores crassioresq; exhibendas esse puto, potusq;
 qui sistant, uinofioresq; uel etiam astringentiores.

Phreniticorum sanè cætera sunt symptomata: sed ventris liquidus symptoma interdum qui-
 dem in phrenitide fit, non tamen id proprie ipsi inest, quapropter alium liquidam ex distinctioe
 curare expedit. phrenitim uero alia seorsum persequi sanatione, in ea autem qua auctor scripsit
 sanatione nullo pacto animi intentionem ad phrenitidem dirigit, sed curare eum magis uelle ar-
 bitror affectionem quandam ex uentris quidem parte aliqua prodeuntem, sed caput ita ad con-
 dolentiam trahentem, ut ex uentris affectu desipiat. Talia autem non recte melancholica esse di-
 ctum est. Magis enim ea a flaua proficiscuntur bile, cohibita aluo.

Quibus item febribus uertigines a principio, & capitis pulsus sunt, & urina tenuis, his ad indicationes usq; febris 42
 accessionem expectare oportet. qd si delirent quoq; nil mirum.

rit. ca. 3. aph. com. inf. ca. 3. ca. 3. com. inf. ca. 3. ca. 3. aff. 8.

Cum caput circūagi uidetur, diuosis, i. uertigo uocat affectio: cum autem & tenebricosa simul
 fuerit uisio, σκοτισμός, id est tenebricosa uertigo appellatur. fit autem ob inordinatam spiritus
 flatuosi motionem, qui uel in capite localem habet generationem, uel sursum ex infernis fertur
 partibus

A partibus. Omnes autem spirituum huiusmodi generationes turbationem indicant, ob quas & cum symptomatis tumultuosis iudicationes fiunt. Scire etenim oportet affectiones huiusmodi medium quodam modo obtinere tum earum quæ periculo vacant, tum perniciosarum. Cona siquidem caliditas nativa corporis humores tum dissoluere, tum effundere: sed tenuare ipsos & per inuisibilia foramina excernere non potest. Cum vero perfecte languet, (hoc est ἀσθενεία) neque solvere incipit, atque ob id spiritus flatuosus non summe languente nativa caliditate ortum habet. Languere igitur periculo omni vacat. Natura siquidem morbo superior existit. Verum maxime languere letale est. Natura enim non parum à morbo vincitur. Cum autem non vincitur, prædicta sunt symptomata: atque postea quæ agrotauerit, iudicationes absoluuntur, aliæ ad salutem, aliæ ad mortem. Pulsus autem qui in capite fiunt, id est sensibiles arteriarum motiones, caliditatis multæ symptomata existunt: Ob quas sæpenumero deliria fiunt. Ad hunc itaque modum vniuersim habentibus quæ dicta sunt, cum, ubi quis parum valere cœperit, ab vrinarum quidem tenuitate cruditas morbi iudicetur, caput autem flatuoso impletum esse spiritu significant vertigines cum pulsibus, scire oportet naturam haudquaquam quiescere: sed interdum contentos in corpore prauos humores ita aggredi, ut à bonis eos separet, atque quouis modo excernat, vel ad eam quæ minus præcipua sit reiciat partem. Prædictus igitur sermo ad antedictorum prænotionem præensionemque maxime confert. Nempe interdum ab initio morbi febres quidem moderate fiunt, sed symptomata huiusmodi caput infestant propter exustionem, vel exhalationem humorum in ventriculi corpore contentorum. Sanè capitis solius quouis aliter modo habitus caliditatem, balneum iuuabit, ptissanæque cremor pro sorbitione satis erit. Verum cum spiritus calidus flatuosusque ob humorum prauitatem ad caput fertur, lauare hos non confert. Tute igitur singula hæc facienda sunt. Definitio autem affectionum vna sola est ex vrinarum cruditate & concoctione. quorum auctor recte meminit inquiring, Vrina tenuis, quod sæpius cruditatis signum esse est pronuntiatur. Quo fit, ut nullus sit medicus qui in morbis huiusmodi negligenter vrinas contempletur.

43 **Q**uibus principio urine & nebulse & crasse existunt, hos annuentibus ceteris purgare conuenit. Quod si urine inter initia tenuis fuerint, tales non purgabis, at si uideatur, clysterem exhibebis. Tales autem ita curare confert.

Siue his quæ in antedicta oratione relata sunt hæc confungit, siue non, quod ex ipsis vtile quis habere comune potest, scilicet corporis purgationem prorsus vitare oporteat, cum in humoribus adest cruditas, id manifestauit, inquiring, Vrinas tenues: tanquam crassæ coctionis notas habeant. Iam hoc ipsum substantiam indicat, & verbum hoc νεφελώδεια, i. nebulosa, vrinas significat nebulas habentes. Nempe nigras adiecit, si nos eas audire voluisset. Multa siquidem nomina communia citra distinctionem dicere consueuerunt, cum id quod in significantijs rerum melius est, declarare voluerint. Sic sanè cum iudicationes ad salutem fuerint, simpliciter dicunt, iudicatus est. De functo vero iudicatio, non simpliciter efferunt, sed hoc totum iudicatus obiit. Præterea cum quis excretam bilem simpliciter dixerit, pallidam, & non nigram intelligimus. Sic certe & impræsentiarum vrinas nebulosas audire oportet eas quæ albas habent nebulas, quæ coctionis notæ existunt. Quoniam igitur cocta medicatur, ob id & nunc ita scripsit libri huius author. Tales autem ita curare confert. Nihil autem de sanguinis missione locutus, ea particulatim enarrat ex ordine omnia, non quod interdum ita habentibus, sanguinis missione opus non sit, sed quod nunc sola alia docere velit. Nempe de sanguinis missione abunde supra est dictum.

44 **C**orpus quieti permittere, ungere, & equaliter contingere oportet, mulsamque aquosam bibendam & ptissanæ cremorem vesperi sorbendum dabis. Vntrem ab initio clystere duces, sed medicamenta purgantia non admouebis. Nepe si vntrem moueris, vrina non maturabitur, febrisque circa tum sudorem tum iudicationem in locum protrahet tibi.

D Sermonem quoque hunc percurrat, scopum in eo habens eam quæ cum moderata calfactione sit quietem. Cremorem autem ptissanæ ab initio elargitur, quod mulla ad vigorem vsque & iudicationem sufficere non possit. Morbus siquidem crudus est, & longe absunt concoctiones. Præterea mulsam quæ aquosa sit, adhibet propterea quod aquam per se & solam nihil boni habere demonstratum sit. Vesperi autem ptissanam mauult exhiberi quam mulsam. Nempe cum antea in legitima libri huius parte didicerimus ptissanam mulla posterius exhibendam, melius fuit & nunc ita dicere. Mulsam quidem prius, posterioꝛe vero ptissanā exhibe. At vero cum vesperi pro posterius dixerit particulariorum efficit doctrinam & non vniuersaliorum. Cur autem eos purgare haud velit, in quibus summa inest cruditas, causam recensuit epilogisticam magis quam analogisticam: quam recensere ad eum spectat, qui quod sit, sola citra logicam indicationem experientia nouit. Dogmatici autem viri erat docere quam ob causam purgantibus nobis ita habentes non coquatur vrina, febrisque sine sudore & iudicatione per se ueret. Perfectius quidem & diligentius alibi hæc omnia sumus contemplanti: sed impresentiarum quod presenti enarrationi prodesse possit, summam dicemus. Tu ergo animus ad me conuerte. Cum facultates, ut scis, quatuor sint, atque inter eas non minime valeat alteratrix, per quam dispensatis ab ea corporibus natura alimentum assimilatur, coctio nuncupatur nutrituræ substantiæ

Gal.in lib.Hipp.de vict.rat.

permutatio secundum qualitatem existens. Natura igitur assumpto in ventrem deuoratoq; alim^B mento, a cæteris quidē motionibus cessare debet, vt soli quod coquēdis deputatū sit operi vacet. sed auxilio externo aliquo indiget, si aliqñ imbecillior reddita fuerit, quo modo & in ea humorū quæ in venis sit concoctione contingit. Quiete quidem indiget sequentem ante caliditatem, q̄ calfactum, frige factumq; vel exsiccatum, & humectatum sit, singulis horum alio & alio tempore factis. Ob id igitur qui hæc scripsit, hominem curari voluit quieti permissum, vnctū, & æqualiter vestimentis obuolutum. Nempe aduersus vim febris humiditatem eam quæ vnctionibus comparatur, remedium esse putauit, præter q̄ quod neq; valenter calfaciat neq; refrigeret, sed leniat mulceatq; quibus maxime indigent quæ coquantur maturanturq;. Quod si hæc coctioni humorū conferant, purgationes cōtrariæ existunt. Nepe corpus vehementer mouētes frangūt. Tali siquidem virtute prædita sunt oia quæ purgant medicamenta. Hæc est ergo causa cur purgationes coctionibus aduersentur. Ad eā autem quæ sermoni huic continuatur seriē pergamus.

Cum iudicatio propē fuerit, sorbitionem ne dederis, si perturbetur: sed cum perturbatio desierit, atq; in melius profectum sit. Obseruandæ autem febrium omnium iudicationes, sorbitionesq; hoc auscendæ tempore. 45

Mentem Hippocratis hoc in loco seruat, qui librum hunc scripsit. In principio quidem mul^F sam & prillanæ cremorem exhibens: & cum prope est iudicatio, cremorem tollens.

Consueuerunt febres hæc protrahi & abscessus habere, si aurium quidam ceruicisq; infernæ partes frigide fuerint. q̄ si frigide non fuerint, alias mutationes habent. Nempe sicut è naribus sanguis & ventres his turbantur. 46

Quibus vrina ob humorum cruditatem tenuis est, his iure optimo protrahuntur febres, quæ ante coctionem solui nequeunt. Quod autem tales per abscessus iudicent, sepius iam est dictum Rarius autem & per excretionem solutiones horum fiunt. Vtrum autem in superiore corporis parte vel inferiore abscessus generabitur, quæ hic dicuntur, ijs quæ in prognostico scripta sunt, concordant consentiuntq;.

Quibus febres graues & implacide sunt, & hypochondria contendunt, iacentesq; egri sese continere non possunt, atq; extrema frigesunt, absolutissima tum diligentia tum custodia indigent. eosq; ita degere oportet ut nihil præter oxymeli aquosum tangerent. sorbitionem autem non dabis donec sese malum remiserit, & vrina maturentur. 47

αὐτὸς δὲ febres appellat in quibus egri ἀσώτῳ. i. grauius afficiunt, atq; implacide molesteq; habent. τὸ δὲ σφοδρῆν autem, id est difficilis tolerantia atq; implacitas inquietatioq; sequitur interdum febrem stabilem & æstuosam, sæpius quoq; & stomachi malitiam. Os autē ventriculi ita me dicentem nunc audi. Incepit ergo à febribus ipsiis, αὐτὸς δὲ, i. graues & implacidas inquiens, & hypochondria contendentes, deinde ad febrientes pertransiit. Nam q̄ iacentes sese continere non possunt, de febrientibus est dictum: veluti & extrema refrigerantur. Iacentes autē sese non continere, grauius languentium, atq; difficulter ferentium, implacidiorumq; & inquietorū nota est. Extrema autē frigere, magnæ viscerum phlegmones, quæ ex crassis succis orta sit, vt antea demonstrauimus, cum de secūda causi specie ageremus. Quod si vehemens frigus fuerit, q̄ virtus valde infirma sit, iam tibi coniectura est. Non immerito igitur ita languentes, plurima tum custodia, tum diligentia indigere ait. Dat autem & ipsiis non absq; causa oxymeli, vt pote crassos glutinososq; propter humores fatigatis. Adiecit autem sermoni aquosum tanq̄ contrarium illi, quod his exhiberi solet, in quorum pulmonibus tales continentur humores. Nam acrius longe in illis esse conuenit, q̄ propter longam in distributione ad affectam partem delationem de necessitate soluatur virtus. his vero tale hypochondrio incurfat, quale epotum est. Nullo autē pacto sorbitionem ita habētibus dare prius, q̄ morbus ad maturitatem deductus fuerit, indistincte est pronunciatum. seruantibus nobis quod edocuit Hippocrates: Adijciendū sermoni si æger suffecerit, quod vt patet forte prætermisit.

Iacere autem in conclauis obscuro debet, & lecto maxime molli diuq; positum eum sustinere, & quamminime sese proijcere & iactare. Nempe id tales maxime iuuat. 48

Nunc decubitus obscura in domo, non tanq̄ maturatorii auxilium, sed tanq̄ difficilis tolerantia inquietationisq; quæ ob αὐτῳ, id est molestia angoremq; sit, correctorium voluit. Gratia cuius & lecti mollis meminit. Tentare autē seipsum non proijcere, sed conuiescere, laboranti modo vtroq; cōmodat, tanquā & morbi totius concoctionem iuuans, & virtutem ipsam conseruans.

Hypochondrium autem lini semine illines, cauebisq; ne cum apponitur, frigescat. sit autem tepidum ex aqua & oleo coctum. 49

Mollit lini semē, idq; habet vt non manifeste calfaciat: q̄ maxime expostulat phlegmone ois. Et sanē tactu tale ipsum ostēdit, quale & secūdū virtutē est, per q̄ tepidū ipsum adhibere p̄cipiēs. Ceterū aque & olei mistura tepidā generant caliditatē, mollitq; & mitigat: vt pote moderatā habēs facultatē, Cuius potissimū esse debet, vt demonstrauimus, quæ & maturat & p̄ halitū digerūt.

Coniectura

H
† tanq̄ mans
festum.

A Coniectura autem colligere oportet ex vrinis quidnam futurum sit. Nempe crassiores pallidioresq; meliores: tenuio
 50 res uero et nigriores, perniciose magis.

Non quicquid futurum ex vrinis docet, sed vel salutem vel mortem. Salutem indicant crassiores & pallidiores. Crassiores autem dixit tenuibus & non naturalibus comparas, ut & paulo ante intelligere voluit. Neque enim crassas, neque tenues quae secundum naturam habent dixeris, si recte volueris interpretari. Porro tenues & nigrae, deterrimae sunt. A tenuibus siquidem solis, morbi cruditas indicatur. Nam quod exacte tenue est, id aquosum est, quapropter & album. Sed praenotiones ex vrinis in commentarijs prognostici dictae sunt.

§1 Si autem mutationes habent, tempus indicat, morbusque de necessitate modo ad peius, modo ad melius permutat inaequalitate.

Nempe si id & in laborantibus obseruaueris, vere hominem ex vrinarum varietate in longius decidere tempus reperies, atque medias incurrere permutationes. Plures namque significantur affectiones, quae non eadem egent curatione, neque aequalem habent solutionis praefinitionem.

§2 Inconstantes febres donec consentiant finire oportet: ubi autem constiterint, uictu et curatione conuenienti pugnabis,
B quod naturale est contemplatus.

Febres inconstantes dixit, in quibus nihil καθεστώς, id est constans quietumque existit, quod significat τὸ βέβαιον, id est certum compertumque. Sunt autem certa quae in periodicis & vrinis apparent. Sed periodi principium non ostendunt primis diebus: vrinae uero superueniunt alias alias, & saepe numero ter quaterque interdiu & noctu meiere contingit. Dissimilesque inter se apparent vrinae. Formam ergo talis febris inconstantem esse ait, quod idem est perinde atque diceret non exacte formam unam seruantem. Exposui tibi exactas februm formas & in commentarijs de februm differentijs & in secundo iudicationum libro. In huiusmodi itaque febribus non in principio uictu uti praecipit: sed finire donec qualis sit febris cognoscamus, & tunc uictus formam praefinire.

§3 Sunt autem facies aegrotantium multae.

ὄψεις, id est facies dixit, quasi differentias, vel modos, vel species. Aegrotantium uero, pro ijs qui aegrotantibus fiunt morbis. Nempe sepius est demonstratum eam esse antiquis omnibus consuetudinem, ut a pathematis ad patientes: & a patientibus ad pathemata transferant appellationes. quasi februm vel febrientium differentias dicere nihil referat. Sic & pleuriticorum vel angina laborantium, aut pleuritis vel anginae. Facies ergo dixit laborantium, quoniam eos oculis contemplantes reperimus differentias.

§4 Quod sit, ut animaduertere debeat medicus ne quamquam occasionum ignoret.

Quod manifestas causas graece προφάσεις, hoc est occasiones appellet, didicimus. & sane nunc eam de his appellationem ferre constat. Infert igitur.

§5 Neque eas quae ad ratiocinationem spectant, neque quae in numerum parem uel imparem apparere oportet.

Quasi causarum alias quidem manifestas absque ratione artificiosa cognoscant omnes, alias uero soli qui ratione artificiosa utuntur. His quoque & attendendum ait quas in numerum parem uel imparem apparere oportet.

§6 Maxime uero numerus impar est obseruandus. Nempe hi dies in hanc uel illam declinantes partem reddunt laborantes.

D Dies impares multa pollere uirtute non simpliciter, sed in acutis morbis est intelligendum, quod insignes in utranque tum salutem tum mortem mutationes efficiant. id enim significat uocabulum quod graece εἰς ἄρῃς, id est huc & illuc declinantes dixit. In acutis quidem hi sunt, tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, decimus quartus, & decimus septimus. In longis, sexagesimus, & octogesima. Medij horum sunt uigesima, trigesima quartus, & quadragesima. Impares autem & hi.

Vit. Vignam f. Mh. 6

* Aliqui cod. habent trigessimus

§7 Obseruare autem oportet primum diem quo aeger parum ualere cepit, principiumque unde et quando inspicere existimatur si quidem id scitum praecipuum. Cum autem aegrum interrogaueris, atque omnia fueris perscrutatus: in primis quidem quoniam habet caput modo, si dolore careat, nihilque graue in se habeat: deinde si hypochondria laterumque dolore infestentur, si uidelicet hypochondrium laboret, uel attollatur, uel obliquitatem habeat, uel satietatem, aut laterus doleat, simulque cum dolore tussicula fuerit, uel tormina dolorue uentris: cum in quam horum quippiam hypochondrio aderit, potissimum uentrem clystis soluere oportet. bibat autem mulsam calidam coctamque. Ad haec perdiscendum si cum exurgit, defectu anime corripitur, et si facile spiret. Inspiciendum quoque utrum ne deiectio nigra admodum colore fuerit, uel syncera qualis sanorum existit, et si febris exacerbet in tertium diem. Nempe in huiusmodi morbis, tertianae considerandae sunt exacerbationes, conspicienda praeterea et alia, et si quarta dies tertiae quippiam simile attulerit. Nam tunc aeger in periculo est. Quantum autem ad signa attinet, nigra deiectio mortem indicat. Quae uero sane similis, cum omni die apparuerit, salutem.

Obseruandam

Gal. in lib. Hipp. de vict. rat.

Observandam in primis ait primam esse diem, in qua morbi causam cognosci iubet. Nempe hæc oratio *ἔσθ' ὅταν καὶ ὄρε*, id est unde & quando quisnam sit morbus indicat. Interrogari aut precipit in primis quidem quonam modo habet caput, mox hypochondria, deinde latus. hypochondria quidem si dolor quispiam afficiat, vel attollatur, vel quandam habent *σκολιότητα*, id est *ἀνομολίας*, id est obliquitatem siue inæqualitatem, quod in prognostico hac dictum est oratione. Si inæqualiter affecta sunt dextra ac sinistra parte. Vel si *κόρον* habent inquit, quod ciborum repletionem esse arbitror. Interrogari quoque & alia, quæ in dictione sequenti habentur, iubet. Deinde hypochondrijs ita affectis solvere aluum clysteribus præcipit: mulsamque bibere calidam & coctam, Sed indistincte hæc locutus deinceps scribit, Ad hæc perdiscendum si cum exurgit, defectu animi corripiatur, & si, inquit, facile spiret: quod defectu animi correpto opponitur. Conspiciendam præterea iubet deiectionem vtrum ne nigra sit, vel sincera & inculcata, qualis in sanis esse videtur, veluti & si febris in tertiam exacerbet diem. Et si his ita habentibus quarta dies tertiam quippiam simile in accessione attulerit, periculosam eam esse asseuerat. Nempe quartam diem, quæ septimam index est, rem nouam edere ex grauibz est notis. Rei aut nouæ editio designatioque patet omnibus. Nam si prima die & tertia accessio fiat, & secunda facta haudquaquam fuerit, quæ quinta accessionem habitura sit par est, & non quarta. quapropter si quarta habuerit, mali cuiuspiam alterius generationem demonstrat. Si autem & nigra deiecerit, mortem indicat fore. Tu autem multa ex dictis prætermittens, memoriam rei huius habe. Nam si prima & tertia die proportionalem attulerit accessiõem febris, & atque nouiter quidem quarta paroxysmum fecerit, sed æger nigra deiecerit: signum est letiferum. Quod si diebus omnibus sanis similia deiecerit: salutem ægro spera.

Cum autem uenter glandi non obediuerit, spiritusque tum placidus, tum quietus fuerit, surgensque æger in sedem, uel dum in lecto est animæ defectu corripitur, si hæc uel mari uel fœmine inter initia fuerint, delirium fore expecta. 58

Confusa est dictionis huius intelligentia. Nempe ubi glans nihil profecerit, uideturque æger placidus quietusque esse, si utique & cum exurgit defectu animæ corripitur, delirium expectandum, perperam dictum esse mihi uidetur, cum rei huic neque experiētia, neque ratio patrocinentur, quæquam tale quippiam aliquando fiat. Prænotiones tamen non eorum sunt quæ raro accidunt, sed eorum quæ semper uel magna ex parte.

Manus quoque contemplari oportet. Nam si tremula fuerint, huic sanguis è naribus profluet.

Sermo quoque hic neque quod continuum est, neque quod magna ex parte fit, sed quod raro accidit docet.

Nares quoque inspiciendæ. Nam si per utraq; spiritus equaliter trahatur, et si multus ex ipsis feratur, conuulsio fieri consuevit: {quæ si fiat, propinqua mori est, quam prædicere pulchrum fuerit.}

Cum tremunt manus, nempe ita dicere expedit, si spiritus multus per utranque narem feratur, conuulsionem superuenire ait. Consuevit autem ita appellare conuulsivam affectionem, quæ in musculis naris pinnas mouentibus fit.

Si in febre hyemali lingua aspera reddatur, prebendantque animæ defectiones, huic tametsi febris remitti consuevit, in eo tamen qui per famem sit cruciatus, conseruare ægnum oportet, et aquæ, mulsæque, potionem et ptisanæ cremorem, neque febris quieti est fidendum. Nempe qui signa huiusmodi habent, his mortis periculum impendet. {Ergo cum hæc noueris, optimeque contemplatus fueris, ita prædicere pulchrum fuerit.}

Sunt qui febrem hyemalem simpliciter intelligant eam quæ in hyeme fit, alij eam quæ hyemi peculiaris sit. Ea autem ex pituita est, ueluti æstiuæ ex ipsa bile. Si ergo iquit in huiusmodi febre lingua aspera fuerit, atque animæ defectus, eam periculosam esse est fatendum, atque ob eam rem febrili quieti fidendum non est, si cum prauis fiant tum symptomatis tum signis, ueluti in præsentiarum cum animæ defectu & linguæ asperitate. Non negligenter itaque ait regēdos egros, aquamque & mulsam & ptisanæ cremorem exhibendum. Sed sanè hæc pugnare uidentur aduersus id quod fame cruciandos dixerit. Nam huiusmodi cruciatus qui græce *λιμοκτονία* dicitur, maxime quidē abstinentiam omnimodam significat: aut si non, saltem eam quæ in potibus solis fit uictus rationē. {Sic sanè} & mulsam & ptisanæ cremorem dare permisit. Videtur ergo eos ob id fame cruciandos dicere, quæ qui remissiones huiusmodi quietissimas habent, longo ita tempore in his morerentur, protrahantque, ut falsi circūuentique nonnulli validiorem ministrauerint alimoniam, & potissimum ob animæ defectionem. Quo fit, ut ad uictum hūc ijs qui per mulsam atque ptisanæ cremorem multis sit diebus, recte dictus sit ex fame cruciatus, uel inedia.

Cum autem in febribus quinta die terrificum quippiam fuerit, uel uenter repente liquida deiecerit, et animæ defectus prebenderit, uel uocis priuatio, uel conuellatur æger, uel singuliat, ex his angustatiorque affici consuevit, sudoresque circa tum mulsacem, tum faciem, tum cervice ab occipitio esse consueuerunt. Qui autem hæc patiantur spirituosius paulo post morientur.

Ex his

† Vetus interpres ex græco ita vertit: nos uum quidem si & quarta paroxysmum fecerit: si uero & nigra deiecerit.

59

G

60

61

H

† In antiquis legitur *ὄρε* d. i. iste aut auctor ac si uellet diceret: hic tamē auctor, nō potus solū, sed & ptisanæ cremorē dat. Et ita omnino legendū.

62

- A** Ex his quæ per observationem empiricè à medicis scripta sunt, quædam talia existunt, vt ex semel aut bis conspectis, modi vniuersalis annotationem habeant tanquam sæpenumero in eis dæ & similiter considerari possint. Tale aut quippiam & id est quod nunc dicitur. Nempe contem-
 platus ægrum quædam liquida quædam deiecisse, atq; animæ defectu prehensum, voceq; priua-
 tum, alium vero conuulsam, et postea vel ambos vel alterum *ἀσάδην*, id est fastidijs plenum graui-
 terq; affectum, parteq; tum faciei, tum colli sudantes, deinde obiisse, hæc scripsit quod signorum
 empiricorum concursum existimaret, Sed sanè hæc possunt & stomachicam prægredi syncopē.
 fieriq; valent & propter copiam oppressa virtute, vel ea ipsa alio languente modo. Vnūquodq;
 siquidem eorum quæ dicta sunt, per se malum est, nedum si omnia conuenerint. Nempe ex re-
 pentinis deiectionibus deficere animam periculosum est, veluti & voce priuari & fastidijs angore-
 req; plenum esse, partibus vero tum faciei, tum capitis duntaxat sudare non bonum. Quo igitur
 modo hæc tum multa, tum mala existunt, sic & alia quæ in prognostico scripta sunt. Potestq; quip-
 piam hæc inter se connectens videri nouum quippiam docere. Quod si & dictionem obscuram
 ambigamq; veluti ænigma sermoni miscuerit, iam plebeijs & ex ea sapientior esse videbitur.
 Admirantur siquidē plebei quæ non intelligunt. Viro autē qui superuenientia symptomata ab
B eorum quæ morbum indicant, i. pathognomonicorum concursu distinguere nouit, sermo is va-
 rius quidē deprehēdetur, sed inutilis. Nempe pathognomonica syndrome (ita enim Græci sym-
 ptomatū ægritudinē indicantium concursum vocant) morbi speciem demonstrat. Superue-
 nientia vero symptomata mansuetudinem ipsius & malignitatē, eumq; qui singulorum horum
 symptomatum vires didicit, quæ apparēt, tum estimare, tum inter se comparare oportet. Et si q-
 dem tum fortiora, tum plura vidētur quàm bona mala, hominem in periculo esse est sciendum.
 Verum si bona malis & fortiora & plura fuerint, de ægro bene sperādum. Quod te facere iubet
 & ipse Hippocrates. Nempe in prognostico singulorum, tum symptomatum, tum signorum vi-
 res particulatim docuit, atq; circa libri finem ita ait, Oportet autē eum qui recte sit, tum conuul-
 turos, tum morituros prædicurus, præterea & in quibus ægritudo pluribus diebus, & i quibus,
 paucioribus permanens sit, signa omnia perdiscere, atq; æstimatis eorum inter se viribus, vt scri-
 ptum est, ferre sententiam. Signorum autē vires æstimari præcipit, atq; ex ipsis prænoscere quid-
 nam futurum sit. Vbi ergo bona malis permixta fuerint, viribus quodam modo paria equaq; exer-
 citato est opus viro, qui in operibus ea sæpenumero fuerit contēplatus. Vbi vero omnia vel ma-
 la, vt nunc, fuerint, vel bona, cuius patet quod futurum sit. Cum enim de ieiçiēte aluo deficere ani-
C mam signum per se malum sit, pari modo & malum vocis priuatio: si præterea æger nervorum
 distentione conflētetur, vel singultiat, vel fastidijs refertus sit, manifestius indicabit periculum.
 Si præter hæc & aliud quodpiam malum superuenierit signum, vt circa faciem cervicēq; sudores,
 atq; adhuc quæ nunc à scriptore huius libri dicuntur, nullo quod bonum sit malis permixto
 signo, q̄ talis de necessitate ex signorum malorum acruatione morietur, notum euadit. Adie-
 ctum autem in fine dictionis *πνευματώδες*, id est spirituosū facti, tāquam ænigma, ceu quippiam
 eorum quæ de necessitate fore conceduntur, quicquid significet, siue spirituum copiam, quibus v-
 ter inflari possit, siue magnam & frequentem respirationem. quam sanè his quas comitatur as-
 fectionibus haudquaquā bonam esse didicimus, veluti & eam quæ ventris est. Quapropter ve-
 stiganda alia signa non sunt, his de necessitate antegredientibus. Nondum enim ex his veluti ex
 nonnullis quæ casu eueniunt, futurorum secūra quædam sit prænotio.

* Αλ. ἀσάδης
 .i. obscura

- 63** Quibus per febres crura tuberculis afficiuntur, eaq; tractu temporis manente etiamnum febre non maturerint, fau-
 cibsq; haudquaquam tumentibus inepserit suffocatio, non maturerint inquam, sed extincta sint, is sanguis è na-
 ribus fluere consuevit, qui si multus fluxerit, morbi solutionem portendit: si non multus, morbi prolixitatem. Quo mi-
D nus vero fluxerit, eo deterius & prolixius erit malum, q̄ si & alia facilia fuerint, pedum dolores sunt expellendi, qui si
 pedē affecerint, & dolorosus persueret, inflāmeturq; & non leuetur, dolores post paulo ad cervicē perueniēt, clauicula-
 lāq; & pectus, & articuli. Nepe & hic tuberculosis fieri debet. Quibus extēlis, si manus uel cōtrahātur uel tremulae
 fiant, talem nervorum distentio prehendit, & desipientia, supercilijs oriuntur quæ *φλυσάκια* uocant, ruboresq; ægrum
 habent, & ex palpebris altera ad alteram germinat, dura prehendit pblegmone, tumet uehementer oculus, & deliriū
 ualde crescit, intenditurq; atq; noctu magis quàm interdiu indicatur. Signorum autem multa sunt in numero impari
 magis quàm pari. Vtro tamen horum fiant, perniciosi superueniunt.

Qui librum hunc confecit, is hæc omnia quæ dicta sunt, deinceps inter se cōtemplatus vniuer-
 salem quendam particulari ex observatione sermonem temere fecisse mihi videtur. Melius si-
 quidem erat, si quo Hippocrates modo in epidemijs {morbis} scribere consuevit, is ita fecisset præ-
 fatus quidem ab initio patientis nomen, deinde dies in quibus singula facta sint, narratione asse-
 cutus, vt & in ipsis quæ nunc dicta sunt symptomatis facere potuit. Nempe in cuiuspiam cruri-
 ribus orta sint tubercula, eaq; non recipiant maturitatem, febricit quoq; is, & suffocationē incur-
 rens ab his liber sit tuberculis, existimabit profecto quis sursum factam humorum qui crus in se
 stabant transmutationem, quæ in horum trāsitu suffocationem homini peperit. Si ergo talis, (vt
 Hippocrates dixit) euasurus est, profluere per nares sanguis poterit, qui si multus fuerit, morbum
 soluet:

soluēt: si non, protrahetur agritudo. Et si reliqua bene fiant, succedantq; rursus ad pedes decūbere huic dolor poterit. Quod ita factū esse statuitur, veluti ex his hominē *πυριφλεγμῶν* factum esse, quod caliditatem multam circa pedē manifestare consueuit, vel febrem multam igneamq; & flagrantē. Et si post hæc non soluta fuerint symptomata, reuersa iterum ad superiores partes humorum copia dolores pariet ī collo, clauicula, humero, & pectore. Vt autē huic omnia hæc absq; ratione contigerunt (nempe id extincta esse fuit) ita manus tremulas factas esse statuitur. deinde neruorum distentionem, q; ad neruofas partes decubuerit humorum copia, principiumq; ipsorū prehēderit, vnde desipientia, subsecuta esse. Contemplatus igitur auctor quēdam ex ijs qui ita affecti sunt, *φλυκταίνων* in supercilijs habentem (nēpe id significant *φλυζόμια*) omnibus ita habentibus futurum symptoma hoc temere pronunciauit. Idēq; de ijs quæ continuata serie scripta sunt, sermo existit. Nempe quod vni ita affectorum vel duobus factum est, id ad omnes extēdens, ait & ipsos rubores habere, & ex palpebris alteram ad alteram germinare, duram quoq; fieri phlegmonem, & vehementer tumere oculos. Quorum cætera quidem cuius patēt, sed ex palpebris alteram ad alteram germinare est ambiguū, vtrum ne significare voluerit, quandam ex parte earum exurgentem consertionem, vel carnosam quandam germinationem, ab altera quidē enascentem, sed ad alteram sese extendentem. At vero si rei huius quo pacto inuētio quippiam utilitatis afferret, de ea amplior fusiorq; foret scrutatio.

Hos si ab initio purgare uolueris, id ante diem quintum facito, ubi uenter murmurauerit, si non, a medicamentis abstineto. Verum si murmurauerit, fuerintq; excrementa biliosa, scammonia mediocriter purgato, quantum uero ad aliam pertinet sanationem, quamminime exhibebis tum potus, tum sorbitiones, ut melius æger habeat, nisi decimanquam fuerit egressus.

Sanationē prædictæ concursionis scribit, quam nominatim perstringere mihi, ut dixi, nō placeat, cum etiam & sanatio nihil cōmune habeat præter ea quæ sepius ante sunt enarrata. Ait siquidem considerandam aluum, quam per murmurationes cognitam, purgandam esse præcipit. & si biliosa deorsum repant, scammōniam biliosa expurgatē exhibet. Quod uero ad reliquum sanationis attinet, sorbitiones perquam exiguas ministrari præcipit, quousq; decimum quartū pertransierint diem, qua oratione morbum ante decimumquartum diem coqui non posse significatur.

Cum febricitanti decimo quarto die uox intercepta fuerit, tantum abest ut morbus celeriter tum solui, tum discedere consueuerit, ut etiam diuturnitas ipsi indicetur. Cū ergo in eo die apparuerit uocis interceptio, morbus protrahitur.

Dictio hæc his superfluit qui mala symptomata maiori prædita esse facultate didicerunt, cum in diebus iudicatorijs apparent. Nēpe qui librum hunc scripsit, nunc in re vna quæ decimo quarto diei est particularis, hoc est vsus vniuersali. Nēpe ut diebus cæteris iudicatorijs, sic & decima quarta si malum aliquod symptoma apparuerit, id maiorem habet efficaciam. Annotare autem oportet quod futurum est, neq; simpliciter, neq; ut res tulerit, sed cum definitione. Nam si ex signis bonis quæ maiore habent efficaciam, laboranti quædam affuerint, longiori tpe saluari æger poterit. At si nullum tale fuerit, morietur, nequeunt morbi cōcoctioni satisfacere virtute. Qui igitur hæc scripsit, prolixiorē omnino fore morbum male pronūciauit. Nempe & is cito mori potest cui uox decimo quarto die interrupta est, si cū sæuis alijs notis factū fuerit hoc symptoma.

Cum febricitantis lingua quarto die turbata quædam loquitur, uenterq; liquida biliosa deicit, talis delirare consueuit. Sed obseruare oportet quod euenientibus succedit.

Id quoq; & in alio quodam die apparet, verum si quarto apparuerit, in primis periculosiorem septimum fore demonstrat, id est quæ illo die futura sunt.

In acutis morbis quæ æstate & autumno fit repentina sanguinis destillatio, robur, multamq; in uenis inflammationem significat. Itemq; q; postero die urina tenuis apparebit. Et si æger atate floruerit, fueritq; corpore ob exercitatioes bene camoso uel melancholico, uel ex potatione manus tremule fuerint, delirium uel cōuulsionem prædicere bene est.

Dictio quoq; hæc symptomatum multorum quæ non in ægro omni coeunt conueniuntq; implicationem permissionemq; habet, quo fit, ut inutilia sint, quæ ad hunc scribuntur modum, cum doctrina ab vniuersalibus recipiat commoditatem, quo Hippocrates modo facere consueuit. Dictum autem est quod vniuersalium, quæ quidem perpetua sunt, primam habent virtutem utilitatemq; quæ uero magna ex parte sunt, secundam. Quod si anceps quippiam uel rarum fuerit, id ad doctrinam inutile censetur. Quæ igitur recensuit, particulatim contemplerur, atq; ante omnia quod primo est dictum. In acutis morbis, quæ æstate & autumno fit repentina sanguinis destillatio, robur, et multam in uenis inflammationem indicat. Melius siquidem erat, pronunciare quod robur uenas curatione egere indicaret. Nouimus enim quod sanguinis è naribus stillationes malum semper quippiam esse ait, propterea quod natura quidem concupiat quod superfluum est excernere, sed ob propriam imbecillitatem nequeat, uel sanguinis crassitatem, uel partium densitatem, uel quædam ex his, uel propter omnium concursum. Cum autem malum semper hoc

id est p. proreth. com. p. f.
et i. 47. et 3. 49.

A per hoc signum fit, magisq; quod primis tum æstatis, tum autumnî temporibus virtutem ipsius intendi contingit, (nempe in eis diebus flava redundat bilis, ambiensq; nos aer calidus est: quo fit vt sanguinem vtranq; ob causam, bene fluentē esse oporteat) magnitudo quædam causæ indicatur propter quam fluere inhibetur, quam robur esse ait, forte denitatem ita appellans: Quod porrò ita affecti venarum curatione egeant, nondum ostēdit, prius quàm astruat quamnam dicat curationem, nec tamen dixit. Prædictionem præterea primam dixit, quod scilicet postero die vrina tenuis apparebit, non solo eo die de necessitate crudis apparentibus, verum quoq; & alijs præcedētib; . Conuulsionem quoq; & desipientiã fore ait, si laborans ætate floruerit. Præterea & exercitati, & bonæ ipsius carnositatis meminit, & temperamēti. Nempe melancholicus, nomen est temperamenti. Huc adde q; ex potatione eū manus habere tremulas ait. Hęc ergo symptomata possunt inter se complicari, non tamen de necessitate, neq; magna ex parte succedent desipientia & conuulsio.

68 Et si paribus quidem diebus superuenerint, melius: in iudicatione autem perniciosum, nisi multus abunde effusus sanguis uiam redundantiæ fecerit, uel per nares, uel per sedem, uel per abscessus, uel commutationes, uel ad hypochondriorū dolores, uel ad testes, uel ad crura. Coctis autem his, uis patent sputis, urineq; excernuntur crassæ, leues, & albæ.

B Gemina est scriptio in hoc verbo ἐπιγίνεσθαι, id est superuenire, vna quidem scripta per τ elementum tertia syllaba, altera per γ. Verum siue per priorem scriptionem ægros diebus paribus ἐπιγίνεσθαι, id est intendi dixerit, siue secundum posteriorem prædicta symptomata diebus paribus ἐπιγίνεσθαι, id est superuenire affirmauerit, non continuo existit & melius. quanquam id dixit. Neq; enim si pares fuerint, intueri oportet, sed si & iudicatorij. Nempe quartam, quæ par est, & ipse ex ordine paulo ante maximam habere facultatem asseruit. Carterum quod deiceps dicitur, verum existit. Nā si sanguis multus, quouis modo id fiat, excretus fuerit, salutis spem habet. Præterea & per abscessum ipsos, & per commutationem seruari ait: abscessum quidem ferè sua peculiari appellatione declarans: sed commutationem cum ait, ad hypochondriorum dolores, uel ad testes, uel ad crura. Differunt autem inter se q; ἀπόστασις, id est abscessus iudicationē infert, ægrumq; à molestijs omnibus liberat, μετέστωσις autem, id est commutatio, aliarum habet principium accessionum offensionumq; vt & aliud exigat tempus ad coctionem mali corporis locus, ad quem infestantium humorum facta sit cōmutatio. Eam ob causam adiecit, Coctis autem his permeationes fiunt sputis, uel crassis urinis læuibus & albis: signa coctæ commutationis edocēs ex coctis, tum sputis, tum urinis.

69 Febri singultuosa laferpitij succum, oxymeli, daucum tritum propina, galbanumq; ex melle & cuminum in eclegmate, posteaq; forbendum prissanæ cremore dato. Talis autem euadere non potest, nisi sudores superuenerint iudicatorij, & somni æquales, urineq; exierint crassæ & acres, aut in abscessum confirmetur morbus.

C λύγγας & λύγγους, id est singultus, appellare consueuerunt. Sunt autē motiones quædam stomachi conuulsoriae, quas quidem fieri aiunt propter immoderatam, vel inanitionem, vel repletionem. Quæ si propter inanitionem fiant, ferè sanationem non recipiunt: si uero ob repletionē fuerint, ab ijs quæ infarcta secant absterguntq; sanantur medicamentis. Quo è numero sunt quæ in hoc loco scripta sunt. Videtur autem & nunc morsus is fieri propter acrimoniam stomachum mordentem, vt cum quispiam piperis plus vel simile quippiam deuorauerit. Et sanè fuerunt ex febrientibus qui in singultu rodentem acerrimumq; vomuerunt humorem: à quo tandem symptomate sunt liberati. uerum febris huiusmodi nequaquam singultuosa appellatur. Nēpe vt singultuosa vocetur, permanere amplius debet singultus, uel etiam per totum morbum simul cum febre exacerbare. Febrē hęc per sudores iudicatorios, somnosq; æquales, vacuatasq; urinas, tum crassas, tum acres sanari ait, talibus quidē uel excretis, uel in abscessum confirmatis.

70 Cocalus, id est nux pinea, & myrrha in eclegmate exhibeantur, bibantq; oxymelitis perquam exiguum.

Scriptum quoq; & inordinate hoc est. Cōmodius siquidem fecisset, si paulo ante in ea orationis parte qua eos sanauit quibus tum thorax, tum pulmo per sputa expurgari debent, id scripsisset, & non febri singultuosa adiecisset. Et sanè quod dicitur obscurum est et claritate destitutum, Nempe κόκκαλος ab ipso dictus, nō ita, sed κῶνος magis ab antiq; Græcis appellatur, ueluti à recentioribus medicis prope modum omnibus σφόβιλος. Consueuit autem ex eo eclegma conficere ubi maxime pinguis fuerit, id est ubi multam circūfusam habuerit quæ peculiaris sit resinam. Coquant autem fructum hunc in aqua cum prassio, hoc est marrubio, recētī, mox decocto mellis exiguum miscent, coquantq; iterum donec mellis accipiat crassitudinem. quo ad hunc modū confecto medicamento utimur ad thoracis pulmonisq; exuptiones. Quo autem modo & alia quædam medicamento huic sapius immittunt, ita & auctorem libri huius myrrham immittere uerisimile est, quod postea uelut compēdio manifestauit in quib; , Cocalus & myrrha in eclegmate exhibeantur. Potest autem & ipsos qui eduntur cōnos cum myrrha exhibere, atq; huic for tasse

Vit. 2. d. c. 11. sympta. cap. 1.
ca. 2. d. comp. med. lo. cap. 3.
ca. 7. fol. 147.

tasse mel non perperā medicamento misceri intellexerimus. Sunt qui dictionē hanc ab ante scri-
pta separant, seorsumq; scribunt. alij finem ante scriptæ principium huius efficiunt hoc pacto, Si
autem abscessus confirmantur, coccalus & myrrha in eclegmate exhibeatur. vt morbis in absces-
sum confirmatis ea medicamentum esse intelligamus. quod à ratione alienum cenſeo propter id
quod ita infertur, Bibantq; oxymelitis perquam exiguum. Nepe in singultuosa febre formida-
dum acetum præcipit ratio: In his vero quæ in abscessum confirmantur, nequaquam. Eā ob cau-
sam sunt qui dictionem hanc quadantenus quidem antea scriptæ coniungant copulentiq;: sed
quadantenus separant: atq; adiecta coniunctione, autem, ita scribunt, Si autem in abscessum fir-
metur morbus: tanquam de singultuosa antedicta febre id dictum sit, volēte auctore si in absces-
sum aliquando firmari contigerit singultuosam febrem, coccalum cum myrrha exhibere, & co-
piosam oxymelitis vitare potiōem. Syllaba autem vltima verbi huius *firmetur*, id est firmetur, siue
per *z* literam scribatur, siue per *ξ*, nullam quæ insignis sit, facit sermonis mutationem.

Quod si supra modum sticuli fuerint, bibant aquam hordei.

Quod potum hunc tanq; sitim adimentem exhibeat, est manifestum. Sed melius fecisset si prius
quoniam pacto parare hordeū oporteat enunciaſſet, vtrum ne simpliciter madefacere, vel ex eo
zythum vt huius temporis homines, conficere, vel quouis alio parare modo.

In peripneumonijs & pleuritide ita considerare oportet, si febris acuta fuerit, si dolores lateris vel alterum, vel utrius-
que infestent, & si eger in ea que sursum fit spiritus latione laboret, tussesq; adsint, et sputa educantur, rufa vel liuida,
vel & tenuia & spumosa, & florida, & si quippiam aliud discrepans ꝑ præter ea que didicimus.

Pleuritidis peripneumoniæq; tum magna, tum effatu digna quidē omnia in legitima libri hu-
ius parte sunt definita distinctaq;: sed quæ medicis omnibus patent, ea sunt prætermiſſa. Talia au-
tem sunt quæ impræsentiarum ab auctore scribuntur. Et primum quidem à veteribus empiricis
appellata syndrome. quam veteres affectibus confidentia symptomata appellabant. si videlicet
febris acuta, dolorq; lateris vel alterius, vel vtriusq; & potissimum qui in expiratione fit: Nem-
pe id est, Et si eger in ea quæ sursum fit spiritus latione laboret: tusses adsint, & sputa educantur,
rufa vel liuida, & tenuia, & spumosa, & florida, & quouis aliter modo præter solitum euariantia.
Nempe hoc significat inquitens, Et si quippiam aliud discrepans habent præter ea quæ didicimus.
Quæ oia in pleuriticis peripneumonicisq; apparere ait si contingat. Sed hos ita regere oportet.

Si dolor sursum penetraverit, vel claviculam, vel mammam, vel brachium, uenam brachij internam secare oportet, qua dolor afficit parte.

Rursus & in præsentī loco partis legitime sententiam elaborat, quoniam in ea prætermiſſum
est quod simul cum dictis intelligitur adijcitq; illud uenam scilicet secandam recto à latere dolen-
te tramite, quod exposuit inquitens, Venam brachij internam secare oportet qua dolor afficit par-
te, sed manifesta vsus breuitate, orationem negligētius percurrit, Nam uenam cubiti dicere de-
buit, cum uenam brachij dixit.

Sanguinemq; auferes pro corporis habitu, anni tempore, etate, & colore, ampliusq; non uentus si dolor acutus fue-
rit, ad animi usq; defectionem detrabes.

Rursus hoc in loco plus quàm mediocriter scopos detractionis sanguinis omnes recētere co-
natus, quosdam silentio præterijt. Neq; enim virtutis meminuit, neque sanguinis mutationis, nec
vero regionis, nec constitutionis. Plus autem auferre atq; ad animam vsq; defectionē id audacter
agere præcipiens, deliquit sanē in dictione, cum adiecit quam ob causam audere cōueniat. Nem-
pe q̄ dolor acutus sit, plus quidem sanguinis vacuumus: sed fluere sinimus, nō quia acutus sit, sed
ob alia, vtpote si virtus robusta fuerit, floruerit ætas, sanguis abundauerit, & laborantis natura
tum densior, tum durior, atq; egre magis perspirabilis, & sanguinis copiosi fuerit, anni etiam tē-
pus, & constitutio bene temperata: sic sanē & regio. Nempe q̄ ad animam vsq; defectionem san-
guinem auferre non vereamur, nobis ex his accidit.

Clysterem postea exhibebis.

A sanguinis missione clysterem exhibere iubet. Sed melius erat adiecisse: si non sponte probe
deiecerit alius.

Si dolor sub thorace fuerit, ualdeq; infestauerit, pleurítico uentrem subpurgabis, nihilq; dum purgabitur dabis. à
purgatione autem oxymeli, uerunt amen purgans medicamentum quarto die ministrabis, & tribusq; primis diebus cly-
steres exhibebis, quibus si non leuetur, ad hunc purgabis modum. Custodies deinde ægrum donec ad febris priuationē
& septimum peruenerit diem, qui si in tuto esse uideatur, in primis exiguum tenuemq; cremorem, eumq; melle miscēs
dabis, si uero facile reuocatur, & facile spirat, lateraq; non doleat, sensim crassiorē copiosiorēq; et bis die ministrabis.

Pleuriticum nominauit, id quod ab Hippocrate in legitima libri huius parte est dictum. ubi ita
habentes

dem et cur. rat. & sang.
mils. cap. 16. Gal. Vi&
ca sup. in 1. d. morbis. 1. 2.

A habentes pleuriticos purgat. facit autem id duobus modis. Quarto vero die medicandum indistincte pronunciauit. Neque enim inter initia aliquid remediorum huiusmodi aegro iniungere oportet desumpto a numero dierum scopo. Sed quod Hippocrates recensuit, est exequendum. Nam vel statim ab initio prius, quam in partem aliquam confirmetur humores, medicandum, vel postea cum ad maturitatem perducti fuerint. Quam ob causam & prima interdum die, & secunda, & quarta, & interdum quinta medicamēta dedimus, & non in quarta solū quo modo is dixit.

77 Quod si non facile liberetur, potionis minus, sorbitionem exiguam, cremoremque tenuem, & semel exhibebis, atque eo quo melius degit tempore, quod ex urinis deprehendes. Nempe in istiusmodi morbis sorbitio ante urinarum sputorumque concoctionem danda non est. Quod si purgatus multa deiecerit, dare oportet, minus tamen & tenuius. Non enim ob uasorum uacuationem dormire neque concoquere poterit similiter, neque indicationes sustinere: Verum ubi crudorum colliquatio facta fuerit, & quae renitentur reiecta, nihil obstat. }

De particulari cibi exhibendi tempore agens Hippocrates, & libri huius auctor in his quae supra scripta sunt, eam quae tum in thorace, tum in pedibus est, caliditatem animaduertendam esse voluerunt. Nempe urinarum consideratio ad vniuersalem victus formam, non ad particularem commoda esse videtur. Quo fit ut non recte hoc in loco cremorem tenuem semel exhibendum eo quo melius degit tempore, deprehendendumque ex urinis. Nempe tametsi breuissimam in particularibus accessionibus ad melius inclinationem urinae habuerint, tempus tamen huiusmodi non usque adeo protrahitur, ut has recondamus, expectemusque utrum nebulas vel sublimes vel subsidentes habuerint. Haec siquidem non paucis fiunt tempore. Atqui in acutis morbis interdum aegri in declinationis principio de necessitate sunt alendi.

78 Coctis autem sunt sputa, cum puri similia fuerint. Urinae autem, cum hypostasēs crui modo subrubras habuerint. Ceteris autem laterum doloribus tepesfactoria apponere, & ceromata nihil uetat, cruraque & lumbos calido inungere, & pinguedine illinere. hypochondrijs quoque adusque mammis ex lini semine cataplasma imponere. Vbi autem peripneumonia ad statum peruenerit, quando non repurgantur, auxilium non habet. & mala est si laborans egre spirauerit, sicritaque urinae tenues, & acres, atque si sudores circa ceruicem caputque orientur. Nempe sudores huiusmodi mali sunt, uincente ob aestum impetumque, & uiolentiā aegritudine, nisi urinae multae & crassae prodierint, & concocta exierint sputa. Vtrum autem ex his sponte eueniret, soluit morbum.

C Neque auctorem hunc de coctis urinis supra ad hunc scripsisse modum recordor, neque Hippocratem aliter asserere quam quod urina optima sit, quae sedimentum habet, tum album, tum laeue, tum aequale. Cetera quae de peripneumoniacis pleuriticisque in orationis textura narrantur conspicua sunt, tum ubi libri huius auctor ab Hippocratis recedit sententia, tum ubi maxime, vel prorsus, vel aliqua ex parte huic annuit & consentit.

Peripneumoniae ecleison seu eclegma. Galbanum & nucleum pineum ex melle attico dabis. abrotanum ex oxymelite. Piper quoque & nigrum elleborum ubi seruesceris pleurítico etiam circa initia dolenti bibendum offeres. Quod si panacem ex oxymelite seruifactam percolatamque propinaueris, benefacies. Proderit autem & haec hepaticis, aut ex septi transversis dolore affectis, atque his omnibus qui aut per alium aut per urinas expelli desiderant ex uino & melle. Verum quae uentri expurgando exhibimus sit, ea cum mulsis aquosa, & multa propinabis. 79

Medicamentum primum secundumque sputa educunt. Sed quod ex elleboro nigro conficitur ventrem subducit. Quod vero ex panace est, quibusnam utile sit, recensuit.

80 Dysenteria quae cessauit abscessum uel tuberculū aliquod pariet, nisi defuerit uel si febris, uel sudores, apparuerintque urinae crassae, & albae, & leues, uel in tertianas, uel in uarices, aut dolor in testiculum uel crura uel coxam firmetur.

D Sermo quoque praefens sine definitione & distinctiōe est prolatus, quod neque qualem dicat dysenteriam demonstrauerit, quod neque omnis quae cessauerit, haec inferat.

81 In biliosa febre morbus regius cum rigore ante septimum diem enatus morbum soluit, si uero absque rigore praeter teporis occasionem superuenierit pestiferum.

Neque proculdubio ante septimum diem cum rigore enatus morbus regius febrem soluit, neque post septimum. Sed sane ita distinguere oportet. Febriētibus morbus regius superuenit, interdum quidem tanquam affectionis hepatis symptoma: Interdum quoque & natura bilem percutim excernere contendente, sed nequeunt: ueluti in abscessibus omnibus fieri consuevit. Verum in aphorismis de huiusmodi morbis regijs est enunciatum.

82 Lumborum tetanus, atque in melancholicis per uenas spirituum interceptiones cum fuerint, sanguinis detractione soluantur.

Cum inquit propter melancholicum sanguinem in uenis redundante spirituum interceptiones sunt, sanguinis missio soluit, si interceptionem dicit spirituum qui in arterijs sunt (nam & arterias, antiqui uenas appellabant) quae nam alia fuerit quam pulsus carentia priuatioque: Graecis ἀσπυξία

Vit. a. q. aph. 69. / opp. q. aph. 62.

77
78
79
80
81
82

Gal. in Hipp. lib. de vict. rat.

ἀσφυγία dicitur: si vero eorum qui in pulmone sunt spirituum, interceptionem dicit, rursus & appellatam apnoeam, quasi non respirationem dixeris, obscure insinuabit. Potest quoque sanguinis tum copia tum crassitudo non arterias modo inflare ut permeare non possit, verum quoque & proprie appellatas venas.

Cum autem ob tendines uehementer in anteriorem reuelluntur partem, sudoresque circa ceruicem faciemque oriuntur, morsus ob laborem arefcentibusque hijs qui ad *ὀστέον*, id est caudam uergunt tendinibus: crassissimi, hi spinam continent, qua maxima enatae copulae ad pedes usque finiuntur. Is si neque febris, neque somnus superuenerint, fuerintque sicute coctionem habentes urine, sudoresque iudicatorij, uinum creticum uinosum bibat, edatque polentam coctam. Cerato quoque perungatur, & circa ad pedes usque calidis in pelui madefacta, superimposito uelamine contegantur: brachia item ad digitos usque inuoluantur. Spinam praeterea a ceruice ad coxam usque molli pelle, quae pinguedine & cera illita sit, uelabis ita, ut anteriora etiam contineantur. Intermissisque quae per utriculos fiant, fomentis, calida perfundes aqua, linteo obuolues, et in coclani cubare agrum facies. Ventrem autem ipsum non admodum solueris nisi balano, si longo iam tempore se continuerit, idque si bene tibi processerit, sin autem, modo radicem in uino odorato tritam & daucum mane ieiunio prius quam madefeceris propina. Post haec cito farinam coctam tepidam uoret plurimum, uinumque cum uoluerit, bene temperatum superbibat, idque si ad melius tibi processerit: si non, praedicere te oportet.

Sermo quoque hic indistincte & indiscrete est prolatus, praeter id quod & nomina quaedam improprie scripta sunt. Nempe ob laborem morderi tendines improprie est dictum, uerbo hoc morderi acribus humoribus & non doloribus quadrante, praeterea & quod in principio dictiois dicitur, Vehementer in anteriorem reuelluntur parte. Deinde ait, Arefcentibusque hijs qui ad *ὀστέον*, id est caudam uergunt tendinibus: qui crassiores spinam continent. Eos qui usque ad caudam tenduntur, ita uocans. Appellant autem *ὀστέον*, ossis extremum. Quae si partem utranque tendi manifestare uoluerit, atque tum in scapulas, tum in pectus tetanum intendi, fieri sane potest. quo modo paulo ante dixit, Tetani lumborum. Non tamen morbi facilitatem ex urinarum concoctione praenoscit. Nepe tamen febris cruditates per urinas manifeste iudicent, morborum tamen musculorum infestantium, haudquaquam secuta est per urinas significatio: sed hoc quod exiguu. Vinum autem his indiscrete exhibere utrumne ob frigiditatem passus aeger fuerit, an aliam ob causam non exiguum est delictum: immo petulans potius immodestumque. Absque item ratione dictum est ventrem soluendum non esse nisi balano. Nempe in huiusmodi morbis commode interdum soluit. Caetera dictionis manifesta sunt.

Morbi omnes soluntur uel per os, uel per aluum, & uel per uescicam, uel per aliam quae talis sit, partem. sudor autem morbis omnibus est communis.

Sermo hic neque uniuersalis est, neque communiter inest omnibus, neque enim per haec solum morbi soluntur, uerum quoque & per utrumque, & per sanguinis eruptionem.

Quibus a capite fluxio est, his elleborum dare oportet.

Elleborum dare omnibus quibus a capite fluxio est, non est necesse. Nempe interdum capiti soli providere consueuimus.

Quicumque propter abscessum, uel phleborrhagian, uel incontinentiam, uel aliam quampiam fortem causam suppurantur, his ne elleborum dederis, neque etenim proderit, & si quippiam afficiatur aeger, fecisse id uidebitur elleborum. Si uero corpus dissoluatur, uel caput doceat, uel oppleantur aures, uel nares, uel sputatio, uel genuum grauitas afficiat, uel corpus praeter solitum tumeat: quodcumque horum contigerit, dabis modo haec neque ob potum fiat, neque ob ueneres, neque ob tristitiam, neque ob uigilias. Si enim quippiam horum causam fecerit, ad id curationem dirigere oportet.

Phleborrhagian, uenarum ruptionem dicit. Quae autem neque ex huiusmodi causa suppuratis, neque hijs qui propter abscessum, neque ob causam aliam, afficiuntur, dare elleborum oporteat, nemo ignorat. Sed qui ob incontinentiam intemperantiamque suppurantur, perperam in hoc recensentur catalogo. Intemperantia ipsa per se intemperantes laedente, ut redundancia, cruditate, crapula, uenere multa, uigilijs, & quibusdam similibus. Caeterum praedicens quibusnam elleborum exhibere oporteat, inquit, Si uero corpus dissoluatur, id est fractum admodum reddatur, absque manifesta causa, uel dolor in capite diuturnus & solutu difficilis fuerit. Nepe & id te subaudire oportet in capitis dolore, & deinceps in hijs quae serie continuata dicuntur omnibus: oppletis, fauribus, naribus, & sputatione. Adiecit & genuum grauitate doloreque, & corporis praeter solitum tumor. In omnibus siquidem hijs quae sine manifesta causa facta sunt, uult elleborum exhiberi. Diuertens autem sermonem uniuersalem ad particularia inquit, Modo neque ob ueneres, neque ob curas, neque ob uigilias dicta facta sint. Si enim ex horum aliquo facta sint, pugnandum aduersus efficietem causam praecipit. Quenam autem ex his omnibus quae recessit, uere diligenterque dicta sint, & quae non, didicistis tum in Hippocratis libris, tum in commentarijs nostris.

Dolores ex itinere si fuerint, laterum, dorsum, lumborum, & coxarum, & qui inter respirandum dolent occasione habentes

S3
 f. Graece rāw
 ὀστέον, id
 est caudalibus
 * At. rāw. i.
 mediat

 F
 f. Graece ὀστέον
 ὀστέον, id
 est caudalibus
 * Graeci antiq
 habent non ὀστέον
 ὀστέον, id
 est sed ὀστέον
 ὀστέον, id
 est caudalibus
 nire.

 S4
 G
 S5
 S6
 H
 S7

A bentes. Sæpius enim dolores ex crapula cibisq; inflantibus ad lumbos & quædam uenire consueverunt. Quibus talia fuerint, urinae difficultas accedit. Horum iter causa est, coryzae item & raucedinis.

Sine ordine hæc interpretatus est. Nam prædicens dolores ex itinere, laterum, dorſi, lumborum, & coxarum, rei inanſis exhibitione repræſentationemq; fecit, perinde atq; quonam modo hæc curentur eſſet dicturus. Deinde factò ita additamento, Sæpius enim dolores ex crapulis cibisq; inflantibus venire cõſueuerunt: intulit, Quibus talia fuerint, urinae difficultas accedit. Poſt hæc quoq; inquit, Horum iter cauſa eſt, coryzae itẽ & raucedinis, acephalũ vt quiſpiam dixerit, id eſt ſine capite & vertice rei faciẽs ſermonem.

88 *Quæ ob niſius rationem eueniant, multa quidem unuſquiſq; pro non aſſueta uictus forma maxime declarat. Nam qui prandere non conſueuerunt, & praſi fuerint, his tumor uentris ingens accidit, dormitatio, & plenitudo. q; ſi ſupercauauerint, ueteri uocabitur, ſibi à balneo (conferunt enim) dormiant, & pergeſcãtiq; plures lenta ambulatione abſoluant circuitus, & ſi uentrẽ exonerauerint, cœnent, panemq; uini ſed meracioris bibant. Si uentrem non exonerauerint, corpus calido perungant. Et ſi ſiuerint, uinum aquoſum album & dulce bibant: ſi non, amplius dormiant, conqueſcantq;. Cæterum talis inſtituatur uictus, qualis ex crapula laborantibus inſtitui ſolet. Pocula aquoſiora tarde meant, ac ueluti in orbem aguntur, circaq; hypochondria innatant, & non decurrunt ad urinas. Quibus qui repletus fuerit, nullum celeriter ex his abſoluet opus, quæ compoſitum corpus ui & celeritate conficere poteſt. Maxime autem quieſcat donec cum cibus concocta fuerint, meraciora uero & auſteriora palpitationem in corpore atq; in capite pulſum efficiunt. His bene fuerit ſi ſuperdormiant, calidumq; quippiam ſorbeant ex iſis quæ ſuauiſſima habent. Ieiunium enim aduerſus capitis dolorem crapulamq; malum eſt. Qui ſemel tantum die cibum aſſumunt, imbecilli ſunt, & calidum mingunt, utpote præter conſuetum uacuari, os ipſis ſaliſum efficitur, & amaricat, atq; in quouis opere contremiſcunt, tempora contenduntur, cœnamq; non ita concoquere perinde atq; praſi fuiſſent, queunt. Minus igitur quàm cenſuerunt bibant, liquidiorẽq; mazam panis loco aſſumant, atq; ex oleribus ramicem, uel maluam, uel betas, & priſſanam. Diu autem cibantur, uinum modice bibant, aquoſiusq;, atq; à cœna parum ambulent, donec excurret urina minxerintq;.*

† Græci cod. antiq; addunt *ἢ πρὸς τὸν πόρον, i. plectio, & ita etiã uetus tractatio,*

B Totum hunc ſermonem in legitima libri huius parte abunde, tum elaboratum, tum explana- tum ſcimus, quo fit, vt ex illis quæ modo dicãtur ſimili poſſis tum diſcernere, tum iudicare. Neq; mihi diutius morari in his eſt neceſſe.

† Græci cod. addit *ἢ πρὸς τὸν πόρον, i. plectio, & ita etiã uetus tractatio,*

89 *Cibi autem maxime notas & indicia faciunt.*

C *Eduuliorum vim nõ ex ratione aliqua ſed experientia iudicari cõuenit. Neq; hic refert *ἡρώδης* uel *ἡρώδης* id eſt cibos uel edulia dicere. Cæterũ qui hæc ſcripſit, tale quippiã oſtendit per hoc uerbũ *ἡρώδης*, i. notas & indicia facere. Nempe nota corporibus ſignumq; fit (vt inq;) ſecundũ vnãquãq; quæ ex cibis ualentibus fit mutationẽ. Conſequenter autẽ ea enumerat.*

90 *Allium flatum parit, caliditatemq; in thorace, capitis item grauitatem facit, & cibi ſaſtidium, ſi & aliis quiſpiã dolor ex conſuetudine ante inſtauerit, irritat. Cæterum urinas ciet, eſtq; hoc præditum bono, cumq; qui potaturus fit, & ſeſe crapulae daturus, uorare allium optimum eſt.*

* At humectat

Si vnũquodq; eduuliorum experientia iudicandũ ſit, non recte dictum eſſe uidet flatuoſum eſſe allium, neq; caliditatis maioris ſenſum q̄ cepam comedentibus inferre: nec in vlla alia corporis parte, neq; etiam in thorace, neq; ſimiliter *ἡρώδης*, i. cibi ſaſtidium, & potiſſimũ ubi quis ipſum parũ ante feruefactum aſſumpſerit. Eduuliorum autẽ multa corpus ſi plethoricũ fuerit, calfaciunt, cum uero ante uacuatum fuerit, ſiccant abunde. Peccauit igitur libri huius auctor qui indiſcrete rẽ enunciauit. Nam melius erat uti dictũ eſt definire. Impræſentiarum autẽ ſimpliciter de alio cenſuit, ſed melius feciſſet, ſi & exſiccare & calfacere ipſum dixiſſet, & non flatuoſum eſſe. Nempe aduerſus indiſcretum indiſtinctumq; ferre ſententiã conſuetudo nõ eſt. Subaudire autẽ oportet ubi tẽpeſtiue datũ fuerit, quod parato ante corpore manifeſtat. Ante autẽ paratur ſi neq; plethoricum neq; cacochymum fuerit. Nõ recte igitur capitis grauitatẽ ab eo fieri ait. Nempe ſi præuacuatõ corpore allium obtuleris, capitis grauitatẽ ſanabis, partiſq; alterius ois. Demiror autẽ quonam pacto quæ hucusq; pcurrit præſatus, deinceps dixerit. Eumq; qui potaturus ſit, & ſeſe crapulae daturus uorare ipſum optimũ eſt. Videtur autẽ ex his neq; crapulã neq; ebrietatẽ efficiere, ſed ab his ita præſeruare, ut & grauitatẽ expellere poſſit, & ſtatus ſanare. Vera qdem hæc dixit, atq; adhuc ex cientibus urinas vnũ eſſe alliu. Sed alia falſõ adiecit, ſimulq; & pugnatia, ſi dicant.

91 *Cafeus flatum parit, atq; aſtrictionem, cibosq; accendit, & crudum quoq; incoctumq; exiſtit, atq; iſis qui ſe pote repleuerunt deterrimum eſt.*

Cafeus recens & mollis duro & ſicco flatuoſior exiſtit: minusq; q̄ durus ſiccusq; aſtringit, i. ventrem ſiſtit. Siccus etenim flatuoſus minus eſt, ſed uentrẽ magis ſiſtit, præterea & ſticuloſus magis exiſtit, quod oſtendit cum inquit *ἡρώδης* cibosq; accendit. Crudum autẽ & incoctũ in dictionis iacet medio, quod exacta enunciatione caret. Oſtendit autẽ qd crudum omne incoctumq; in corporis

Vit. 3. t. alim. cap. 17. ce. 10. et ſimpl. med. fol. 79

poris humoribus contractum ex iuismodi edulij fieri natum est: cuiusmodi est caseus, crudū & incoctum existens edulium. quod si ita diceret, Caseus flatum parit atq; astrictionem ventris, aestuosusq; est, preterea & crudum & incoctile est edulium, talesq; succos generat. Ait preterea & deterrimum esse ijs qui se potu repleuerunt, quod & idiotis ipsis patet. Neq; liquidem alijs bonum est edulium caseus, vtpote qui crassum succum & coctū difficilem pariat. Si vero inter bibendum eo quis vtatur repletus, deterrimum omnium eduliorum redditur. Grauat liquidē os ventris primumq; corrumpitur, & alia deinceps secum corrumpit.

Legumina omnia flatuosa sunt, & cruda & cocta, & fricta: minime autem uel macerata uel uiridia, his autem utendum non est nisi cum cibarijs. Sed horum singula suam uitium habent. 92

Ventrē implent legumina oīa, coctūq; difficillima sunt quæ cruda existunt, fricta flatuosa minus: sed concoctioni nō minus renitunt. Quæ aut plurimum cocta sunt, ea existūt moderatiora. Quod aut sequit̄ in exemplaribus nonnullis scriptū est ita, Et macerata, & uiridia, vt talia præfatis vitijs sint p̄dita. In quā plurimis vero nō ita scriptū reperit̄: sed principio altero in hunc modum, Minime aut uel macerata, uel uiridia. Uiridia dicunt quæ neq; sicca sunt, neq; exsiccata p̄fecta. Macerata vero, quæ in aqua fuerint madefacta. Cæterum leguminibus haudquā sine cibarijs utendum esse præcipit, cibaria nimirum eos qui ex tritico panes fiunt, affirmans: uel simpliciter omnia quæ quouis modo parantur, uel forsitan & alia omnia ex quibus panes conficiunt: zeam scilicet, tipham, & hordeum, rustici ex milio panes conficiunt. 93

Cicer flatum parit crudum frictūq; & laborem. 93

Sunt qui cicer scribant ob id flatuosum esse & pudenda intendat. Quod autem in fine dictionis laborem dixerit, id ad eum referre oportet qui propter inflationem fit dolorem.

Lens astringit, atq; turbationem facit, si non detrahit cortice ingeratur. 94

Vocem hanc *ααδ*, turbationem quandam & ueluti pugnam quæ in ventre ex discrepantibus facultate cibarijs oritur, significari dixi. quo modo & nunc significat, si cum cortice assumatur, vtpote quæ caro ipsius longe coctū difficilius existat. 94

Lupinus inter hæc minime mala habet. 95

Vocabulum hoc *κισα*, id est minime, uocabulo huic *μδλιστα*, id est maxime, contrarium indicat. Lupinum autem minime prædictorum omnium ait habere mala. 95

Lasertij tum caulis, tum succus nonnullis quidem maxime, inexpertis uero per uehrem nō descendit. Nominatur autem hoc malum cholera arida. 96

Lasertij radicē hoies æquiuoce cum tota herba uocare consueuerūt, hanc & herbe succum inexpertis, id est inasuetis siccā generare cholera ait. Sed quænam ea sit, post paulo ipse docebit ita inquit, Ab arida cholera venter inflat, & strepitus infunt. Patet ergo spiritū flatuosum ex lasertij ingestione colligi in ventre, est. n. acre & estuosum. Quidnā aut significet uocabulū hoc, nonnullis nihil ex dictione est manifestū. Atq; ob id explanaturus quispiā horū singula quod maxime, pbabile sibi uidebit, dicet. Nēpe in talibus dicere quod ex ratione est, difficile existit. 96

Maxime autem id fit, si cum multo caseo, aut bubularum carniū edulio misceatur. 97

Siccā ab eo uocatam cholera ait maxime his fieri qui lasertium simul cum caseo multū ingesserunt, aut cum carne bubula. Nempe flatus qui ex lasertio oritur, cum emplasticis & tarde penetrantibus edulij mistus manet in ventre, & non descendit. 97

Bubule etenim carnes melancholica proritant pathemata. Nempe harum natura insuperabilis est, nec quinis uel triculis eas concoquere potest. 98

Agebat quidem de lasertij uirtute: sed bubularum carniū esum supermiscuit, factūq; ad pathemata melancholica transitū, ea à bubulis carniū proritari ait. Deinde geminas assignans causas hoc ait, Nempe harum natura insuperabilis est. Vtus est igitur hac coniunctione, Nēpe, eorum modo qui dictionū causas referunt. Non tamen cur à bubulis carniū melancholica proritentur pathemata, causam dixit, quanquā aliam quampiam cōmuniorem dixerit, quæ natura ægre conficiatur, & valida sit. Natura enim ea insuperabilis est, quam nullus superauerit. 98

At optime liberabuntur, qui coctis utentur & perquam uetustis. 99

Hæc quoq; sermonis textura uniuersaliorē habet admonitionē nō in melancholicis. Nā bubulis carniū & coctis & uetustis uti præstat, sicuti & alijs oibus quæ difficulter cōcoquantur. Atimproprie uoce hac *βελτιστα*, i. optime, est usus. Neq; n. melancholico laborātes morbo, neq; homo alius quispiā uel sanus uel æger optime liberat bubulas carnes & coctas & uetustas ingerens. 99

vit. 3. & alim. cap. 2. 9. ce.
3. & la. aff. cap. 7. F.

Arens. Nepe inter oia quae edunt, ha non bona praestant alimoniam. bene tñ talia ingeretes ceteris minus laudant. Si ergo pro voce hac βελτισα dixeris κκισα, i. minime, sermonem reddes integrum.

100 Caprinae carnes, quae in bubulis mala sunt, omnia habent, et cruditatem. Suntque flatuosiores, ructusque magis generant, et choleram pariunt. Verum quae odoratissima, solida, et suavissima, sunt, non bene optime sunt, tum colicae tum crudae: quae vero suavitate omni carent, male opunt, et durae sunt, bene deterrimae atque non recentes.

Cur caprinae carnes bubulis vitiosiores sint, causam hoc in loco dixit. Nempe cum coctum diffusibilem bubularum modo existant, flatuosiores etiam sunt, et saepius movent ructus qui malam habeant qualitatem. Cum igitur bubulis & acriores & calidiores sint, si incoctae maneat, choleram pariunt. Qua efficitur ratione, ut frigiditas eas magis quam calidas esitare oporteat.

Vit. ca. 3. d. alim. cap. 2. d.

101 Optime autem aestate, autumno vero penitus illaudabiles.

Optimas esse ait caprinas carnes, inter se quidem non cum ceteris comparatas, oportebat igitur, quantum ad anni tempora attinet, vitiosissimas ob temperaturam esse. Contingit autem capris tempore aestivo meliorem esse alimoniam, quo modo pravae sunt quae herbas vorant animalia, ubi viridē herbam non habeant. Capris autem maxime idoneam praebent alimoniam germina arborum caulisque, quos a fine veris estas largiter & copiose habet. Quod autem alimonia ad carnis bonitatem plurimum possit, potest ex vulpibus certior fieri, qui autumno probatissimam ob vias habent carnem. Sic passer & ficedula maxime laudabilem carnem obtinent. Autumno igitur caprae nutrimento idoneo destituta, tum deterrimam, tum perquam tenuem habent carnem. Hyeme autem meliorem sanguinis consequuntur habitum, naturalem interperiem a temperatura temporis contractam corrigentes.

102 Porcelli carnes pravae sunt, cum vel crudiuscula vel ambusta fuerint. Nempe tum cholerae sunt et turbatoria, suilla autem carniū omnium optime sunt: valentissimae vero quae non admodum neque pingues neque graciles sunt, nec iustitiae veteris aetate sunt affectae. Edende vero sunt detracta pelle et frigidiuscula.

χοιρον proprie appellabant veteres porcum valde paruum, ut apud poetam reperitur, εο θικον οξυρετα δ' η δ' μαλακι παρρησι χοιρετα τ' αρα σφαλους γε σδας μνησθες εδουσαν. i. vescere nunc o hospes,

odiss. 19.

seruorum cibus porcelli sunt. Proci etenim plus quam absolutos edunt sues. Non sane video quo pacto syalos ederent proci. (na & syalos veteres appellabant sues eos, qui perfectos absolutosque supra essent) nisi quod & ignarissimi essent dignoscendorum eorum quae facile concoquunt, tum suavitum

Ceduliorum, quales & sese ostendebant cum ventres caprarum pingui & sanguine plenos esitarerent, quos sane quod difficilium concoquat edulium reperies nullum. Caro autem optima tum ad suavitatem tum ad concoctionem eorum est qui mediam aetate sunt affecti, haec etiam sanguinem bonum gignit, veluti deterrima est porci vetustissimi, atque eius qui confestim a partu vorat porcelli. Nempe hi terrestrium ferre omnium quae vorant homines animalium, maxime humidam obtinent carnem. Atque ob eam rem cum nuper genitorum caro exuperanter humida sit, plurimam inde generat pituitam. & si suberudior fuerit, multo adhuc magis. Simili quoque ratione pinguis simam suam carnem ea quam medij & bene carnosam habet, deteriorem existimat, suspicionem humiditatis habens, ob quam pinguedo omni carne sui generis deterior tum ad concoctionem tum nutritionem existit. Quae autem ob assationem ambusta sunt, tum ad succi bonitatem tum ad concoctionem sunt inhabiles, choleraeque pariunt propter eam quae his accedit acrimonia. Nempe ea cholerae eorum eduliorum communis est malitia, cum & humida & acris fuerint. Talia siquidem similiter corrumpuntur, suaeque acrimonia vasorum eorum quae ad ventrem decubunt, ora remordent: atque fluxionum earum quae ex toto corpore in eum fiunt, causa efficiunt. Quod autem porcelli absque pelle, id est absque cute edendi sint, nemo ignorat. Non enim cutis animalis carni similiter concoqui nata est, utpote quod frigidior existat. Frigidiusculos quoque

Vit. ca. 2. d. simpl. 73.

D& hos manifeste edendos praecipit, calidas omnes carnes veritas, ac fortasse calidas frigidiusculis tum aestuosiores tum flatuosiores esse existimas. Ego autem in caprinis carnibus & quaecumque calida sunt natura, sermonem admitto. In moderatis vero tum frigiditate tum caliditate, cuiusmodi suilla carnes sunt, simpliciter idifrete ita dici non admitto. Nepe ei quod distinxerit, calidam frigidis idoneam magis erunt.

103 Ab arida cholera veteri inflatur, strepitus fiunt, et dolor tum laterum tum liborum, nihilque aliud deicit, sed astringit.

Cholera ab hominibus simpliciter appellata ab arida per humiditatem distinguit. In utraque autem nomine communis est usus, generationis modum qui communis est respiciens. Vt n. cholera humida ex acris humoribus, qui ex eorum ingestione perierunt, sic arida ex spiritu flatuoso acris. Quo fit ut quae prope ventrem sint nervosa corpora mordeant, intendanturque, & dolor pariunt. At cum spiritus hi possint interdum quidem retineri, interdum & exire, aridam propter retentos spiritus generari cholera asserere non possum. Nam probabilius fuerit, ita appellare quae penetrat egeruntque.

104 Ita affectum ne uomat seruato, uenterque subducatur. Clysterem ergo ex calido et perquam pingui adhibebis, periculumque in aquam demittes calidam et quamplurimam in scapha reclinans, et calida sensim perfundes. et si calidum uenter subducitur, morbus solutus est.

Quācitissime clysterem exhibere & vomitum prohibere præcepta sunt cōmunia omniū quæ in ventre præter naturam continent, & quæ vt excernant apprime contendimus. Simili modo & calidū exhibere clysterem. prouocat liquidem calidum, & frigidū reprimūt. Clyma autē pingue aridam proprie sanat: qm̄ & virtute contrarium est siccitatem nimirū humectans, morsusq; leniens. Eundē habes scopū si in scapha fouēdo tum aqua, tū oleo & calfacis & mitigas solarisq;.

Confert quoq; & huic dormire.

An eum, dum in scapha fouetur, dormire velit, an sine illa, non constat. Quòd autē ipsum dormire per se cruditatibus omnibus maximo remedio sit, consideranti patet.

Bibere item vinum tenue & uetus & meracius.

Vinum qdem exhibent, vt concoctioni adiūmēto sit: sed tenue, vt in ventre nō moret: vetus vero & meracius, vt calfaciat magis. Vinū siqdem omne habitū calfacit, magisq; quod vetus est.

Oleum quoq; dabis ut quiescat & uenter subducatur, & soluat morbus.

Oleum quæ acria sunt lenit, placatq; & siccitatem emendat, ventremq; moderate subducit, quibus omnibus ei qui curatur est opus.

A cibis autem atq; alijs abstineat.

Si corpori nihil desit, nullaq; apponēdi quippiā premat necessitas, & cruda quædā cōcoctio nis indiga cōtineant, his requie est opus, & nō cibarijs prius, q̄ cōtenta mediocriter cōcoquant.

Verum si dolor non cessauerit, lac asinæ bibendum dō nec purgetur, dabis.

Si feceris quod dictū est & dolor nō soluat, contristātis causæ maiorē esse acrimoniam existimandū, atq; ob id corpus purgare oportet. Lacte asinæ vtēdū præcipit, quod purgātia inter medicamēta oia mitius tranquillusq; existit: id quoq; & lacte oī humidius ē, & vētrē magis subducit.

Si uenter liquidus fuerit, bilisq; excernatur, uexentq; tormina, & uomitus, & suffocatio, quiescere his est optimū, nullam bibere, & uomere.

An de arida adhuc cholera agat, an per se hæc intelligenda sint, non satis constat. Sed quocūq; res ierit, contineri in ventre videtur bilis quæ acris & elui contumax sit. Ventrem autē moderate subducere atq; quæ in ventre continent concoquere molitur. Subducere autē mediocriter aqua multa, & per requiem concoctio fiet. Qui autē in affectionibus huiusmodi sæpius valēt auxiliatur, is cacochymiam valente medicamēto affatim expurgat, vires ægri & habitum cōtēplatus, anni tempus, ætatem, & constitutionē. Quod autē in fine dictionis dicitur, nullam bibere & vomere, quali superiorem ventrem expurgari auctor voluerit, melius cum aduerbio non dicitur. Nam nulla detergendi pollens facultate, quæ corrupta sunt in naturale præuertit viam, idq; citra oris ventris tum læsionem tum periculum, quæ per vomitum contrahi possunt.

Hydropum duæ sunt nature, quorum hypofarcidius si hominem aggreditur, uitari non potest. Alter ex flatibus constitit: multaq; & bona indiget fortuna. Curatur tolerantia, fomu, & temperantia. sicca autem & acia edat. Ita enim maxime tum minget, tum ualebit. Si difficulter spirauerit, fueritq; anni tempus æstiuū, & floruerit ætas, uiribusq; fuerit ualētibus, sanguinem à brachio tolles, deinde calidos panes ex uino nigro & oleo tintos edendos dabis. isq; quam minime bibat, & quam plurimum laboret. suillamq; carnem edat carnosam ex aceto colā, ut aduersus arduas resistat inambulationes.

Sunt qui non hypofarcidium: sed epifarcidium scribant. Neq; tñ anasarca & catafarca alicubi scriptum reperi, quanq̄ recentiores ita nominēt. Cum autē hydropum naturas duas affirmauerit, atq; de posteriore flatu citra quoduis aliud symptoma dixerit, de priore autē nihil oino, non solū in aliquo cōfusus uidet, verū quoq; & in hydropū differētis falli apparet. Quidā ergo ex medicis quatuor hydropū differētias esse affirmāt, à iusto recedentes: aduersus quos uerba impresentiarum facere tempestiuum non est. Verum qui hæc scripsit, manifeste defecit. Nempe hydropū lynus humidī substantia tenuis copiam in tota inferiore thoracis regione aceruat, quā aliquando perpurgātes humidū euacuamus. Alter locū hunc nō aqua, sed spiritu plenū habet, & ferē superiora oia tumentia, hūc tympaniam appellāt. Alius autē habitū totū pituitæ plenū habet: eū hypofarcidiū nōnulli appellāt. Quo fit, vt deficiētē duas hydropum esse naturas dixerit. Neq; etiam recte protulit ἐγχετέων γίγνεσθαι. i. si aggredit. Nā uerius dixisset ita scribens. Interficiat autē protinus postea q̄ factus fuerit. Scripta est autē ita dictio, sed perperā ab eo q̄ primū scripsit. Alterius sanē hydropū, quē ex flatu constare ait, sanationē scribit, quæ profecto hydropū oīum quod cōmune est, habet. Principio autē scripsit tolerantiam, fomu, & temperantiā, calida & sicca gustare admonens, quod solius anasarca est, quem vt insanabilem prætermisit. Nepe hic solus cū incipit, eget interdū sanguinis detractio, cum scilicet ex retentione vel hæmorrhoidis, vel muliebrīū, vel ex

uent. s. fol. 135. c.

uent. s. fol. 135. c.
dicitur. Erasistr. cap. 5. in
calce.

105

106

107

108

109

110

111

H

Not.

A vel ex quapiam quæ ita plethorica sit causa, inceperit. Tympaniam vero, & ascitē nullus per sanguinis missionē sanare est ausus. In eo igitur qui sanguinis detractiōe eget, fiat quæ subsequens est curatio, quæ scilicet calfacit & siccatur. Sanè libri huius auctor ad id quod expedit intentionem direxisse videt. Non tñ recte dixit, Si difficulter spirauerit, sanguinis eget detractiōe, si nō propter plethoram hydropa incurrat, prope scilicet ad extingtionē accedente naturali caliditate, vt igni contingit. Nempe vt ignis propè extinguitur immixtis lignis tum humidis, tum multis, nisi quis multitudinem sustulerit: sic & in frigidiore ob copiam sanguine, vbi calor natius propè extinguitur, presentissimum est remediū sanguinis missio, quo tempore periculū ita prehenderit. Perperam quoq; dictioni apponit, fueritq; anni tēpus æstiuū. Nempe plus minus auferendi sanguinis alia quædā scopi esse dicta sunt: sicuti & anni tēpus, auxiliij vero huius, affectionis natura. Dioscorides nō æstiuū anni tēps scripsit, sed vernū, virtutis exsolutionē æstate affuturam suspicatus, hyme vero affectioni refrigerationē. Vulgariter autē & inepte admodū panes calidos ex vino nigro & oleo ei cui sanguis est detractus exhibet, scopū qdem verum roborandæ virtutis habēs, vt exercitationū patientijs sufficere possit. Sed materiā scopo dignā non inuenit. Vinū etenim nigrū, sanguinē plurimū generat, sed tñ vt & superfluous sit, & melancholicus fiat.

B Verū huic melius est vinū dare fuluū, tenuē qdē substātia, vt vrinas moueat: sed nō ætate nouū, quo modo sanè multis cōtingit. Vinorū etenim nouorū nullū est fuluū: sed vel albū vel rubrum vel nigrū, vetustate autē fiunt & fulua & flaua. Atq; quāminimū bibere, & quāplurimū laborare rectissime est dictū. Nepe talis viuēdi modus calfacit & siccatur. Quillæ carnes si quo dictū est modo edant, florētibus ætate & validis dari possūt: ceterorū autē nullus eas, pbe coquere pōt, vtpote quā iam ppe est vt calor natiuū patiat extingtionē. Melius ergo ita affectis dare quæ pbe coquēt.

112. Quæ ventrem inferiorem calidum habēt, subeuntq; acres deiectiones & inæquales, hi à colliuatione id patiuntur, qui si ualentes fuerint, reuelles elleboro albo: si non, cremorem tritici frumentacei crassum frigidumq; dabis. & quod ex lente etnos conficitur, panemq; subcinericium, & pisces febricitibus quidem elixos: non febricitibus uero affos. uinum præterea haudquaquam febricitibus nigrum dabis. Alijs uero aquam aut à mespilus, aut myrtis, aut malis, aut sorbis, aut palmulis, aut uitium cananthæ.

Excrementa his ob inuisionem non ob colliuationem subire proprie magis dixisset. Nam colliuatio in eo fit assumpta contabefactaq; propter febrē morosam vel pinguedine vel molli carne. Inuistio uero in vētre oriū propter acrem eorū quæ ingesta sunt caliditate, ob quā & febrē contingit. Elleborum ergo huic album exhibet, quod indicauit per hoc uerbū & vt iaw ōu. i. reuellerē, nepe per ventrem superiorem. Si uero æger quauis ex causa nō possit elleborū affuere, uiceritq; acrimonia, pocula dare iubet tum astringentia tum refrigerantia. Adijcit autē edulij & quæ affliccare possunt, ueluti panes subcinericios, atq; affos pisces. His ita & non sine ratione enūciatis, quemnam ventrē inferiorem dicat, est contēplandum. Veteres, n. thoracē interdum ventrē superiorē appellātes, alimētū receptaculū omne quod à septo transuerso est, ventrē inferiorem noiant. Interdū autē ventrē superiorē appellātes, in quē cibi assumunt, quæ ab eo sunt oia ventrem inferiorem uocitant: Interdum quoq; & sola quæ crassiora sunt intestina. Sunt q; colon dūtaxat ventrem inferiorē uocant. Forſan igitur quæliuissimus quānam uel quānā ex p̄dictis particulis pbabilibus impresentiarū intelligere deberemus, si effatu dignū quippiam percepturi fuissēmus. Sed qm̄ horū iuētio nihil nos admonet magis, q̄ ea quæ ipsi & scimus & discernimus, q̄ nō nulla qdē recte dicta sunt, nō nulla uero non, cognitionisq; curiositatē magis q̄ cōmoditatē habēt, melius est cito relinquere, & potissimū cū huiusmodi liber Hippocratis legitimus nō sit.

113. Si uero febris non habeat, & tomia adsint: primum quidem lactis asinini calidi pauillum: deinde sensim paulatimq; plus bibat, & lini semen, & triticeam polentam mixta hordacea & sparsa adempto amaro faba ægyptia uel oua semiconcreta edat assa, & similia & milium, & chondrum ex lacte coctū. Colla hæc & refrigerata edat, atq; his similia tum pocula, tum edulia ingerat.

D Quāplurimi exponentium conuenientius hæc cum prædictis componunt, presentem sermonem adhuc de ijs qui calidum habent ventrem inferiorem fieri existimantes. Alij pauciq; separant, & seorsum exponunt, scopusq; his est partim quidem cacochymiam expurgare partim uero & æmegeruū, hoc est contemperare in frenareq;: partimq; resiccare, & partim refrigerare. Lac ergo asininū expurgare potest & contemperare: Lini semē tū siccare tū refrigerare. Quæ autē ex tritico cōficiunt polētæ, contēperāt, qbus non pperam remiscenē hordeaceæ, vtpote quæ siccēt & refrigerēt. Fabæ ægyptiæ mediocriter refrigerare possunt. Oua autē & similia & chōdrus, crassi sunt succi & boni, & humorū acrimoniā infrenāt. Siccatur autē in edulio missū quo refrigerat modo. Oia hæc frigida exhibet propter humorū, q affectū procreant, tū acrimoniā tū caliditatē.

114. Eius medicina partis quæ uictu medetur, maximum est febrim tuam intentiones, tum declinationes, nō in acutissimo modo, ueniam quoq; & in longis obseruare, ut tempora quibus cibi offerendi non sunt, & tuto, & quibus offerendi existunt, cognoscas, & atq; adhuc, quando plurimum ab intentione aberint.

Artis ciborum exhibendorum maximum esse ait, particulare cibi porrigendi tempus nosse, E scopumq; vnum ait, q; scilicet tempus illud quo cibus exhiberi debet, quamplurimum absit ab febris intentione, quam *ἐπιτασιν* dicit, accessionis principium intelligens. Id aut non in diuturnis solum, sed quoq; in acutis verum esse videtur. Sed quare longis in morbis adiecit: Nempe q; in his magis & forsitan solis evidens sit scopus. In acutis etenim morbis deprehensa in pedibus caliditas, cibi tempestive offerendi signum sufficiens fuit. Non tamen in longis ita nutrire oportet, sed melior declinationis pars est expectanda, quod in acutis haudquaquam est expectandum timore cito futuræ accessionis. Sunt qui dictionem hanc ita scribant, Eius medicinae partis quæ victu medetur, maximum est vt in acutis, ita & in longis obseruare & scire quando cibum dare oporteat. Alij finem dictionis ita scribunt, Atq; adhuc cum plurimum à febris accessione aberit scire oportet. vt præter cætera quæ nos in agro contemplari voluit, & id admoneat. Quod si quis perquirat, & non particulari tempestive cibandi inuentiōi copulat, id importunum esse de alimonia præceptum, atq; re nulla dignum videtur.

Cognoscere autem & eos oportet qui capite dolent vel ob exercitationes, vel cursum, vel iter, vel venatū, vel quæ- 115
vis alium importunum laborem, vel uenereā. Decolores item, raucos, lienosos, exanguis, spirituosos, sicce tussientes, F
friculosos, flatuosos, & uenarum interceptiones. Huc adde quibus extensa sunt tum hypochondria, tum dorsum, tum
latera, torpentes, obscure uidentes, eos quibus aurium tinnitus est molestus, eos qui urinas non continent, morbo labo-
rantes regio, quorum uenter cruda egerit, sanguinem è naribus uel sede uehementer profundetes, inflatos, & quos ue-
hemens labor infestat. Nulli etenim horum nisi supervicerint, medicamentum exhibebis. Nam periculo egrum expo-
nes, nihilq; iuuabis: spontaneasq; tum permutationes, tum iudicationes adimes.

Quod inordinate & præparationis ad commentationem modo omnia hoc in libro scripta
sint, cuius patere arbitror. Multa sanè, vt dixi, hoc bene dicta sunt, ob quæ ipsæ quæ dicta sunt, nō
recte quidam fidem adhibuerunt, magisq; qui sibi conscij fuerunt veluti discretoria eorum quæ
scribuntur scientia carentes. Quæ ergo hac in dictione dicuntur, catalogum habent eorum qui
vt medicationem recipiant idonei nō sunt. *καθαρισθαι* autem, id est purgari, & *φαρμακωθεσθαι*,
id est medicamento purgante uti, idem significant. vt *φαρμακωθεν* & *καθαρισθαι*. Videamus ergo
quibusnam ab initio purgationem interdicit. Capite dolentes recenset, vel ob exercitationes,
vel alium quemuis importunum laborem summam eos intelligens qui ex intempestiuis la-
boribus capite dolent haudquaquam expurgandos. Labores autem intempestiui importuniq;
omnino sunt, quos præsens hoc tempore corporis affectio ferre non potest. Admonebo autem
tete impræsentiarum rei quæ ad multa est utilis, quam semper in memoria haberi velim. Corpore
igitur nostro ad morbosam affectionem parato ita vt propè completa sit, externum quip-
piam obueniens eam affectionem manifestauit, febrem uidelicet accendens: vel capitis dolo-
rem, vel catarrhum, vel tussim excitans, vel aliud quod tale sit. Deinde ex eo continenter ad
morbosam affectionis præparationem non sine periculo languent. neq; cursu morbum exci-
tante, vel vehementi omnino motione, vt neq; intemperantia, vel refrigeratione, vel alia qua-
uis simili causa. Nihil etenim horum suapte natura uehementem generare languorem potest.
Nam si febris ab horum aliquo fiat, hac ex diariarum genere erit: aut si symptoma aliquod
aliud generetur, id paucò edurabit interuallo. Et sanè sapius vt retuli propter corporis dispo-
sitionem vnumquodq; horum non morbi causa, sed *πρόφασις*, id est occasio redditur. Nam
huiusmodi causas propriissime quis appellauerit *πρόφασεις* non simpliciter evidentes & ma-
nifestas, vt hi sapius vocare consueuerunt, cum ab aliqua manifestarum causarum noxa in
corpore evidens fuerit. Si enim nulla alia corporis dispositio affuerit, neq; morbus effatu di-
gnus subsequetur. eiusq; quod in corpore fit detrimenti quod ipsum fecit, causa est. Scie-
ris itaq; hoc in loco de his agi causis quæ non sua ratione corpori afferunt detrimentum. Sum-
ma autem horum est vna quidem & prima labores varij & particulares: cursus scilicet, lucta,
pancratia, venerea, fricatio, æstuatio, frigus, vigilia, ira, mœror, & timor. Venereorum qui-
dem meminit, verum cætera subticuit, quanquam virtute eadem prædita forent. Nam quæ
vt dictum est, spiritum perturbant, ea purgatione non egent, quod morbus huiusmodi à caco-
chymia contractus non sit. Ab his autem digressus indicijs auctor quos prius dixit declarauit.
Proprie autem *ἀχρόους*, id est decolores, *λαφύμους*, id est sanguine carentes, vocant: *φεός*q; qui
corpus aliter quam secundum naturam sit affectum, habent, *κακοχρόους*, id est mali coloris, ap-
pellant. Hi ergo decolores calferi expostulant tum exercitationibus tum vini facultate calidi
potu, & cibis qui talem obtineant facultatem. Raucos deinde subiungit. Nempe & horum
humiditatem & frigiditatem ob delapsum ad guttur rheuma sanare conuenit, exsiccatis scilicet
topicorum auxiliorum vsu, tum capite tum cæteris quæ affecta sunt membris. Præterea & lie-
nosos purgatione haudquaquam egere inquit, quod non recte dictum arbitror, cum lienos-
is si alijs quibusdam purganda sint quæ nigra existunt. Post lienosos meminit *λαφύμων*, id est
eorum qui sanguinis inopiam habent, et si non aperte manifesteq; fuerint decolores. Dein-
de mentionem de spirituosis facit, sicce tussientibus, & friculosos, obscure ita locutus vt non cō-
stet

G
† In Ant. Cod.
Grecis legitur,
τῶν σωματικῶν
ἡμῶν ἐπιτασιν
σου παρὰ
σκυλῶν μὲν
χορτοσῆγγος
τοῦ συμπλη-
ρωθῆναι.

H
† In Ant. Cod.
Codi. legitur,
ἔτι τε δι' ἄλλων
διδοσιν, οὐ
κατὰ τὴν φύ-
σιν ἔχοντες
τὸ σῶμα.

A stet vtrum ne singuli horum seorsum intelligendi veniant, an hi tres vna comprehendēdi. Neq; adhuc in singulis horū seorsum intellectis p̄picuus est sermo, vt & antea iā est enūciatum. Nēpe *πνευματώδεις*. i. spirituosos sapius eos dūtaxat vocant, qui cum īspirant, aeris indigent: interdum autē & iflatos: quorum vterq; multas habet causas, quas oēs si p̄currero, prolixior q̄ par sit, sermo est futurus, prāter id q̄ quidam ex his sanguinis missionem exigere videntur, alij purgationē, & remediū aliud alij. Sic & sicce tussientes non affectiōe vna fiunt, neq; siticulosi. Neq; et imp̄sentiarum certiores fieri possumus an ne de febricitibus siticulosi sermo sit, an de non febricitibus siticulosi, an de vtrifq;. Q; si vnus horū quā in aphorismis recēsentur, meminimus, qd' vniuersale est tolletur. Dicitur autē in aphorismis, Si nō febrīcti inappētētia fuerit, oris vētriculi morfus, tenebricosa vertigo, & oris amaror, id p̄ superiora purgatione indigere significat. Si autē os amaricat siticulosi sunt. Pari modo & quinā flatuosi ab ipso dicuntur haud scio, si videlicet cū venarum interceptione flatuosi effectū intelligēdi sunt, cum adsint nonnulli q̄ per se legant. atq; adeo singula dictionis huius possem transmutare, possemq; oia quā cognoscere vtile sit citra librorū multitudinē docere. veluti & de ijs quā deinceps dicūtur. Ait enim, Quibus extenta sunt tum hypochondria, tum dorsum, tum latera, torpētes, obscure vidētes, eos quibus aurium tinnitus est molestus, & qui vrinas nō continēt. Nēpe in singulis his pathematis & causā & affectiōnes sunt multae, varijsq; egentes curationibus. Quarum profecto nonnullae eā quē per bilis educationem medicamentum fiat, purgationē expostulabunt. De his ergo oibus, atq; adhuc de ijs quē deinceps dicuntur, non enunciationes indistinctas, sed distinctiones doctrinasq; tum claras, tū longo rerum vsu probatas habes in nostris tractationibus: quas qui intellexerit, omnia quā ab auctiore hoc recitantur discernere valebit. Atq; si partis meminerit, quam & legitimam & commodā doctrinā plenā fassus sumus. In ea siquidē parte cum demonstratione & explanatione congruentibusq; distinctionibus scripta sunt omnia. Sed quā ita disseminata sunt vt prēsens oratio, nihil iuuare possunt. Nēpe si quis nunc singula horum simpliciter & indistincte audierit, is multa in arte perperam molietur. Quod si singula vt oportet distinxerit, primum quidē nihil imp̄sentiarum ad eorum inuentionem iuari deprehendet, deinde ad eam quā de presentibus sit cōtemplationem multis egere libris cognoscat. Nec vero plerisq; hominum t̄ suadendum est vt aggrediātur quidem sola ea scripta quā manifesta sunt, quē vero talia non sunt, ijs qui ea scripserunt, relinquant. Nempe si nullā illi curam habuere, vt nos ea quā scripserunt, intelligeremus: & nos haudquaquam diligenter adhāreamus, ea quā dicuntur tū quārentes tū diuinantes, par est.

lib. 4. 17.

suaderi potest

B Si cuiquam sanguinem auferre confert, ventrem confirmare oportet, & ita auferre, & in ediam precipere, & vinū tollere. Deinde congruenti victu & fortibus t̄ infusionibus reliquam curationem absolueret.

humidis

C Fluente aluo sanguinem non detrahes. Nam si post detractionem perseverat fluor, virtutem prosternit. In ediam autem precipere, hoc est *λιμωκτονειν*, quibus detractus fuerit sanguis, & vinū tollere recte dictum est, vt & congruo vti victus sed fortibus, t̄ infusionibus curare, si de oibus quidem quibus sublatus fuerit sanguis dicat, id falsum est. si vero de aliquibus, dicere oportuit.

Vit. 2. p. ab glau. cap. 17. B.

humidis

117 Si uero uenter densus astrictusq; tibi uideatur, mollem huic adhibe clysterem. Dignum conscriptione q̄ omnibus pateat, hoc non est.

118 Quod si medicamento opus sit, elleboro tute sursum expurga. Deorsum uero talium neminem.

Tanq; aegritudinē prā dixerit, in qua hāc fieri iubet, sermonem facit, tametsi nihil prā dixerit. Vel ergo exēpta est quādam oratio, in qua ostendebatur aegritudo, vel obliuiosus fuit qui hāc scripsit, t̄ vel talis qualis ab antiq; appellatur *μετέωρος*, id est nōdum fixo animo, sed suspensus.

D Quidam et cod. habent. καὶ τοιοῦτος εἶδος ὄντων ὄντων μὲν ποτὶ τὸν πολὺν ἀπὸ μετέωρος. i. & talis qualis nunc a multis μετέωρος. i. suspensus appellatur.

Optimum autē est si urinae cieantur, sudores prouocentur, inambulent, et tranquille ita sese perficient, ut non densiorem reddant habitum. Quod si in lecto iacuerit, perficient eum alij.

119

Scripsit quoq; & hāc ita tanquam aegritudinem prā dixerit.

Et si in thorace supra septū transversum infestet affectio, resideat frequentius qui afficitur, minimeq; reclinet donec vires ualeant, sedentemq; calido multo diu reficient. Si uero dolor uentrem inferiore sub septo transverso infestat, iaceat is (conuenit enim) nullōq; pacto corpus moueatur, seclusa etiam fricatione omni.

120

Oratione ex hac quis coniecerit tum hāc tum quā ea praecedunt omnia, de doloribus scripta esse. Prātermissa igitur principio dictionis sunt hec, peccante primo libri huius scriptore & manente postea peccato. Quamobrem fieri non potest vt quispiam in his ueritatem peruestiget, etsi plus q̄ temere in huiusmodi tempus contere videamur.

121 Quae autem ex uentre inferiore soluantur tum per urinas, tum per sudores, si mediocriter per se delabuntur, quae parua sunt soluantur, uehementia uero perniciosa sunt. Nempe tales uel intereunt, uel non sine malis alijs sanescunt. Nam eiusmodi confirmari solent.

Per talem

Per talem quoque dictionem coniicere licet de dolorum curatione omnia quae ab ipso ante scripta sunt, dicta esse.†

Poculum hydropi. Cantharides tres abiectis singularum tum capite tum pedibus tum alis, in cyathis aquae tribus terantur, atque cum bibens laborauerit, calido perfundatur, ungetur prius. Teiunus bibat, et panes calidos ex oleo vel pinguedine edat.

122

Quidam dictionis huius mentem haudquaquam intelligens audax medicus praedictas partes a cantharidibus abiecit, deditque hydropi, cui cum a primo die abscessus in sura comparuisset, post tres alios dies seclusus est, effusaque copiosa aqua, curatus esse visus est, quod pars tumoris praeter naturam plurima statim ad moderationem redacta sit, veruntamen non multis post diebus obiit. Quam ob causam medico quidam crimen ingessit perperam data esse cantharidum corpora inquitens. Nempe propinqua, ablatis corporibus, tum caput, tum pedes, tum alas, idque esse quod in dictione enunciaretur. Quare non cunctatus audax ille medicus hydropi alteri ita propinauit, moxque facto similiter in femore abscessu, seclusus atque effluxo similiter humore, multis post diebus hominem mori contigit, quanquam urinarum prouocatorio medicamento ex cantharidibus confecto quidam citra bibentium incommodum vli sint.

F

Sanguinem supprimentia quae Graeci ἰσχυμα dicunt. Fici succum lana susceptum intus ad uenam appone. Vel coagulum inuolutum ad nares immitte. Vel chalcitidem digito ante tractam preme, chartilaginesque utrinque foris comprimere. Ventrem lacte asinae cocto solue, caputque rade, et astringentia, si calidum anni tempus fuerit, exhibe.

123

Sesamoides superiorem ventrem purgat sesquidrachmae pondere in oxymelite tritu et potui datum. Miscetur autem uentris ita, ut tertia efficiat partem. Nempe id hoc pacto minus suffocat. Ad trichosin. Filum ubi acui foramen habenti subieceris, celsioremque atque acuminatam supra tenses palpebrae partem ad inferiorem usque traieceris, quod superius est inferiori liga, fila autem extendens consue et colliga donec deciderit. Et si satis quidem fuerit, bene cedat: si non, deficitque aliquid, haec refice. Haemorrhoidas modo simili persequeris. Nam acui crassissimum lanae pinguis filum et quam maximum colligabis, securior etenim est huiusmodi curatio. Deinde comprimes, et putrescente uteris medicamento, neque prius quam deciderit perfundes, unamque perpetuo relinques. Et postea purgabis elleboro. Exercitetur deinde, et sudet, et mane multum perfricetur. A cursu contineatur, et crapula, et ab acribus, et cepto origano. Vomiat septem diebus, aut ter in mense. Na hoc pacto optime corpus habebit. Vinu siluu bibat, austeru, et aquosum, et pauciu. Purgatis diffelios scilla orbiculosi aqua excoque, aquaque ualde feruefacta effunde, aliaque isonde et coque ita, ut tageti pocolu et molle appeat. Deinde ubi trueris, cyminu frictu miscet, sesamaque alba, et recentes que trite sint amygdalas, atque ex melle eclegma facito, datoque. Post haec uniu bibat, papauerisque albi triti leucisciu aqua psum et cu frumentacea farina melleque coctu tepiduque sorbeat. Sicque die trahat. Deinde ad ea que cotingunt respiciet cenada dato. Ad dysenteriam. Fabarum purarum quadrante accipe, surculosque rubiae duodecim immisce, atque abundanter excoque, deinde delingendum porrige. Ad oculos. Cinerem (graece spodon) lotum abundanterque maceratum ut pinguedine non liquidat laueque teres, acerboque uuae acerbae amaraque succo humectabis, in sole desiccabis, humectare enim oportet ut non solutu facilis sit, cum autem siccus factus fuerit, leui, trito, et siccio perunge oculos, et angulos consperge. Ad eosdem. Ebeni drachmam, aris ussti obolos nouem, et croci obolos tres in cote tere, quae ubi trueris, uini dulcis cotulam atticam infunde, deinde soli expone, contege, atque ubi concoctum fuerit, eo utere. Ad eorum dolores. Chalcitidis drachmam, uuae expresse partes duas, myrrham crocumque tere, mistum permisce, in sole excoque, et eo dolentes oculos perunge, sit autem in uase id aeneo. Quonam pacto uuluae strangulatio cognoscatur. Digiti duobus comprime: si sentit, ea est, si non, conuulsio est. Hydropi potio conueniens. Meconij, i. peply rotundi leucisciu atticum. Catapotia eidem. Lepidos, i. squammae, mele tres latitudine cum farina triticea agglutinentur, teraturque, et in catapotia conuoluantur, denturque. Deorsum enim aquam purgant, et fecem deiciunt. Aliud. In caricas singulas tithymalli guttas septem etiam pueris instilla. Deinde in uase nouo compone concinnaque, et assena, atque ante cibum exhibe. Aliud. Meconium tere, aquam infunde, et percola, farinam macera, itru coque, mel coctum infunde, et edendum hydropi exhibe, bibendumque uinum dulce aquosum, uel dilutam mulsam porrige. Quod ab excrementis meconium colligis assena, et cura.

Liber hic ex his plane ostenditur commentarius esse varijs mistisque constans theorematibus, quod in eo incomposite inordinateque ab alijs in alia fiat transitus, quomodo & hic in ea quae per nares fit sanguinis profusione scripta sunt auxilia. Nempe alia parti ipsi quae sanguinem profundit exhibetur: Alia reuellunt, ut alui solutio: Alia caput addensant, astringuntque, ut refrigerantia. Quae deinceps sunt, omnia medicamentorum scriptiones habent, & quaedam commista auxilia. De appellato igitur sesamo sermonem in primis facit. Mox pilorum in palpebris manualet operatione m scribit, quam ἀναθεροχισμὸν appellant. Pari modo & haemorrhoidon, alteriusque earum nationis meminit. Postea purulentorum tum medicamenta tum sorbitiones scripsit. Atque ab his compositiones eorum quae ad oculos deputata sunt medicamentorum. Praeterea de strangulationis uuluae dignotione egit. Mox de meconio. Postea de aquae ductorio medicamento, & subinde facis. Et demum hydericis de meconio & itru exhibet. Sunt autem eorum quae serie continuata dicta sunt, plurima quidem manifesta, alia nequaquam manifesta sunt, de quibus deinceps faciam sermonem.

Galeni